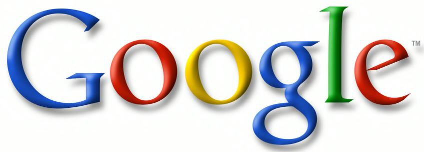
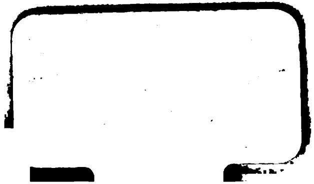

HARVARD LAW LIBRARY
3 2044 057 016 537

SIGILLVM ACADEMIAE HARVARDIANAE IN NOV·ANG
CHRISTO ET ECCLESIAE
VE RI TAS

4.

*Samlede skrifter c 4 bd.

Forelæsninger

over

den danske Criminalrets specielle Deel.

af

Frederik Christian Bornemann.

Udgivne efter Forfatterens Død

ved

A. Aagesen og **J. Nellemann.**
Professor. Professor.

Kjøbenhavn.

Boghandler F. H. Eibes Forlag.

Louis Kleins Bogtrykkeri.

1864.

904

Ved Udgivelsen af afdøde F. C. Bornemanns Forelæsninger over den danske Criminalrets specielle Deel have vi nøiagtig fulgt det forefundne fuldstændige Manuscript til den sidste Forelæsning, han har holdt over denne Deel af Criminalretten, nemlig i Efteraarshalvaaret 1857 og Foraarshalvaaret 1858.

Forfatterens Henviisninger til Algreen-Ussings Haandbog i den danske Criminalret have Hensyn til dette Værks 3die Udgave. I Parenthes have vi tilføiet de Steder i den senere udkomne 4de Udgave (fra 1859), som svare til Anførselerne af 3die Udgave. Dog er dette ikke skeet overalt, idet paa flere Steder Forfatterens Bemærkninger til 3die Udgave ikke passe paa 4de Udgave paa Grund af Forandringer, som ere foretagne i denne; i saadanne Tilfælde vil der ikke findes nogen Henviisning til 4de Udgave.

Kjøbenhavn i December 1864.

Udgiverne.

Indholdsangivelse.

Criminalrettens specielle Deel.

Anden Hovedafdeling.

Indledning.

Forend vi skride til Fremstillingen af Lovgivningens Bestemmelser om hver enkelt Forbrydelse, ville vi blot forudskikke et Par Ord om Anordningen af denne Deel af Systemet. Vi bemærke da foreløbig, at de strafbare Handlinger, hvis Paatale efter vor Lovgivning er overladt til den fornærmede Private, og som saaledes ikke betragtes som Brud paa den offentlige Retsorden, vel ikke kunne betragtes som Forbrydelser i Ordets allerstrengeste og egentligste Forstand, ligesom og de for slige Handlinger foreskrevne Straffe ikke paalægges forat fyldestgjøre den gjengjældende Retfærdigheds Fordringer, eller forat Gjerningsmanden kan faae sin forskyldte Løn, men kun for den Fornærmedes Skyld, navnlig forat sikkre ham mod gjentagne Fornærmelser; det er imidlertid viist i den almindelige Indledning til Criminalretten, at disse saakaldte private Forbrydelser desuagtet ikke bør udelukkes af Criminalretten. Den specielle Deel vil saaledes komme til at indeholde et særeget Capitel om de Arter af private Retskrænkelser, som ordentligviis kun ere privat Paatale undergivne.

Hvad dernæst de egentlige eller offentlige Forbrydelser angaaer, da beroer deres Adskillelse i forskjellige Hovedclasser paa Forskjelligheden af Forbrydelsernes Gjenstand, om det nemlig er Staten selv, der umiddelbart er krænket i sin retlige Person=

lighed, eller en med dennes egen Tilværelse ei umiddelbart sammenfaldende offentlig Orden, som af Staten beskyttes og opretholdes. I sidstnævnte Henseende bliver der atter at skjelne imellem den i strengeste Forstand borgerlige Samfundsorden, der gaaer ud paa Sikkerheds Opretholdelse og det almene Vels Fremme, og den sædelige eller religiøse Orden, hvilken Staten erkjender sig for kaldet til at opretholde i Folket.

De offentlige Forbrydelser danne saaledes 3 Hovedclasser:

1) Forbrydelser mod den almindelige Borgersikkerhed.
2) Forbrydelser mod Religion og Sædelighed.
3) De egentlige Statsforbrydelser.

Naar de private Forbrydelser medtages, bliver der saaledes 4 Hovedclasser af Forbrydelser.

Anm. 1. Spørgsmaalet om, hvorvidt Politieovertrædelser bør behandles i Criminalretten, afhandles i den almindelige Indledning til Criminalretten.

Anm. 2. Det er af Nogle foreslaaet at ordne samtlige i Lovgivningen omhandlede Forbrydelser efter deres større eller mindre Strafbarhed, hvilket formeentlig vilde medføre en stor Lettelse ved Fastsættelsen af Straffen for ulovbestemte Tilfælde. En saadan Fremgangsmaade er imidlertid aldeles uudførlig, fordi Straffen for nogle Forbrydelser er absolut bestemt, medens der for andre er fastsat et Minimum og et Maximum, ligesom fremdeles Spillerummet mellem Minimum og Maximum ved de forskjellige Forbrydelser er meget forskjelligt. Det indsees iøvrigt let, at en saadan Ordning, om den end var mulig, vilde være aldeles uvidenskabelig, idet endog meget nær beslægtede Materier idelig vilde blive adskilte fra hinanden.

Capitel 1.

Private Forbrydelser.

Foreløbigen bemærkes, at voldelige Angreb paa Legeme og Frihed i Almindelighed ere offentlig Paatale undergivne. Kun de Angreb af denne Art, der ere saa ubetydelige, at den

offentlige Fred ei ved dem kan antages forstyrret, ere overladte til privat Forfølgning. Men om disse Undtagelser vil paa sit Sted nærmere blive handlet i Forbindelse med de Hovedmaterier, til hvilke de henhøre. Andre personlige Fornærmelser ere derimod med meget faa Undtagelser privatæ persecutionis. Dette gjælder navnlig om Æresfornærmelser. Hvad endelig angaaer Indgreb i Andres Formuerettigheder, er Hovedreglen, at de, som ere udøvede i vindesyg Hensigt, ere offentlig Paatale undergivne; naar derimod saadan Hensigt mangler, og Handlingen blot er udøvet for at gjøre Skade eller alene indeholder en egenmægtig Disposition over Andres Ting, er Paatalen ordentligviis privat. Der gives imidlertid Undtagelser.

I. Om Æresfornærmelser.

See Usfings Crimr. 3 Udg. II. Pag. 75—136. (4 Udg. 471—517).

§ 1.

Om Begrebet Æresfornærmelse.

See Usfing 3 Udg. § 203 Pag. 75—99. (4 Udg. § 208, Pag. 471 ff.).

I Begyndelsen af Paragraphen fremsættes den Definition, at en Æresfornærmelse er enhver uretmæssig Handling, hvorved Nogen forsætlig krænker en Andens Agtelsesret. Ved derefter nærmere at udvikle, af hvilken Beskaffenhed en Handling maa være for at constituere en saadan Retskrænkelse, som Definitionen betegner, sammenblander Forfatteren idelig to væsentlig forskjellige Momenter. I Begyndelsen af §en Lin. 10—13 og paa flere Steder taler han, som om det, at der ved en Handling lægges Ringeagt mod en Anden for Dagen, er det, hvorpaa det her kommer an; paa andre Steder i §en, f. Ex. Pag. 77 øverst og flere Steder, yttrer han sig, som om det, at en Handling er til Skade for en Andens gode Navn og Rygte, er det egentlig Characteristiske ved Æresfornærmelsen. Paa den mest paafaldende Maade ere begge Momenter sammenblandede Pag. 78 Lin. 15—23. Det er imidlertid klart, at en Handling meget vel kan udtrykke Ringeagt mod en Person, uden at tilsigte at være eller virkelig at være til Skade for hans gode Navn og

Rygte. Her er der nu iøvrigt ikke Spørgsmaal, om enten den ene eller den anden af disse to Egenskaber er det egentlig Characteristiske ved Ærefornærmelsen; thi ligesom Æreretten selv har en dobbelt Gjenstand, saaledes maa der skjelnes mellem to Arter af Ærefornærmelser, af hvilke den ene, den egentlige Injurie i indskrænket Forstand, bestaaer i den retstridige Krænkelse af den Mennesket som saadant tilkommende udvortes Værdighed (dignitas), og den anden, som man til Adskillelse fra Injurier i indskrænket Forstand kan kalde Diffamation, bestaaer i det retstridige Angreb paa Andres gode Navn og Rygte.

Til den egentlige Injurie fordres en nedværdigende Behandling; den indeholder saaledes altid directe eller indirecte en Yttring af Ringeagt. Til Diffamation udfordres en Handling, der er skikket til at nedsætte den Paagjældende i hans Medmenneskers Omdømme; den maa derfor nødvendigviis indeholde en Meddelelse til Andre end til den Paagjældende selv og kan endog gjerne være beregnet paa aldrig at komme til hans Kundskab. En Injurie i indskrænket Forstand kan derimod meget vel udøves under fire Øine. Denne Adskillelse, der i fremmede Love sædvanlig betragtes som Hoveddistinctionen og som saadan lægges til Grund for Fastsættelsen af Straffebestemmelserne, findes i vor Lovgivning først fremhævet i Loven om Pressens Brug af 3 Jan. 1851 § 9; men den var desuagtet tidligere af indgribende Vigtighed, da man ved Afgjørelsen af flere af de vigtigste almindelige Spørgsmaal i Materien om Ærefornærmelser nødvendigviis maatte komme ind paa den. Ved det hos Ussing i denne § Anførte kan Følgende bemærkes:

Ved Pag. 76 Lin. 9—12:

Regjeringens Anseelse kan ikke ligefrem indbefattes under den almindelige borgerlige Ære; som en Følge heraf kan 1—26—1 ikke ligefrem paaberaabes; men det kan ikke nægtes, at man, om det ellers kan ansees fornødent, kan paaberaabe sig denne Artikels Analogie som Hjemmel for den i Lin. 5—9 opstillede Sætning.

Ved samme Side Lin. 13—19:

Den, der sætter en Anden, uden at denne derom er vidende, i en Tilstand, der i sig selv er nedværdigende, gjør sig vistnok

selv i det Tilfælde, at den Paagjældende ikke derved udsættes for at prostituere sig, skyldig i en Ærefornærmelse, navnlig i en egentlig Injurie.

Ved Pag. 76 Lin. 29—34:

Det er aldeles urigtigt at betragte Forlokkelse af umodne Personer som en Ærefornærmelse, det være nu mod disse selv eller mod deres Forældre eller Foresatte. Det kan vistnok heller ikke bifaldes, at Forfatteren betragter det som en Ærefornærmelse, naar Børn forlede deres Forældre til Forbrydelser; heri kan vel siges at ligge en Tilsidesættelse af den Forældrene skyldige Respect, men kun som et aldeles underordnet Moment. Et saadant Forhold bør bedømmes efter Lovgivningens almindelige Regler om psychologisk Deelagtighed i Forbrydelsen, saaledes at det personlige Forhold mellem den psychologiske og physiske Aarsag bliver et skærpende Moment. Grundsætningen i 1—26—1, hvilken Forfatteren atter her fremdrager, kan naturligviis slet ikke komme i Betragtning i et Tilfælde, som det her omhandlede, hvor det forudsættes, at Forældrene dog meget vel indsee Betydningen af de Handlinger, til hvilke de lade sig forlede. Hvad der anføres fra Pag. 76 nederst til Pag. 79, er i det Hele taget rigtigt; dog maa det ogsaa her erindres, at Forfatteren ikke tilstrækkelig skjelner mellem egentlige Injurier og Angreb paa Andres gode Navn og Rygte.

Ved Pag. 78 Lin. 5—12 skal iøvrigt henvises til Stykket Pag. 79 Nr. 11, der ganske hører herhen.

§ 2.

Fortsættelse.

Ussing 3 Udg. § 204 Pag. 79—84. (4 Udg. § 209, Pag. 475 ff.).

Ved Slutningen af Nr. 1 Pag. 80 Lin. 2—4:

Det er endog et Spørgsmaal, om den i 6—21—2 foreskrevne Straf burde anvendes i et saadant Tilfælde, da et i sig selv ærerørigt Paasagn dog ikke kan bidrage synderligt til yderligere at nedsætte en saadan Person i hans Medborgeres Agtelse. At der til Anvendelsen af 6—21—2 ikke specielt er gjort saadanne Fordringer med Hensyn til den Fornærmedes Person

som i 6—21—7 og 8, vilde næppe være afgjørende. Disse Lovsteder fordre ogsaa langt mere, end at den Fornærmede blot ikke skal være behæftet med en høi Grad af infamia facti; iøvrigt er Spørgsmaalet nu bortfaldet ved Loven 3 Jan. 1851 § 9.

Ved Nr. 2 Pag. 81 Lin. 13—18:

Hvad Forfatteren her anfører om den, der videre udbreder et vanærende Rygte, gjælder vistnok i Almindelighed, men dog ikke uden al Indskrænkning. Saaledes kan næppe den befries for Ansvar, som, uagtet han beviislig har Kundskab om, at Rygtet er usandfærdigt, dog, uden at gjøre nogen Bemærkning herom, udbreder det videre; en saadan Opførsel er aabenbart baade anlagt paa og skikket til at skade den Paagjældende paa hans gode Navn og Rygte.

Af de 3 Stykker Pag. 79—82 angaaer Nr. 2 alene Angreb paa Andres gode Navn og Rygte; Nr. 1 og 3 derimod begge Arter af Ærefornærmelser.

Ved Stykket Pag. 82 Lin. 24 til Pag. 83 Lin. 2:

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt Affindige kunne fornærmes paa Æren, maa man atter skjelne imellem egentlige Injurier og Angreb paa det gode Navn og Rygte. Hvad den sidste Art af Ærefornærmelser angaaer, er det uden Tvivl klart, at det ikke kan betragtes som en Ærefornærmelse, at en Person siges i sin Affindighedstilstand at have gjort Noget, som ellers vilde være vanærende, men som netop paa Grund af hans Affindighed ikke kan tilregnes ham. Derimod er det klart, at en Person ikke, fordi han bliver affindig, taber Retten til sit gode Navns Uforkrænkelighed, og at det altsaa maa betragtes som en Ærefornærmelse, naar der paasiges ham skammelige Handlinger, som af ham skulle være begaaede, før han blev affindig. Hvad endelig angaaer egentlige Injurier, maa det vistnok indrømmes, at den iøvrigt hos de forskjellige Individer i meget forskjellig Grad forstyrrede Bevidsthed om sædelig Menneskeværdighed medfører, at en Behandling, som ellers ubetinget maatte betragtes som nedværdigende, i mange Tilfælde taber denne Characteer. Men det kan ikke paastaaes, at en Injurie i indskrænket Forstand slet ikke kan begaaes mod en Affindig.

Paa dette Sted bør ogsaa det eller rettere de Spørgsmaal medtages, som hos Forfatteren først senere ere berørte Pag. 90 Lin. 2—11, nemlig om Æresfornærmelser kunne udøves mod saakaldte moralske Personer. Foreløbig bemærkes, at det udentvivl er det systematisk Rigtige ved moralske eller juridiske Personer kun at forstaae kunstige Subjecter for Formuerettigheder, hvorpaa navnlig haves et godt Exempel i offentlige Stiftelser. Dette forudsat, maa Spørgsmaalet, om moralske Personer kunne fornærmes paa Æren, naturligviis besvares benægtende; thi det er klart, at Indretninger, hvis hele Personlighed blot bestaaer i Evne til at være Subject for Formuerettigheder, ei kunne fornærmes paa Æren. I de Tilfælde, hvor Spørgsmaal kunde opstaae om Tilstedeværelsen af en Ærefornærmelse mod en saadan moralsk Person t. Ex. et Hospital, vil enten aldeles ingen Ærefornærmelse være tilstede, eller der vil foreligge en Fornærmelse mod enkelte med Hospitalet i Berøring staaende physiske Personer som saadanne t. Ex. mod Bestyrerne eller Hospitalslemmerne, hvis Paatale dog ikke engang vilde kunne betragtes som et Bestyrelsesanliggende. Ofte bruger man imidlertid tillige Udtrykket moralsk eller juridisk Person om Communer, Corporationer, Collegier og andre Autoriteter, der i publicistiske Forhold optræde som Subjecter med Evne til at handle, herske og anordne, og saaledes have en publicistisk eller politisk Personlighed, der vel maa adskilles fra den moralske Personlighed i den ovenfor angivne Betydning, af hvilken de kunne, men ingenlunde behøve tillige at være i Besiddelse. Saadanne politiske Personligheder have nu en i Sagens Natur grundet udvortes Værdighed, der i større eller mindre Grad er analog med den det menneskelige Individ tilkommende Ære. De kunne derfor være Gjenstand for Ærefornærmelser, og det er langtfra ikke altid Tilfældet, at Spørgsmaalet med Hensyn til dem, saaledes som ved egentlige moralske Personer, bliver at besvare derhen, at Ærefornærmelsen, forsaavidt en saadan virkelig foreligger, opløser sig til en Fornærmelse mod et eller flere bestemte Individer. Foruden den af Forfatteren citerede Cfk. 25 Novbr. 1819 om fri Proces for Liv-

jægercorpset til at udføre en Sag mod Udsprederen af et for Corpset fornærmeligt Rygte, kan ogsaa mærkes Cſſ. 5 Jan. 1828, Collegialtid. 1828 Pag. 39–40, der forudsætter, at Injurier mod den geistlige Stand som saadan kunne være Gjenstand for Paatale. Hvad angaaer private Selskaber, hvad enten de ere sammentraadte for at virke for pecuniære Interesser eller for andre Formaal t. Ex. Selskabelighed, da er det efter vor Mening særdeles tvivlsomt, om de, som Mange endnu antage, overhoved i retlig Henseende kunne betragtes som Personer; men selv om det antages, at de ere selvstændige Subjecter for Formuerettigheder, er det dog ligefuldt klart, at der ei kan begaaes nogen Æresfornærmelse mod slige Selskaber som saadanne.

§ 3.

Fortsættelse.

See Uhsing 3 Udg. § 205 Pag. 84–91. (4 Udg. § 210, Pag. 480 ff.).

Ved Pag. 84—85:

Forfatterens Indvendinger mod den sædvanlige Definition af animus injuriandi (Hensigt til at fornærme) grunde sig paa den urigtige Forudsætning, at Ordet Hensigt kun rettelig kan bruges om Motivet eller Bevæggrunden til Forbrydelsen; men det er saa langt fra, at han har Ret heri, at det netop ikke stemmer med den ægte criminalistiske Terminologie at betegne Motivet ved Ordet Hensigt. Forbryderisk Hensigt er fortrinsviis den med Bevidsthed om en Handlings forbryderiske Characteer forbundne Villie til at begaae Forbrydelsen. Iøvrigt maa her tilføies, at ligesom der gives to Arter af Æresfornærmelser, saaledes er ogsaa den ærefornærmende Hensigt af dobbelt Art. Man bør skjelne mellem animus injuriandi i strengeste Forstand og animus diffamandi. Animus injuriandi er den Hensigt eller Villie at behandle en Anden paa en nedværdigende Maade; animus diffamandi er den Villie eller Hensigt at skade en Andens gode Navn og Rygte. Det forstaaer sig iøvrigt af sig selv, at det ikke kan komme i Betragtning, at Gjerningsmanden ikke selv betragtede den Behandling, han udviste mod den Anden,

som nedværdigende, eller de Handlinger eller Egenskaber, han tillagde den Anden, som lastværdige, naar han dog maatte indsee, at hans egen Opfattelse ikke er i Overeensstemmelse med de almindelige Forestillinger og Begreber.

Naar Forfatteren Pag. 84 Lin. 16 yttrer, at der ikke kan tænkes uagtsomme Ærefornærmelser, fordi en Ærefornærmelse forudsætter Bevidsthed om Handlingens fornærmende Beskaffenhed, da er det aabenbart en petitio principii. Det Sande er, at vel en Injurie i den ovenfor udviklede indskrænkede Betydning efter Sagens Natur nødvendig forudsætter Hensigt til at fornærme, men at derimod Intet fra Begrebets Side kan erindres mod Antagelsen af en uagtsom Krænkelse af en Andens gode Navn og Rygte. En anden Sag er det, at uagtsomme Retskrænkelser af den Art efter vor positive Lovgivnings Grundsætninger ikke kunne ansees for strafbare. Det Samme gjælder imidlertid ogsaa om flere andre Arter af uagtsomme Retskrænkelser. Det Nærmere herom omhandles i den almindelige Deel.

Ved Pag. 85 Nr. 1:

Selv om animus injuriandi aabenbart er lagt for Dagen, kunne Forældre næppe straffes for Skjældsord mod deres Børn, og ialfald kun yderst sjeldent for anden forhaanende eller nedværdigende Behandling; derimod maae Børnene udenfor al Tvivl kunne sagsøge dem for Angreb paa deres gode Navn og Rygte.

Ved Pag. 86 Nr. 2:

Her kan bemærkes, at medens den Hensigt at spøge altid udelukker animus diffamandi, udelukker den ikke ubetinget den egentlige animus injuriandi. Udannede og tactløse Mennesker troe ofte, at Alt er tilladt i Spøg; men denne subjective Mening kan naturligviis ikke undskylde dem, naar den Adfærd, de tillade sig, i Virkeligheden er nedværdigende. Hermed skal det imidlertid ikke være benægtet, at Ord eller Handlinger, som, hvis de vare fremsatte eller foretagne for Alvor, vilde være forhaanende eller krænkende, undertiden efter Omstændighederne tabe denne Egenskab, fordi den Paagjældende har spøget.

Ved Pag. 87 Nr. 4:

De anførte Exempler ere ikke Exempler paa Ærefornær-

melser. Iøvrigt maa det udentvivl antages, at saavel den egentlige **animus injuriandi** som **animus diffamandi** forudsætter Villien til at fornærme en bestemt individuel Person. Den, som f. Ex. afsender et ærefornærmende Brev, som var tiltænkt een Hansen, til en anden Hansen, eller i Mørke overskjælder en Person, som han antager for en Anden, kan vistnok ikke drages til Ansvar som Injuriant af den, mod hvem Handlingen er udøvet, især naar der strax gives den Paagjældende en Æreserklæring.

Ved Pag. 87 Nr. 5 Begyndelsen af Stykket:

At den tilføiede Betingelse er sand, kan endog efter Omstændighederne gjøre det saameget klarere, at Hensigten var ærefornærmende.

Ved den følgende Passus til nederst paa Siden:

Tilføielsen af en utilstrækkelig Grund kan vel ingenlunde formindske det i indskrænket Forstand Injuriøse i Handlingen; men, forsaavidt Ærefornærmelsen, hvad den her ordentligviis vil, indeholder Sigtelse for en vanærende Handling eller Egenskab, er det klart, at den taber mere eller mindre af sin Kraft, naar den motiveres ved Paaberaabelsen af et Factum, der ikke indeholder tilstrækkelig Grund til Sigtelsen. Er den ved et paaberaabt Factum motiverede ærefornærmende Dom endog aabenbart aldeles ugrundet, saa bortfalder det Diffamerende ganske, og kun det Injurierende, som en saadan Sigtelse altid tillige indeholder, bliver tilbage.

Ved Pag. 90 Stykket Nr. 8 cfr. Slutningen af § 2 i disse Forelæsninger.

Ved Pag. 91 Nr. 10:

Lovens 1—13—16 vilde dog ikke ubetinget være til Hinder for Beviisets Tilveiebringelse, jfr. dog med Hensyn til Ægtefæller Pl. 16 Septbr. 1778, men iøvrigt er det af Forfatteren antagne Resultat uden Tvivl rigtigt, dog saaledes, at vel ogsaa Sødskende, samt Bedsteforældre og Børnebørn bør føies til de af Forfatteren anførte Personer. Det vilde i høi Grad forstyrre Forholdet mellem de omhandlede Personer, om en saadan fortrolig Meddelelse skulde kunne paadrage Ansvar; det forstaaer sig imidlertid af sig selv, at den,

der har modtaget en saadan fortrolig Meddelelse, ikke kan være berettiget til at bringe den videre, og at han ei kan være fri for Straf, om han endog blot overeensstemmende med Sandheden fortæller Andre, at t. Ex. hans Fader har sagt ham dette eller hiint om N. N. Derfor bør Reglen ogsaa indskrænkes saaledes, at Meddelelsens fortrolige Characteer ei kan undskylde, naar den er gjort til eller i Overværelse af Personer, af hvilke Taushed ikke kan ventes, t. Ex. umyndige Børn.

Ved Pag. 91 Nr. 11:

See Bemærkning til Pag. 78 Lin. 5—12 i denne Forelæsnings § 1.

§ 4.

Fortsættelse.

See Ussing 3 Udg. § 206 Pag. 92—96. (4 Udg. § 211, Pag. 486 ff.).

Af de i denne § omhandlede Tilfælde er Nr. 1 ei herhen hørende. Injurier mod Kongen og tildeels mod Medlemmer af Kongehuset have en ganske anden Characteer end de egentlige Ærefornærmelser og betragtes i Loven som Majestæts- eller Statsforbrydelser. Hvad angaaer Sigtelser mod fremmede Regjeringer, kan bemærkes, at, om de endog, hvilket dog er tvivlsomt, kunne betragtes som virkelige Ærefornærmelser, kan det ialfald ikke paastaaes, at det ei er tilladt at føre Beviset for deres Sandhed, ihvorvel dette vil være forbundet med store Vanskeligheder og i mange Tilfælde være factisk umuligt. Efter Loven 3 Jan. 1851 § 7 er det endog tilstrækkeligt, at den, der i et trykt Skrift har tillagt fremmede Regjeringer uretfærdige eller skammelige Handlinger, har nævnet sin Hjemmel for Sigtelsen.

Nr. 4 erkjendes af Forfatteren selv ei at høre herhen. Ikke heller afgiver Nr. 5 Exempel paa Tilfælde, i hvilke det ei er tilladt at bevise Sandheden af en Sigtelse for et vanærende Factum, og kun med Hensyn til slige Sigtelser kan der overhoved være Spørgsmaal om exceptio veritatis. Alle de i Nr. 5 citerede Lovsteder fastsætte Straf for at bebreide, forekaste, ilde omtale o. s. v. Nogen, at eller

fordi de ere i en vis Stilling, drive en vis Næringsvei, have foretaget en vis Handling o. s. v. Endelig er Nr. 3 bortfaldet, idet Fd. 27 Septbr. 1799 § 10 er sat ud af Kraft ved Loven om Pressens Brug af 3 Jan. 1851 cfr. § 17. Iøvrigt forstaaer det sig af sig selv, at den, uafhængigt af Fd. 1799, i Sagens Natur grundede Regel, at Ingen, under Paaskud af at ville føre Beviis, kan være berettiget til at anstille Inqvisition mod den Injurierede (ved generaliter at lade Vidnerne adspørge, om der er dem noget Factum bekjendt, der bestyrker den fremsatte Sigtelse), ligefuldt gjælder, og det naturligviis, hvad enten Fornærmelserne vare mundtlige eller skriftlige. Tilbage bliver altsaa blot Nr. 2, men herved maa bemærkes, at det ingenlunde altid kan characteriseres som „ublu Tiltale,“ naar Børn foreholde Forældrene deres Feil, og at det heller ikke altid indeholder et Brud paa de barnlige Pligter, naar Børn til Andre omtale Forældrenes slette Handlinger; men dette maa afhænge af Maaden hvorpaa, Anledningen og Hensigten hvori, samt de Personer, til hvem det er skeet. Det kan derfor ikke antages ubetinget at være Regel, at exceptio veritatis bortfalder.

§ 5.

Fortsættelse.

See Usßing 3 Udg. § 207 Pag. 95—99. (4 Udg. § 212, Pag. 488 ff.).

Ved Pag. 96 Lin. 4—11:

At den, der har fremsat en æreformærmende Sigtelse, ikke kan undgaae Straf, om han endog kan tilveiebringe Formodning for Rigtigheden af sit Udsagn, kunde synes at være i Strid med den Regel, at den Tiltaltes Skyld skal bevises. Imidlertid er dog den af Forfatteren fremsatte Sætning aldeles rigtig, og den ovennævnte Regel kan ikke her komme i Betragtning. Dette følger af Æreformærmelsens private Characteer. Medens Staten paa den ene Side ikke indlader sig paa at undersøge, om den, der paastaaer at have lidt en Æreformærmelse, virkelig har været Gjenstand for ærekrænkende Behandling, men ganske overlader til ham selv at bevise Tilværelsen af

det ærefornærmende Factum, saaledes maa det paa den anden Side overlades til den, om hvem det er beviist, at han har foretaget sig en for en Anden ærekrænkende Handling, at godtgjøre de særegne Facta, der skulle ophæve Handlingens Retstridighed. At Injurianten kan tilveiebringe Formodning for en ærefornærmende Sigtelses Rigtighed, kan naturligviis ikke være tilstrækkeligt til at ophæve den Sigtedes Ret til at fordre sin Ære beskyttet mod ubeføiede Angreb. Den Sigtede maa ordentligviis kunne fordre Injuranten straffet, naar denne ikke kan godtgjøre sin Ret til at fremsætte den ærefornærmende Sigtelse. Imidlertid maa man dog med Forfatteren indrømme en Undtagelse fra denne Regel med Hensyn til det Tilfælde, at den Sigtende har ført et i og for sig fuldstændigt Beviis for den fremsatte Beskyldning (t. Ex. to lovfaste Vidner), men som svækkes ved Modbeviis; og det Samme turde maaskee endog gjælde, naar Injurianten beviser, at han har havt tilstrækkelig Grund til at ansee sig i Stand til at bevise Beskyldningens Sandhed, t. Ex. naar han godtgjør, at to lovfaste Mænd, førend han fremsatte Injurien, for ham havde erklæret sig beredte til at bevidne det omhandlede Factum. Injuriantens Frifindelse i disse Tilfælde maa imidlertid ikke grundes paa, at der mangler tilstrækkeligt Beviis for hans Skyld, men derpaa, at han har beviist Data, der positivt godtgjøre, at han ikke har handlet dolo.

§ 6.

Forskjellige Inddelinger af Ærefornærmelser.

See Usſing 3 Udg. § 208 Pag. 99–102. (4 Udg. § 213, Pag. 491 ff.).

Ved Nr. 2 Pag. 100:

Som Forfatteren har bemærket i Anm. til § 193, bruges Udtrykket „reelle Injurier" ofte ganske i Almindelighed om Vold, udøvet mod andre Personer, uagtet den med saadan Vold forbundne Krænkelse af den personlige Værdighed i de fleste Tilfælde kun er et underordnet Moment i Retskrænkelsen. Her, hvor Udtrykket reelle Injurier bruges forat betegne en særegen Art af Ærefornærmelser, bør man imidlertid blot derunder ind-

befatte saadanne Fornærmelser, i hvilke Ærekrænkelsen er det overveiende Moment. Exempler paa Injurier i denne strengere Forstand forekomme kun sjeldent i den almindelige criminelle Lovgivning. Dog kan her nævnes Fd. 4 Octbr. 1833 § 1, forsaavidt det her bestemmes, at det, paa Grund af den med en udøvet Voldsgjerning forbundne særdeles Forhaanelse, kan paalægges den Skyldige at gjøre Afbigt, see ligeledes 6—8—6. Af Krigslovene kan her mærkes: Krigsartbr. 9 Marts 1683 § 29 (om Mundbask) og § 30 (Beskjæmmelse med Kasten, Slag eller Hug), Krigsart. 29 Juli 1756 § 687 (hvor der tales om Forsvar for Æren mod voldeligt Overfald cfr. Krigsart. 1683 § 22).

Ved samme Side Lin. 21—23:

Uberettiget Indtrængen i en Andens Bolig, Gjennemsøgning af hans Papirer og deslige kunne ikke indbefattes under Begrebet om Æresfornærmelser.

§ 7.

Om reelle og symbolske Injurier.

See Udsigt 3 Udg. § 209 Pag. 102—104. (4 Udg. § 214, Pag. 494 ff.).

Ved Begyndelsen af §en bemærkes:

Med Hensyn til Straffen for reelle Injurier kan bemærkes, at disse, forsaavidt de ikke ligefrem ville blive at henføre under Fd. 4 Octbr. 1833 § 1, 3die Membr., i Almindelighed efter Omstændighederne ville blive at straffe enten efter Analogien af denne Lovbestemmelse eller efter Analogien af Lovgivningens Bestemmelser om Straffen for verbale Injurier. Straffen vil derfor i Almindelighed blive fastsat til en Mulct, hvorhos der undertiden ogsaa med Føie kunde være Spørgsmaal om at paalægge Afbigt, see den af Forfatteren Pag. 100 i første Note citerede Dom (den Fornærmede var en Vægter, som dog ikke var i Function; Mulcten var 5 Rdlr.). Reelle Injurier kunne iøvrigt, uden at være forbundne med nogen af de under Fd. 4 Octbr. 1833 henhørende Legemsfornærmelser, indeholde saa grove Forgribelser paa Andres Person, at corporlig Straf maatte kunne

idømmes, t. Ex. naar Nogen afklæder En, medens han sover, og oversmører ham med Tjære.

Ved Slutningen af Pag. 103 og Pag. 104 see Lov 3 Jan. 1851 § 16 jfr. § 9.

§ 8.

Om Inddelingen af verbale Injurier.

See Usfing 3 Udg. § 210 Pag. 104—105. (4 Udg. § 215, Pag. 496 ff.).

Hovedinddelingen er, som Forfatteren bemærker, i ærerørige og utilbørlige Ord. Det er just ikke ganske rigtigt, at Straffen er fundamentum divisionis. Hvad der egentlig har foresvævet Forfatteren, er uden Tvivl, at denne Adskillelse væsentlig har Betydning med Hensyn til Straffen, hvorimod den Fornærmede ordentligviis er berettiget til at fordre Injurierne mortificerede, hvad enten de vare egentlig ærerørige eller ikke. Distinctionen kommer heller ikke i Betragtning med Hensyn til Spørgsmaalet om Retorsion og Æreserklæring.

§ 9.

Hvorvidt Straffen bortfalder, fordi den Fornærmede har anvendt Retorsion.

See Usfing 3 Udg. § 219 Nr. 1 Pag. 132—34. (4 Udg. § 123 Nr. 1, Pag. 513 ff.).

Naar Forfatteren definerer Retorsion ved den Handling, at den, der af en Anden er udskjældt (bedre: fornærmet paa Æren), igjen udskjælder (fornærmer) denne, da ere to i sig selv forskjellige Tilfælde herunder indbefattede. Forsaavidt den Injurierede blot med Foragt har tilbageviist Injurien ved at stemple Injuriantens Udsagn som Løgn, eller, hvad der i Almindelighed maa betragtes som identisk hermed, ved at kalde Injurianten en Løgner, eller ved at bruge den Vending, at Injurianten selv kan være det, han har kaldet ham, da kan en saadan Yttring af den naturlige, omend ikke altid aldeles luttrede Æresfølelse ingenlunde siges at stride mod Grundsætningen i 1—1—3; den vil tvertimod endog i Almindelighed kunne betragtes som et fuldkommen lovligt Selvforsvar. At man ved slig Retor-

sion skulde tabe Retten til at paatale Fornærmelsen, er vistnok ganske uantageligt. Men efter Forfatterens Definition indbefattes det ogsaa under Begrebet om Retorsion, at den Fornærmede til Gjengjæld (cfr. Pag. 133 Lin. 10) injurierer den, der begyndte, med Forhaanelser eller ærerørige Sigtelser, t. Ex. ved at overvælde ham med andre Skjældsord, eller ved mod ham at fremsætte andre æresfornærmende Sigtelser; og forsaavidt er det klart, at slig Retorsion ingenlunde kan retfærdiggjøres ved Paaberaabelse af Forsvarsrettens Grundsætninger. Derimod synes en Compensation af de gjensidige Fornærmelser eller rettere af de Straffe, Parterne gjensidig til deres Fyldestgjørelse kunne fordre hinanden idømte, i dette Tilfælde at være begrundet. For slig Compensation taler ikke blot, at den overhoved er naturlig, hvor Straffene alene ere foreskrevne til den Fornærmedes Fyldestgjørelse, men ogsaa Analogien af Fd. 4 Octbr. 1833 § 5. De to af Forfatteren Pag. 133 i Noten og Pag. 134 i første Note citerede Domme, af hvilke den første angik et Tilfælde af den først anførte, den anden derimod et af den sidstnævnte Beskaffenhed, kunne derfor efter vor Mening ikke siges at være i Strid med hinanden. Den af Forfatteren Pag. 132 efter Ørsted (cfr. Ørsted om Tyveri Pag. 359 og Arkiv for Retsvidenskab II. Pag. 399 og flere Steder) antagne, uden Tvivl ogsaa i Praxis fulgte, Fortolkning af Lovens 6—21—6, første Membrum, har særdeles meget imod sig:

1) Udtrykket „bliver han selv den samme Mand" indeholder aabenbart langt mere, end hiin Fortolkning lægger i det, nemlig ikke blot, at den Injurierede selv, men ogsaa at alle Andre kunne belægge Injurianten med det fornærmende Prædicat, som han har anvendt mod den Fornærmede. At Lovgivningen, som Nogle have meent, blot skulde have villet tilkjendegive, at det skal være den Fornærmede tilladt at bruge den sædvanlige Retorsionsvending: „det kan Du selv være", kan ikke antages, da de umiddelbart efterfølgende Ord „med mindre o. s. v." vise, at det skal afgjøres ved Rettergang, om Injurianten selv skal blive den samme Mand. Det er aabenbart en meget tvungen Fortolkning, naar Nogle have meent, at Lovgiveren har villet til-

kjendegive, at Retorqventen dog ikke bliver fri for Ansvar, naar Angriberen senere beviser Sandheden af sin Beskyldning.

2) Det taler fremdeles mod hiin Fortolkning, at Artiklens 2det Membrum foreskriver Straf. Lovens 6—21—6 skulde altsaa efter denne Fortolkning give den ulogiske Forskrivt, at den, som injurierer en Anden, hvis han er ved Lavalder, maa finde sig i Retorsion, men, dersom han er under Lavalder, skal straffes med Riis.

3) Kilden, Frederik den 2dens Gaardsret Cap. 14, sigter ganske tydelig til en Straf, der tilkjendtes ved Dom og havde tilfølge, at Enhver ustraffet kunde tillægge den Domfældte det samme Prædicat, han uden Føie havde tillagt den Fornærmede. I Rosenvinges Udvalg af gamle Domme findes ogsaa flere Exempler paa, at denne Straf er bleven idømt, f. Ex. I. Pag. 290 (En havde udskjældt en Anden for en Sildekræmmer og dømtes derfor til at være den Mand, han havde tilsagt N. N., samt derhos at bøde mod Bonden og Kongen efter Loven), cfr. ligeledes III. Pag. 49. Det vil nu vel i det Følgende blive viist, at 6—21—6, naar den antages at foreskrive en saadan Straf, vanskelig lader sig forene med 6—21—2, 3 og 4, og at den i al Fald derved taber practisk Anvendelighed; men dette kan ikke betragtes som en tilstrækkelig Grund til at indtvinge en aabenbar urigtig Mening i Artiklen. Lovens 6—21—6 behøves heller ikke til at godtgjøre Tilladeligheden af Retorsion, der indenfor sine rette Grændser tilstrækkelig er begrundet i Sagens Natur og Lovgivningens Grundsætninger.

§ 10.

Hvorvidt Injurianten kan undgaae Straf ved at give den Fornærmede en Æreserklæring.

Det er en Selvfølge, at Sagen, naar den Fornærmede dermed er tilfreds, kan afgjøres derved, at Injurianten giver ham en Æreserklæring, i alle de Tilfælde, i hvilke Paataken er privat. Iøvrigt bør det erindres, at Embedsmænd ikke ved at erhverve en Æreserklæring kunne ansees at have opfyldt den

dem ifølge Sagens Natur og Lovens Grundsætninger, cfr. 1—5—2, paahvilende Forpligtelse til, ved Dom at fralægge sig ærerørige Beskyldninger. Udenfor det Tilfælde, at den Fornærmede selv er villig til at nøies med en Æreserklæring, kan Tilbud om en saadan i Almindelighed ikke frie Injurianten. En mærkelig Undtagelse herfra indeholdes dog i 6—21—1, cfr. Ussing Pag. 110 Lin. 28 og Pag. 111 samt Pag. 109 (4 Udg. Pag. 498—500). Foruden det af Forfatteren Anførte, kan det bemærkes, at 6—21—1 kun udtrykkelig nævner Injurier, som Nogen i Krohuus v. s. v tilsiger en Anden, men derimod ikke taler om Injurier, som paa saadanne Steder fremsættes i en Persons Fraværelse. Hvorvidt der skulde være tilstrækkelig Grund til at udvide Artiklen til saadanne Injurier, forekommer os meget tvivlsomt; thi naar Noget siges om en Person i hans Fraværelse, staaer det ikke i hans Magt øieblikkelig at gjøre de fornødne Skridt til Sagens Paatale, førend de æresfornærmende Yttringer udbredes videre. Imidlertid kan det maaskee antages, at Bestemmelsen i 6—21—3: at den, som injurierer Nogen i hans Fraværelse, „deles, ligesom han den anden det personligen tilsagt havde,“ ikke blot refererer sig til 6—21—2, men ogsaa til 6—21—1.

Ved Pag. 111 Lin. 7—15:

Det Synspunct, som ligger til Grund for 6—21—1, er uden Tvivl, at hvad der siges i Kroer og paa andre saadanne Steder, hvor der er stærk Freqvents af Folk, som føre løs Snak, ei er synderlig farligt for Nogens gode Navn og Rygte, cfr. Ussing Pag. 109 Lin. 18—25. Saameget mere maa det antages, at Injurianten kan frie sig ved en Æreserklæring, naar aldeles ingen Vidner vare tilstede, da Injurien blev fremsat, om det endog er skeet paa andre Steder, end de i Artiklen nævnte. Paa den anden Side maa man give Forfatteren Medhold i, at Artiklen er uanvendelig paa Injurier, der fremsættes paa et af de anførte Steder, naar der er en Forsamling af anden Beskaffenhed tilstede, og navnlig naar Localet afbenyttes til Forretninger af en alvorligere Characteer; men det kan vistnok ikke billiges, at Artiklen skulde blive uanvendelig, blot fordi der tilfældigviis i det Øieblik, Ordene faldt, ikke var nogen saadan

Forsamling tilstede, som Artiklen forudsætter at have sit Tilhold paa slige Steder. Artiklen maa uden Tvivl idetmindste være anvendelig paa alle de Injurier, som af Værten og Opvarterne og dem, der søge saadanne Steder, fremføres paa Stedet selv, forudsat at dette kun afbenyttes i Overeensstemmelse med sit egentlige Øiemed. Ved denne § kan endnu bemærkes, at Æreserklæring i enkelte Tilfælde er foreskreven i Forbindelse med Straf, t. Ex. Ls. 6—8—6, Frd. 21 Marts 1800 I. § 11 Nr. 5.

§ 11.

Om Mortification.

Om denne særegne Følge af verbale Injurier handler Forfatteren Pag. 135 Nr. 3 (4 Udg. Pag. 516). Selv om Injurianten af en eller anden Grund ikke kan straffes, t. Ex. fordi 6—21—1 kommer til Anvendelse, blive Injurierne dog mortificerede, saafremt de ikke findes grundede, see t. Ex. Dom i jur. Tidskr. XVIII. Pag. 93—94, Dom i jur. Tidskr. XX. Pag. 95, ved hvilken den fornærmelige Yttring blev mortificeret, men Indstævnte fritaget for Mulct, forbi animus injuriandi efter Omstændighederne antoges at mangle. See ogsaa Dom i jur. Ugeskr. I. Aarg. Pag 124 og Pag. 920, III. Aarg. Pag. 288 og Pag. 696.

§ 12.

Om ærerørige Ord.

See Ussing 3 Udg. § 211 Pag. 105—108. (4 Udg. § 216 Pag. 497)

Den af Forfatteren antagne, alt længe anerkjendte Maade, at skjelne mellem ærerørige og utilbørlige Ord, har nu faaet en afgjørende Bestyrkelse ved L. 3 Jan. 1851, der i § 9 skjelner imellem: 1) Krænkelser af en Andens Ære, der udøves „ved ubeføiet at tillægge ham enten en Handlemaade, der vilde gjøre ham uværdig til Medborgeres Agtelse, eller Benævnelser, som alene kunde hjemles ved en saadan Handlemaade", og 2) „andre ubeføiede Sigtelser, der maa nedsætte den Angrebnes borgerlige Agtelse samt Uqvemsord eller Skjældsord". Hvad

øvrigt angaaer Forfatterens Argumentation, da er det vel ikke rigtigt, at 6—21—6 er nedskrevet for at hjemle Retorsion; men det, som i det Følgende vil blive bemærket om den rigtige Fortolkning af denne Artikel, vil vise, at der desuagtet ikke af den kan udledes noget Argument for den ældre Mening.

§ 13.

Om Straffen for ærerørige Ord.

See Usfing 3 Udg. § 212 Pag. 112—16 og § 211 Pag. 108—10 (4 Udg. § 217 Pag. 500 cfr. 498).

Da det ovenfor er viist, at 6—21—6 ei kan antages nedskrevet for at hjemle Retorsion, men at Hensigten med den maa have været at foreskrive en Straf, saa bliver det her at undersøge, i hvilket Forhold denne Artikel, som iøvrigt handler baade om ærerørige og utilbørlige Ord, staaer til 6—21—2, 3 og 4. Da 6—21—2 angaaer ærerørige Ord, som personlig tilsiges Nogen i hæderlig Forsamling, 6—21—3 ærerørige Ord, som paasiges Nogen i hans Fraværelse, og 6—21—4, efter sin Forbindelse med de to foregaaende Artikler, forudsætter de samme Betingelser, som disse, kun med den Forskjel, at Ordene ikke ere egentlig ærerørige, er det ganske naturligt, at den Mening er bleven fremsat, at 6—21—6 skulde angaae de Tilfælde, som ikke indbefattes under de nysnævnte Artikler, og altsaa, da de efter Bogstaven alle forudsætte Tilværelsen af en egentlig Forsamling eller i al Fald af Vidner (cfr. Usfing Pag. 113 Lin. 5—15), være anvendelig paa Injurier, fremsatte udenfor Forsamling, i Særdeleshed under fire Øine. Denne Fortolkning, der allerede er antydet af Hedegaard (Tractat angaaende den danske Criminalret Pag. 647), og senere forsvaret i en udførlig Afhandling af Müller i jur. Tidsk. XVIII. Pag. 15, er imidlertid ikke heldig. Medens de andre Artikler nøiagtig bestemme de specielle Tilfælde, i hvilke de skulle anvendes, er 6—21—6 affattet i ganske almindelige Udtryk, ligesom ogsaa Indholdet selv taler for, at Artiklen ikke blot skal gjælde for visse specielle Tilfælde, men i Almindelighed for alle Æreformærmelser, forsaavidt Inju-

rianten ikke ifølge 6—21—1 kan frie sig for Straf ved at give den Fornærmede en Æreserklæring. Det er nemlig i høieste Grad usandsynligt, at Lovgiveren, naar han vilde fastsætte Straf for Injurier, begaaede af criminelt Mindreaarige, skulde have villet indskrænke sig til det særegne Tilfælde, hvor Injurierne vare fremsatte udenfor Forsamling. Hertil kommer, at Straffen for utilbørlige Ord, fremførte udenfor Forsamling, ifølge hiin Fortolkning i mange Tilfælde vilde blive meget haardere, end om de vare fremsatte i Forsamling. Der synes da ikke at være Andet for, end at betragte Bestemmelsen som ganske almindelig, hvoraf da atter synes at følge, at det maa antages at have været Lovgiverens Villie, at den i 6—21—6 foreskrevne Straf skulde forbindes med de øvrige i 6—21—2, 3 og 4 foreskrevne Straffe. Det kan herved erindres, at man fra en tidligere Periode har Domme, ved hvilke Fornærmeren blev dømt til at være den Mand, han havde tilsagt den Fornærmede, og desuden til Bøder efter Loven. Da Artiklen imidlertid ikke i umindelige Tider er anvendt paa denne Maade, maa den ansees for at være gaaet af Brug og kan saaledes ikke mere siges at være gjældende.

Ved Pag. 112:

Den i Lovens 6—21—2 foreskrevne Tremarksstraf for ærerørige Ord maa nu betragtes som ophævet. Istedetfor samme træder den ved Lov 3 Jan. 1851 § 9, 1ste Membrum foreskrevne Straf af Fængsel fra 3 Maaneder til et Aar eller Bøder fra 100 til 500 Rdlr. Da disse Straffe umiddelbart kun ere foreskrevne for Æresfornærmelser i trykte Skrivter, synes det endog, at Domstolene maae være beføiede til at gaae nedenfor de fastsatte Minima. Den i 6—21—5 foreskrevne Straf, der kun er anordnet som subsidiær Straf, fordi den, som eengang var dømt fra Æren, ikke atter kunde straffes med Ærens Tab, bortfalder ligeledes. Den, som anden Gang dømmes for ærerørige Ord, maa atter straffes efter Analogien af Loven af 3 Jan. 1851 § 9 med forøget Strenghed ved Straffegradens Bestemmelse.

Ved Pag. 114 Lin. 14 og fl.:

I Anledning af, hvad Forfatteren her har yttret om, at det Tilfælde, i hvilket noget Ærerørigt blot fremsættes som en Formodning, ikke skulde være aldeles analogt med det, der omhandles i 6—21—2, hvor noget Ærerørigt fortælles om en Anden som bestemt Sandhed, kan bemærkes, at den, der blot yttrer Mistanke eller Formodning, dog ofte kan have gjort Regning paa, at han derved maaskee allerfnarest vilde fremkalde fuld Overbeviisning.

§ 14.

Qvalificerede ærerørige Ord.

1) Om Lovens 6—21—7.

See Udsigt 3 Udg. § 214 Pag. 119—121. (4 Udg. § 219 Pag. 506).

Skjøndt det ingenlunde i og for sig er klart, at Ophævelsen af den i 6—21—2 og 3 foreskrevne Tremarksstraf for ærerørige Ord bevirker, at denne Straf ogsaa maa ansees forandret i de Tilfælde, i hvilke den i Forbindelse med andre Straffe er foreskreven for qvalificerede Æreforнærmelser, maa dette dog ganske sikkert antages med Hensyn til 6—21—7. Denne Artikel gaaer blot ud paa at foreskrive, at der paa Grund af visse skjærpende Omstændigheder skal føies en Mulct af 3 Gange 40 Lod Sølv til Lovens almindelige Straf for ærerørige Ord. Dette skjærpende Tillæg synes da at maatte føies til den Straf, som efter den nugjældende Lovgivning er den almindelige Straf for ærerørige Sigtelser. Med Hensyn til Fortolkningen af denne dunkle Artikel, henvise vi til Forfatteren. Det maa uden Tvivl antages, at 6—21—7 baade forudsætter en særdeles virksom Udbredelse af Sigtelsen, og at denne er i høieste Grad ærerørig, og endelig at de Fornærmede ere i visse særegne Stillinger.

Anm. Frd. 27 Septbr. 1799 § 12 er tilligemed hele denne Anordning sat ud af Kraft ved Loven 3 Jan. 1851 § 17. Derved bortfalder da Forfatterens § 215.

§ 15.

Fortsættelse.

2) Om Pasqviller eller Skandskrivter.

See Ussing 3 Udg. § 216 Pag. 122—26. (4 Udg. § 220 Pag. 508).

Ved Pag. 122—23 øverst:

Man kan ikke, uden at tilsidesætte alle Fortolkningsregler, antage, at 6—21—8 i det Hele skulde være hævet ved Loven 3 Jan. 1851 § 9. Mere kunde tale for at antage, at vel den fastsatte Straf af livsvarigt Arbeide i Jern endnu staaer ved Magt, men at derimod Ærestraffen er forandret ved Lovens § 9. Arbeidsstraffen maatte da forbindes med en Mulct. Men ogsaa dette er meget tvivlsomt, da den i 6—21—8 foreskrevne Ærestraf kun kan betragtes som et Tillæg til Hovedstraffen. Det er desuden ikke aldeles afgjort, at Loven forudsætter som en Betingelse for Artiklens Anvendelse, at Skandskrivtet indeholder egentlig ærerørige Sigtelser. Endnu kan det bemærkes, at det næppe kan antages at have været Hensigten med Ophævelsen af Frd. 27 Septbr. 1799 ved § 17 i Lov 3 Jan. 1851, at den i Forordningens § 25 udtrykkelig forkyndte Ophævelse af den sidste Deel af 6—21—8 skulde være taget tilbage, og denne altsaa igjen være traadt i Kraft.

Ved Pag. 123—124:

Forfatteren søger at vise, at der saavel efter det conventionelle som det legale Begreb til en Pasqvil udfordres Opslag paa offentlige Steder, eller en anden ligesaa opsigtvækkende Divulgationsmaade. Mod denne Udvikling kan der imidlertid gjøres flere Indvendinger. Saaledes kan det ikke siges, at den conventionelle Sprogbrug forbinder Forestillingen om en, paa at fremkalde særdeles Opsigt beregnet, Divulgationsmaade med Ordene Skandskrivt eller Pasqvil. I Almindelighed tænker man sig derved blot et Skrivt, der gaaer ud paa offentlig at prostituere og forhaane Nogen ved personlig Fornærmelse og Latterliggjørelse. Den af Forfatteren berørte Notits om Pasqvinostøtten er vel meget bekjendt mellem litterære Personer, men ikke saa udbredt blandt den store Mængde, at den har kunnet bestemme

den almindelige Sprogbrug. Det er ei heller lykkedes Forfatteren at godtgjøre, at en saadan Forestilling forbindes med Ordet, hvor det forekommer i Lovgivningen.

Naar Lovens 6—21—8 og Frd. 27 Septbr. 1799 § 25 sætte Straf for at opslaae Pasqviller eller Skandskrivter, er der dog aabenbart Intet i denne Ordforbindelse, som viser, at Begrebet „opslaae" allerede ligger i Begrebet Pasqvil. En lignende Bemærkning gjælder med Hensyn til Rescr. 2 Juni 1688 og de forskjellige Anordninger, som tale om at udsprede Pasqviller; og hvad endelig angaaer Frd. 8 Juni 1689 er det klart, at den blot characteriserer de Skrivter, den sigter til, som Pasqviller, fordi de indeholdt forargelige Angreb paa Kongen, Religionen og Geistligheden. Det maa imidlertid bemærkes, at Lovgivningen ikke hjemler nogen særegen Straf for Pasqviller, naar disse ikke ere divulgerede ved Opslag, eller dog ialfald skrevne i denne Hensigt. Efter 6—21—8 kunde det vel være omtvisteligt, om ikke Anonymitet eller Pseudonymitet maatte være tilstrækkelig til at paadrage Forfatteren af et Skandskrivt den i Artiklen foreskrevne haarde Straf (jfr. Ordene „skrevet eller opslaget"); men efter Frd. 27 Sepbr. 1799 § 25 maa Opslag af Skrivtet ansees for en nødvendig Betingelse. Efterat Forordningen nemlig først i § 12, blot med Henviisning til 6—21—2, 3 og 7 samt 6—21—4, har foreskrevet Straffen for ærefornærmende Skrivter, dernæst i § 16 og 17 bestemt Følgerne af Tilsidesættelsen af Forbudet imod Anonymitet og Pseudonymitet, samt i 1ste Membr. af § 25 tilkjendegivet, at Falholdelse og Udbredelse af Haandskrivter af strafværdigt Indhold skal ansees paa samme Maade, som Kundgjørelse ved Trykken, hedder det i sidstnævnte §'s 2det Membrum: „hvo, som opslaaer Skandskrivter, dømmes efter 6—21—8", hvilket tydeligt viser, at ikke denne Artikel, men de vedkommende Paragrapher af Frd. 1799 skulde bringes til Anvendelse ved anonyme og pseudonyme ærefornærmende Skrivter, som ikke vare divulgerede ved Opslag, men kun paa sædvanlig Maade udgivne eller uddeelte i Haandskrivt. Frd. 27 Septbr. 1799 § 25 forudsætter uden Tvivl den Fortolkning af 6—21—8, hvor-

efter Opslaget af Skandskriftet er en Betingelse for Artiklens Anvendelse. Da Lovgivningen saaledes kun kan antages at bestemme en særegen Straf for de Skandskrifter, der ere divulgerede ved Opslag, kan det vel forsvares at optage dette Moment, skjøndt det hverken indeholdes i det conventionelle eller det legale Begreb, i det systematiske Begreb om en Pasqvil, hvilket vore Systematikere altid have gjort, og hvilket ikke overskrider Grændserne for den Frihed, man i Systemerne ofte pleier at tage sig forat erholde særegne Benævnelser for de Tilfælde, som efter de om dem foreskrevne Regler væsentlig udsondre sig fra de almindelige.

Ved Stykket Pag. 124 Lin. 12 ff. og Pag. 125 første Stykke:

Forfatteren søger her at godtgjøre, at Navnets Fortielse efter Lovgivningen maa betragtes som en nødvendig Bestanddeel af Begrebet Skandskrift. Blandt de af Forfatteren paaberaabte Lovsteder er Frd. 27 Septbr. 1799 § 25 afgjørende, da Forordningen ved at bestemme, at den, „som opslaaer Skandskrifter, dømmes efter 6—21—8", aabenbart herved har villet betegne det hele Delictum, der omhandles i 6—21—8, hvortil ogsaa Navnets Fortielse hører. Hvad Forfatteren forøvrigt anfører, kan derimod for den største Deel ikke komme i Betragtning. I Lovens Udtryk: „har Nogen opslaaet Skandskrifter og ikke været sit Navn bekjendt", ligger der ikke nogensomhelst Antydning om, at Navnets Fortielse betragtes som en Bestanddeel af Begrebet Skandskrift; og i de af Forfatteren Pag. 123 og 124 citerede Bestemmelser kan i al Fald den Forudsætning kun med nogenlunde Sikkerhed paavises i Rescr. til Politiet af 2 Juni 1688.

Den almindelig antagne Mening, cfr. Forfatteren i §'ens Begyndelse, at de i 6—21—8 omhandlede Pasqviller skulde være af egentlig ærerørigt Indhold, kan næppe ved streng Fortolkning udbringes af Chr. V.'s Lov selv, men bestyrkes til en vis Grad ved Rescr. 2 Juni 1688, og vil uden al Tvivl blive fulgt i Praxis. At Beskyldningerne skulle være ubeviislige, er godtgjort af Forfatteren Pag. 125 3die Stykke.

Ved Pag. 125 2det Stykke:

Her undersøger Forfatteren, hvorvidt den fulde, ved 6—21—8 foreskrevne, Straf er anvendelig, naar Nogen uden Navns Nævnelse har forfattet et ærerørigt Skrivt mod ærlige Folk i den Hensigt at lade det opslaae, men dog uden endnu at have faaet denne sin Hensigt iværksat. Skulde dette Spørgsmaal alene besvares efter 6—21—8, uden Hensyn til senere Bestemmelser, vilde Meget tale for, at Enhver, som havde forfattet et saadant Skrivt, skulde straffes efter Artiklen, om han end ikke havde havt til Hensigt at divulgere det paa en eller anden Maade. Frd. 27 Septbr. 1799 § 25 medfører nu vel, at 6—21—8 maa forstaaes noget anderledes, at nemlig det Delictum, som den angaaer, maa antages at være Opslag af Skandskrivter. Men heraf kan dog ikke med Sikkerhed udledes videre, end at Ingen kan straffes efter 6—21—8, som ikke idetmindste har havt til Hensigt at divulgere Skrivtet ved Opslag. At Artiklen angaaer Opslag af Pasqviller, er nemlig ikke til Hinder for at antage, at Lovgiveren i dette Tilfælde har villet belægge Forsøget paa denne Forbrydelse med samme Straf, som den fuldbyrdede Forbrydelse. At den, som har forfattet et Skandskrivt, men ladet det opslaae ved en Anden, ikke kan undgaae at ansees efter Artiklen, er under alle Omstændigheder klart og nægtes heller ikke af Forfatteren.

Ved Pag. 126 Lin. 3 ff.:

Efterat Lovens 2—21—4 var ophævet, kunde Frd. 8 Juni 1689 kun komme til Anvendelse paa den, som, efter behørig Opfordring til at aflevere Skriftet til Politiet, fordulgte det, cfr. iøvrigt nu Loven 3 Jan. 1851 § 14. Iøvrigt hører denne Bestemmelse egentlig ikke herhen, da Frd. 1689, som ovenfor bemærket, ikke angaaer de i 6—21—8 omhandlede Pasqviller, men saadanne i Udlandet trykte Skrivter, der indeholde Fornærmelser mod den danske Stat og Regjering, Religionen eller de danske Undersaatter. Denne Forordning kunde derfor ikke antages at have ophævet Rescr. 2 Juni 1688, der angik de i Lovens 6—21—8 omhandlede Pasqviller; men forøvrigt kan det med Hensyn til dette Rescript bemærkes, at det ikke vides at være thinglæst, hvorimod det kun synes i sin Tid at være bekjendtgjort ved Opslag af Politieplacater i Kjøbenhavn, og

det er saaledes tvivlsomt, om det har Lovskraft. Rescriptets Præmisser tale ogsaa for, at kun en temporær Foranstaltning har været tilsigtet.

§ 16.

Om undtagne ærerørige Ord.

See Ussing 3 Udg. § 217 Pag. 126—127. (4 Udg. § 221 Pag. 511).

§ 17

Om utilbørlige Ord.

See Ussing 3 Udg. § 218 Pag. 127—131. (4 Udg. § 222 Pag. 512).

Ved §'ens Begyndelse mærkes nu Lov 3 Jan. 1851 § 9, 2det Membrum.

Ved Pag. 128 Lin. 21:

Der gives baade et finere og et grovere Plagiat, saa at det ikke i Almindelighed kan afgjøres, om Beskyldningen herfor skal ansees som egentlig ærerørig eller blot som utilbørlig. Et Plagiat kan være saa grovt, at det vidner om aabenbar Uredelighed og for stedse sætter en Plet paa Gjerningsmandens Rygte. Beskyldningen vil derfor efter Omstændighederne kunne være ærerørig. Naar Forfatteren, Pag. 129 øverst paa Siden, bemærker, at Beskyldning for Eftertryk ofte vil være at ansee som ærerørig, fordi Eftertryk kan være et formeligt Bedragerie, maa herved bemærkes, at Eftertryk ordentligviis blot bestaaer i et aldeles aabenlyst Indgreb i Andres Forlagsret, og at Sigtelsen saaledes i og for sig ikke involverer nogen Beskyldning for Bedragerie; kun Sigtelsen for saadant bedragerisk Eftertryk, som Forfatteren omhandler i 2det Bind, Pag. 217 øverst paa Siden, kan betragtes som ærerørig.

Ved Pag. 129 Lin. 15—17:

Det kan her bemærkes, at Fordringerne til Beviset for Beskyldningernes Sandhed efter disses Beskaffenhed ere forskjellige. Undertiden vil det saaledes være nok at oplyse et eneste Factum til Retfærdiggjørelse for den brugte Benævnelse f. Ex. Tyv, undertiden vil dette være utilstrækkeligt, saa at en heel

Række af Facta maa oplyses, t. Ex. naar Nogen har udskjældt en Anden for en Drukkenboldt.

Ved Pag. 129 Lin. 30 til Pag. 130 Lin. 2:

Det Injurierende, der ligger i en Yttrings Form, lader sig dog ikke reducere til en Overdrivelse og dermed, som Forfatteren mener, til en Usandhed. Dette fremgaaer ganske tydeligt af de af Forfatteren selv anførte Exempler. Den, der har kaldet en Anden et Dumhoved eller en Fæpande, har, naar Vedkommende virkelig er meget dum, ikke gjort sig skyldig i nogen Overdrivelse, men han har forhaanet den Paagjældende, og dertil kan dennes indskrænkede Forstand ikke berettige ham, cfr. herved, hvad der ovenfor er anført.

Ved Stykket Pag. 130 Lin. 3 ff.:

Her maa nu mærkes Loven af 3 Jan. 1851 § 9, 2det Membr., der, som Straf for utilbørlige Ord i trykte Skrifter, fastsætter en Mulct fra 10 til 500 Rdlr., eller Fængsel fra 14 Dage til 3 Maaneder. Det forstaaer sig af sig selv, at Straffen for mundtlige Uqvemsord vel kan sættes lavere, men ikke høiere.

§ 18.

Qvalificerede Injurier, der ikke behøve at være ærerørige.

1) Injurier mod Forældre.

See Usfing 3 Udg. § 213 Pag. 117—118. (4 Udg. § 218 Pag. 504 ff.).

Lovens 6—5—2, jevnført med Frd. 4 Octbr. 1833 § 22, angaaer vel ikke udelukkende ærerørige Ord, cfr. Ordene: „bander og ubluelig tiltaler“, men kan desuagtet ikke anvendes paa alle Injurier mod Forældre. Artiklens Anvendelse med Hensyn til Æresfornærmelser, som ere fremsatte i Forældrenes Fraværelse, maa endog indskrænkes til egentlig ærerørige Ord („paataler paa Ære og Lempe“), og hvad angaaer Injurier, der ere fremsatte i Forældrenes Nærværelse, maae Ordene uden Tvivl være i høi Grad utilbørlige. Ringere Æresfornærmelser synes imidlertid ikke at burde henføres under 6—21—4, sammenholdt med Loven 3 Jan. 1851 § 9, men at burde straffes med en

efter Grundsætningen i 6—5—2 lempet arbitrær Straf, som, naar Forseelsen ikke er meget ubetydelig, næppe bør være ringere end nogen Tids Fængsel paa Vand og Brød.

§ 19.

Fortsættelse.

2) Injurier, der sigte til at fremkalde Duel.

See Ussing 3 Udg. § 93 Nr. 2, I. Pag. 257—259. (4 Udg. Pag. 231 ff.).

Til Anvendelse af Lovens 6—8—6 maa fra den subjective Side fordres, at Injurianten enten har havt den bestemte Hensigt at fremkalde en Udfordring, eller dog efter Omstændighederne har maattet kunne forudsee en Udfordring som den sandsynlige Følge af sin Adfærd.

Anm. De af Forfatteren i § 213 under Nr. 1—4 anførte Injurier betragtes uden Tvivl rigtigst som Statsforbrydelser.

§ 20.

Injurier begaaede af criminelt Mindreaarige.

See Ussing 3 Udg. § 217 Pag. 126—127 Lin. 6, og § 218 Pag. 131 Lin. 20—22. 4 Udg. § 221 Pag. 511.

Dersom 6—21—6 virkelig alene handlede om ærerørige Ord, vilde den af Forfatteren, Pag. 131, antagne Udvidelse næppe være at billige. Skjøndt verbale Injurier, udøvede af Børn mellem 10 til 15 Aar, ifølge 6—21—6 i Almindelighed ere strafbare, maa herfra dog uden Tvivl gjøres Undtagelse, naar det Fornærmelige i Ordene ikke kan antages indlysende for Børn i en saa ung Alder, jfr. herved Analogie af Frd. 11 April 1840 § 81.

II. Andre personlige Fornærmelser, der ikke ere offentlig Paatale undergivne.

§ 21.

Som Exempler herpaa kunne nævnes:

a) Uberettiget Indtrængen i Andres Bolig og anden Krænkelse af Huusfreden, t. Ex. ved at slaae Ruder ind. Forsaavidt slige

Handlinger kunne medføre Formuebeskadigelse og saaledes begrunde Ret til Skadeserstatning, vil dette Moment dog i Almindelighed være af underordnet Betydning i Sammenligning med den, ved Handlingen tilføiede, ofte ikke ubetydelige personlige Krænkelse, der let kan grændse nær op til en egentlig Injurie. At slige Fornærmelser ogsaa udenfor de enkelte Tilfælde, hvor en udtrykkelig Straffebestemmelse haves, efter den Fornærmedes Paastand blive at straffe (i Almindelighed med Bøder), er antaget af Domstolene, jfr. t. Ex. Dom i Arkiv for Retsvidenskab I. Pag. 420, see ligeledes en anden Dom paa samme Sted Pag. 278 og fl., og bestyrkes af Lovgivningens Aand, cfr. L. 6—9, Pl. 6 Febr. 1722, Frd. 13 Jan. 1741 § 10.

b) Uberettiget Indtrængen i Andres Hemmeligheder, f. Ex. ved at aabne deres Gjemmer, efterse deres Papirer og in specie ved at aabne og gjennemlæse de til dem adresserede Breve. At slige Handlinger ikke blot ere stridende mod Discretion og Delicatesse, men ligefrem ere at betragte som Retskrænkelser, maa efter vor Lovgivning ansees for utvivlsomt. Hvad Breves Aabning angaaer, kan især bemærkes Placat 10 Marts 1800 (om overliggende Breve) litr. D; iøvrigt kan anføres Frd. 4 Decbr. 1672 § 24, Regl. 21 Novbr. 1810 § 42, Frd. 24 Marts 1750 § 33, Pl. 7 Mai 1789, Pl. 18 Octbr. 1805, Laugsart. for Kjøbmandslauget i Aalborg af 2 Juni 1830 § 18, Frd. 1 Juni 1832 § 9, Lov 3 Jan. 1851 § 10, af hvilke den Grundsætning tydelig fremgaaer, at Enhver er berettiget til at beholde sine Privathemmeligheder for sig selv. Straffen for saadanne Fornærmelser vil efter Omstændighederne være meget forskjellig; thi, ihvorvel alle de Tilfælde her ere udelukkede, i hvilke en saadan Handling er brugt som Middel til at iværksætte en offentlig Forbrydelse, kan Fornærmelsens Grovhed dog variere betydeligt. Det maa især tages i Betragtning, om slig Indtrængen i Andres Hemmeligheder kunde antages at compromittere deres Velfærd eller ikke, og om Handlingen er begaaet af simpel Nysgjerrighed eller af Ondskab.

Disse ere iøvrigt ikke de eneste Tilfælde, i hvilke personlige

Fornærmelser, der ei constituere noget særeget, i Lovgivningen omhandlet Delictum, efter den Fornærmedes Paastand maae kunne belægges med Straf. Det synes meget mere at være en i Sagens Natur grundet almindelig Regel, at enhver positiv Krænkelse af Andres personlige Rettigheder, naar den er udøvet med Forsæt, maa give Adgang til at fordre Fornærmeren anseet med en passende Straf. Saaledes bør vistnok den, som uden Forfatterens Samtykke publicerer hans Manuscript, endog afseet fra det Formuetab, som han derved kan have tilføiet ham, hvorved Handlingen bliver analog med Eftertryk, straffes, i Almindelighed med Bøder.

III. Forsætlig Beskadigelse eller Ødelæggelse af Andres Ting.

§ 22.

Hvorvidt der er tilstrækkelig Grund til at skjelne mellem den hemmelige og aabenlyse Beskadigelse eller Ødelæggelse af Andres Ting som to selvstændige Forbrydelser, og om Lovgivningen hjemler noget almindeligt Begreb om Hærværk.

See Ussing 3 Udg. § 295 Pag. 233—35 (4 Udg. § 304 Pag. 615).

Ligesom vore ældre Systematikere antager Ussing, at der maa skjelnes paa den i Overskriften antydede Maade. Det antages nemlig, at Lovgivningen hjemler *et almindelig Begreb om Hærværk*, hvorved der skal forstaaes den forsætlige, paa en aabenlys Maade udøvede, retstridige Beskadigelse eller Ødelæggelse af en anden Mands Ting. Det antages fremdeles, at Lovgiveren for denne Forbrydelse har foreskrevet en almindelig Straf i 6—14—1, medens ingen saadan er foreskrevet for den hemmelige Beskadigelse og Ødelæggelse, som derhos ogsaa formenes i Almindelighed at burde straffes haardere end den aabenlyse. Vi for vort Vedkommende antage, at denne hele Distinction er ugrundet, at der nemlig ikke kan opstilles noget almindeligt Begreb om Hærværk, at Loven ikke har foreskrevet nogen almindelig Straf for forsætlige, aabenlyse Eiendomsbeskadigelser, og at der heller ikke er tilstrækkelig Grund til at antage, at den hemmelige Beskadigelse eller Ødelæggelse af

Andres Gods i Reglen i nogen særdeles væsentlig Grad skulde være mere strafbar end den aabenlyse. Først bliver det at undersøge, om der kan opstilles noget almindeligt legalt Begreb om Hærværk. Dette er tillige Hovedspørgsmaalet. Den Maade, hvorpaa Sagen i Almindelighed fremstilles, kan sees hos Ursing i § 295, II. Pag. 233—235, hvorved dog maa bemærkes, at Forfatteren i 3die Udgave har foretaget en Forandring i den sædvanlige Definition, idet han Pag. 233 Lin. 3 fra neden har sat retstridig „Behandling" istedetfor retstridig Beskadigelse eller Ødelæggelse, hvilket er en meget uheldig Forandring, da Definitionen saaledes, uden Tvivl mod Forfatterens Hensigt, f. Ex. ogsaa kommer til at indbefatte Ran. Iøvrigt er hans Begrundelse af det i 3die Udg. opstillede, formeentlig legale, Begreb om Hærværk i ingen Henseende forskjellig fra den, som findes i de foregaaende Udgaver, hvor Hærværk er defineret paa den ovenfor angivne, hos vore tidligere Systematikere almindelig antagne, Maade.

Ved Forfatterens Udvikling er at mærke, at den gaaer ud fra den Forudsætning (see Pag. 234 Lin. 1 og Lin. 7), at der gives et conventionelt Begreb om Hærværk, hvilket sandsynligviis er Aarsag til, at han ei har anseet det nødvendigt at godtgjøre, at Lovgivningen ved dette Ord virkelig udelukkende eller dog fortrinsviis betegner Beskadigelsen eller Ødelæggelsen af Ting, men derimod har anseet det for tilstrækkeligt at forsøge et Beviis for, at saadan Ødelæggelse efter Loven maa være aabenlys, for at kunne kaldes Hærværk. Men nu gives der slet ikke noget conventionelt, ɔ: ved den daglige Sprogbrug hjemlet, Begreb om Hærværk. Ordet er forlænge siden gaaet af Brug i det daglige Liv og forekommer nu, naar man abstraherer fra den juridiske Litteratur, alene i sprogvidenskabelige Værker og i enkelte fortællende eller poetiske Skrifter, der søge at efterligne Oldtidens Sprog og Tone. Det almindelige Begreb om Hærværk maa, forudsat at der gives et saadant, nødvendigviis øses af Lovgivningen selv, og kan kun udfindes ved en nøiagtig Undersøgelse af de forskjellige Steder, hvor Ordet er brugt.

Med Hensyn til denne Undersøgelse maa det nu bemærkes,

at Ordet kun meget sjelden forekommer udenfor Chr. V's Lov, til hvilken Undersøgelsen saaledes især maa referere sig. Gjennemgaae vi nu Lovens 6—14, da vil man vel finde, at en Deel af de Handlinger, som der siges at være Hærværk, bestaaer i en Beskadigelse eller Ødelæggelse af rørlige eller urørlige Ting. Herhen høre: 1) 6—14—5 og 6; thi Udtrykket „bryder Nogen Huus op" i 5te Art. betyder uden Tvivl noget ganske Andet end „bryder Huus" i 2den Art., nemlig at nedrive, hvilket sees af Art. 6 2det Membr., hvor Ordet „bryder op" maa underforstaaes, og som saaledes taler om at opbryde Gjærder, ligesom 6—14—8 taler om at opbryde Broer eller Tingstokke. Fremdeles høre herhen 2) 6—14—8, 9, 10 og 11. Men det er langtfra, at det af disse Art. skulde fremgaae, at enhver forsætlig Beskadigelse eller Ødelæggelse af Andres Ting er Hærværk; det er tvertimod klart, at dette ikke er Tilfældet. Saaledes sees det af 6—14—11 og 14 cfr. 13de Art., at det er Hærværk, naar Nogen farer i anden Mands Korn med Hjord, Stod eller Braad, men at det derimod ikke er Hærværk, naar Nogen øder Kornet med mindre end Hjord, Stod eller Braad; efter 6—14—10 er det ikke nok til Hærværksstraffens Anvendelse, at Nogen spilder anden Mands Plov, Harve o. s. v., eller hugger Sele, Tømme, Skagler og desl. i Sønder, men det skal skee for Bonden i hans Arbeide; og der kan endog være Anledning til at antage, at Loven ikke betragter disse Beskadigelser som egentligt Hærværk, men kun som Overtrædelser, der bør straffes ligesaa haardt som Hærværk; sammenhold 6—14—2, 3, 4, 5, 8, 9, 11 og 19, der idelig gjentage „da er det Hærværk", med 6—14—10, der bruger Udtrykket „da bøde derfor som for Hærværk". Forsætligt Drab og Beskadigelse af anden Mands Creaturer betragtes heller ikke i Loven som Hærværk, hvilket sees deraf, at denne Forbrydelse afhandles i et særskilt Cap., nemlig 6—20 (Om Fæes Drab eller Saar). Denne Forbrydelse blev heller ikke i de gamle Love betragtet som Hærværk, cfr. jydske Lov 3 Bog 53 Cap., see iøvrigt Brorson's Fortolkning til 6—20—2 og 3. Paa den anden Side har Loven betegnet som Hærværk visse

Handlinger, der ei bestaae i Beskadigelse eller Ødelæggelse. Saaledes er det, efter 6—14—2 og 3, under visse Betingelser Hærværk at borttage Fæ, Klæder, Vaaben eller andre Koster af anden Mands Huus. Efter 6—14—19 er det Hærværk, naar Nogen tager sit eget Fæ ud af anden Mands Huus, efterat denne lovlig havde optaget det i sit Korn eller Eng; og i 3—13—31 har Lovgiveren fundet det nødvendigt at tilkjendegive, at det ikke er Hærværk, naar man panter den Bonde, som ei vil holde Vedtægt. L.s 6—14—4 erklærer endelig en Handling for Hærværk, i hvilken Beskadigelsen concurrerer med en ulovlig Borttagelse af anden Mands Gods. Der er neppe tilstrækkelig Grund til at antage, at Lovgiveren ikke har betragtet de sidstnævnte Tilfælde som virkelige Hærværkstilfælde, men blot villet bestemme, at de skulde straffes som Hærværk. Herimod taler, hvad især deleshed 6—14—2, 3 og 4 angaaer, deres Plads i Capitlet. Men selv om man, ved at bestemme Hærværks Begreb, turde aldeles abstrahere fra 6—14—2, 3, 4, 19 og 3—13—31, vilde man ikke være istand til, ved Hjælp af 6—14—5, 6, 8, 9, 10 og 11, at danne et almindeligt Begreb om Hærværk, da det er aldeles umuligt at opgive visse almindelige Criterier, hvorved den forsætlige (og, efter den almindelige Forudsætning, aabenlyse) Beskadigelse, som skulde være Hærværk, adskiller sig fra den, som ikke skal være Hærværk. Den Udførlighed, hvormed Lovgiveren mod sin Sædvane i L.s 6—14 opregner en Mængde specielle Tilfælde med en stedse tilbagevendende Tilkjendegivelse om, at det er Hærværk, taler ogsaa for, at han ikke har forudsat et almindeligt Hærværksbegreb som vedtaget i den daglige Sprogbrug. Det kan derhos bemærkes, at der neppe er nogen Hjælp at hente fra de ældre Love. Jydske Lov, som her nærmest maatte komme i Betragtning, anfører ligesom Chr. V's Lov en Deel Hærværkstilfælde, der ikke lade sig sammenfatte under noget almindeligt Begreb. Som bekjendt betegnede Ordet oprindeligviis ikke en Forbrydelse, men den efter oldnordiske Begreber hæderlige Mandsdomsfærd, som øvedes paa Vikingstog og i Fejde, og som navnlig bestod i at gjøre Bytte. Naar Ordet i vore ældste Love forekommer som Navn paa en Forbrydelse,

fordres der, at Vold skal være udøvet af flere fuldtbevæbnede Mænd i Forening (i Almindelighed 5), og først Jydske Lov forudsætter, at Hærværk kan udøves af en enkelt Mand, cfr. Rosenvinges Retshistorie II. Pag. 69—71, § 158 Note i. Sandsynligviis er Ordets oprindelige Betydning tidlig gaaet tabt, uden at der har dannet sig noget nyt, bestemt Begreb om Hærværk, saa at Ordet deels er blevet anvendt paa adskillige, fra ældre Tider overleverede, Hærværkstilfælde, deels, maaskee ifølge en dunkel Erindring om den oprindelige Betydning, vilkaarligt brugt om visse Voldstilfælde, der efter de herskende Begreber ansaaes for særdeles grove og derfor qvalificerede til at behandles som 40 Marks Sager. Hvad de efter Chr. V.'s Lov udkomne Anordninger angaaer, da føre de heller ikke til noget andet Resultat end det foranførte. Vi have kun fundet Ordet i Politieanordg. 22 Octbr. 1701 Post 2 Cap. 7 § 5 og Politieanordg. 24 Jan. 1710 Post 2 Cap. 6, samt Krigsart. Brevet 29 Juli 1756 § 613. Ifølge de to Politieanordninger skulde de, som af Modvillighed (ɔ: forsætlig) gjøre Skade paa de publique Værker, saasom Pomper, Poste, Brønde, Fontainer, Lygter o. s. v., tiltales som for Vold og Hærværk. Den sidste af disse to Anordninger tilføier „efter Loven", hvorved aabenbart er henviist til L.s 6—14—8. I Krigsart. Brevet nævnes Ordet blot, uden at det af Sammenhængen kan sees, hvad dermed menes.

Efter alt det Anførte bør man udentvivl opgive ethvert Forsøg paa at udlede et almindeligt Begreb om Hærværk af Lovgivningens Bestemmelser, hvilke alle maa betragtes som singulære.

Anm. 1. Det er vel ikke af practisk Betydenhed, men turde dog i videnskabelig Henseende være af Interesse at bemærke den Sammenhæng, som, naar man sammenligner L.s 6—14 og 6—15, synes at vise sig mellem „Hærværk" og „Ran". Saaledes ere de i 6—14—2 jfr. 3, 4 og 19 omhandlede Hærværkstilfælde aabenbart qvalificerede Ran, uden at der dog af disse Artikler kan udledes noget fælleds qvalificerende Moment; thi vel kunde Sammenligningen imellem 6—14—2 og 3, imellem 6—14—4 og 5—13—9, samt

mellem 1ste og 2det Membr. i 6—14—19 synes at føre til det samme Resultat, nemlig at det qvalificerende Moment ligger i det med Ranshandlingen forbundne Brud paa Huusfreden. Men Sammenligningen mellem 6—14—2 og 6—15—3 fører atter til et andet Resultat; thi det i 6—15—3 omhandlede simple Ran er forbundet med Brud paa Huusfreden, og det qvalificerende Moment i 6—14—2 kan, naar denne Artikel sammenlignes med hiin, kun ligge deri, at Handlingen er skeet „med Raads Raad", og at der er gjort Indbrud i Huset. Loven betragter fremdeles som Ran visse egenmægtige og voldsomme Handlinger, der aabenbart have et vist Slægtskab med de i 6—14—8 til 11 specificerede Hærværkstilfælde; sammenlign i Særdeleshed 6—15—13 med 6—14—11, ligeledes 6—15—19 med 6—14—10. Uden Tvivl har man oprindelig mere betragtet Ran som en Voldsgjerning end som en med Tyverie beslægtet Forbrydelse, hvoraf da Spor ere blevne tilbage i Chr. V's Lov.

Anm. 2. Det kan endnu bemærkes, at den Anomalie i Loven, at Hærværksstraffen er mindre end Ransstraffen, maa forklares deraf, at Lovconcipisterne have undladt at tage Hensyn til, at Forholdet mellem de ved de ældre Love foreskrevne Straffe for Ran og Hærværk i Tidernes Løb havde forandret sig. Den i jydske Lov for Ran foreskrevne Tremarksstraf var nemlig ikke infamerende, men blev det, som bekjendt, først senere, maaskee for en Deel netop fordi Anskuelserne om Rans egentlige Væsen havde forandret sig. Denne Forklaring synes naturligere end Ørsteds, iøvrigt meget sindrige, Hypothese, at det maaskee paa Lovens Tid var sædvanligt at erholde Opreisning paa den med Ransstraffen forbundne Æreløshed cfr. 1—24—15, 2—10—4, 3—7—1, og at Ransstraffen maaskee derfor er bleven anseet som mindre end den for Hærværk foreskrevne, efter de Tiders Leilighed, betydelige Pengebod, som derhos tillige medførte Vanære, skjøndt ikke Æreløshed cfr. 1—24—13 og Ørsteds Skrivt om Tyverie Pag. 62.

§ 23.

Fortsættelse.

Om Straffen for forsætlige Eiendomsbeskadigelser.

Naar det, efter det Ovenanførte, bør antages, at der ikke lader sig opstille noget almindeligt legalt Begreb om Hærværk, saa følger heraf ligefrem, at den i 6—14—1 foreskrevne Straf for de i Loven specificerede Hærværkstilfælde ikke kan betragtes som den almindelige Straf for den i Systemerne saakaldte Hærværksforbrydelse, eller den forsætlige, paa aabenlys Maade iværksatte, Beskadigelse eller Ødelæggelse af fremmede Ting. Denne Forbrydelse maa udenfor de Tilfælde, for hvilke der haves et specielt Lovbud, straffes arbitrært og overeensstemmende med Grundsætningerne i de lovbestemte Tilfælde, altsaa ordentligviis med Bøder. Antages det ikke, at der kan opstilles noget almindeligt legalt Begreb om Hærværk, saa bortfalder ogsaa en af Hovedgrundene for at affondre den hemmelige og aabenlyse Beskadigelse fra hinanden som to selvstændige, væsentlig forskjellige Forbrydelser. Skulde de endda saaledes affondres, saa maatte det være, fordi den hemmelige Beskadigelse skulde være saa meget strafværdigere end den aabenlyse, at den, som Forfatteren antager Pag. 235 øverst, ordentligviis maatte straffes med nogen Tids offentligt Arbeide eller Fængsel paa Vand og Brød. Men herfor kan der neppe anføres tilstrækkelig Grund. Den af Forfatteren paaberaabte Analogie af Straffen for Tyverie kan vistnok ikke komme i Betragtning. Denne Forbrydelses Strafbarhed beroer væsentligen paa den med samme forbundne vindesyge Hensigt, der medfører, at den maa antages grundet i en almindelig Tilbøielighed til at tilvende sig Andres Gods, ikke derimod paa, at den bestaaer i en hemmelig Borttagelse. Efter Frd. 11 April 1840 straffes nemlig Ran ganske som Tyverie. Vel kan det ikke nægtes, at det paa den ene Side kan betragtes som et Moment, der retfærdiggjør Valget af en høiere Straffegrad, at Beskadigelsen er udøvet hemmelig, forsaavidt som det derved bliver vanskeligere for den Fornærmede at opdage og overbevise Gjerningsmanden; men paa den anden

Side maa dette Moment fuldkommen kunne opveies ved den ødelagte Gjenstands Vigtighed og Værdie samt Sagens øvrige Omstændigheder, og skjøndt der vel, naar Forseelsen iøvrigt er meget betydelig, lettere kan være Anledning til at vælge en haardere Straf end Bøder for den hemmelige end for den aabenlyse Beskadigelse, kan man dog ikke sige, at dette skulde være Ordinarium. I de Lovbestemmelser, som med Hensyn til visse specielle Tilfælde foreskrive Bøder for Eiendomsbeskadigelser, er det heller ikke overalt forudsat, at Gjerningsmanden er gaaet aabenlyst tilværks. Vel synes dette at maatte antages med Hensyn til de Tilfælde, som Loven har henført til Hærværk, i al Fald paa Grund af denne Forbrydelses Sammenhæng med Ran, skjøndt iøvrigt de herhenhørende Delicta ei alle ere saaledes beskrevne, at det af Beskrivelsen i hvert Lovsted fremgaaer, at Handlingen forudsættes at være udført paa en aabenlys Maade. Derimod mangler der, som siden skal blive viist, tilstrækkelig Grund til at antage, at Straffebestemmelserne i 6—20—2 og 3 skulde være uanvendelige paa hemmeligt Drab eller Beskadigelse af Creaturer. Det Samme gjælder med Hensyn til Frd. 13 Decbr. 1793 § 92. Frd. 29 Octbr. 1794 § 22 sidste Membr. viser tydelig, at de i §'en foreskrevne Bødestraffe for at beskadige Hegn ligesaafuldt ere anvendelige, naar Gjerningen er udøvet hemmelig, som naar det er skeet aabenlyst. Til at afgjøre, hvorvidt det skulde være en af Domstolene vedtaget Maxime at straffe hemmelige Eiendomsbeskadigelser med haardere Straffe end Bøder, mangle vi tilstrækkelige Data. Den af Forfatteren Pag. 235 citerede, som det rigtignok forekommer os, uforholdsmæssig strenge Dom i Jur. Tid. XXXIII. Pag. 189 kan naturligviis, som enestaaende, ikke være afgjørende.

§ 24.

Fortsættelse.

Tilfælde, i hvilke Straffen for forsætlige Eiendomsbeskadigelser er lovbestemt.

See Ussing 3 Udg. II. § 296 Pag. 235—239. (4 Udg. § 305 Pag. 617 ffl.)

Foreløbig bemærkes, at Nr. 1 og Nr. 5 ikke høre herhen, da de ikke angaae Eiendomsbeskadigelser. Det Samme gjælder om Nr. 7, fordi Straffen i de der omhandlede Tilfælde, som Forfatteren selv har bemærket, nu er arbitrær; og at noget Lignende gjælder med Hensyn til Nr. 4, vil strax blive viist.

Ved Nr. 2 bemærkes:

Istedetfor „Skyvl", som Forfatteren skriver i Henhold til Bærents Udgave af Loven, staaer i Originaludgaven, i norske Lov og i Schyths Udgave af 1856 „Skyel". Om Ordets Betydning findes hverken Oplysning i Molbechs Ordbog, eller i Badens juridiske Ordbog. Efter Hedegaard, som Brorson følger, skal derved betegnes det Samme, som 6—15—17 kalder „Hjelm, Huus eller Svinesti". „Hjelm" er efter Kofod Ancher og Molbech et bevægeligt Tag paa Stolper til at skyde op og ned, hvorunder Sæden gjemmes; efter Moth „et Huus paa Marken, hvor man driver Qvæg udi". Iøvrigt forekommer det os antageligst, at Ordet „Skyel" slet ikke er Andet, end hvad vi nu med en anden Udtale kalde Skjul cfr. Schyths Udgave af Loven 6—9—12.

Ved Nr. 4:

I Frd. 4 Octbr. 1833 § 31 siges L.s 6—9 i det Hele at være ophævet, forsaavidt Forordningen ikke særlig har bekræftet enkelte Artikler i dette Capitel. Til disse hører 6—9—6 ikke, hvorfor det i samme characteriserede Delictum nu maa straffes arbitrært, forsaavidt Pl. 6 Febr. 1722 ikke bliver at anvende. I Motiverne til Frd. 1833, cfr. Collegialtid. f. Aarg. Pag. 675—676, forekommer vel en Yttring, der synes at vise, at Cancelliet har forudsat, at de i 6—9—6 omhandlede Voldsgjerninger vilde

blive at straffe efter 6—14—1; men dette grunder sig i saa Fald paa den, som ovenfor viist, urigtige Forudsætning, at 6—14—1 foreskriver en almindelig Hærværksstraf.

Ved Nr. 6:

Det er ikke i fjerneste Maade antydet i 6—20—2 og 3, at Gjerningen skal være udøvet aabenlyst, og fra de gamle Love, hvor den, som forhen bemærket, aldrig er bleven henført til Hærværk, kan der ei heller hentes noget Argument for Forfatterens Mening. Frd. 26 Octbr. 1742 kan heller ikke komme i Betragtning, da den angaaer en anden, betydeligere Forbrydelse end at skamskjænde Andres Creaturer, nemlig Tyverie, som begaaes ved at afskjære Man og Rumpe af Andres Heste paa Marken eller andetsteds, hvorfor Forordningen, i Lighed med Bestemmelserne om Qvægtyverie paa Marken i Frd. 4 Marts 1690, har sat en særdeles haard Straf (Kagstrygning, Brændemærke, Strafarbeide paa Livstid), der dog var mindre end Straffen for Qvægtyverie efter Frd. 1690 (Galgen). Rescr. 21 Juni 1780, der angik Mishandling af Bøndernes Creaturer paa Høifjeldene i Hedemarkens Fogderie, var motiveret ved de locale Forhold, og synes endog kun at skulle have været af temporær Gyldighed, da det ikke sees at være tinglæst. Iøvrigt bemærkes ved dette Nr., at Drab og Beskadigelse af andre Creaturer end Qvæg og Heste, maa straffes med ringere Bøder.

Naar Forfatteren, der betragter aabenlyst Drab og Beskadigelse af Andres Creaturer som Hærværk, i Noten Pag. 237 yttrer, at de Forbrydelser, som 6—20 omhandler, kunne paatales af det Offentlige, men derimod Pag. 235 Note 2 bemærker, at Hærværk kun er Gjenstand for privat Forfølgning, da kan dette let medføre Misforstaaelse. Man skulde nemlig troe, at der med Hensyn til Paatalen af Drab og Beskadigelse af Creaturer gjælder andre Regler end med Hensyn til det saakaldte Hærværk i Almindelighed, hvilket dog ingenlunde er Tilfældet. Saavel de i 6—14, som de i 6—20 omhandlede Forbrydelser, skulde efter 1—24—8 jfr. 1—24—4 forfølges af det Offentlige, naar den Fornærmede ikke selv paatalte dem;

men efter Frd. 10 Juli 1795 § 22 og Frd. 20 Jan 1797 § 13 og § 14 maatte slige Sager som Bødesager ubetinget antages overladte til privat Paatale, naar den offentlige Rolighed ikke var bleven forstyrret. Offentlig Paatale maa derfor t. Ex. være anvendelig i det i 6–14–5 omhandlede Tilfælde, ligeledes med Hensyn til de Eiendomsbeskadigelser, der ere saa grove, at de qvalificere sig til corporlig Straf.

Pag. 237 Lin. 11–14 yttrer Forfatteren, at haardere Straf maatte anvendes, naar Nogen paa en særdeles grusom Maade mishandler Creaturer, om de endog tilhøre ham selv. Dette kunde forhen ansees som noget tvivlsomt; men nu er Sagen afgjort ved Lov af 21 Jan. 1857 om Straf for Dyrplagerie. Den i Loven foreskrevne Straf er Bøder indtil 200 Rd., eller simpelt Fængsel indtil 4 Uger; ved Bestemmelsen af Straffens Grad skal der, efter Lovens udtrykkelige Bestemmelse, særlig tages Hensyn til, om Forseelsen er første Gang begaaet eller gjentagen. Det kan ikke antages, at L.s 6—20–2 og 3 ere bortfaldne, jfr. de Udtryk i Loven af 21 Jan. 1857, ved hvilke det her omhandlede Delictum beskrives („hvo, som gjør sig skyldig i raa Mishandling eller anden grusom og oprørende Behandling af Dyr, navnlig af Huusdyr").

Anm. Skjøndt de i 6–14–2, 3 og 4 omhandlede Hærværkstilfælde ikke vedkomme Materien om Eiendomsbeskadigelser, kan det, da det har været nødvendigt gjentagne Gange at berøre disse Artikler, her være passende at bemærke, at de neppe længere kunne betragtes som gjældende, uagtet det ikke nogetsteds i Lovgivningen specielt er tilkjendegivet, at de skulle være ophævede. Dette Resultat synes nemlig at følge af den Bestemmelse i Frd. 11 April 1840 (§ 32), at Ran i alle Maader skal behandles som Tyverie, i Forbindelse med den i § 33 fastsatte snævrere Begrændsning af Begrebet „Ran" i Forhold til Begrebet „Røverie". De i hine Lovsteder omhandlede Delicta ville uden Tvivl i Almindelighed blive straffede enten efter Frd. 11 April 1840

§ 1 eller efter § 12 eller § 34, efter Omstændighederne. Det kan iøvrigt bemærkes, at det tidligere var meget omtvistet, om ikke den i 6-14-2, 3 og 4 foreskrevne Hærværksstraf skulde cumuleres med Ransstraffen, hvilket imidlertid var aldeles stridende mod rigtige Lovfortolkningsgrundsætninger; see herom Ussings Criminalret, 2 Udg. II. Pag. 295-97 og Ørsted om Tyverie, Pag. 61-63.

§ 25.

Om egenmægtig Behandling af Andres Gods.

Frd. 11 April 1840 § 32 2det og 3die Membrum bestemmer følgende: „Hvad de Tilfælde angaaer, hvori egenmægtig Behandling af Andres urørlige Ting efter Loven straffes som Ran, da, ligesom saadant Forhold efter sin Natur maa henføres til Vold paa Andres Eiendele, bliver Straffen derfor at bestemme efter Grundsætningerne for dette sidste Slags Forbrydelser. Det Samme bør og være Reglen i det i L.s 6-15-19 omhandlede Tilfælde, naar Intet er bleven borttaget af den, der paa den i Artiklen ommeldte Maade har krænket Veifreden." De Lovsteder, til hvilke denne Bestemmelse sigter, findes hos Forfatteren i 3 Udg. § 297 Pag. 239-41 (4 Udg. § 306 Pag. 621), dog ikke fuldstændigt, thi L.s 6-15-8 og 6-15-14 bør tilføies, hvorimod 6-15-12 i Henhold til Forfatterens egen Bemærkning bør udgaae. I disse singulære Tilfælde, med hvilke iøvrigt det i 6-14-7 omhandlede Tilfælde aldeles er at sætte i Klasse (see Forf. Pag. 236 [618] Nr. 5), bliver altsaa egenmægtig Behandling af Andres Eiendele at straffe efter Grundsætningerne for forsætlige Eiendomsbeskadigelser, hvorimod det ingenlunde kan opstilles som almindelig Regel, at enhver egenmægtig Behandling af Andres Gods er strafbar. Iøvrigt kan det bemærkes, at det dog egentlig kun er det i 6-15-13 omhandlede Delictum, der med Føie kan siges efter sin Natur at henhøre til Vold paa Andres Eiendele. De øvrige Tilfælde turde snarere være at sætte i Klasse med de ovenfor i § 21 omhandlede personlige Fornærmelser, hvilket imid-

lertid ei vilde medføre noget andet Resultat med Hensyn til Straffen, da denne ogsaa for saadanne Fornærmelser i Almindelighed er arbitrære Bøder. Det er iøvrigt besynderligt, at Forfatteren Pag. 241 antager, at de i Frd. 11 April 1840 § 32 tilsigtede Tilfælde i det Mindste blive at straffe med Voldsbøder, men at Straffen ogsaa kan være større. Det er nemlig klart, at §'ens Udtryk ligesaavel indeholde Hjemmel til at gaae nedenfor, som til at overskride den i Loven for Vold og Hærværk foreskrevne Bod af trende fyrretyve Lod Sølv.

Anm. Det kan bemærkes, at L.s 6 · 14—19 1ste Membrum, der angaaer et med det ovenanførte beslægtet, skjøndt ikke aldeles eensartet Tilfælde, allerede er forandret ved Frd. 29 Octbr. 1794 § 42, hvor Straffen er fastsat til en Mulet af 30 Rd.

Capitel II.

Forbrydelser mod Borgersikkerheden.

§ 26.

Inddeling.

Hvad angaaer Inddelingen af de under dette Capitel henhørende Forbrydelser, sees det let, at Adskillelsen mellem Forbrydelser mod den personlige Sikkerhed og Eiendomssikkerheden, bliver af indgribende Betydning. Altsaa ville t. Ex. Bedragerie, Tyverie og Røverie paa den ene Side, og Angreb paa Liv, Legeme eller Frihed paa den anden Side, blive at henføre under forskjellige Hovedafdelinger. Men et Spørgsmaal er det, om denne Adskillelse bør betragtes som Hoveddistinctionen. Vel gaae alle

Forbrydelser mod Borgersikkerheden ind under denne Modsætning mellem Forbrydelser mod den personlige Sikkerhed og Eiendomssikkerheden. Men der frembyder sig tillige en anden Modsætning, som ogsaa bør tages i Betragtning, for at de forskjellige Tilfælde kunne blive sammenstillede efter deres virkelige indre Slægtskab. Medens nemlig de fleste Forbrydelser mod Borgersikkerheden nærmest og umiddelbart gaae ud paa at krænke Enkeltmands Ret, og kun, paa Grund af denne private Retskrænkelses Beskaffenhed, tillige paa en mere middelbar Maade forstyrre den almindelige Sikkerhed, gives der andre, som ligefrem og umiddelbart maa betragtes som Brud paa den almindelige Sikkerhed selv, medens de endog stundom kun paa en mere ubestemt og temmelig fjern Maade gribe forstyrrende ind i Enkeltmands Retssphære. Saadanne Forbrydelser kunne fortrinsviis kaldes almeenfarlige. Som de vigtigste Exempler herpaa kunne nævnes: Falsk Myntning, Brandstiftelse og Udbredelse af Smitsot. Falsk Myntning er især et oplysende Exempel. Forbryderen gaaer her egentlig slet ikke ud paa at berige sig paa Enkeltmands Bekostning; det er ikke engang ganske afgjort, at nogen Privat vil komme til at lide noget Tab ved hans Gjerning, dersom denne lykkes; men han søger at tilvende sig ulovlig Fordeel, ved at sætte et falskt Omsætningsmiddel i Circulation. Brandstiftelse indeholder vel som oftest, men dog ingenlunde med Nødvendighed, et grovt Indgreb i en bestemt, individuel Persons Retssphære; men det er ikke dette Moment ved Handlingen, der især tages i Betragtning ved Fastsættelsen af Straffen, men den større eller mindre Grad af Fare, for hvilken et ubestemt Antal af Personers Eiendom, undertiden endog deres Liv, udsættes. Det synes saaledes rigtigst, først at fremstille de Forbrydelser mod Borgersikkerheden, der nærmest og umiddelbart angribe Enkeltmands Rettigheder, hvorunder der atter bliver at skjelne mellem Forbrydelser mod Eiendomssikkerheden og den personlige Sikkerhed, og dernæst at handle om de almeenfarlige Forbrydelser.

Første Hovedafdeling

Forbrydelser, som umiddelbart krænke Enkeltmands Rettigheder.

A.

Forbrydelser mod Eiendomssikkerheden.

§ 27.

Inddeling.

Hovedmaterierne ere her Bedragerie, Tyverie og Røverie. I Forbindelse med Bedragerie og Tyverie ville iøvrigt nogle mindre vigtige Forbrydelser blive at afhandle. Den Orden, i hvilken vi agte at afhandle disse Forbrydelser, afviger, som det Anførte viser, fra den, som hidtil har været sædvanlig i vore Systemer, og som ligeledes er fulgt i Fd. 11 April 1840 (Tyverie, Røverie, Bedragerie). I denne Henseende skulle vi indskrænke os til at bemærke, at det aabenbart er Røverie, men ikke Bedragerie, der danner den rette Overgang til Forbrydelser mod den personlige Sikkerhed, og at visse Arter af Bedragerie danne Overgangen til Tyverie, ligesom det aabenlyse Tyverie (Ran) danner Overgangen til Røverie. Iøvrigt turde ogsaa disse 3 Forbrydelser efter Sagens Natur danne en progressiv Række, saaledes at ikke blot Røverie maa erkjendes at være en grovere Forbrydelse end Tyverie, men at ogsaa Tyverie paa lignende Maade maa ansees for en grovere Forbrydelse end Bedragerie, hvilket dog ikke, idetmindste ikke ligefrem eller med Bestemthed, erkjendes i den nugjældende Lovgivning.

I. Bedragerie.

§ 28.

Om Bedrageriets Begreb.

Ligesom Ordet Bedragerie i daglig Tale ofte bruges som aldeles eenstydigt med Svig, saa at derunder indbefattes enhver Forvanskning eller Undertrykkelse af Sandheden i retstridig Hen-

sigt, saaledes have mange Criminalister under Forbrydelsen Bedragerie indbefattet al strafbar Svig, forsaavidt denne ikke maatte constituere nogen anden, selvstændig Forbrydelse. Det sees let, at et saa omfattende Begreb om Bedragerie aldeles mangler systematisk Brugbarhed, da derunder indbefattes en Mængde Tilfælde, som aldeles ikke, eller kun lidet, ere beslægtede med hverandre. Andre have vel til Bedrageriesforbrydelsen fordret, at Sandhedens Forvanskning eller Undertrykkelse skulde være skeet i den Hensigt at skade Andre eller gjøre sig selv ulovlig Fordeel, men saaledes, at de have lagt en saa omfattende Betydning ind i Ordene „Skade og Fordeel“, at t. Ex. Tilsnigelse af Familie-, Stands- og Borgerrettigheder, ja endog Forførelse til Samleje under et Ægteskabsløfte, som Forføreren ikke agtede at holde, o. s. v., skulde betragtes som Bedragerier. Denne Bestemmelse af Bedrageriets Begreb lider aabenbart af den samme Mangel som den foregaaende, idet den omfatter en Mængde heterogene Forbrydelser. Man bør derfor uden Tvivl holde sig til det snævrere Begreb om Bedragerie, som forøvrigt heller ikke mangler Hjemmel i den almindelige Sprogbrug, hvorefter samme kun indbefatter de svigagtige Handlinger, som sigte til at krænke private Formuerettigheder. Naar Begrebet bestemmes saaledes, undgaaes den ovenfor paapegede Mangel, at lidet eller fjernt beslægtede Forbrydelser sammenstilles. Ikke alene vilde da de ovenfor anførte Exempler, saasom Tilsnigelse af Familie-, Stands- og Borgerrettigheder, være udelukkede, men det Samme vil ogsaa gjælde om en Mængde, mod streng Redelighed stridende, Handlinger, som, uagtet de gaae ud paa Tilsnigelse af pecuniær Fordeel, dog ikke i den almindelige Mening betragtes som egentlige Bedragerier, og heller ikke antages at vidne om en saadan Uretskaffenhed, som de svigagtige Handlinger, der gaae ud paa Krænkelsen af Privates Formuerettigheder. Det bør saaledes ikke betragtes som et egentligt Bedragerie, naar Nogen gjør sig skyldig i Proformaværk for at unddrage sig en eller anden offentlig Byrde, f. Ex. Udgiften til stemplet Papir, eller for at eludere Lovbud, som indskrænke Contractsfriheden, f. Ex. Aagerlovgivningen ei

heller bør Toldsvig, Besvigelse af Postintraderne og deslige betragtes som egentlige Bedragerier. Iøvrigt er det en Selvfølge, at et egentligt Bedragerie dog ogsaa kan tænkes udøvet mod Staten, Communer o. s. v., forsaavidt nemlig som Svigen udøves i reent private Retsforhold, t. Ex. i Kjøb og Salg. I saadanne Tilfælde ere nemlig disse offentlige Institutter blot at betragte som Subjecter for de egentlige Formuerettigheder, og altsaa ganske at sætte i Lighed med private Personer. Den ovenomhandlede strengere Begrændsning af Begrebet om Bedragerie bestyrkes af den nugjældende Lovgivning, saameget som dette efter dennes Beskaffenhed overhoved kan ventes. Det maa nemlig bemærkes, at den nugjældende Hovedlov om Bedragerie, Frd. 11 April 1840 §§ 41—76, ikke har indladt sig paa at opstille noget almindeligt Begreb om Bedragerie, men foretrukket specielt at omhandle de betydeligste og hyppigst forekommende Tilfælde og dermed at forbinde en Bemyndigelse for Domstolene til at behandle de unævnte Tilfælde efter Analogien af de udtrykkelig omhandlede, see § 76. Blandt de i §§ 41—76 omhandlede Forbrydelser findes der nu nogle Tilfælde, som ikke falde indenfor Bedrageriets Begreb efter den i det Foregaaende dragne Grændse mellem denne Forbrydelse og anden strafbar Svig. Men dette kan saameget mindre komme i Betragtning, som § 76, idet den endog sætter de ældre Love ud af Kraft, som foreskrive Straffe for Bedragerier, der ikke udtrykkelig ere omhandlede i Frd. af 1840, og befaler, at saadanne Bedragerier skulle straffes efter denne Anordnings Analogie, udtrykkelig indskjærper, at det nøje maa iagttages, at denne Anordning nærmest har Hensyn til de svigagtige Handlinger, „der efter deres Natur enten udelukkende eller dog i Almindelighed gaae ud paa at berøve Andre deres Eiendom, men ikke omfatter saadanne, hvorved andre Statens eller Enkeltmands Rettigheder krænkes, eller som dog efter deres Natur ligesaavel kunne sigte til en saadan Krænkelse, som til Indgreb i Eiendomsretten.“ I Forbindelse hermed er det fremdeles yttret, at enkelte deslige Forbrydelser kun derfor ere inddragne under Anordningen, fordi Sammenhængen med dem, som udgjøre sammes Gjenstand, fordrer det. Exempler herpaa frem-

byde udenfor al Tvivl § 67 og § 75; ligeledes synes § 65 at at maatte betragtes fra samme Side. Om Eftergjøren og Forfalskning af Penge (§§ 70—74) er medtaget i Anordningen paa Grund af Sammenhængen med Materien om Falsk, eller fordi Lovgivningen har regnet disse Forbrydelser blandt de Handlinger, der gaae ud paa at berøve Andre deres Eiendom, er ikke klart; men i ethvert Tilfælde maa de Tvivlsgrunde, som enkelte af de i Anordningen omhandlede Forbrydelser ellers kunde frembyde imod, at Lovgivningen skulde have erkjendt den ovenfor fremsatte Adskillelse imellem det egentlige Bedragerie og andre svigagtige Handlinger, vige for den ovenciterede Tilkjendegivelse i § 76, som paa en utvetydig Maade udtaler det Synspunct, hvorfra Lovgivningen er gaaet ud.

§ 29.

Fortsættelse.

Det er i det Foregaaende viist, at ikke enhver, i retstridig Hensigt foretagen, Forvanskning eller Undertrykkelse af Sandheden bør henføres under Bedrageriets Begreb, men at der saavel efter den almindelige Forestilling som efter vor Lovgivning fordres, at Svigen skal gaae ud paa at krænke private Formuerettigheder. Derved er imidlertid Begrebet om Bedragerie endnu ingenlunde tilstrækkelig bestemt. Mangen en Usandhed, som fremsættes i den Hensigt at opnaae pecuniær Fordeel paa Andres Bekostning, betragtes dog ingenlunde som egentligt Bedragerie. Saaledes er det meget sædvanligt, at Parter ved Afslutning af Retshandler, under de foregaaende Forhandlinger, tillade sig endog temmelig betydelige Afvigelser fra Sandheden, for at opnaae fordeelagtigere Betingelser, end de ellers havde Grund til at vente, — en Fremgangsmaade, der vel erkjendes for urigtig, men dog ingenlunde i Almindelighed betragtes som strafbar, og som end ikke altid kan paaberaabes som Grund til senere at omstøde den afsluttede Contract. Den, der har Noget at sælge, undlader at gjøre opmærksom paa Varernes Feil, hvorimod han roser dem for Egenskaber, som de enten slet ikke have, eller dog kun i ringere Grad; den, der vil skaffe sig Credit, benytter

sig af Opdigtelser, der skulle sætte hans Formue og Indtægtskilder i et fordeelagtigt Lys; den, der søger en Tjeneste, foregiver, at han for Andre har udført lignende Forretninger til deres største Tilfredshed, o. s. v. (see Collegialtid. 1840 Pag. 459). Naar derimod særegne Omstændigheder komme til, kan en saadan Handlemaade betragtes som egentligt Bedragerie, t. Ex. naar den Paagjældende bestyrker sine Anpriisninger ved edelige Forsikkringer, eller ved falske Attester o. s. v. Fremdeles betragtes det som et egentligt Bedragerie, naar Nogen fragaaer Modtagelsen af betroet Gods eller af et Pengelaan, men derimod ikke, naar han fordølger Besiddelsen af Hittegods eller af Koster, som, oprindelig uden at han vidste det, ere indlagte hos ham, eller naar han usandfærdig benægter at have tilføiet en Anden en Formuebeskadigelse, som vilde give denne Krav paa Skadeserstatning. Det er ogsaa klart, at Frd. 11 April 1840 ingenlunde vil have enhver svigagtig Handling, som gaaer ud paa at fravende Andre Penge eller Penges Værd, betragtet som Bedragerie. Saaledes angaaer Forordningens § 41 ingenlunde ethvert falsk Foregivende, hvorved Nogen søger at bevæge en Anden til over sine Eiendele at foretage Dispositioner, der kunne foraarsage ham Formuetab, men kun de falske Foregivender, der indeholde et ligesaa bestemt Motiv, som de i §'en udtrykkelig anførte (at Gjerningsmanden udgiver sig for en anden Person, eller for at gaae i en Andens Ærinde og af denne at være bemyndiget til at modtage Varer, Penge og desl.); det sees ogsaa af Motiverne til Forordningen, at § 41 er nedskrevet med fuld Bevidsthed om dens Uanvendelighed paa de ovenfor omhandlede falske Foregivender, ved hvilke Nogen søger at bevæge en Anden til at afslutte en Contract om Penge eller Penges Værd paa mindre fordeelagtige Vilkaar (see Collegialtid. 1840 Pag. 462).

Det er ligeledes klart, at § 42 ikke vil have enhver Fragaaelse af Besiddelsen af fremmed Gods, om end dermed er forbundet den Hensigt at fravende Eieren samme, behandlet som Bedragerie, idet §'en særlig fremhæver Fragaaelse af Modtagelsen af det, der er betroet til Laan, Leie, Forvaring, Pant o. s. v., altsaa modtaget under den Betingelse, at det skal til-

bagegives. Efter samme § er det ligeledes klart, at Fremsættelsen af opdigtede Fordringer ikke under alle Omstændigheder constituerer et Bedragerie, da §'en kun nævner Fremførelsen af saadanne Fordringer i et Stervbo eller ved anden lignende Leilighed, hvor de formedelst Vedkommendes Mangel paa Kundskab om Omstændigheder kunne ventes at sættes igjennem. Det vil herefter blive at undersøge, for det Første hvad det er, som efter den almindelige Forestilling danner Skjelnemærket imellem Bedragerie og andre, til at fravende anden Mand Penge eller Penges Værd sigtende, Forvanskninger og Undertrykkelser af Sandheden, og for det Andet, hvorvidt det saaledes fundne Særkjende ogsaa kan antages at ligge til Grund for den positive Lovgivnings Bestemmelser.

1) Vi maae foreløbig udhæve, at Bedragerie som Forbrydelse snart tages i en mere indskrænket, snart i en mere udvidet Forstand. Medens nemlig ofte saavel Falsk som Fragaaelse af betroet Gods og andre dermed beslægtede svigagtige Handlinger indbefattes under Begrebet Bedragerie, tages Ordet paa den anden Side ogsaa i saa indskrænket Forstand, at det ikke blot modsættes Falsk og Fragaaelse af betroet Gods, men endog nærmest blot sigter til Anbringelse af Usandhed og vitterlig Fortielse af Sandheden i den Hensigt, at bevæge en Anden til frivilligt at indlade sig paa et Foretagende, som for ham er forbundet med pecuniært Tab. Det er især med Hensyn til denne Art af Bedragerie, at Trangen til et bestemt Skjelnemærke mellem det egentlige Bedragerie og andre svigagtige Handlinger er følelig; thi det er netop især med Hensyn til Bibringelsen af falske Forestillinger, som kunne indeholde Motiver til en frivillig Beslutning, at der saa ofte bliver Anledning til Tvivl om Anvendelsen af Begrebet Bedragerie. Vi kunne henvise til de tidligere anførte Exempler. Spørge vi da, hvorfor den, som usandfærdig tillægger maadelige Varer en fortrinlig Qvalitet eller forsikkrer, at de ere forskrevne fra de berømteste Fabrikker, eller hvorfor den, som usandfærdig erklærer, at han har udført visse Arbeider til Vedkommendes Tilfredshed, o. s. v., ikke i Almindelighed antages at gjøre sig skyldig i en Forbrydelse, men derimod ansees for

en Bedrager, naar han t. Ex. bestyrker sine Foregivender ved at producere falske Attester, — da see vi let, at der ogsaa er en meget væsentlig Forskjel. Hvad saaledes t. Ex. angaaer Sælgerens Lovtaler over hans Varers Fortræffelighed, da veed Kjøberen meget vel, at han ikke kan fæste synderlig Lid til dem, ja de fremsættes endog hyppig af Sælgeren, mere for ikke at vække Mistanke om, at han selv anseer sine Varer for slette, end for at vildlede Kjøberen. Disse Anpriisninger angaae desuden ofte Egenskaber, hvilke Kjøberen ligesaavel maatte kunne bedømme som Sælgeren, t. Ex. Varernes Skjønhed og Fiinhed, eller Omstændigheder, om hvilke Kjøberen selv maatte kunne skaffe sig Vished, dersom han lagde særlig Vægt paa deres Tilstedeværelse, t. Ex. at Varerne have stærk Afsætning. Saare ofte angaae de omhandlede Anpriisninger ogsaa kun Omstændigheder, der ikke kunne antages at udøve nogen væsentlig Indflydelse paa Handelens Afslutning. Det Samme gjælder om de urigtige Foregivender, der fremsættes under de Forhandlinger, der gaae foran Afsluttelsen af andre Contracter. Det vilde vistnok være i høieste Grad unaturligt, om man under Straffeansvar vilde paalægge Enhver at give sin Medcontrahent en aldeles upartisk og uforbeholden Forklaring om alle de Omstændigheder, som kunne komme i Betragtning ved Handelens Afsluttelse, medens Medcontrahenten aldeles fritoges for selv at undersøge Forholdene. Paa den anden Side gives der imidlertid Angivelser og Forebringender, paa hvilke Medcontrahenten, naar Handel og Vandel ikke utilbørlig skal besværes, maa kunne stole, hvis Fremsættelse derfor ordentligviis for ham maa være tilstrækkelig Grund til at undlade en nærmere Undersøgelse af Sagen. Dette er t. Ex. Tilfældet, naar Nogen fremlægger skrivtlige Documenter, som, deres Ægthed forudsat, ligefrem godtgjøre Sandheden af det Forebragte; det vilde nemlig medføre den utaaleligste Besvær for Samhandelen, dersom det antoges som Regel, at det maatte tilregnes Enhver som en Uforsigtighed, naar han uden foregaaende Undersøgelse tog et Document for ægte.

Der gives fremdeles Angivelser om Contractsgjenstandens

Beskaffenhed, paa hvilke Medcontrahenten efter Forholdets Natur maa kunne ansee sig beføiet til at stole, om de end ikke ere bestyrkede paa den ovenfor anførte eller anden lignende Maade, navnlig fordi det er givet, at han selv kun med stort Besvær vilde kunne skaffe sig den fornødne Oplysning, medens Medcontrahenten maa have fuldkommen Visbed. Dette finder vel ikke altid, men dog saare ofte, Anvendelse, naar Sælgeren falskelig har udgivet Tingen for at være af et ganske andet, kostbarere Stof, t. Ex. naar en Juveleer har solgt uægte Stene som ægte, eller naar en Guldsmed eller Galanterihandler har solgt Efterligninger af Guld som Guld. Saadanne Handlinger stempler den almindelige Forestilling som egentlige Bedragerier, ligesom den forudsætter deres borgerlige Strafbarhed. Den almindelige Forestilling synes saaledes at betragte Krænkelsen af den Tillid, som den ene Part maa kunne vise den Anden, dersom Samhandelen ikke paa ulidelig Maade skal besværes, som det, der stempler den her omhandlede Forebringelse af Usandhed som et egentligt Bedragerie og qvalificerer samme til borgerlig Straf. Naar Falsk altid betragtes som et virkeligt Bedragerie og som strafbart, da lader dette sig uden Tvivl let forklare af det Foregaaende. Falsk bestaaer nemlig i Frembringelsen af en legemlig Ting, der har Udseende og Præg af at være det, som den ikke er, saa at den er skikket til at skuffe ved den blotte Production, og uden at denne behøver at ledsages af urigtige Foregivender om Tingens Beskaffenhed. Naar en saadan Gjenstand produceres, har den Paagjældende ingen Anledning til at overveie, om den, han har at gjøre med, er en Person, der fortjener Tillid; Tingen synes at tale for sig selv; kun et Tilfælde eller en overdreven Ængstelighed kan frie ham for at blive skuffet. Der kan vistnok ikke være nogen Tvivl om, at Enhver bør kunne stole paa, at den Ting, der er Gjenstand for en Retshandel, virkelig er det, den har det ydre Præg af at være, at Enhver maa kunne vise sin Medcontrahent saa megen Tillid, og at han kan undlade at anstille den ofte meget vanskelige Undersøgelse, om Tingen er ægte. Falsk indeholder saaledes, ligesom Bedragerie i indskrænket Forstand, en Kræn-

kelse af den Tillid, som, hvis Handel og Vandel ikke utilbørlig skal besværes, nødvendig maa kunne udvises.

Fragaaelse af betroet Gods, af Pengelaan og deslige ere Handlinger, som ved første Diekast synes meget forskjellige fra de hidtil omhandlede Bedragerier. De gaae nemlig ingenlunde ud paa at skuffe den Paagjældende og derved at forlede ham til Foretagender, der forvolde ham et pecuniært Tab, til hvilket han saaledes, skjøndt imod sin egentlige Villie, selv har medvirket. Disse Handlinger gaae ligefrem ud paa at gjøre det factisk umuligt for ham at komme til Sit, og de kunne derfor ved første Diekast synes at have nok saa meget tilfælleds med Tyverie som med Bedragerie, idet den Skadelidende her, ligesom den Bestjaalne, ligefrem mister sit Gods mod sin Villie, og uden selv at have medvirket dertil. Men ved nærmere Overveielse vil man dog finde, at de her omhandlede Forbrydelser ere langt mere beslægtede med de foranførte Bedragerier end med Tyverie, og at det overhoved ikke er uden Grund, at de betragtes som virkelige Bedragerier; thi hvad der udmærker dem, er atter Misbrugen af et Tillidsforhold, i hvilket den Forurettede har indladt sig, og hvori man for Samhandelens Skyld nødvendig maa kunne indlade sig. Fordølgelse af Gods, som ikke er betroet, hvilket, som forhen bemærket, ikke betragtes som egentligt Bedragerie adskiller sig ogsaa netop fra de her omhandlede Bedragerier derved, at det ikke indeholder nogen Krænkelse af et Tillidsforhold. Heri ligger udentvivl ogsaa Hovedgrunden til, at Besvigelse af Told, Stempelpapir og andre Statsindtægter ikke betragtes som egentlige Bedragerier. Staten har nemlig ikke indladt sig i noget Tillidsforhold, som er bleven krænket; der anvendes tvertimod den muligste Control overfor de Vedkommende, ihvorvel man som et Middel hertil undertiden ogsaa forlanger deres egen Erklæring, uden dog at betragte den som tilstrækkelig betryggende, see Collegialtid. 1840 Pag. 458—59. Det kan endnu bemærkes, at den almindelige Forestilling betragter visse, med Fragaaelsen af betroet Gods beslægtede, Handlinger som egentlige, strafbare Bedragerier, uagtet de ikke indeholde nogen positiv Usandhed eller Undertrykkelse af Sandheden,

og den Forurettede saaledes ikke i bogstavelig Forstand ved disse Handlinger er bleven bedraget eller skuffet, t. Ex. naar Nogen forbruger eller paa anden Maade tilegner sig betroet Gods. Det er aabenbart Misbrugen af det mellem Parterne bestaaende retlige Tillidsforhold, der indeholder Grunden til, at saadanne Handlinger betragtes som Bedragerier.

2) Det kan heller ikke betvivles, at det efter det Ovenanførte ved den almindelige Forestilling hjemlede Begreb om Bedragerie ligger til Grund for Bestemmelserne i Frd. 11 Apr. 1840 §§ 41—52, skjøndt Lovgiveren ikke har antaget, at samme lader sig fremstille i en Definition, der har den for den practiske Anvendelse tilstrækkelige Bestemthed, og navnlig hverken bliver for vid eller for snæver. Gjennemgaaer man de i disse §§ som Bedragerier characteriserede Handlinger, vil man finde, at de lade sig henføre til 3 Hovedclasser. Vi finde da først, at Forordningen fremhæver visse nærmere characteriserede Handlinger, der opløse sig i en Anbringelse af Usandhed eller Undertrykkelse af Sandheden, som har til Hensigt at bevæge en Anden til over sine Eiendele at foretage Dispositioner, som kunne foraarsage ham Formuetab, og som han derfor, naar slige falske Forestillinger ikke vare ham bibragte, ei kunde antages at have villet foretage. Men gjennemgaaer man de herhenhørende Tilfælde, vil man finde, at ingenlunde ethvert falsk Foregivende eller enhver Fortielse af Sandheden, der grunder sig paa den omhandlede retstridige Hensigt, kan indbefattes under Forordningens Straffebestemmelser. Foruden det i saa Henseende tidligere Anførte, kan her bemærkes, at det efter Beskaffenheden af de i Forordningen anførte Exempler maa antages, at den Usandhed, hvori den Paagjældende gjør sig skyldig, ikke blot forudsættes at indeholde et aldeles bestemt Motiv til den ufordeelagtige Retshandels Indgaaelse, men ogsaa at angaae saadanne Omstændigheder, med Hensyn til hvilke det i Almindelighed ikke uden uforholdsmæssigt Besvær vil være muligt at anstille selvstændig Undersøgelse, og med Hensyn til hvilke altsaa Samhandelens Tarv kræver, at man maa kunne stole paa Medcontrahentens Angivelse; see især § 41 om „den som ved at udgive sig for en anden

Person, end den, han er, eller ved falskelig at foregive at gaae en Andens Ærinde og af denne at være bemyndiget til at modtage Varer, Penge og deslige, eller ved andre lignende svigagtige Midler fravender en Anden Penge eller Gods", sammenholdt med Motiverne i Collegialtid. Pag. 462; ligeledes § 42, 5te Tilfælde, om „den, som svigagtig modtager Penge eller Gods, som en Anden; paa Grund af urigtig Kundskab til Omstændighederne, troer sig pligtig til at betale eller afgive til ham"; ligeledes det 4de Tilfælde i samme Paragraph, om „den, der fremsætter opdigtede Fordringer i et Stervbo eller ved anden Leilighed, hvor de formedelst de Vedkommendes Mangel paa Kundskab om Omstændighederne kunne ventes at sættes igjennem". Mærkes kan ogsaa det første af de i § 42 omhandlede Tilfælde, som dog maaskee rettere henføres under en anden Categorie. Forsaavidt de i Forordningen nævnte Bedragerier gaae ind under Begrebet „Falsk", jfr. §§ 45, 47 og 48, eller bestaae i Fragaaelse eller Forvanskning af betroet Gods, jfr. § 42 2det Tilfælde, § 43 og § 44, da er dette i fuldkommen Overeensstemmelse med den Forudsætning, at Lovgiveren betragter Krænkelsen af den Tillid, som den Ene fornuftigviis maa kunne vise den Anden, som henhørende til Bedrageriets Væsen. Naar saaledes ikke blot de fleste af de i Forordningen anførte Exempler ere i Overeensstemmelse med det ved den almindelige Forestilling hjemlede Begreb om Bedragerie, men naar det endog maa betragtes som afgjort, at visse svigagtige Handlinger, der iøvrigt ligne de udtrykkelig specificerede, ei kunne straffes som Bedragerier, fordi der ikke kan paavises noget, for Samhandelens Skyld nødvendigt, Tillidsforhold, som ved dem kan siges at være krænket, da kan det naturligviis ikke betragtes som nogen Indvending, at enkelte svigagtige Handlinger, der mangle hiin for Bedrageriet characteristiske Egenskab, i Forordningen ere behandlede som Bedragerier, især naar de dog af særegne Grunde maae erkjendes for ligesaa strafbare som Bedragerie, og ikke kunne henføres under Begrebet om nogen anden Forbrydelse. Sligt maa da betragtes som en positiv Udvidelse, der er saameget forklarligere, som Ordet „Be-

bragerie" ogsaa efter den conventionelle Sprogbrug undertiden tages saa vidtløftigt, at det indbefatter enhver Art af Svig.

Frd. 11 Apr. 1840 indeholder dog ikke mange Exempler paa slige positive Udvidelser af Begrebet om Bedragerie. Som saadanne kunne nævnes:

1) § 42, 3die Tilfælde: Naar Nogen svigagtigen nægter den Tilbagegivelse eller Betaling, som har fundet Sted, af hvad han har havt at fordre af en Anden. Dette Tilfælde er nærmest analogt med det paafølgende 4de Tilfælde; den, som benægter den stedfundne Tilbagegivelse eller Betaling, kan nemlig vel ikke vente, at den foregivne Debitor, paa Grund af urigtig Kundskab om Omstændighederne, skal antage hans Benægtelse for grundet i Sandhed og af denne Aarsag erkjende hans Ret til Betaling; men da Debitor desuagtet maae erkjende, at Fordringen virkelig har existeret, saa vil det være hans Sag at føre Beviset for, at den er fyldestgjort. Den, der saaledes svigagtig benægter den modtagne Betaling, vil altsaa ved sit falske Foregivende muligen kunne tvinge sin forhenværende Debitor til at præstere paany, hvilket aabenbart er ligesaa strafværdigt, som ved falske Foregivender at bevæge den, der ikke kjender Omstændighederne, til at anerkjende en opdigtet Fordring.

2) § 42, 6te Tilfælde: Naar Nogen berøver en Anden Midlerne til at gjøre en lovlig Fordring gjældende eller at værge sig imod en urigtig Fordring, ved at fravende ham Documenter eller tilintetgjøre disse eller gjøre dem ubrugelige. Alt, hvad der taler for, at det under Nr. 1 anførte Tilfælde straffes som Bedragerie, kan ogsaa med den fornødne, let i Oine faldende, Modification her anføres; dertil kommer endnu, at Fravendelse af Documenter, hvor denne Handling ikke ligefrem er at betragte som Tyverie, er en med Tyverie saa nær beslægtet Forbrydelse, at Anvendelsen af Straffen for Bedragerie, der er den samme som Straffen for Tyverie, allerede af den Grund ingen Betænkelighed kan have.

3) § 46, 1ste Tilfælde: Naar Nogen ved saadanne indbildte og overtroiske Kunster, som omtales i 6—1—10 til 13

(Signen, Manen desl.), bedrager Almuen eller andre, som maatte være daarlige nok til saaledes at lade sig bedrage. Det kan nu vistnok ikke siges, at den, som benytter sig af uoplyste Menneskers Tro paa slige indbildte Kunster til at fralokke dem Penge, krænker et Tillidsforhold, i hvilket man for Samhandelens Skyld maa kunne indlade sig; men denne Art af Svig er saa fordærvelig for Folkeoplysningen, at den i naturlig Strafbarhed vel kan sættes ved Siden af det egentlige Bedragerie. Slutningen af § 46 viser fremdeles, at ogsaa Svig i Spil skal straffes som Bedragerie, uagtet det ingenlunde kan siges, at Spil hører til de Tillidsforhold, som det har nogen reel Interesse for Samfundet at opretholde; det er imidlertid af offentlige Sædelighedshensyn saa magtpaaliggende at forhindre uredeligt Spil, at Paragraphens Bestemmelse vistnok aldeles maa billiges.

§ 30.

Fortsættelse.

Det staaer nu tilbage at undersøge, om Bedrageriet efter sit Begreb nødvendig forudsætter den Hensigt at tilvende sig ulovlig Fordeel paa den Besvegnes Bekostning (animus lucrifaciendi), eller om det er nok, at der med en Handling, som forener alle Bedrageriets øvrige Kjendemærker, har været forbundet Hensigt til at paaføre den Besvegne et Formuetab uden egen Fordeel, om t. Ex. den er at ansee som Bedrager, der, for at bringe Deponenten i Forlegenhed eller af et andet ondskabsfuldt Motiv har tilintetgjort den Ting, som var ham givet i Forvaring. Med Hensyn til Afgjørelsen af dette Spørgsmaal hersker der stor Uovereensstemmelse i de nyere Straffelove; og hvad den danske Lovgivning angaaer, kan man i al Fald ikke paastaae, at Frd. 11 Apr. 1840 har afgjort Spørgsmaalet ved en klar Bestemmelse; thi om det endog, som vi antage, maa erkjendes, at Hensigten at tilvende sig Andres Penge eller Gods er forudsat som en nødvendig Bestanddeel af alle de i §§ 41—49 opregnede Bedragerier, og at en svigagtig Handling, der kun gik ud paa at skade den Besvegne, om den end iøvrigt havde de i

de anførte Paragrapher forudsatte Egenskaber, ikke vilde kunne straffes efter § 41, men kun efter § 50 eller § 51 efter Omstændighederne, saa følger dog ikke heraf med Nødvendighed, at en saadan Handling ikke efter Frd. 11 Apr. 1840 kan ansees for et virkeligt Bedragerie. Om det nemlig endog med Føie kan paastaaes, at de Handlinger, der ere at indbefatte under § 51, ei kunne betragtes som egentlige Bedragerier (hvilket vi for Øieblikket ville lade uafgjort), maa det i al Fald med Hensyn til § 50 erkjendes, at denne Paragraph ikke blot er anvendelig paa Handlinger, som ere foretagne uden egentlig bedragerisk Hensigt, men ogsaa paa virkelige Bedragerier. Forsaavidt det dernæst kunde synes, at Lovgiveren maa have betragtet animus lucrifaciendi som noget Væsentligt ved Bedragerie, da der i den hele Række af Exempler i §§ 41—49 ikke findes et eneste, som tydelig viser, at Hensigt til at skade den Besvegne er anseet for tilstrækkelig til Straffens Anvendelse, hvorimod de alle ere af den Beskaffenhed, at de, naar ikke ganske særegne i Forordningen uomtalte Omstændigheder forudsættes, maae antages at være udøvede animo lucrifaciendi, da kan dette dog ikke være afgjørende; thi Forbigaaelsen af Exempler paa Bedragerier, der blot gaae ud paa at skade den Besvegne, kan ogsaa forklares paa en anden Maade. De Tilfælde, i hvilke en Handling, som kun er iværksat for at skade, iøvrigt har alle Bedrageriets Kjendemærker, ere nemlig yderlig sjeldne, og det er derfor ganske naturligt, at Lovgiveren, der blot vilde opregne de vigtigste og almindeligste Tilfælde, see Collegialtid. 1840 Pag. 461, ei har medtaget noget Tilfælde af den omhandlede Beskaffenhed.

Skjøndt Spørgsmaalet saaledes ikke directe er afgjort ved Lovgivningen, mangler man dog ikke ganske positive Data, hvorpaa en Afgjørelse kan grundes. Besiddelsestagelsen af en i en Andens Værge værende Ting kan nemlig efter Lovgivningen ikke betragtes som Tyverie, naar den ikke er iværksat animo lucrifaciendi, men kun for at skade den Paagjældende. En saadan Handling betragtes som en extraordinær, med forsætlig Ødelæggelse af Andres Ting nærmest beslægtet, Forbry-

delse, forsaavidt den ikke ligefrem bliver at henføre under samme. Den erkjendes derfor i Strafbarhed at staae under Tyverie og kan navnlig ikke bevirke Anvendelsen af de skjærpede Gjentagelsesstraffe. Men nu vilde det dog aabenbart være anomalt, om den, som, for at bringe Deponenten i Forlegenhed, havde tilintetgjort en ham til Opbevaring anbetroet Ting, skulde som Bedrager straffes med Tyvsstraffen, og, dersom han enten tidligere havde gjort sig skyldig i eller senere gjorde sig skyldig i Bedragerie eller Tyverie, hjemfalde til Gjentagelsesstraffen, medens han, naar han i den samme Hensigt havde fravendt den Vedkommende Tingen, medens den var i hans Besiddelse, og derefter tilintetgjort den, vilde slippe for Tyvsstraf. Man kan ikke paastaae, at det førstnævnte Tilfælde i naturlig Strafbarhed staaer over det sidstnævnte; det i første Tilfælde forudsatte Brud paa Tro og Love opveies fuldkommen af den i sidstnævnte forudsatte Krænkelse af Eiendomssikkerheden, hvilken det er Staten ligesaa magtpaaliggende at opretholde som Tro og Love i Handel og Vandel. Overhoved maa det vistnok erkjendes, at Alt, hvad der efter Sagens Natur taler for at betragte animus lucrifaciendi som et væsentligt Reqvisit til Tyverie, ogsaa taler for at tillægge det den samme Betydning med Hensyn til Bedragerie. Det gjælder ikke mindre om Brud paa Tro og Love end om Besiddelsestagelse af fremmed Gods, at det netop er paa Grund af Tilstedeværelsen af hiint Motiv, der vidner om en mere almindelig Tilbøielighed til at tilvende sig Andres Gods, at der er Anledning til at befrygte Forbrydelsens Gjentagelse, dersom den ikke kues ved en følelig Straf.

Det Foranførte medfører dog ikke, at en svigagtig Handling, der sigter til at fravende Nogen Penge eller Penges Værd, skulde tabe Characteren af Bedragerie, fordi ikke Vindesyge, men Skadelyst havde været Gjerningsmandens Hovedmotiv. Vi paastaae blot, at en Handling, der alene gaaer ud paa at skade, ikke kan betragtes som et egentligt Bedragerie, — at den fuldstændige Mangel af animus lucrifaciendi ophæver Begrebet om Bedragerie, altsaa vel, at dette Motiv maa være tilstede, men ikke, at det skal være det eneste eller stærkeste.

Det kan iøvrigt undertiden være tvivlsomt, om animus lucrifaciendi er tilstede, til Ex. naar Gjerningsmanden ikke har havt til Hensigt at berige sig selv men en Anden. Det samme Spørgsmaal forekommer i Materien om Tyverie, naar Nogen har borttaget en Ting for at bortskjænke den. Her pleier man at antage Tilstedeværelsen af animus lucrifaciendi, fordi det dog har været Gjerningsmandens Hensigt at tilegne sig Tingen for selv at disponere over den, og det maa ansees for ligegyldigt, om han umiddelbart har villet anvende den til eget Brug eller til at gjøre en Gave. Hvad der gjælder med Hensyn til Tyverie, maa ogsaa gjælde, naar Nogen ved en Handling, der iøvrigt har Bedrageriets Kjendemærker, tilegner sig en Gjenstand, som han derefter overdrager til en Anden; naar Nogen t. Ex. skjænker en Anden den Ting, der var ham overdraget til Laan. I andre Tilfælde er Sagen i og for sig mere tvivlsom, t. Ex. naar Nogen, for at skaffe en Anden en Fordeel, tilintetgjør et ham anbetroet Document, der skulde tjene til at legitimere en Fordring mod denne. Efter Frd. 11 Apr. 1840 synes et saadant Forhold dog at maatte betragtes som et virkeligt Bedragerie, cfr. § 42, 6te Tilfælde, der neppe kan indskrænkes til kun at gjælde om den Debitor, der berøver sin Creditor Beviismidlerne for hans Fordring, cfr. ogsaa Frd. § 55. Der er heller ikke den samme Grund tilstede til at behandle saadanne Handlinger som extraordinære Forbrydelser, som naar de ere udøvede af Skadelyst. Den, der begaaer en saadan svigagtig Handling for at skaffe en Anden en Fordeel, vil nemlig i de fleste Tilfælde gjøre det af egennyttige Motiver, og der vil i al Fald ordentligviis være Grund til at antage, at han, naar Leiligheden frembød sig, ikke vilde tage i Betænkning at anvende lignende Midler til sin egen Fordeel.

§ 31.

Om Straffen for Bedragerie.

I. **Om de i Frd. 11 Apr. 1840 §§ 41—49 omhandlede Bedragerier, for hvilke Tyvsstraffen er foreskreven.**

See Usfings Criminalret 3 Udg. II. Pag. 1·4—192 § 252—258 (4 Udg. § 256—262 Pag. 564—571).

Ved Pag. 184 Nr. 1 (4 Udg. S. 564 nederst):

At dog ikke Enhver, „som besviger Nogen ved forsætlig at fordølge, hvad han er pligtig at opgive", skal straffes med Tyvsstraffen, fremgaaer af Bestemmelserne om Hælerie (Frd's § 22) og om Fordølgelse af Hittegods (§ 58). Bestemmelsen kan kun antages at sigte til den, som ved at fordølge, hvad han selv staaer en Anden til Ansvar for, søger at besvige denne, cfr. Viborg Stænderl. f. 1838 Pag. 1526. Dette er ogsaa antydet ved Ordene „eller paa anden saadan Maade".

Ved Pag. 185 Nr. 6 (4 Udg. S. 565):

Ligesom § 42 efter den udtrykkelige Forskrivt kun er anvendelig paa den, som i den Hensigt at fravende en Anden, hvad der lovlig tilkommer ham, fragaaer Modtagelsen af, hvad der er betroet ham til Laan o. s. v., saaledes maa ogsaa denne Hensigt antages at være forudsat, naar Tyvsstraffen er anordnet for den, der berøver en Anden Midlerne til at gjøre en lovlig Fordring gjældende o. s. v., ved at fravende ham Documenter og deslige. Tyvsstraffen kan derfor ikke bringes til Anvendelse, naar Nogen blot har fravendt en Anden et Gjældsbrev for at ophølde ham i hans Retsnydelse, hvilket navnlig vil være Tilfældet, naar han ikke fragaaer Gjælden, men blot vægrer sig ved at betale, saalænge Gjældsbrevet ikke er enten bragt tilstede eller mortificeret.

Ved Pag. 186 § 254 (4 Udg. § 258 S. 566):

Lovgiverens Hovedmotiv for den Bestemmelse, at alt Straffeansvar ordentligviis bortfalder for den, der til eget Brug har anvendt Penge, som han for Andre havde modtaget o. s. v., naar han erstatter, hvad han saaledes har forbrugt, inden Dom i første Instants overgaaer ham, er, at den Paagjældende i saa

Fald kan antages at have anvendt Pengene med vis Udsigt til i rette Tid at kunne rede for sig, cfr. Collegialtid. 1840 Pag. 475, og altsaa ikke har handlet med svigagtig Hensigt. I det modsatte Tilfælde præsumeres dolus. Det er imidlertid et Spørgsmaal, om denne Præsumption ikke maatte kunne svækkes, naar den Paagjældende var istand til at oplyse særegne Omstændigheder, der bestemt godtgjorde, at han, da han forbrugte Pengene, med Rimelighed kunde gjøre Regning paa, at han i rette Tid vilde være istand til at betale.

Ved Pag. 187 § 256 (4 Udg. § 260 Pag. 567):

Frd's § 46 angaaer kun dem, som ved de omhandlede indbildte og overtroiske Kunster bedrage Andre, og er altsaa i Almindelighed uanvendelig paa dem, som selv troe paa disse Kunster, cfr. Viborg Stændert. f. 1838 Pag. 1522.

§ 32.

Fortsættelse.

II. Om den i Frd. 11 Apr. 1840 § 41 foreskrevne Straf bør betragtes som den almindelige Straf for Bedragerie.

Frd. 11 Apr. 1840 har intetsteds udtrykkelig erklæret, at Tyvsstraffen eller nogen anden Straf skal være den almindelige Straf for Bedragerie. Den første af de Paragrapher, som handle om denne Forbrydelse, § 41, foreskriver, at den, som ved visse, nærmere beskrevne, falske Foregivender fravender en Anden Penge eller Gods, skal straffes i Overeensstemmelse med Frd'.s 1ste Paragraph (om Straffen for første Gang begaaet simpelt Tyverie) og de for dennes Anvendelse i de følgende Paragrapher foreskrevne Regler. Derefter opregnes i §§ 42—49 et Antal af de almindeligste og vigtigste Bedragerier, idet Lovgiveren for hvert især bestemmer, at det skal straffes efter § 41. Paragraph 50 foreskriver derefter mildere Straffe for det Tilfælde, „at de i §§ 41—49 ommeldte Handlinger ere udøvede i en saa lidet betydende Grad og under saadanne særdeles Omstændigheder, at samme, baade med Hensyn til deres Følger og det Sindelag, som den Paagjældende derved har lagt for Dagen, have en mærkelig ringere Grad af Strafværdighed end den, Forbrydelsen

efter sin almindelige Natur fører med sig". Derefter foreskriver § 51 ligeledes mildere Straffe for „saadanne svigagtige Handlinger, der ikke indbefattes under de i de foregaaende Paragrapher udtrykkelig omhandlede og heller ikke fuldkomment kunne sættes ved Siden af dem". Paragrapherne 50 og 51 slutte sig altsaa meget nær til §§ 41—49. Nu følger en Række af Paragrapher, nemlig 53—75, der omhandle en Deel Tilfælde, som ikke indbyrdes staae i nær Forbindelse med hinanden, deels virkelige Bedragerier, deels kun svigagtige Handlinger, som have et vist Slægtskab med Bedragerie, — Handlinger, for hvilke deels strengere deels mildere Straffe end efter § 41 ere foreskrevne; og endelig følger § 76, der er overskrevet „om ulovbestemte Bedragerier", og som giver den Hovedregel: „at ethvert unævnt Bedragerie bliver at straffe i Lighed med det af de ovennævnte, hvormed det efter sin Beskaffenhed og i Medhold af de Grundsætninger, som herske i foranførte Bestemmelser, nærmest kan sammenlignes". Man seer let af den givne Oversigt over Paragrapherne om Bedragerie, at der kan anføres Grunde baade for og imod den Mening, at Tyvsstraffen skal være den almindelige Straf for Bedragerie. Imidlertid er der dog et Moment, som fremfor alle andre turde være afgjørende for Spørgsmaalets Besvarelse, og som derfor nærmere maa undersøges, nemlig Forholdet mellem § 51 og Paragraphrækken 41—49. Paragraph 51 staaer, som forhen bemærket, ligesom § 50, i en meget nær Forbindelse med disse Paragrapher, men dog i en heel anden end denne §. Medens nemlig § 50 angaaer Tilfælde, som i og for sig af Lovgiveren antages indbefattede under hine Paragrapher, men desuagtet, paa Grund af særegne Omstændigheder, undtagelsesviis skulle straffes mildere, fordi de have en mærkelig ringere Grad af Strafbarhed end sædvanligt, angaaer § 51, efter dens udtrykkelige Tilkjendegivelse, Tilfælde, der ikke indbefattes under de i hine Paragrapher omhandlede, og heller ikke fuldkommen kunne sættes ved Siden af dem. Man kunde herefter fristes til at antage, at § 51 gaaer ud paa at foreskrive Straf for Bedragerier, der ei ere saa betydelige, som de i §§ 41—49 opregnede, og derfor heller ikke fuldkommen analoge

med dem. Det kunde endog synes, at Udtrykkene „ikke fuldkomment kunne sættes ved Siden af dem“ havde til Hensigt at anbefale Varsomhed ved Anvendelsen af Tyvsstraffen, hvilket da vilde medføre en meget hyppig Anvendelse af § 51. Forholdt det sig nu saaledes, at Lovgiveren maatte antages kun at have foreskrevet Tyvsstraffen for de mere betydelige, og derimod mildere Straffe for de mindre betydelige Bedragerier, da vilde der vistnok ikke kunne være Tale om en almindelig Straf for Bedragerie. Men denne Fortolkning er vistnok aldeles urigtig. Sammenligner man de i § 51 foreskrevne Straffe med Straffen efter § 41 og følgende Paragrapher, vil man strax erkjende, at det er usandsynligt, at Valget mellem disse Straffe blot skulde afhænge af en ringe Gradforskjel i Strafbarheden. Sammenligner man dernæst Straffene efter § 50 og § 51 med hinanden, bliver det aldeles utvivlsomt, at Lovgivningen har forudsat, at ogsaa de under § 51 henhørende Handlinger have en mærkelig ringere Grad af Strafbarhed end de i §§ 41—49 omhandlede; ja det synes endog, at de under § 51 henhorende Tilfælde efter Lovgivningens Synspunct endnu mere qvalificere sig til lempelig Behandling end de Tilfælde, der henhøre under § 50, da Fængsel paa Vand og Brød eller andet Fængsel dog ordentligviis skal idømmes for disse, og Bøder kun under særdeles formildende Omstændigheder komme til Anvendelse, medens § 51 simpelthen foreskriver, at de i den omhandlede Overtrædelser skulle straffes med forholdsmæssige Bøder, eller Fængsel paa Vand og Brød eller andet Fængsel, efter deres Beskaffenhed. Det fortjener ogsaa at fremhæves, at Forseelser af det Slags, som § 51 omhandler, ikke skulle paatales uden efter den Forurettedes Begjæring, hvorimod det med Hensyn til de i § 50 omhandlede Tilfælde ikke ubetinget beroer paa den Forurettede, om Paatale skal finde Sted eller ikke, cfr. Frd.'s § 52. Paragraph 51 sigter altsaa til svigagtige Handlinger, som have en mærkelig ringere Grad af Strafbarhed end de i §§ 41—49 omhandlede, men, vel at mærke, ikke paa Grund af de med det concrete Tilfælde forbundne særegne Omstændigheder (§ 50), men paa Grund af deres almindelige Natur, altsaa fordi den Forvanskning af Sandheden eller

den Misbrug af et Tillidsforhold, som de kunne indeholde, i og for sig i en mærkelig Grad er mindre strafbar, end de i §§ 41—49 omhandlede svigagtige Handlinger. Men forholder dette sig saaledes, da skjønne vi ikke rettere, end at § 51 kun er anvendelig paa saadanne svigagtige Handlinger, som enten ikke kunne henføres under det ovenfor udviklede strenge Begreb om Bedragerie, navnlig fordi de ikke indeholde noget Brud paa et for Samhandelens Skyld nødvendigt Tillidsforhold, eller hvis Henførelse under dette Begreb dog er tvivlsom, t. Ex. fordi den svigagtige Handling, som kan siges at være i Strid med et mellem Parterne bestaaende Tillidsforhold, dog ikke indeholder nogen væsentlig Tilsidesættelse af samme, men endog i det Væsentlige lader det ukrænket. Næst at henlede Opmærksomheden paa, at § 51 ikke bruger Udtrykket „saadanne Bedragerier", men kun den mere ubestemte Betegnelse „saadanne svigagtige Handlinger", bemærke vi, at de i Paragraphen anførte Exempler bestyrke denne Fortolkning. Det er nemlig klart, at der slet ikke er noget egentligt Bedragerie tilstede, naar „Nogen benytter Opdigtelser eller endog urigtige Attester for dermed at understøtte Indgreb i Nærings- eller deslige Rettigheder", t. Ex. naar en urigtig Attest udstedes eller benyttes om, at en Beforbring er overladt en Anden uden Betaling, for at denne ved Hjælp af slig Attest kan passere, uden at ansees skyldig i nogen Fornærmelse mod Vognmandslauget, (Collegialtid. 1840 Pag. 484). En saadan Handling gaaer nemlig ikke ud paa at berøve noget Individ hans Eiendom og indeholder heller ikke nogen Krænkelse af et Tillidsforhold; Vognmandslauget søger tvertimod paa bedste Maade at controllere Overholdelsen af de til dets Fordeel givne Indskrænkninger i den almindelige Contractsfrihed. Det andet i § 51 exempelviis anførte Tilfælde hører til dem, med Hensyn til hvilke det idetmindste er tvivlsomt, hvorvidt de kunne henføres under det strenge Begreb om Bedragerie. Thi om det endog forudsættes, at den, der har bortleiet en Andens Eiendom, har havt Tingen ihænde som betroet Gods og saaledes virkelig har misbrugt det mellem ham og Eieren bestaaende Tillidsforhold, bliver det dog et Spørgsmaal, om dette er nok til at stemple

Handlingen som Bedragerie, da den Paagjældende ordentligviis ikke kan antages at have villet tilføie Eieren noget Tab, og hiin Krænkelse af det bestaaende Tillidsforhold altsaa ei er saa væsentlig, at der synes Grund til at behandle den strengere, end saamange andre Brud paa contractmæssige Forpligtelser, der dog ingenlunde i det Hele kunne betragtes som Bedragerier.

Vi skulle endnu bemærke, at naar Nogen har fravendt en Anden Penge eller Gods, idet han ved falske Foregivender har bevæget ham til en Disposition over samme, som han ellers ikke vilde have foretaget, da skjønnes ikke rettere, end at Analogien af § 41 ff. altid vil være anvendelig, naar det falske Foregivende har hørt til dem, paa hvilke man ordentligviis maa kunne stole uden videre Undersøgelse, dersom Handel og Vandel ikke utilbørlig skulde besværes. Det turde maaskee overhoved blot være det i en eller anden Henseende lovstridige Forhold med Hensyn til det, som er En anbetroet, eller hvorfor man af særegne Grunde staaer til Ansvar, med Hensyn til hvilket den Tvivl kan opstaae, om Handlingen efter sin Natnr er et egentligt Bedragerie.

Af Alt, hvad der saaledes er anført, synes det at fremgaae som Resultat, at, om Lovgiveren endog i Formen har afholdt sig fra at foreskrive en almindelig Straf for Bedragerie, fordi han ei antog det tilraadeligt at opstille eller forudsætte en almindelig Definition af denne Forbrydelse (cfr. Collegialtid. 1840 Pag. 461), og om Tyvsstraffen endog formaliter kun er foreskreven for en Mængde specielle Tilfælde og for de med dem analoge Tilfælde, saa er Tyvsstraffen dog den Straf, som ordentligviis vil være at idømme for ethvert i §§ 41—49 uomhandlet Bedragerie, naar dette ikke særligt er omhandlet i §§ 53—75 eller indbefattet under en af disse Paragraphers Analogie. Det er derfor overflødigt at fremhæve, at Lovgiveren selv i Overskriften til § 50 har kaldet Tyvsstraffen den sædvanlige Straf for Bedragerie, samt at den Forudsætning, at Bedragerie ordentligviis skal belægges med Tyvsstraf, synes at ligge til Grund for Anordningen af Paragraphfølgen.

§ 33.

Fortsættelse.

III. Om Nedsættelse af den almindelige Straf for Bedragerie paa Grund af særegne Omstændigheder.

Ussings Criminalr. 3 Udg. II. Pag. 192—93, § 259. (4 Udg., Pag. 571—572 § 263).

Herom handler Frd. 11 April 1840 § 50. Denne § vil, efter hvad der i samme udtrykkelig er tilkjendegivet, være at anvende, „naar de i §§ 41—49 ommeldte Handlinger ere udøvede i saa lidet betydende Grad og under saadanne særdeles Omstændigheder, at samme baade med Hensyn til deres Følger og til det Sindelag, som den Paagjældende derved har lagt for Dagen, have en mærkelig ringere Grad af Strafværdighed end den, Forbrydelsen efter sin almindelige Natur fører med sig". Derefter oplyses Reglen nærmere ved Exempler. Disse ere imidlertid af den Beskaffenhed, at de give Anledning til at opkaste det Spørgsmaal, om §'en ikke egentlig sigter til de Tilfælde, hvor der mangler virkelig bedragerisk Hensigt. Dette gjælder nemlig ikke blot om det sidste af de anførte Exempler (egenmægtig Forandring af Grændseskjel under saadanne Omstændigheder, at Forandringen ikke kunde blive skjult), men ogsaa om de øvrige Exempler, der alle angaae en Handlemaade, som vel ikke lader sig forene med streng Redelighed, idet Gjerningsmanden forudsættes at have gjort et Brud paa det Tillidsforhold, i hvilket en Anden havde indladt sig med ham, men som dog udelukker Hensigten at berige sig paa en Andens Bekostning. Til en saadan Fortolkning af §'en kan man imidlertid ikke være berettiget, da Lovgiveren udtrykkelig som Betingelse for §'ens Anvendelse blot har opstillet den Fordring, at den Paagjældende skal have lagt et Sindelag for Dagen, der har en mærkelig ringere Grad af Strafværdighed, end det Sindelag, som i Almindelighed er forbundet med Forbrydelsen, men hertil fordres ikke nødvendigt Mangel af egentlig bedragerisk Hensigt. Exempler paa saadanne svigagtige Handlinger, der ere forbundne med virkelig bedragerisk Hensigt, frembyde de i Smaahandelen hyppig forefaldende Besvigelser ved Salg af forfalskede Varer eller ved urigtig

Maal og Vægt, hvilke vel misbilliges af den almindelige Mening, men dog ikke antages at indicere en saa gjennemgribende Uredelighed, at der skulde være tilstrækkelig Grund til at forudsætte, at den Paagjældende ogsaa udenfor de her omhandlede specielle Forhold vilde være istand til at gjøre sig skyldig i Bedragerie. Mod det Anførte kan vel bemærkes, at der ogsaa i Frd. 11 Apr. 1840 er taget Hensyn til de nys anførte Exempler paa svigagtige Handlinger, som, uagtet de vidne om virkelig bedragerisk Hensigt, dog maae ansees for mere undskyldelige end andre Bedragerier, men at dette er skeet paa den Maade, at de findes anførte som Undtagelser fra de Bestemmelser om falsk Maal og Vægt og Vareforfalskning, som specielt ere givne ved § 47 og § 49, og at netop denne Omstændighed taler for, at de ikke kunne betragtes som Exempler til den i § 50 fremsatte Regel, eftersom de i saa Fald vilde have havt deres rette Plads i denne Paragraph, og ikke i § 47 og § 49. Herimod kan imidlertid atter bemærkes, at det ikke kan være uden Hensigt, naar der i Begyndelsen af § 50 henvises til de i § 47 og § 49 gjorte Undtagelser fra den der givne, mere almindelige Bestemmelse, og at denne Henviisning er saa meget betydningsfuldere, da der i § 50 gjøres Regnskab for de Grunde, der have motiveret Undtagelserne i § 47 og § 49, nemlig Hensynet til den mindre betydende Skade, som disse Smaabedragerier medføre, og til den mindre strenge Maade, hvorpaa de pleie at betragtes; det er derhos ved Ordene „ligesom" og „saaledes" tilstrækkelig antydet, at de ved § 50 hjemlede Undtagelser støtte sig paa lignende Grunde, som Undtagelserne i § 47 og § 49. Endelig kan det bemærkes, at § 52, efterat have bestemt, at det ikke ubetinget skal beroe paa den Forurettede, om Paatale skal finde Sted for Overtrædelser af § 50, tilføier, at navnlig selv de mindre betydende Forseelser mod § 47 og § 49 fremdeles skulle være Gjenstand for Politiets Forfølgning, uden Hensyn til om det maatte begjæres af enkelt Mand eller ikke, hvilket viser, at disse Forseelser ikke blot betragtes som Overtrædelser af § 47 og § 49, men tillige som henhørende under § 50. I Motiverne til Frdgens § 47 i Collegialtid. 1840 Pag. 480 siges det ogsaa udtrykkelig, at de i

denne Paragraph omhandlede Smaabedragerier ere særdeles tjenlige til at veilede ved Anvendelsen af § 50, som desaarsag ogsaa henviser til nærværende §'s Bestemmelser. Derhos kan det bemærkes, at der lader sig paavise en særegen Grund til, at de i § 47 og § 49 omhandlede mindre betydelige Bedragerier i Smaahandelen ikke blot ere medtagne som Exempler til den i § 50 foreskrevne, almindelige Regel. Benyttelsen af Maal og Vægt, som ved Tid og Brug er bleven forandret, Forurettelse ved at maale og veie urigtig og disse Vareforfalskninger i Smaahandelen, som kun ere til ubetydeligt Tab for hver især, have nemlig det Særegne, at de fra een Side bør behandles endnu mildere end en stor Mængde af de Bedragerier, som henhøre under § 50, medens de fra en anden Side opfordre til en større Strenghed. Paa den ene Side gjælder det nemlig i en fortrinlig Grad om dem, at de i den almindelige Mening ansees undskyldeligere end andre Bedragerier, hvorfor ogsaa Fristelsen til at udøve dem, paa Grund af Exemplets Magt, er større end til andre Smaabedragerier; paa den anden Side er det netop af denne Grund af Vigtighed for Samhandelen, at det forhindres, at de gribe altfor stærkt om sig. Hertil er der ogsaa taget Hensyn i Frd. 11 April 1840, idet Straffen for 1ste Gang begaaet Forseelse efter § 47 og § 49 ubetinget er Bøder, og først 2den Gang, ligesom efter § 50, Bøder, Fængsel paa Vand og Brød eller andet Fængsel, for 3die Gang begaaet Forbrydelse derimod ubetinget Borgerskabs eller anden Næringsrettigheds Fortabelse, hvilken Straf ogsaa efter Omstændighederne kan idømmes for 2den Gang begaaet Forbrydelse. Iøvrigt maa det indrømmes, at § 50 vilde have været tydeligere affattet, dersom det udtrykkelig havde været tilkjendegivet, at ogsaa de i § 47 og § 49 omhandlede Undtagelser ere at betragte som Exempler til den i § 50 fremsatte, almindelige Regel; men den Tvivlsgrund, som heraf kan udledes, kan ingenlunde være tilstrækkelig til at retfærdiggjøre en indskrænkende Fortolkning af den i §'en fremsatte Regel.

Med Hensyn til, at det i § 50 hedder, at Undtagelse maa gjøres fra de almindelige Regler i § 41 og følgende Paragrapher,

naar de der omhandlede Handlinger ere udøvede i en saa lidet betydende Grad og under saadanne særdeles Omstændigheder, at samme baade med Hensyn til deres Følger og det Sindelag, den Paagjældende derved har lagt for Dagen, have en mærkelig ringere Grad af Strafværdighed, end den, Forbrydelsen efter sin almindelige Natur fører med sig, kan det Spørgsmaal opkastes, som især er af Vigtighed i de Tilfælde, hvor en virkelig bedrageriſk Hensigt er tilstede, om den lidet betydende Grad, hvori Handlingen er udøvet, og navnlig Gjenstandens Ubetydelighed alene, kan indeholde en tilstrækkelig Grund til §'ens Anvendelse, eller om desforuden andre særdeles Omstændigheder ubetinget skulle være tilstede. Det lader sig nemlig ikke nægte, at den ulovlige Fordeel, som En ved Anvendelsen af svigagtige Midler har tilvendt sig paa en Andens Bekostning, kan være saa ubetydelig, at det alene paa Grund heraf med Føie kan siges, at Handlingen, saavel med Hensyn til dens Følger, som med Hensyn til det Sindelag, den Paagjældende derved har lagt for Dagen, har en mærkelig ringere Grad af Strafværdighed, end den, Forbrydelsen efter sin almindelige Natur fører med sig. Det er klart, at Sagens Natur taler for, at Gjenstandens Ubetydelighed maa kunne være tilstrækkelig til §'ens Anvendelse; thi naar Handlingen virkelig saavel fra den objective som fra den subjective Side har en mærkelig ringere Grad af Strafbarhed end Bedragerie i Almindelighed, da er det, hvad enten dette fremgaaer af et eller flere Data, en Retfærdighedsfordring, at den almindelige Straf ikke bringes til Anvendelse. Denne Fortolkning turde heller ikke være uforenelig med selve Ordbetydningen. Ordene synes nemlig meget vel at kunne forstaaes saaledes, at de alene sigte til at tilkjendegive, at det om det foreliggende Tilfælde baade skal lade sig prædicere, at den svigagtige Handling er udøvet i lidet betydende Grad, og at Totaliteten af de foreliggende Omstændigheder vidne om et mindre strafværdigt Sindelag end sædvanligt. „Særdeles Omstændigheder" behøver nemlig ikke just at forstaaes om et Indbegreb af flere usædvanlige Omstændigheder, men kan uden Tvivl med Føie forstaaes om de med det særdeles eller con-

crete Tilfælde forbundne Omstændigheder i det Hele. Iøvrigt sees det let, at det in concreto kan være Tvivl underkastet, om Gjenstanden er ubetydelig i den Grad, at Handlingen virkelig vidner om en mærkelig ringere Grad af Strafbarhed end den sædvanlige, og det vil saaledes kunne blive afgjørende, om der foruden Gjenstandens Ubetydelighed endnu er andre Omstændigheder tilstede, som specielt indicere et mindre strafbart Sindelag; men dette er noget ganske Andet, end at der altid skulde fordres saadanne specielle Omstændigheder foruden Gjenstandens Ubetydelighed. Den ovenfor udviklede Fortolkning synes ogsaa at være antaget af Domstolene, saaledes haves en Dom af 17 Mai 1842 jfr. Jur. Ugeskr. 3die Aargang Pag. 926, der i Henhold til § 50 straffede med 14 Dages Fængsel et Individ, som var overbeviist om een Gang at have seet i sin Medspillers Kort, og en anden Gang at have taget 4 Mk. i Betaling i Stedet for selv at betale. Det sees ikke, at der har været nogen anden formildende Omstændighed tilstede, end netop Gjenstandens Ubetydelighed; Medspilleren havde endog været beskjænket.

Med Hensyn til Anvendelsen af § 50 bør det endnu bemærkes, at da Frd. kræver, at Handlingen, saavel med Hensyn til dens Følger, som med Hensyn til Sindelaget, skal have en mærkelig ringere Grad af Strafbarhed end den sædvanlige, saa vil der ikke lettelig være tilstrækkelig Grund til at anvende §'en, hvor ikke Gjerningen enten har været udøvet uden egentlig bedragerisk Hensigt, eller Gjenstanden har været meget ubetydelig. Dette bestyrkes derhos deels ved de i §'en udtrykkelig anførte Exempler, deels ved Henviisningen til §§ 47 og 49. Dog kan man ikke af denne Henviisning slutte, at Gjenstanden kun maa beløbe sig til nogle faa Skilling, ihvorvel det Tab, som den Enkelte hver Gang lider ved de i hine Paragrapher omhandlede Smaabedragerier, ikke kan antages at være større; thi der maa ogsaa tages Hensyn til, at denne Art af Smaabedragerier i Almindelighed udøves mod mange forskjellige Personer og ofte mod de samme Personer mangfoldige Gange.

§ 34.

Om Assurancesvig.

See Usfing 3 Udg. II. Pag. 195—96, § 261. (4 Udg. Pag. 574, § 265).

Ved Pag. 196 Litr. d. (4 Udg. Pag. 574):

Denne Bestemmelse sigter ikke til Fortielsen af Omstændigheder, der kunde have Indflydelse paa Præmiens Størrelse, men kun til Fordølgelsen af saadanne Omstændigheder, hvis Opgivelse vilde have medført, at Assurancen var bleven aldeles nægtet, t. Ex. naar Nogen lader et Skib assurere paa alle gode og onde Tidender, men derved lægger Dølgsmaal paa Efterretninger, som give Formodning om, at Skibet er forulykket, see Vib. Stændertid. f. 1838 II. Pag. 1540 og Pag. 1542.

Ved Pag. 196 Nr. 3. (4 Udg. Pag. 575):

Forordningens Bestemmelse om Brandstiftelse for at besvige Assurancen er senere væsentlig forandret ved Frd. 26 Marts 1841.

Ved Pag. 196 Lin. 23—26. (4 Udg. Pag. 575):

Frd. undtager ikke engang det Tilfælde, at den tegnede Assurance efter de bestaaende Anordninger er ulovlig. Med Hensyn hertil er det i Motiverne bemærket, at det vel kunde synes, at Assurandørerne ikke i dette Tilfælde burde nyde lige Beskyttelse med den privilegerede Assurance, men at slige Tilfælde dog ikke synes at burde undtages, thi, foruden at Bedrageriet ikke taber noget af sin Skjændighed derved, at Assurancen var ulovlig, er det ordentligviis den Forsikkrede og ikke den Forsikkrende, hvem Overtrædelsen af Privilegierne kan tilregnes. Assurandøren, der i Almindelighed vil være en Udlænding, kan let være uvidende om disse, see Collegialtidende for 1840 Pag. 487.

§ 35.

Svigagtig Fallit og andre dermed beslægtede Handlinger.

See Usfing 3 Udg. § 262 II. Pag. 197—200. (4 Udg. Pag. 575, § 266).

§ 36.

Documentfalsk.

See Ussing 3 Udg. II. Pag. 202—208, §§ 265—273. (4 Udg. Pag. 581—588 §§ 269—277).

Herom handles i Frd. 11 April 1840 §§ 60—68.

Det kan foreløbig bemærkes, at Frd. omhandler visse Arter af Documentfalsk, der ikke kunne henføres under det strengere Begreb om Bedragerie, som i Medhold af Frd. er lagt til Grund i disse Forelæsninger. Dette er navnlig Tilfældet med de i § 67 omhandlede Falsa og ligeledes med en Deel af dem, som henhøre under § 61 og § 62. Her at udsondre disse Falsknerier, der tildeels kunne tjene som Midler til Iværksættelsen af meget forskjellige Forbrydelser, vilde ikke engang i systematisk Henseende være hensigtsmæssigt. Kun Forskriften i § 65 om Efterskrift af Kongens Navn m. m. synes uden Ulempe at kunne forbigaaes; den vil da senere blive fremstillet i Læren om Majestætsforbrydelser. Med Hensyn til Begrebet om Documentfalsk bemærkes, at denne Forbrydelse efter vor Lovgivning maa antages at bestaae i Frembringelsen og Benyttelsen af falske Documenter i svigagtig Hensigt. Hvad angaaer Frembringelsen af et falsk Document, da kan denne deels skee ved Forfærdigelsen af et saadant Document, deels ved Forfalskningen af et ægte Document. Begge Dele ere efter vor Lovgivning satte ved Siden af hinanden, dog saaledes, at der er givet Domstolene en facultativ Myndighed til efter Omstændighederne at nedsætte de for Forfærdigelse af falske Documenter foreskrevne Straffe indtil det Halve, naar Forfalskningen var særdeles kjendelig jfr. Frdgens § 64, Ussing § 269 Pag. 206 (4 Udg. Pag. 584). Til Forfærdigelsen af et falsk Document udfordres ikke, at Gjerningsmanden selv har bragt Documentets Indhold in extenso paa Papiret, men det er tilstrækkeligt, at han har givet det den Fuldendelse, som behøves, for at det kan benyttes. Dette skeer ordentligviis derved, at Documentet forsynes med Underskrift, men kan dog ogsaa skee paa anden Maade, t. Ex. ved at udfylde en af rette Vedkommende underskreven Blanqvet eller forsyne

Documentet med Segl i de Tilfælde, hvor saadant er Betingelsen for dets Retsvirkning. I Frd. 11 April 1840 § 63 betragtes dog dette (mindre rigtigt) som en Forfalskning af Documentet. Paragraphen sætter imidlertid dette Forhold i Strafbarhed ved Siden af Forfærdigelsen af et falsk Document. Til Begrebets Anvendelse fordres ikke, at Navnet af et bestemt Individ, der formeentlig virkelig existerer eller har existeret, skal være underskrevet; men dette er dog en Betingelse for Anvendelsen af de almindelige Straffe for Documentfalsk, cfr. § 68, og hvad derved senere vil blive bemærket, see Usfing § 273 Pag. 208 (4 Udg. Pag. 586). — Derimod fordres det ikke til Anvendelsen af de almindelige Straffe, at den Persons Haandskrift skal være efterlignet, hvis Navn falskelig er underskrevet, cfr. Udtrykkene i §§ 61, 62 og 63, hvilke blot forudsætte, at Underskrifterne skulle være urigtige eller falske, hvortil ingenlunde fordres, at Haandskriften skal være efterlignet. Vel fordres det i Hovedbestemmelsen i § 60, at anden Mands Navn skal være efterskrevet, cfr. ogsaa § 68 første Membr. in fine, og i § 65 fordres endog, at Kongens Haand skal være efterskrevet; men, foruden at Ordet „efterskrive" dog maaskee efter Sprogbrugen ikke nødvendigen involverer, at den Paagjældendes Skrifttræk skulle være efterlignede, og at Sammenligningen mellem de forskjellige herhenhørende Paragrapher synes at vise, at Ordene „efterskrive" og „underskrive" anden Mands Navn af Lovgiveren ere brugte iflæng, maa det bemærkes, at man allerede tidligere fortolkede Ls. 6—18—6 paa denne Maade, uagtet der snarere kunde have været Anledning til en strengere Fortolkning af denne Artikel, der ikke blot brugte Udtrykket „efterskrive anden Mands Haand", men derhos endog fordrede, at hans Segl skulde være eftertrykket. Endelig taler det afgjørende for den her antagne Fortolkning, at Slutningen af § 62 viser, at Lovgiveren ved at ordne denne Materie er gaaet ud fra det Hovedsynspunct, at det er af særdeles Vigtighed, saavel for den borgerlige Orden, som for de Enkeltes Rettigheder og den gjensidige Tillid i den borgerlige Samhandel, at man kan stole paa Ægtheden af de Underskrifter, hvorpaa et Documents forpligtende eller bevisende

Kraft skal grundes. Skjøndt den blotte Underskrivt af en Andens Navn herefter ordentligviis maa ansees tilstrækkelig til Anvendelsen af de almindelige Straffe for de forskjellige Arter af Documentfalsk, synes disse Straffe dog ikke ubetinget at kunne være anvendelige i deres fulde Omfang, naar den, som i svigagtig Hensigt har tegnet en anden Mands Navn under et Document, har tilføiet „med paaholden Pen" eller andre saadanne Udtryk, der tilkjendegive, at Udstederen ikke er skrivkyndig. Her synes det nemlig især at maatte komme an paa, om Documentet i Henhold til 5—1—7 tillige er forsynet med Underskrift af Vitterlighedsvidner. Naar denne Form ikke er iagttaget, mangler der Noget af det, som efter Lovgivningen udfordres, for at Documentet kan have fuldgyldig Beviiskraft. Den, for hvem Documentet produceres, har derhos en speciel Opfordring til at undersøge, om Documentets formeentlige Udsteder har været bekjendt med Indholdet, og naar han ikke forsømmer at anstille denne Undersøgelse, vil han lettelig opdage Underskriftens Falskhed. Det i Slutningen af § 62 udtalte Synspunct, som har bevæget Lovgiveren til at foreskrive særdeles strenge Straffe for Documentfalsk, er saaledes her ikke aldeles anvendeligt. Det her antagne Resultat bestyrkes iøvrigt yderligere ved § 62, 1ste Membr. og § 64, 2det Membr.

Bestemmelsen i Frdgens § 66 om Betingelserne for, at den her omhandlede Forbrydelse kan ansees fuldbyrdet, vise paa den ene Side, at det efter vor Lovgivning ikke hører med til Forbrydelsens Væsen, at Nogen ved Documentet er bleven skuffet, paa den anden Side, at der dog hører mere til Forbrydelsens fuldstændige Indhold, end den blotte Frembringelse af et falsk Document i svigagtig Hensigt. Vi have ogsaa ovenfor antaget, at Forbrydelsens Begreb, foruden Documentets Frembringelse tillige involverer dets Benyttelse, som ordentligviis skeer ved dets Production for den, paa hvem det er bestemt til at virke. Vel siges det nu i den citerede Paragraph, at Forbrydelsen skal agtes fuldbyrdet, saasnart Falskneren har givet Documentet fra sig til Benyttelse af en Anden, uden at det fordres, at denne virkelig skal have benyttet det. Men den nærmest fore-

gaaende Sætning, „at det ingenlunde er nødvendigt, at Falskneren selv har forevijst Documentetet for den, paa hvem det var bestemt til at virke", viser dog, at Lovgiveren betragter Documentets Production som et Moment, der i sig selv hører med til Forbrydelsens Væsen, og at han kun med Hensyn til det specielle Tilfælde, at Falskneren har givet Documentet fra sig og saaledes ikke længere ubetinget har det i sin Magt at forhindre dets Benyttelse, har villet have den fulde Straf anvendt, uagtet der endnu maatte mangle Noget i Forbrydelsens Fuldbyrdelse. I Udtrykkene „men Forbrydelsen maa agtes for fuldbyrdet" ligger heller ikke med Nødvendighed videre, end at Lovgiveren har villet have dette Tilfælde behandlet, som om Forbrydelsen var fuldbyrdet.

Ved Pag. 202. 2det Stykke:

Istedetfor „Tabet af Rettigheder" maa hellere sættes „Tabet af Formuerettigheder", cfr. Indholdet af Forordningens § 60 og § 67.

Ved Pag. 203 Litr. b (4 Udg. Pag. 581):

Den her omhandlede Forbrydelse burde maaskee strengt taget rigtigst henregnes til de almeenfarlige Forbrydelser, men bør dog for Sammenhængens Skyld medtages her.

Ved Usfings § 266, Pag. 203—4 (4 Udg. Pag. 581—3):

Ved denne Paragraph maa følgende bemærkes:

1) Frdgens § 61 forudsætter, at der er frembragt et Document, der, hvis Underskrifterne vare rigtige, vilde indeholde en Afgjørelse af de Vedkommendes Anliggender eller en anden bindende Regel for deres Handlinger eller udgjøre et juridisk Beviis. Det falske Document skal altsaa være af en saadan Beskaffenhed, at Underskrifterne kunde være rigtige. Heraf følger, at det maa forkynde sig som udstedt af en virkelig existerende Autoritet. Et i en fingeret Autoritets Navn udstedt Document udelukker nemlig aldeles Muligheden af, at Underskrifterne kunde være rigtige. Det kan vel tænkes, at en eller flere Personer have underskrevet deres egne Navne paa et saadant Document, og at Underskrifterne altsaa paa en Maade kunne siges at være ægte; men for at en Underskrift skal kaldes

rigtig, maa den ikke blot være ægte, men ogsaa hidrøre fra rette Vedkommende. Det kan heller ikke siges, at et i en fingeret Autoritets Navn udstedt Document under nogen Betingelse vilde indeholde en Afgjørelse af de Vedkommendes Anliggender o. s. v. Herimod kan ikke indvendes, at det i sidste Membr. af § 61 er tilkjendegivet, at Paragraphens Bestemmelser ikke blive uanvendelige, fordi der i Documentets Form eller Indhold maatte være en eller anden Feil, som kunde have betaget samme sin Gyldighed. Herved kan kun være sigtet til saadanne Feil, som kunne tænkes at være begaaede af den til at udstede et saadant Document competente Autoritet, f. Ex. naar en foregiven Øvrighedsresolution gik ud paa at afgjøre en Sag, som aabenbart aldeles laa udenfor de administrative Autoriteters Competence, at en foregiven Dom manglede terminus executionis eller clausula poenalis, at der i et foregivent Thingsvidne manglede Tilkjendegivelse om, at Vedkommende var varslet til at paahøre Vidneførselen, cfr. iøvrigt Kundgj. 30 Decbr. 1840.

Forfærdigelsen af falske offentlige Documenter i fingerede Autoriteters Navn synes at burde straffes efter Analogien af § 68 om Forfærdigelse af Documenter med opdigtede Navne. Det synes ogsaa aldeles overeensstemmende med Sagens Natur, at Forfærdigelsen af Documenter, som ikke ere udstedte i nogen virkelig Autoritets Navn, straffes mildere end anden Forfærdigelse af falske offentlige Documenter. Et saadant Document kan ikke compromittere nogen offentlig Autoritet, og ikke heller i andre Maader være det Offentlige til Skade. Den Private, for hvem et saadant Document produceres, kan ikke heller saa let skuffes, og det er i al Fald en Uforsigtighed ikke at søge nærmere Oplysning, naar der produceres et Document, der forkynder sig at være udstedt af en offentlig Autoritet, om hvis Tilværelse man ikke har nogen Kundskab. Saadan Oplysning vil i Almindelighed være let at erholde.

2) Naar et offentligt Document, der forkynder sig som udstedt af en virkelig bestaaende Autoritet, er forsynet med opdigtede Navne, synes denne Omstændighed efter Sagens Natur ikke at burde medføre, at § 61 ansees uanvendelig. Den, for

hvem et saadant Document produceres, vil i Almindelighed ingen Grund have til at betvivle, at Navnene ere underskrevne af Personer, som efter Embeds Medfør dertil ere berettigede; meget ofte vil han ogsaa være ude af Stand til at skaffe sig den fornødne Oplysning herom, forinden han efterkommer Documentet. Et saadant Document vil ogsaa ofte være ligesaa skikket til at compromittere vedkommende Autoritet og til at skade det Offentlige, som om de rette Personers Navne havde været efterskrevne. Herpaa har man imidlertid ikke været opmærksom ved Paragraphens Affattelse. Naar den nemlig begynder saaledes „Dersom Nogen paa lige Maade frembringer en falsk Collegial- eller Øvrighedsresolution o. s. v.“, da kan der ved Ordene „paa lige Maade“ ikke være sigtet til Andet, end den i § 60 omhandlede Efterskriven af anden Mands Navn. Paragraphen er altsaa kun anvendelig paa den, som ved at efterskrive anden Mands Navn har frembragt et offentligt Document. Frdgens § 68, der bestemmer, at Straffen skal nedsættes indtil det Halve, naar et Document er udstedt under opdigtede Navne, er ogsaa efter sit bogstavelige Indhold anvendelig paa de Documenter, som iøvrigt henhøre under § 61.

3) Man kan endelig spørge, hvad der skal gjælde, naar et i en ikke opdigtet offentlig Autoritets Navn udfærdiget Document vel ikke er forsynet med opdigtede Navne, men dog med Navne, der referere sig til Individer, hvilke det ikke i Embeds Medfør kunde tilkomme at underskrive et saadant Document. Det kan nu siges, at Paragraphen i dette Tilfælde er bogstavelig anvendelig. Thi paa dette Document er anden Mands Navn „falskelig efterskrevet“, og Documentet vilde, „dersom Underskrifterne vare rigtige“, ɔ: ikke blot ægte, men tillige givne af rette Vedkommende, indeholde en Afgjørelse af de Vedkommendes Anliggender o. s. v. Paa den anden Side kan det dog bemærkes, at det i Realiteten er ligegyldigt, om et falsk offentlig Document er underskrevet med en Uvedkommendes Navn eller et aldeles opdigtet Navn. Documentets Falskhed kan endog undertiden lettere opdages, naar det er underskrevet med et virkeligt existerende Individs Navn, om hvilket det kan være vitterligt

eller dog i al Fald bekjendt for den, for hvem Documentet produceres, at han ikke er i en Embedsstilling, der berettiger ham til at give en saadan Underskrivt. Der kan derfor vel være Anledning til at antage, at Lovgiveren, naar han har lagt Vægt paa, at falske offentlige Documenter ere forsynede med efterskrevne Navne, har sigtet til Efterskrift af rette Vedkommendes Navne, og at altsaa det nærværende Tilfælde bør behandles paa samme Maade, som naar Navnene ere opdigtede.

Ved Ussings § 267 Pag. 204 – 5 (4 Udg. Pag. 583):

Det kan ikke nægtes, at Forfatterens Fortolkning af § 62 nærmest synes at fremgaae af dens bogstavelige Indhold. Denne Fortolkning gaaer ud paa, at den Forskrift i Paragraphens 3die Membr., at Minimum skal være 8 Maaneders Straffearbeide, gjælder om samtlige de i 1ste Membr. omhandlede Tilfælde, nemlig for det Første, naar Documentet ikke er af saa stor Betydenhed, som de i § 60 og § 61 nævnte, for det Andet, naar Documentet vel kan henføres under en af de nævnte Paragrapher, men paa Grund af Gjenstandens særdeles Beskaffenhed har været mindre farligt og skadeligt, og for det Tredie, naar Documentet vel kan henføres under § 60 og § 61, men paa Grund af dets øiensynlige Mangler har været mindre farligt og skadeligt. Hvad der nærmest giver Anledning til at betvivle Rigtigheden af denne Fortolkning, er Sammenligningen med Bestemmelserne i § 64 om Forfalskning af Documenter. Denne Forbrydelse skal nemlig straffes som Forfærdigelsen af falske Documenter; men naar Forfalskningen er saa kjendelig, at Ingen uden aabenbar Uforsigtighed derved kunde skuffes, kan Straffen efter Omstændighederne nedsættes indtil det Halve af den, som i Medhold af §§ 60, 61 og 62, eftersom Documentet henhører under den ene eller den anden af disse Paragrapher, vilde have fundet Sted. Det synes nu for det Første mindre consequent, at Straffen for Forfærdigelsen af et falsk Document, som henhører under § 60 og § 61, uden paa Grund af Gjenstandens særdeles Beskaffenhed tillige at kunne henføres under § 62, dog paa Grund af Documentets øiensynlige Mangler kan nedstige til 8 Maaneders Straffearbeide, medens iøinefaldende For-

falskning af et lignende Document ikke kan straffes med mindre end 18 Maaneders Straffearbeide. Vi vilde imidlertid ikke i og for sig lægge saa megen Vægt herpaa, da den hele Bemyndigelse til Straffens Nedsættelse kun er facultativ, og det saaledes staaer i Domstolenes Magt, ved Anvendelsen af § 62, at tage Hensyn til Analogien af § 64. Derimod forekommer det os at være en væsentlig Inconseqvents, at Straffen for Forfærdigelse af et Document, som enten ikke henhører under § 60 og § 61, eller som paa Grund af Gjenstandens særdeles Beskaffenhed har været mindre farligt eller skadeligt, ikke kan være mindre end 8 Maaneders Straffearbeide, om Documentet endog har været saa slet gjort, at Ingen uden aabenbar Uforsigtighed derved kunde skuffes, medens Straffen for Forfalskning af et lignende Document paa Grund af hiin Omstændighed kan gaae ned til 4 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød. Denne Inconseqvents vilde bortfalde, dersom man turde antage, at det kun har været Lovgiverens Hensigt med 2det og 3die Membr. i § 62 at bestemme, hvor dybt Straffen kan nedsættes paa Grund af Documentets ringere Betydenhed, det være sig nu, at det ikke i og for sig kan henføres under § 60 og § 61, eller det paa Grnnd af Gjenstandens særdeles Beskaffenhed var mindre skadeligt og farligt, og at der saaledes for det Tilfælde, at Documentet paa Grund af dets øiensynlige Mangler har været mindre skadeligt eller farligt, blot er givet den mindre bestemte Forskrift, at Straffen efter Sagens Omstændigheder kan nedsættes under den i § 60 nævnte mindste Grad. Det vilde da staae i Domstolenes Magt ved Anvendelse af § 62, 1ste Membr. at tage Hensyn til Forskriften i § 64, 2det Membr.; og Straffen for Forfærdigelsen af Documenter, som efter deres Indhold og Hensigt henhøre under § 62, 2det og 3die Membr., vilde saaledes, paa Grund af deres øiensynlige Mangler, kunne nedsættes til respective 2 Gange 5 og 4 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød. For denne Fortolkning kan anføres, at det — dersom det havde været Lovgiverens Villie, at heller ikke Straffen for Forfærdigelse af et Document, som paa Grund af dets øiensynlige Mangler havde været mindre farligt, skulde kunne gaae ned under

8 Maaneders Straffearbeide, naar Documentet ikke efter sin Beskaffenhed henhørte under 2det Membrum („at anbefale Nogen til en eller anden Understøttelse, eller at afgive et fordeelagtigt Vidnesbyrd om en Persons Forhold"), — da vilde have været naturligere og simplere, at det strax var bleven tilkjendegivet i 1ste Membr. selv, at Straffearbeide altid skulde finde Sted, og at 2det Membr. da var bleven tilføiet som Undtagelse fra denne almindelige Regel. Hvormeget denne Fortolkning nu end anbefaler sig fra Consequentsens Side, har den dog store Betænkeligheder mod sig. Det er navnlig en Hovedindvending, at det i Paragraphens 3die Membr. indskjærpes, at Straffearbeide bør finde Sted, naar Documentet ikke henhører under 2det Membr., selv under de iøvrigt meest formildende Omstændigheder; thi det lader sig vanskeligt antage, at Lovgiveren herunder ikke skulde have indbefattet den i Paragraphens 1ste Membr. fremhævede Omstændighed, at Documentet paa Grund af dets øiensynlige Mangler var mindre farligt, men kun skulde have tænkt paa de øvrige Omstændigheder, som, navnlig fra den subjective Side, have Indflydelse paa Strafbarhedens Grad. Endelig kan det bemærkes, at der i ethvert Tilfælde bliver Noget at indvende mod Paragraphens Form; thi dersom det havde været Lovgiverens Villie, at Eftergjørelsens øiensynlige Mangler skulde kunne bevirke en Nedsættelse af den for hver Classe af Documenter foreskrevne Straf, vilde det have været naturligere, herom at give en afsondret Bestemmelse, end at forbinde Forskriften herom med Tilkjendegivelsen i Paragraphens 1ste Membr. om Straffens Nedsættelse paa Grund af Documentets ringere Betydenhed.

Med Hensyn til Frds. Classification af Documenter efter deres forskjellige Betydenhed og Vigtighed kan iøvrigt bemærkes, at Grændserne mellem de forskjellige Classer, som det allerede under Stænderforhandlingerne blev fremhævet, ere temmelig vage. Der er vel intet Væsentlig at indvende mod den Fremgangsmaade, der er bragt til Anvendelse, forsaavidt §§ 60 og 61 specielt opregne de Arter af Documenter, som henhøre til 1ste Classe, medens § 62 2det Membr. dernæst ligeledes specielt opregner

de Tilfælde, i hvilke et Document bliver at henføre under 3die Classe, og endelig § 62 3die Membr., jvf. 1ste Membr., henviser alle de Documenter, som ere af større Betydning end de sidstnævnte og af mindre Betydning end de førstnævnte, til 2den Classe. Ved saaledes at forsøge en bestemt Afgrændsning af Forbrydelsens høieste og laveste Grader, og at lade alle mellemliggende Tilfælde danne en særegen Classe, kan unægtelig den i saadanne Materier overhoved mulige Bestemthed opnaaes. Men denne Fremgangsmaade er ikke bleven gjennemført, idet Lovgiveren ikke blot har henviist de Documenter til 2den Classe, som hverken henhøre under de i §§ 60 og 61 eller § 62 2det Membr. opregnede Arter, men tillige til 2den Classe har henført de Documenter, som, uagtet de kunne henføres under §§ 60 og 61, dog paa Grund af Gjenstandens særdeles Beskaffenhed have en mindre Grad af Farlighed og Skadelighed. Lægger man nu Mærke til, at der ved Documenternes Classification efter deres større eller mindre Betydenhed netop væsentlig er taget Hensyn til Gjenstandens Beskaffenhed, at altsaa Documenter, som paa Grund af Gjenstandens Beskaffenhed skulle henføres under 1ste Classe, dog paa Grund af Gjenstandens særdeles Beskaffenhed kunne blive at henføre under 2den Classe, da vil man ikke kunne nægte, at Grændsen mellem 1ste og 2den Classe hverken er saa bestemt, som det havde været at ønske, eller som det havde været muligt at opnaae. Det vilde have været meget heldigt, om det idetmindste ved Exempler var bleven oplyst, hvad der sigtes til ved „Gjenstandens særdeles Beskaffenhed“; men en saadan Anviisning fattes. Til en vis Grad kan imidlertid dog denne Mangel suppleres ved den Yttring i Motiverne (Collegialtidende f. 1840 Pag. 501), „at et Document t. Ex. mulig kunde være at indbefatte under Begrebet om en Fuldmagt eller Qvittering, men dog have en saadan særegen Gjenstand, at det ikke paa den ved dette Slags Documenter sædvanlige Maade griber ind i Mit og Dit“, hvormed kan forbindes den Yttring, som den kgl. Commissarius fremsatte i den Roesk. Stænderforsamling, at f. Ex. Sedler, skrevne i en Andens Navn, der gaae

ud paa at anmode en Trediemand om at laane Overbringeren Penge eller udlevere ham en eller anden Gjenstand, høre til denne Middelclasse af Documenter, see Roeskilde Stændertid. 1838—39 II Række. Pag. 2498. — Under Gjenstandens særdeles Beskaffenhed er naturligviis ogsaa dens ringe pecuniære Værdie indbefattet. Imidlertid er der hverken udelukkende eller fortrinsviis sigtet hertil, cfr. Motiverne i Collegialtid. f. 1840 Pag. 495 og Pag. 501.

Ved § 271, Pag. 207 (4 Udg. § 275 Pag. 585).

Efter Lovens 6—18—7 skulde Enhver, der vidende havde benyttet et af en Anden forfærdiget falsk Document, straffes, som om han selv havde forfærdiget det.

Ved § 273, Pag. 208. Lin. 13—16 (4 Udg. § 277 Pag. 586).

Jfr. Frd. 3 Dec. 1828 § 14 og Frd. 7 Apr. 1843 § 3: „naar man for at give et Document Form og Virkning af en Vexel benytter et fingeret Navn, skeer dette ikke i det Øiemed at besvige Nogen, men kun for at eludere de Love, der kræve visse Betingelser for de med Vexelbreve forbundne særdeles Fordele, navnlig med Hensyn til det stemplede Papir“, see Collegialtidende f. 1840 Pag. 504.

§ 37.

Eftergjørelse og Forfalskning af Mynt og Pengerepræsentativer.

See Usfing 3 Udg. §§ 275—79, II Pag. 210—14. (4 Udg. §§ 279—283 Pag. 588—591).

Denne Forbrydelse bør regnes blandt de almeenfarlige Forbrydelser, men medtages dog allerede her paa Grund af Sammenhængen med Materien om falske Documenter.

Ved Pag. 210 (4 Udg. Pag 588):

Til Eftergjørelsen af en Banksedbel synes efter Sagens Natur Efterligning af Papiret, af den paatrykte Indskrivt, samt af Forziringerne, i Forbindelse med at Nummer og Navne omtrent paa de sædvanlige Steder ere tilskrevne, at maatte være tilstrækkeligt, da det er disse Momenter, der give et Stykke Papir det udvortes Præg, hvorved det forkynder sig som en Banksedbel, uden at det kan antages almindelig bekjendt, hvilke Personer

det tilkommer at forsyne Banksedler med Underskrivt. For at rette Vedkommendes Navne tillige skulde være efterskrevne, kan vel paaberaabes Bestemmelsen i Frds. § 61, jvf. med § 68, om offentlige Documenter; men fra denne abnorme Bestemmelse kan dog neppe i nærværende Tilfælde drages nogen bindende Analogie. — Det kan i det concrete Tilfælde være meget tvivlsomt, hvorvidt Nogen kan siges at have eftergjort en Mynt eller Seddel, idet man paa den ene Side ikke kan fordre en fuldkommen eller meget nøiagtig Lighed med den eftergjorte Gjenstand, men dog paa den anden Side maa fordre saamegen Lighed, at Falskneren kan have forestillet sig, at den af ham frembragte Gjenstand paa Grund af sin Lighed med virkelig Mynt eller med en virkelig Seddel kunde komme i Circulation. Dersom Nogen havde frembragt en Gjenstand, der aldeles ikke lignede en Mynt eller en Bankseddel, t. Ex. paa en fiirkantet Blikplade præget Ordene: „1 Rdlr. Rigsmønt“, eller givet et simpelt Stykke Skrivpapir Paategning om, at være udstedt af Banken for et vist Beløb, vilde han, om det end lykkedes ham at faae et eller andet eenfoldigt Menneske til at modtage dem som Penge, ikke kunne ansees efter Frd. 11 Apr. 1840 § 70, og det kan endog omtvistes, om nogen høiere Straf end den almindelige Straf for Bedragerie kunde bringes til Anvendelse.

Ved Pag. 213 § 279 (4 Udg. Pag. 590):

Lægger man Mærke til, at Frds. § 70, der handler om Eftergjørelse af Landets Penge, bruger Udtrykket „Nationalbankens S e d l e r o g T e g n“, cfr. ogsaa § 73, og at derimod § 74, der handler om Forfalskning af Penge, bruger Udtrykket „Bankens Repræsentativer“, kan man derved foranlediges til det Spørgsmaal, om Lovgiveren ikke maa antages at have villet undgaae Ordet „Sedler“, fordi disse strengt taget ikke kunne være Gjenstand for Forfalskning. Egentlig Forfalskning finder nemlig ikke Sted, naar der foretages en Forandring ved en Gjenstand, som har til Følge, at den faaer Udseende af at have en større Værdie; naar t. Ex. Vand eller en anden lidet værdifuld Vædske farves saaledes, at den faaer Udseende af at være Viin, kan Vandet ikke siges at være forfalsket, hvorimod den,

der har foretaget Operationen, maa siges at have gjort et Forsøg paa at eftergjøre Viin. Fastholder man denne Forskjel mellem Eftergjørelse og Forfalskning, da maa man, naar Nogen ved at tilskrive Tal, samt foretage andre Forandringer ved en Seddel, har givet den Udseende af at være udstedt for et høiere Beløb, sige, at han egentlig har fabrikeret en falsk Seddel. Det maa imidlertid bemærkes, at en saadan Forandring af en Seddel efter Sprogbrugen ligefrem benævnes Forfalskning, uden Tvivl fordi et saadant Repræsentativ har Formen af et Document, og til denne Sprogbrug maa Lovgiveren saameget mere antages at have henholdt sig, som den Grund, der taler for, at Forfalskning af Penge straffes mildere end Eftergjørelse af Penge, i endnu høiere Grad er anvendelig paa den her omhandlede Forandring af en Seddel. Paa Grund af den øinefaldende Forskjel, som der er mellem Udseendet af de paa forskjellige Beløb lydende Banksedler, er det aldeles umuligt at forandre en Seddel saaledes, at den blot nogenlunde kommer til at ligne en virkelig Seddel af et høiere Beløb, og denne Forbrydelse er saaledes ikke alene mindre farlig for Crediten end den egentlige Eftergjørelse af Banksedler, men endog mindre farlig end Forfalskning af Mynt. I Motiverne i Collegialtid. Pag. 509 siges det ogsaa udtrykkelig, at § 74 ogsaa er anvendelig paa Forfalskning af Sedler.

Forfalskning af Mynt kan kun iværksættes derved, at der foretages en saadan Forandring med den, at den bliver af ringere Værdie, skjøndt den i det Væsentlige beholder sit oprindelige Præg og Udseende. En saadan Forandring af et Myntstykke, hvorved det faaer Udseende af at være en Mynt af større Værdie, end det oprindelig er udpræget til, vil ikke let forekomme, men maa da i al Fald betragtes som Eftergjørelse af Mynt og straffes efter § 70 eller § 73.

Dersom Nogen tilvender sig Blanqvetter til Banksedler og derefter forsyner dem med Nummer og Navne, bør han vistnok ikke slippe med Straf efter § 74, omendskjøndt dette Forhold ligesaavel maatte kunne henføres under Begrebet Forfalskning, som det, der omhandles i § 63, og som urigtigt i Pa-

ragraphens Overskrivt faldes Forfalskning af Documenter. Blanqvetten til en Bankseddel er nemlig ikke selv en Seddel, men kun det, ihvorvel næsten færdige, Materiale, der ved Paategning af Nummer og Underskrivter bliver til en Bankseddel. Den Paagjældende har altsaa forfærdiget en falsk Seddel og bør derfor straffes efter § 70. Vilde man muligen indvende, at Gjerningsmanden ikke bogstavelig kan siges at have eftergjort Bankens Sedler, da kan herved bemærkes, at § 70 ikke udelukkende betjener sig af Ordet „eftergjøre", men ogsaa bruger Udtrykket „forfærdige", cfr. ligeledes § 72, og iøvrigt kan bemærkes, at netop de paa denne Maade forfærdigede falske Sedler vilde erholde den meest skuffende Lighed med de ægte. Det kan dog erindres, at man har en ældre Hof- og Stadsrets-Dom af 24 Mai 1814, der in terminis blev stadfæstet i Høiesteret ved Dom af 8 Aug. 1814, ved hvilken det blev antaget, at det heromhandlede Forhold ikke kunde betragtes som en Eftergjørelse af Rigsbankens Sedler, hvorimod Forbryderen for at have efterskrevet de Vedkommendes Navne, blev straffet efter 6—18—6, see N. J. Ark., XI Pag. 1 jfr. med XV Pag. 161.

§ 38.

Misbrug af Embedsstilling eller anden lignende Stilling til bedrageriske Foretagender.

See Usfing 3 Udg. § 274 II Pag. 208—209 (4 Udg. § 278, Pag. 587).

§ 39.

Det saakaldte personelle Falsk.

See herom Frd. 11 Apr. 1840 § 75.

Anm. Da Tyvsstraffen efter det ovenfor Udviklede i Realiteten er at betragte som den almindelige Straf for Bedragerie, er der fra denne Side Intet til Hinder for at inddele Bedragerie i simpelt, qvalificeret og undtaget. — De i denne Forelæsnings §§ 34—39 omhandlede Handlinger, der enten ere virkelige Bedragerier, eller af Lovgiveren ere betragtede som Bedragerier, ere for største Delen undergivne

høiere Straf end Bedragerie i Almindelighed, og kunne altsaa forsaavidt betragtes som qvalificerede. Vi have imidlertid undladt at udsondre de qvalificerede Bedragerier, fordi dette vilde have medført en Adsplittelse af nær sammenhængende Materier, f. Ex. den mere og mindre betydelige Besvigelse af Sø- eller Brandassurance, simpel svigagtig Fallit og qvalificeret svigagtig Fallit. Af lignende Grunde have vi ei heller udsondret de enkelte Tilfælde, i hvilke ringere Straffe ere foreskrevne.

Endnu maa bemærkes, at Frd. 11 Apr. 1840 §§ 9, 10, 11 ikke blot omhandle visse qvalificerede Tyverier, men ogsaa indbefatte Handlinger, som høre ind under Begrebet Bedragerie. Disse Bedragerier forbigaaes dog her, fordi Lovgiveren ikke behandler dem som qvalificerede Bedragerier, men i Eet og Alt som qvalificerede Tyverier, hvilket navnlig har til Følge, at den Skjærpelse af de almindelige Straffe for gjentaget Forbrydelse, som i visse Tilfælde kan indtræde, naar den Forbrydelse, som er Gjenstand for den senere Paatale, er qvalificeret Tyverie, ogsaa vil komme til Anvendelse med Hensyn til disse Bedragerier: Frds. § 14 in fine jfr. § 15.

§ 40.

Ulovbestemte Bedragerier.

See Usſing 3 Udg. § 260, II Pag. 214—215. (4 Udg. § 284, Pag. 591—92).

§ 41.

Svigagtig Omgang med Hittegods m. m.

See Ussing 3 Udg. § 263, II Pag. 200—201. (4 Udg. § 267, Pag. 579—80).

I Rækken af de Paragrapher, som angaae Bedragerie, har Frd. 11 Apr. 1840 ogsaa omhandlet svigagtig Omgang med Hittegods, der vel har en vis Lighed med Forsvigelse af betroet Gods, men dog ikke kan henføres derunder eller i Strafbarhed sættes ved Siden deraf, da Forbrydelsen ikke indeholder noget Brud paa et Tillidsforhold. Imidlertid har svig-

agtig Omgang med Hittegods aabenbart et vist Slægtskab med Bedragerie og er i ethvert Tilfælde nærmere beslægtet med denne Forbrydelse end med Tyverie og Røverie; den afhandles derfor rigtigst i Forbindelse med nærværende Hovedmaterie.

Det første Spørgsmaal, som Frd. 11 Apr. 1840 § 58 giver Anledning til, er, hvad der skal forstaaes ved Hittegods, om nemlig Ordet bør tages i sin mere indskrænkede Betydning eller om det tillige indbefatter Driftefæ og Dannefæ. — Paragraphen maa i denne Henseende fortolkes ligesom L.s 5—9—2, der vistnok med Rette antoges at omfatte alle 3 Dele. Forsaavidt som det muligt kunde synes noget tvivlsomt, om „oplyse" kan betegne Indlevering af Dannefæ, med Hensyn til hvilket det jo er givet, at Eieren ikke kan opspørges, bestyrkes hiin Fortolkning dog ved Pl. 7 Aug. 1752, hvis Slutningspassus synes at henvise til 5—9—2 („iøvrigt forbliver det ved Loven.... og hvis Nogen fordølger.... skal han derfor være tilbørlig Straf undergiven"). Paragraph 58 er efter Bogstaven anvendelig paa Enhver, som ikke oplyser Hittegods. Det er ikke udtrykkelig tilkjendegivet, at der forudsættes Hensigt til at tilegne sig Godset. Imidlertid viser Henviisningen til Frds. § 50, at ikke den ordinære Straf men en anden lempeligere Straf skal indtræde, naar Nogen i en anden, mindre retsstridig Hensigt har undladt at oplyse Hittegods, f. Ex. forat benytte det paa en eller anden Maade, indtil Eieren af sig selv maatte indfinde sig, eller for efter Afbenyttelsen at tilbagegive det til den Finderen bekjendte Eier. Iøvrigt bemærkes, at ligesom det i § 58 udtrykkelig er bestemt, at den ordinære Straf for ikke at oplyse Hittegods kan nedsættes i Henhold til § 30 og § 50, saaledes maa ogsaa efter Omstændighederne Analogien af § 23 kunne komme til Anvendelse.

Anvendelse af Straf for ikke at have oplyst Hittegods forudsætter ordentligviis, at der er hengaaet nogen Tid efter Besiddelsestagelsen, da der ellers mangler tilstrækkelig Grund til at antage, at Finderen ikke har villet oplyse det Fundne, medmindre særegne Omstændigheder, f. Ex. at han har skjult det, søgt at gjøre det ukjendeligt o. s. v., vise, at det har været

hans Hensigt at tilegne sig det. Uagtet ingen udtrykkelig Bestemmelse haves, er det dog en Selvfølge, at den, som har forsømt Oplysningen, ikke kan straffes, naar det efter Omstændighederne maa antages, at det er skeet af Forglemmelse, og at han, uagtet han tidligere kunde have oplyst det Fundne, dog ikke kan antages at have villet beholde det, men at have havt isinde at oplyse det. At den Finder, som vidste, hvem der var Eier til det Fundne, ikke egentlig kan siges at have forsømt at oplyse det, da dette ei kunde paahvile ham, hvorimod det vilde være hans Pligt at underrette Eieren om Fundet, kan naturligviis ikke komme i Betragtning, naar det efter Omstændighederne maa antages, at han har villet tilegne sig Godset; saadan Kundskab maa tvertimod bevirke særdeles Strenghed i Valget af Straffegraden i Henhold til § 58. Den, som vel ikke oplyser Hittegods paa den anordnede Maade, men dog paa anden Maade søger at opspørge Eieren, f. Ex. ved Bekjendtgjørelse i Aviser eller ved Forespørgsel paa de Steder, hvor han kunde formode, at Eieren eller Personer, som kunde give ham Underretning om Eieren, vilde indfinde sig, kan ikke straffes efter § 58. Naar han saaledes, efter forgjæves at have eftersøgt Eieren, tilegner sig Godset, kan man ikke sige, at han har havt til Hensigt paa ulovlig Maade at fravende rette Eier sit Gods. Da det Fundne imidlertid, naar rette Eier ikke indfinder sig, ordentligviis skal sælges til Fordeel for det Offentlige, saa kunde der vel være Spørgsmaal, om ikke en ringere arbitrær Straf burde idømmes. En Dom i Jur. Ugskr. VIII. Pag. 171 har imidlertid i et saadant Tilfælde aldeles frifundet Tiltalte og paalagt det Offentlige Actionens Omkostninger.

Med Hensyn til svigagtig Omgang med strandet Gods bestemmer § 58 2det Membrum, at den, der underslaaer eller paa anden uredelig Maade behandler saadant Gods, skal i Overeensstemmelse med Frd. 28 Dec. 1836 § 37 IV straffes som for Tyverie, hvilket udenfor al Tvivl er at forstaae om Straffen for simpelt Tyverie, og ingenlunde, som Usfing antager, om Straffen for at besvige eller bestjæle Skibbrudne efter Frds. § 11. Denne Straf bliver derimod at anvende med Hensyn

til de i den citerede Anordnings § 37 V, VI, VII omhandlede Tilfælde, hvilke forudsætte Tilstedeværelsen af skibbruden Mand, medens IV blot forudsætter Tilstedeværelsen af strandet Gods.

Det kan omtvistes, om Borttagelse af løst, fra Havet opdrevet Gods, som ikke efter Omstændighederne maa antages at hidrøre fra nogen Indstranding, er indbefattet under Paragraphens Bestemmelse om svigagtig Omgang med strandet Gods, eller om Borttagelse af saadant Gods kun bør straffes som svigagtig Omgang med Hittegods. Dog turde meest tale for det sidste Resultat. Baade L.s 4—4—4 og Frd. 21 Marts 1705 § 11 forudsætte aldeles bestemt en foregaaende Indstranding, hvorfor det før Frd. 28 Dec. 1836 med Rette almindeligen var antaget, at slig Borttagelse af løst Vrag kun kunde straffes som ulovlig Omgang med Hittegods. Den citerede Frd. har nu vel ikke paa saadan udtrykkelig Maade, som hiint ældre Lovbud, gjort en foregaaet Indstranding til Betingelse for Anvendelsen af § 37 IV, men ogsaa denne Bestemmelse synes dog efter den hele Sammenhæng, hvori den forekommer, nærmest at have Hensyn til den Borttagelse eller uredelige Omgang, som udvises i Anledning af en Indstranding. Dertil kommer, at det ingenlunde er klart, at Udtrykket „strandet Gods" passende kan bruges om saadant løst, fra Havet inddrevet Gods, der jo ingenlunde behøver at hidrøre fra en Stranding, men f. Ex. tilfældigt kan være faldet ud af et Skib, eller fra Landjorden paa et andet Sted kan være bortskyllet af Havet. Bestemmelsen i Frd. 1836 maatte derfor have været affattet i bestemtere Udtryk, dersom den skulde antages at have til Hensigt at gjøre en strengere Regel gjældende med Hensyn til Borttagelsen af saadant opdrevet Gods; og endelig kan Frd. 11 Apr. 1840 § 58 vel ikke, saaledes som § 37 IV i Frd. 1836, siges ved sin hele Sammenhæng at understøtte den Mening, at der kun er sigtet til Gods, som hidrører fra en paa det Sted, hvor det findes, foregaaet Indstranding. Men det er dog en afgjort Sag, at Fortolkningen af § 58 i Frd. 1840 aldeles maa afhænge af Fortolkningen af den Bestemmelse i Frd. 1836, til hvilken den henviser. Herom kan der saameget mindre være

Tvivl, som der under Forhandlingerne i Viborg Stænderforsamling 1838 blev gjort opmærksom paa det her omhandlede Spørgsmaal om Fortolkningen af § 58, hvilket dog ikke bevirkede nogen Forandring i Udkastet, da det blev anseet for rigtigst at overlade Spørgsmaalet til Domstolenes Afgjørelse.

Anm. Frds. § 59 bestemmer udtrykkelig, at Forskrivterne om Bedragerie ikke skulle anvendes paa Besvigelse af Told-, Stempelpapiirs-, Post- og andre Statsindtægter og ei heller paa Tiendesvig, see herom nærmere Usfing § 264 Pag. 201. (4 Udg. § 268 Pag. 580).

§ 42.

Om Meddeelagtighed i Bedragerie og de med samme beslægtede Handlinger.

See Usfing 3 Udg. § 282, II Pag. 217. (4 Udg. § 285, Pag. 593).

Efter sit bogstavelige Indhold foreskriver § 77 kun, at Frds. § 21 og § 22 skulle være anvendelige paa dem, som „enten ved foregaaende eller efterfølgende Handlinger gjøre sig deelagtige i nogen af de øvrige, i denne Anordning omhandlede Forbrydelser“, men indeholder derimod ingen udtrykkelig Forskrift om den samtidige Medvirkning. Det kan imidlertid ikke være nogen Tvivl underkastet, at Ordet „samtidig“ kun er udeladt ved en Feiltagelse. Den i § 21 givne Regel om den samtidige Medvirkning til Tyverie er nemlig aldeles overeensstemmende med vor Lovgivnings almindelige Regler. Langt tvivlsommere vilde Sagen have været, dersom den foregaaende Medvirkning, om hvilken der i § 21 er givet en fra de almindelige Regler væsentlig afvigende Forskrivt, ikke udtrykkelig havde været nævnet. Naar Forfatteren bemærker, at den efterfølgende Meddeelagtighed i de under Frd. 1840 henhørende Forbrydelser belægges med den for Hælerie foreskrevne Straf, da maa dette med Bogstaven i § 77 stemmende Resultat vistnok antages, saavel med Hensyn til de svigagtige Handlinger, der ere belagte med Tyvsstraf, som med Hensyn til dem, for hvilke der er sat høiere Straf. Der er saameget mindre

Grund til, hvad de sidstnævnte angaaer, at antage et strengere Resultat, som heller ikke efterfølgende Deelagtighed i qvalificeret Tyverie straffes haardere. Derimod kunne Bestemmelserne i § 22 ikke i deres Heelhed anvendes paa de under Anordningen henhørende Forbrydelser, der straffes mildere end Tyverie; skulde Hæleriestraffen her anvendes, kunde efterfølgende Meddeelagtighed endog blive straffet haardere end selve Forbrydelsen. Med Hensyn til disse Forbrydelser kan kun den med Lovgivningens almindelige Grundsætninger overeensstemmende Regel bringes til Anvendelse, som er given i 1ste Membrum af § 22, i al Fald med den nærmere Bestemmelse, at Straffen sættes mellem Halvparten af Minimum og Halvparten af Maximum af den for selve Forbrydelsen foreskrevne Straf i Analogie af § 22 2det Membrum. Derimod kan der ikke blive Spørgsmaal om analogisk Anvendelse paa gjentagen efterfølgende Meddeelagtighed i disse mindre Forbrydelser af Bestemmelsen om qvalificeret Straf for gjentaget Hælerie. De Forbrydelser mod denne Anordning, som straffes med ringere Straf end Tyvsstraffen, blive nemlig ikke selv i Gjentagelsestilfælde at ansee med qvalificeret Straf. Iøvrigt maa her erindres, hvad der i den almindelige Deel, navnlig i Henhold til Frd. 11 Apr. 1840 § 22, bemærkes om, hvad der udfordres til efterfølgende Meddeelagtighed i Forbrydelsen, og i Særdeleshed, at den blotte Bestræbelse for at unddrage Gjerningsmanden den forskyldte Straf ikke dertil bør henføres.

§ 43.

Om Sammenstød af flere under Frd. 11 Apr. 1840 henhørende Forbrydelser.

See Usfing 3 Udg. § 283, II Pag. 217—18. (4 Udg. § 286, Pag. 593—594).

Frds. § 78 gaaer, som dens hos Forfatteren refererede Indhold viser, ud paa at bestemme, at Cumulation af Straffene ikke skal finde Sted, om Forbrydelserne endog ere af forskjellig Art. Dette bemærkes med Hensyn til den skjødesløse Redaction af Paragraphens Overskrivt. I Forbindelse med denne Paragraph kan det bemærkes, at, naar Rogen under den mod ham anlagte Sag har lagt Skjul paa nogle af de af ham

begaaede Forbrydelser, vil han, om disse endog i Henhold til § 78 ikke vilde have paadraget ham nogen særskilt Straf, dog ikke derved kunne unddrage sig den Forøgelse af Straffen, som hine Forbrydelser, dersom de tidligere vare blevne opdagede, vilde have medført, men der vil under en særskilt dertil anlagt Sag blive idømt ham en Tillægsstraf, see § 79 6te Passus, cfr. § 19.

§ 44.

Om Anvendelsen af qvalificeret Straf som for gjentagen Forbrydelse.

See Usfing 3 Udg. § 284, II Pag. 218—20. (4 Udg. § 287, Pag. 594—95).

1) Frds. § 79 1ste, 2det og 3die Membr. gaae ud paa at foreskrive, at alle de under Anordningen henhørende Forbrydelser, for hvilke der er sat Tyvsstraf eller høiere Straf, med Hensyn til Gjentagelse skulle betragtes som eensartede, saa at altsaa de for gjentaget Tyverie foreskrevne Straffe komme til Anvendelse, naar den, som forhen er straffet for Tyverie eller nogen af de omhandlede, med Tyverie i Lighed satte, Forbrydelser, senere findes skyldig i en af disse, eller naar den, som forhen er dømt for en af disse Forbrydelser, senere findes skyldig i Tyverie.

Det bør dog bemærkes, at den yderligere Skjærpelse af Straffen for 2den og 3die Gang begaaet Tyverie, som efter § 14 2det Membrum og § 15 2det Membrum kan indtræde, naar den Forbrydelse, som er Gjenstand for den senere Paatale, er et qvalificeret Tyverie, ei kan finde Sted, naar det er et qvalificeret Bedragerie, for hvilket Gjentagelsesstraffen skal idømmes. Dette fremgaaer af den i Slutningen af § 14 givne specielle Forskrivt om de under §§ 9, 10 og 11 indbefattede Bedragerier.

Man kan spørge, hvorvidt det kan komme i Betragtning til Anvendelse af Gjentagelsesstraffen, at den, som nu findes skyldig i et Bedragerie eller anden lignende Forbrydelse, før Emanationen af Frd. 11 Apr. 1840 har været dømt for Tyverie eller en af de Forbrydelser, som efter denne Frd. ere at

ansee lige med Tyverie. Det kan herved bemærkes, at Spørgsmaalet kun er tvivlsomt, forsaavidt angaaer den Virkning, der kunde være at tillægge ældre Tyvsdomme, thi hvad angaaer Domme for de i §§ 32—38, 41—49, 53—56 og 60—76 omhandlede Forbrydelser, da følger det allerede af den i § 79 fremsatte Tilkjendegivelses udtrykkelige Indhold, at kun de tidligere Domme, som ere afsagte i Medhold af Bestemmelserne i hine Paragrapher, skulle bevirke Anvendelse af de qvalificerede Gjentagelsesstraffe. Forsaavidt som det derimod er foreskrevet, at Gjentagelsesstraffen skal anvendes paa den, som nu findes skyldig i Bedragerie, naar han forhen er dømt som Tyv, er det ikke saaledes udtrykkelig tilkjendegivet, at den Paagjældende skal være dømt efter Frd. 11 Apr. 1840.

Idet vi saaledes skulle undersøge, om Forbrydelser mod §§ 32—38, 41—49, 53—56, 60—76 kunne blive at belægge med de i Frd. anordnede Gjentagelsesstraffe paa Grund af de Delinqventen, i Medhold af den ældre Tyvslovgivning, tidligere overgaaede Domme, bemærke vi foreløbig, at dette kun kan antages, naar derfor kan paaberaabes en udtrykkelig Bestemmelse; det er nemlig ikke overeensstemmende med almindelige Strafferetsgrundsætninger, at der tillægges en Straffedom skjærpende Virkning paa Straffen for tilkommende Forbrydelser, naar slig Virkning ikke allerede var forbunden med Dommen paa den Tid, den blev afsagt og selv naar Lovgiveren med Hensyn til Forbrydelser, for hvis Gjentagelse qvalificerede Straffe allerede vare foreskrevne, blot har gjort Forandring i Straffen for 1ste Gang og oftere begaaet Forbrydelse, tildeels endog i formildende Retning, har man erkjendt Nødvendigheden af en udtrykkelig Tilkjendegivelse om, at de efter den tidligere Lovgivning afsagte Domme kun skulle tages i Betragtning efter deres Beskaffenhed som Domme for 1ste, 2den, 3die Gang o. s. v. begaaet Forbrydelse, uden Hensyn til, at den idømte Straf har været forskjellig fra den, som vilde have været at idømme efter den nye Lov, dersom den skulde have været bragt til Anvendelse, see Frd. 21 Aug. 1829 § 9 og Frd. 11 Apr. 1840 § 18. Saameget mere maa da en udtrykkelig Tilkjendegivelse ansees fornøden

med Hensyn til Bestemmelser, der ikke blot gaae ud paa at modificere den, tidligere Straffedomme allerede forhen tillagte, skjærpende Virkning, men paa at tillægge dem en Indflydelse i denne Retning, som de forhen aldeles ikke havde.

En saadan udtrykkelig Tilkjendegivelse kan imidlertid ingenlunde siges at være given i den citerede § 18. Vel hedder det ikke der, at de Forbryderen efter den ældre Lovgivning overgaaede Domme for 1ste og 2den Gang begaaet Tyverie o. s. v. skulle have samme Indflydelse, som om de vare afsagte efter Frd. 1840, paa den Straf, som for senere Tyverier paalægges ham. Paragraphen bruger unægtelig det ganske almindelige Udtryk „som for senere Forbrydelser skal paalægges ham"; men efter Artiklens Plads og den hele Disposition af Anordningen er det aldeles uantageligt, at Lovgiveren allerede i § 18 har villet give en Regel om tidligere Tyvsdommes Indflydelse paa Straffen for andre Forbrydelser end Tyverie. Dersom Udtrykket „senere Forbrydelser" med Overlæg er foretrukket for senere Tyverier eller senere Tyvsforbrydelser, maa dette være skeet, forat bringe Variation i Udtrykket. Lignende Variationer i Udtrykket findes ogsaa i §§ 13, 14 og 15. Fremdeles bestyrkes dette ved at sammenligne § 18 med § 19. Her hedder det ligeledes: „naar den, som har været under Tiltale for Tyvsforbrydelser, derunder har lagt Skjul paa nogle af de Forbrydelser (ikke Tyverier), hvori han var skyldig o. s. v." Imidlertid har Lovgiveren dog anseet det fornødent i Slutningen af § 79 udtrykkelig at tilkjendegive, at Bestemmelsen i § 19 skal anvendes paa samtlige i Anordningen omhandlede Forbrydelser, og har altsaa ikke forudsat, at dette allerede er tilkjendegivet i § 19. Derimod taler mere for at antage, at § 79 selv indeholder den fornødne Tilkjendegivelse om, at det med Hensyn til tidligere Tyvsdomme ikke skal komme i Betragtning, om de ere afsagte i Henhold til den ældre Lovgivning, eller i Henhold til Frd. 1840. Medens det nemlig i 1ste Membrum af § 79 udtrykkelig fordres, at den, som tidligere er dømt for nogen af de i §§ 32—38, 41—49, 53—56 og 60—76 omhandlede Forbrydelser, skal være dømt i Medhold af disse Lovbe-

stemmelser, gjøres der ingen lignende Fordring med Hensyn til dem, som forhen ere dømte for Tyverie. Man har især fremhævet Slutningen af 1ste Membrum: „saa og naar den, som findes skyldig i en af disse" (de i de ovenciterede Paragrapher omhandlede Forbrydelser) „forhen er dømt som Tyv, eller omvendt den, som skal dømmes i saadan Egenskab, forhen i Overeensstemmelse med denne vor Anordning er dømt for nogen af de ovenomhandlede Forbrydelser", see N. Jur. Tidsskr. I. Pag. 190 ff. Man kan nu ikke nægte, at det ved første Diekast synes meget rimeligt, at Ordene „i Overeensstemmelse med denne vor Anordning" netop have faaet den Plads, hvor de findes, fordi Lovgiveren har villet antyde, at det med Hensyn til tidligere Tyvsdomme skal være ligegyldigt, om de ere afsagte efter Frd. 1840 eller i Medhold af den tidligere Lovgivning. Men det Argument, som saaledes kan udledes af Ordstillingen i § 79 1ste Membrum, taber en stor Deel af sin Vægt, naar man lægger Mærke til, hvor overordentlig uheldigt § 79 i det Hele og navnlig sammes 1ste Membrum er affattet. I dette har Concipisten endog til Slutning, paa Grund af den forviklede Periodebygning, aldeles glemt sit Subject. Dette er nemlig „Domme, hvorved Nogen er dømt i Medhold af Bestemmelserne i Frd. 11 Apr. 1840 §§ 32—38, 41—49, 53—56 og 60—76 o. s. v., og om dette Subject, disse Domme for Bedragerie o. s .v., prædiceres nu blandt Andet, at de, hvor der spørges om Straffen for gjentagen Forbrydelse, skulle have lige Virkning med Tyvsdomme, naar den, som findes skyldig i en af disse Forbrydelser (Bedragerie og deslige), forhen er dømt som Tyv. Allerede af denne Grund tør man uden stor Dristighed antage, at det ved Paragraphens Redaction er overseet, at det, paa Grund af den skarpe Maade, hvorpaa det fremhæves, at tidligere Domfældelser for Bedragerie og deslige kun skulle medføre qvalificeret Straf i Gjentagelsestilfælde, naar den tidligere Dom var afsagt efter Frd. 1840, ogsaa for Tydelighedens Skyld paa lige Maade burde have været fremhævet, at heller ikke tidligere Tyvsdomme skulde have denne Virkning til Idømmelse af qvalificeret Gjentagelsesstraf for Bedra-

gerie, naar de ikke vare afsagte efter den nye Lov; og dette er vistnok mere sandsynligt, end at Lovgiveren skulde have villet give en saa principstridig Bestemmelse, som den, at de efter den ældre Lovgivning afsagte Tyvsdomme skulde kunne bevirke Idømmelsen af Gjentagelsesstraffen for Bedragerie.

Et vigtigt Argument for, at dette heller ikke har været tilsigtet, indeholdes dernæst i Paragraphens 2det Membrum, der gjør det til Betingelse for Anvendelsen af den i 1ste Membrum fremsatte Regel, at „hverken den ringeste eller høieste Grad af Straf, som hjemles ved den Bestemmelse, hvorefter den Paagjældende er dømt, staaer under den, der er fastsat i Frd. 11 Apr. 1840 § 1". Da nu Maximum af denne Straf er 4 Aars Straffearbeide, men Maximum af Straffen for den tilsvarende Forbrydelse efter den ældre Lovgivning, see Frd. 20 Febr. 1789 § 1, kun var 2 Aars Straffearbeide, saa er det ikke rimeligt, at der i Paragraphens 1ste Membrum overhoved er sigtet til Tyvsdomme efter den ældre Lovgivning. Det synes navnlig meget usandsynligt, at disse ældre Domme, overeensstemmende med Reglen i § 18, skulle kunne komme i Betragtning som afsagte for 1ste, 2den Gang begaaet Forbrydelse o. s. v. Dersom disse ældre Domme skulde have den sidstnævnte Virkning, maatte de nemlig udtrykkeligt have været undtagne fra Bestemmelsen i Paragraphens 2det Membrum. Man har altsaa kun Valget imellem at antage, at der ved de i § 79 1ste Membrum omhandlede Tyvsdomme aldeles ikke er sigtet til Domme efter den ældre Lovgivning, eller at Bestemmelsen kun gjælder om hine ældre Domme, forsaavidt den Lovbestemmelse, efter hvilken de ere afsagte, ikke foreskrev nogen ringere Straf end Frd. 11 Apr. 1840 § 1. Efter dette sidste Alternativ vilde en ældre Dom for 2den Gang begaaet simpelt Tyverie kunne bevirke, at den, som nu findes skyldig i Bedragerie efter Frd. 11 Apr. 1840, vilde blive straffet som for 2den Gang begaaet Forbrydelse, hvorimod den, som kun forhen var straffet efter Frd. 20 Febr. 1789 § 1, blot vilde kunne straffes som for 1ste Gang begaaet Forbrydelse. Det kan unægtelig være tvivlsomt, hvilket af disse to Alternativer man bør give Fortrinet; men

det forekommer os dog, at der er mere, som taler for det første, end for det andet. Det er vanskeligt at sige, hvad der skulde have bevæget Lovgiveren til at gjøre de ældre Tyvsdommes Indflydelse paa Straffen for senere Bedragerier afhængig af Størrelsen af den for et saadant Tyverie foreskrevne Straf, naar han overhoved fandt, at der retfærdigen kunde tillægges ældre Tyvsdomme en qvalificerende Indflydelse paa Straffen for Bedragerie, som Lovgivningen aldeles ikke forbandt med disse Domme paa den Tid, de bleve afsagte.

Det bør endnu bemærkes, at det neppe gaaer an, at betragte Tilkjendegivelsen i § 79 2det Membrum som en Bestemmelse, der ikke refererer sig til Tilkjendegivelsen i første Membrum om Virkningen af tidligere Tyvsdomme, men kun til Tilkjendegivelsen om Virkningen af tidligere Domme for Bedragerie og deslige. Forat dette skulde kunne antages, maatte sidstnævnte Tilkjendegivelse kunne betragtes som den egentlige Hovedregel, og Tilkjendegivelsen om Virkningen af tidligere Tyvsdomme som en, mere i Forbigaaende tilføiet, Tillægsbestemmelse; men man kan vanskelig betragte denne Tilkjendegivelse paa denne Maade. Den fremtræder ikke som et parenthetisk Indskud; Ordene „saa og naar den, som findes skyldig i en af disse, forhen er dømt som Tyv," kunne ikke skilles fra de umiddelbart paafølgende Ord „eller omvendt den, som skal dømmes i saadan Egenskab, forhen i Overeensstemmelse med denne Anordning er dømt for nogen af de ovenmeldte Forbrydelser". Begge Sætninger udgjøre i uadskillelig Forbindelse et Tillæg til de foregaaende Tilkjendegivelser om Virkningen af, at Een flere Gange har gjentaget den samme, eller afvexlet med flere af de omhandlede homogene Forbrydelser. Disse to Bestemmelser i Slutningen af 1ste Membrum ere saaledes indflettede i hinanden, at Reglen i 2det Membrum maa være anvendelig paa dem begge eller paa ingen af dem; men at den maa anvendes paa den sidste, er udenfor al Tvivl. Den uheldige Construction af Paragraphens 1ste Membrum kan ikke svække dette Argument fra den logiske Sammenhæng; thi det er klart, at den ovenfor fremhævede Feil, der er indløbet ved Redac-

tionen, bestaaer deri, at de to sidste Sætninger ere forbundne med de foregaaende ved Partiklen „saa og", i Stedet for at der paa Grund af Subjectets Forandring burde have staaet „dette skal ogsaa gjælde" eller noget Lignende. Fra Tankens Side er der heller ikke Noget, der berettiger til at betragte Tilkjendegivelsen i Begyndelsen af 1ste Membrum som den egentlige Hovedregel. Det er en ligesaa væsentlig Anvendelse af Principet om Homogeneiteten af Tyverie, Bedragerie, Falsk o. s. v., at tidligere Tyvsdomme kunne bevirke qvalificeret Straf for senere begaaet Bedragerie, og at tidligere Domfældelser for Bedragerie o. s. v. kunne bevirke Idømmelsen af Gjentagelsesstraf for senere begaaet Tyverie, som at Straffe for gjentaget Tyverie skulle idømmes for Gjentagelse af eller Afvexling imellem de under Anordningen henhørende Bedragerier og andre Forbrydelser, der ere ligesaa grove som Tyverie. Vi antage saaledes, at efter streng Lovfortolkning burde de i Henhold til den ældre nu ophævede Tyvslovgivning afsagte Domme ikke bevirke Idømmelse af Straf som for gjentagen Forbrydelse for Overtrædelse af §§ 32–38, 41–49, 53–56 og 60–76. Det sees imidlertid af N. Jur. Tidsskr. paa det ovenfor citerede Sted, at det modsatte Resultat strax efter Frds. Emanation er antaget i flere af Lands-Over- samt Hof- og Stadsrettens Domme, og at en af disse er stadfæstet ved Høiesteretsdom 28 Jan. 1841; den samme Fortolkning er ogsaa senere fulgt i hine Domstoles og Criminal- og Politierettens Domme. Spørgsmaalet taber iøvrigt hvert Aar mere og mere af sin practiske Betydning.

2) Hvad angaaer de Forbrydelser mod Frd. 1840, der straffes mildere end Tyverie, skal det være en af Nogle antagen Mening, at § 79 4de og 5te Membrum kun indeholde den almindelige Bestemmelse, at tidligere Domme for saadanne mindre Overtrædelser skulle have en særegen Vægt ved Bestemmelsen af Straffegraden, saavel for gjentagen Brøde af lignende Slags, som naar ellers Forbrydelse mod nærværende Anordning er begaaet, denne være nu ligeledes belagt med ringere Straf, eller med Tyvsstraffen eller høiere Straf, samt at overhoved tidligere Domme for Overtrædelser af Anordningen, altsaa navnlig

for de med Tyvsstraf belagte Forbrydelser, skulle have en saadan aggraverende Indflydelse paa Valget af Straffen for en af disse mindre Forbrydelser. Derimod antages det ikke at være tilkjendegivet, at de særegne Bestemmelser om tidligere Tyvsdommes skjærpende Indflydelse paa Straffen for Hælerie, og tidligere Hælerdommes Indflydelse paa Straffen for Tyverie skulle komme til Anvendelse, naar Nogen afvexlende har gjort sig skyldig i Hælerie og Bedragerie eller en anden efter Forordningen med Tyvsstraf belagt Forbrydelse. Tilkjendegivelsen i Paragraphens 5te Membr., der gaaer ud paa, at svigagtig Omgang med Hittegods skal have lige Virkning med Tyvshælerie, vilde da ogsaa kun have til Følge, at Reglen i § 25 vilde komme til Anvendelse, naar Nogen afvexlende havde gjort sig skyldig i Tyverie og svigagtig Omgang med Hittegods, men ikke, naar han havde afvexlet med denne Forbrydelse og Bedragerie eller en anden ligesaa grov Forbrydelse mod Frd. 1840. Vi kunne imidlertid ikke være enige i denne Fortolkning og troe navnlig ikke, at den er i Overeensstemmelse med Paragraphens Bogstav. Det maa for det Første fremhæves, at den i § 79 givne Regel om de mindre Forseelser med Undtagelse af Tyvshælerie ender med de Ord „uden dog at have en saa bestemt og omfattende Virkning, som den i første Deel af den nærværende Paragraph hjemlede". Heraf følger e contrario, at Hælerie skal have en lignende bestemt og omfattende Virkning, som den i den første Deel af nærværende Paragraph hjemlede. Dette taler allerede meget for, at de i § 25, jfr. § 22, givne Regler om Indflydelsen af tidligere Tyvsdomme paa Hælerstraffen og Indflydelsen af tidligere Hælerdomme paa Tyvsstraffen ogsaa skulle gjælde, naar Nogen afvexlende har gjort sig skyldig i Hælerie og Bedragerie eller andre ligesaa grove Forbrydelser mod Anordningen. Men, afseet herfra, fremgaaer dette Resultat ogsaa af den i Begyndelsen af 4de Membr. forekommende Henviisning til § 22 og § 25, der under Forudsætning af den modsatte Fortolkning ikke alene maa erkjendes for at være overflødig, men ligefrem utilbørlig og vildledende. Fremdeles maa det erkjendes at være i allerhøieste Grad usandsynligt, at Lovgiveren skulde have indrykket den Bestemmelse, at

svigagtig Omgang med Hittegods skal have lige Virkning med Tyvshælerie i den Paragraph af Anordningen, hvis Hovedopgave det er at forkynde og udvikle den Grundsætning, at Tyverie og de øvrige med Tyvsstraf eller høiere Straffe belagte Forbrydelser med Hensyn til Gjentagelse alle skulle betragtes som eensartede, dersom det blot var hans Mening, at svigagtig Omgang med Hittegods skal betragtes som homogent med Hælerie og Tyverie, men ikke med de øvrige netop i denne Paragraph med Tyverie egaliserede Forbrydelser. Det er aabenbart, at en Bestemmelse af et saadant Indhold, som det, hiin Fortolkning indlægger i § 79 5te Membr., maatte have været givet ved § 58 eller i al Fald ved §§ 22 og 25. Endelig frembyder endnu det paafølgende 6te Membr. i Paragraphen et Argument for vor Fortolkning; 5te og 6te Membr. lyde nemlig saaledes: „Imidlertid bør den Brøde, som omhandles i § 58, forsaavidt dennes almindelige Regel kommer til Anvendelse, have lige Virkning med Tyvshælerie (§ 22 og § 25). Iøvrigt blive ogsaa Bestemmelserne i §§ 19 og 20 at anvende med Hensyn til samtlige i denne Anordning omhandlede Forbrydelser“. Heri ligger tydelig den Forudsætning, at det i § 79 er bestemt, at §§ 22 og 25 skulle anvendes med Hensyn til samtlige i Anordningen omhandlede Forbrydelser. Denne Fortolkning er ogsaa antaget i en Dom i Jur. Ugeskr. VII. Aarg. S. 599, ved hvilken en Person, der tidligere for bedrageligt Forhold var straffet efter § 41, og nu blev funden skyldig i Hælerie, i Henhold til § 25 og § 79 samt § 22 blev dømt som for anden Gang begaaet Hælerie. Herfor blev Tiltalte, der tillige havde overtraadt et ham af Politiet givet Tilhold, straffet med 18 Maaneders Straffearbeide. Ved Høiesteret, jfr. Jur. Ugeskr. VIII. Aarg. S. 944, blev Straffen forhøiet til Arbeide i Forbedringshuset i 3 Aar, saaat det vistnok er udenfor al Tvivl, at ogsaa denne Ret har anseet Vedkommende skyldig i anden Gang begaaet Hælerie. Det kan endnu bemærkes, at det ligger i Tilkjendegivelsen i 5te Membr., at Straffene for gjentaget Hælerie ikke blot skulle bringes til Anvendelse, naar Nogen flere Gange efter hinanden har gjort sig skyldig i svigagtig Omgang med Hittegods, men ogsaa naar

han afvexlende har begaaet denne Forbrydelse og Hælerie, cfr. Ordene „have lige Virkning med Tyvshælerie".

3) Det er ved den i Paragraphens 1ste Membr. forekommende Henviisning til § 77 udtrykkelig tilkjendegivet, at den der fremsatte Hovedregel, naturligviis med den nærmere Bestemmelse, som indeholdes i 2det Membr., ogsaa skal anvendes paa dem, som forhen ere dømte eller nu skulle dømmes for Meddeelagtighed i de i §§ 32—38, 41—49, 53—56, 60—76 omhandlede Forbrydelser. Anvendelsen af denne Regel paa den foregaaende og samtidige Medvirkning medfører aldeles ingen Vanskelighed, da de, som have gjort sig skyldig i disse Arter af Meddeelagtighed, skulle straffes som Hovedmænd. Hvad derimod angaaer den efterfølgende Meddeelagtighed i disse Forbrydelser, hvilken i Henhold til § 77 skal straffes med de i § 22 for Hælerie foreskrevne Straffe, da er det tvivlsomt, om Hovedreglen selv efter dens bogstavelige Forskrivt, eller Analogien af de i dens Consequents grundede Regler om Hælerie og svigagtig Omgang med Hittegods bør bringes til Anvendelse. Da Straffen for første Gang begaaet Hælerie er mindre end Tyvsstraffen, og da det ikke ved Henviisning til § 25 er tilkjendegivet, at denne Paragraph skal komme til Anvendelse, naar Nogen afvexlende har gjort sig skyldig i efterfølgende Meddeelagtighed i en af de omhandlede Forbrydelser og i denne Forbrydelse selv eller i Tyverie, saa vil den bogstavelige Anvendelse af § 79 føre til det Resultat, at første Gang begaaet efterfølgende Meddeelagtighed i en af disse Forbrydelser ikke faaer den samme Indflydelse, som første Gang begaaet Hælerie paa Straffen for senere begaaet Meddeelagtighed i en anden af de i Paragraphens Begyndelse omhandlede Forbrydelser eller paa Straffen for senere begaaet Tyverie, Bedragerie o. s. v., ligesom heller ikke tidligere Straffedomme for Tyverie eller en anden ligesaa grov Forbrydelse ville faae den Indflydelse paa Straffen for den, der nu findes skyldig i efterfølgende Meddeelagtighed i Bedragerie eller Falsk, som en saadan tidligere Dom vilde have udøvet, dersom den Paagjældende nu var funden skyldig i Hælerie. Det bør nemlig vel erindres, at Anvendelsen af den i § 79 1ste Membr., sammenholdt med

2det Membr., givne Hovedregel er betinget af, at baade den tidligere begaaede Forbrydelse, og den, som nu er Gjenstand for Paakjendelse, i det Mindste er belagt med Tyvsstraf. Som en Følge heraf vil t. Ex. den, der forhen er straffet for efterfølgende Meddeelagtighed i Røverie eller Ran, naar han senere skal dømmes for efterfølgende Meddeelagtighed i Bedragerie, kun kunne straffes som for første Gang begaaet Hælerie; den, som først er straffet for efterfølgende Meddelagtighed i Bedragerie, vil, naar han derefter stjæler, ikke kunne straffes som for anden Gang begaaet Hælerie, men kun som for første Gang begaaet Tyverie (hvilket dog kun medfører en mindre betydelig Forskjel med Hensyn til Straffens Minimum), og naar han, efter saaledes at være straffet for Tyverie, derefter befindes i Hælerie, vil han kun kunne straffes som for anden Gang begaaet Hælerie (4 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød indtil 4 Aars Straffearbeide) i Stedet for at han, dersom den første Forbrydelse, han var straffet for, havde været Tyvshælerie, nu vilde være bleven straffet som for tredie Gang begaaet Hælerie (Straffearbeide fra 2 til 8 Aar). Fremdeles vil den, som een eller flere Gange er straffet for Tyverie eller Bedragerie, naar han derefter skal straffes for efterfølgende Meddeelagtighed i Røverie, Bedragerie o. s. v., kun kunne straffes som for første Gang begaaet Hælerie (Fængsel paa Vand og Brød i 5 Dage indtil Straffearbeide i 2 Aar), hvorimod han, dersom han nu skulde straffes for Tyvshælerie, vilde blive straffet som for anden, tredie, fjerde Gang eller oftere begaaet Hælerie (4 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød indtil 4 Aars Straffearbeide, 2 til 8 Aars Straffearbeide, 4 til 16 Aars Straffearbeide eller endnu høiere Straf).

De Resultater, som saaledes følge af den bogstavelige Anvendelse af § 79 1ste Membr. jfr. 2det Membr., ere vistnok meget anomale; men vi betvivle, at dette kan ansees for en tilstrækkelig Grund til en analogisk Anvendelse af Reglerne om Afvexling mellem Hælerie og svigagtig Omgang med Hittegods samt mellem disse Forbrydelser og Tyverie, Bedragerie o. s. v. Som i den almindelige Indledning nærmere findes udviklet, antage vi nemlig, at den analogiske Anvendelse af Lovgivningens Bestemmelser til Idømmelse af haardere Straffe end de udtrykkelig hjemlede ordentlig-

viis ikke kan tilstedes med Hensyn til de Materier, som ere ordnede ved systematiske Love. Der er desuden en særlig Grund til i nærværende Tilfælde at finde den analogiske Anvendelse i den her omhandlede Retning betænkelig. Lovgiveren har nemlig selv med fuld Bevidsthed undladt fuldstændigt i alle Retninger at gjennemføre det, paa de i Frd. 1840 omhandlede Forbrydelsers Homogeneitet grundede, Indbegreb af Regler for Idømmelse af qvalificeret Straf som for gjentagen Forbrydelse, navnlig forsaavidt disse Regler gaae ud paa at sætte Afvexling med forskjellige af disse Forbrydelser ved Siden af Gjentagelse af den samme Forbrydelse. Han har saaledes i det Hele undladt dette, forsaavidt angaae de Forbrydelser, hvis Minimum eller Maximum er under Tyvsstraffens Minimum eller Maximum, uagtet ogsaa dette fører til anomale Resultater. Saaledes er aabenbart den i § 74 omhandlede Forfalskning af fremmede Penge en grovere Forbrydelse end Hælerie og svigagtig Omgang med Hittegods (Straffen er 1 til 3 Aars Straffearbeide); men dog er det efter § 79 2det og 3die Membr. aldeles utvivlsomt, at Gjentagelse af denne Forbrydelse ikke medfører qvalificeret Straf, og at den, som afvexlende har gjort sig skyldig i denne Forbrydelse og Hælerie eller svigagtig Omgang med Hittegods, ikke kan straffes som for gjentaget Hælerie, ligesaalidet som de i § 25 foreskrevne Regler kunne anvendes paa den, som afvexlende har gjort sig skyldig i denne Forbrydelse og Tyverie eller en anden Forbrydelse, som efter Frd. 1840 paadrager Tyvsstraf. Lovgiveren kan desuden have anseet den fuldkomne Gjennemførelse af hine Principer for mindre nødvendig med Hensyn til efterfølgende Meddeelagtighed i de med Tyverie homogene Forbrydelser, da denne Art af Medskyldighed ikke forekommer hyppigt, og med Hensyn til mange af disse Forbrydelser er mindre farlig end Tyvshælerie.

4) Her bør ogsaa mærkes, hvad i § 80 3die og 4de Membr. er foreskrevet om Indflydelsen af en tidligere afsagt Straffedom for fuldbyrdet Forbrydelse, paa Straffen for en senere attenteret Forbrydelse og om Betingelserne for Gjentagelsesstraffens Anvendelse paa den, som tidligere er straffet for attenteret Forbrydelse, see Usfing § 285 Nr. 1 og Nr. 2 (4 Udg. § 288 Nr. 1 og Nr. 2).

§ 45.

Om Atentatet paa Bedragerie og de med samme beslægtede Forbrydelser.

See Ussing 3 Udg. § 285, II. Pag. 220—221. (4 Udg. § 288, Pag. 595—596).

Her kan følgende erindres:

Der kan ikke gives nogen almindelig Regel om, hvad der udfordres til Fuldbyrdelsen af de her omhandlede Forbrydelser, men de af Lovgiveren med Hensyn til hvert særligt Tilfælde brugte Udtryk maae paa det Nøieste mærkes.

§ 46.

Om Bedragerier, udøvede af Børn mellem 10—15 Aar m. m.

See Ussing 3 Udg. § 286, II. Pag. 221—22. (4 Udg. § 289, Pag. 596—97).

§ 47.

Om Straffestedet og Paatalen.

See Ussing 3 Udg. § 287, II, S. 222—23. (4 Udg. § 290, Pag. 598).

Tillæg.

§ 48.

Politieforseelser, som efter Lovgivningens Synspuncter nærmest staae i Forbindelse med Bedragerie.

1) Ulovligt Spil.

See Ussing 3 Udg. § 171, I. Pag. 453—55. (4 Udg. § 175, Pag. 406—409).

§ 49.

(Fortsættelse).

2) Aager.

See Ussing 3 Udg. § 170, I. Pag. 441—453. (4 Udg. § 174, Pag. 400—406).

Ved Begyndelsen af Paragraphen indtil Pag. 442 Lin. 6 franeden:

Foruden Ls. 5—14—5 og Frd. 14 Mai 1754 § 6 maa nu nøie mærkes Loven af 6 April 1855, især § 1 og § 4. Efter § 1

skal den ved Frd. 5 Jan. 1813 § 21, cfr. Plac. 22 November 1820 § 2, bestemte almindelige Rentefod af 4 Procent for Fremtiden kun være gjældende for Udlaan i faste Eiendomme, hvorimod Rentefoden ved andre Udlaan skal være fri; og efter § 4 bliver Aager for Fremtiden ikke at straffe med Capitalens Confiskation, men med en Mulct af det 4- indtil det 20-dobbelte af den ulovlig oppebaarne Fordeel, saafremt dennes Størrelse nøiagtig lader sig oplyse, og i modsat Fald med en efter samtlige Sagens Omstændigheder lempet Mulct. Endelig mærkes § 5, efter hvilken den i Frd. 14 Mai 1754 § 6 fastsatte Begrændsning af Commissionærens- eller Mellemhandlerens Recognition og den for Overtrædelsen af samme fastsatte Straf bortfalder. Naar Forfatteren fremsætter i Begyndelsen af Paragraphen den Definition, at Aager bestaaer i, at Nogen enten af udestaaende Capitaler oppebærer høiere end den lovtilladte Rente, eller for udlaante Penge modtager Forskrivning for en høiere Sum end den, Debitor virkelig har erholdt, da giver denne Fremstilling Anledning til følgende Bemærkninger:

1) Før Loven af 6 April 1855 udkom, var det omtvistet, om Udtrykkene i Christian den 5tes Lov „befindes nogen mere at tage" skulde forstaaes som eenstydige med „at betinge sig", eller med „at oppebære" mere end den lovbestemte Rente. Den sidste Fortolkning er aabenbart forudsat i L. 6 April 1855, naar den sætter Aagerstraffen til en Mulct, der bestemmes efter Størrelsen af den ulovlig oppebaarne Fordeel. At det samme Resultat, allerede før L. 6 April 1855 udkom, maatte antages, var vel den almindelige, ogsaa i et Par Overretsdomme fulgte, Mening, cfr. Ussing Pag. 447 Note 1; men de Grunde, man herfor paaberaabte sig, kunde neppe holde Stik. Da Spørgsmaalet nu mangler practisk Betydning, skulle vi her indskrænke os til at bemærke Følgende. Den hos Ussing citerede Kongl. Resol. 30 Mai 1832 gav vel Cancelliet den af Forfatteren omhandlede Bemyndigelse, men dog kun saaledes, at Vedkommendes Ret skulde forbeholdes for det Tilfælde, at Nogen skulde have anstillet Paatale i Anledning af den betingede ulovlige Rente. Forsaavidt man som Hovedargument paaberaabte sig, at

det i Frd. 14 Mai 1754 § 6 hedder, at det er Aager, naar Debitor af den bekomne Capital har betalt og erlagt mere end den lovlige Rente, maa det bemærkes, at Hensigten med denne Bestemmelse var at tilkjendegive, at det var Aager, naar Nogen vel ikke havde forbundet sig til at svare høiere Rente end den lovbestemte, men i Stedet derfor havde maattet betale Creditor Noget under Navn af Douceur, Provision eller deslige, hvoraf da følger, at de citerede Ord ingenlunde kunne siges at henvise til den Forudsætning, at den ulovlige Rente, naar Debitor har maattet forbinde sig til at svare en saadan, maa være erlagt, førend Aagerforbrydelsen kan siges at være fuldbyrdet.

2) Uagtet det, som forhen bemærket, allerede før L. 6 April 1855 var den almindelige Mening, at Aagerstraffen kun kunde anvendes, naar Nogen havde oppebaaret mere end den lovlige Rente, vare Alle dog enige om at erkjende en Undtagelse fra Reglen, forsaavidt Frd. 14 Mai 1754 § 6 udtrykkelig havde foreskrevet, at det skulde ansees som Aager, og Capitalen som en Følge deraf confiskeres, naar nogen Creditor havde modtaget Forskrivning for høiere Sum, end Debitor virkelig tillaans havde bekommet og faaet fuldkommen Valuta for. Loven af 6 April 1855 har nu stadfæstet den tidligere antagne Regel paa en saadan Maade, at Undtagelsen er bortfaldet. Det kan nemlig ikke antages, at der ved Forskriften i § 4 om Mulctens Fastsættelse efter Størrelsen af den ulovlig oppebaarne Fordeel intet Hensyn skulde være taget til dette Tilfælde; thi det hedder udtrykkelig, at denne Mulct skal idømmes i Stedet for den i Lovens 5—14—5 og Frd. 14 Mai 1754 § 6 fastsatte Aagerstraf, og den i Slutningen af Paragraphen givne Forskrivt om en efter Sagens Omstændigheder lempet Mulct angaaer kun det Tilfælde, hvor Størrelsen af den ulovlig oppebaarne Fordeel ikke lader sig oplyse. Naar altsaa nogen Creditor nu har ladet sin Debitor udstede Gjældsbrev for en høiere Sum, end denne virkelig har modtaget, men endnu hverken ladet sig det foregivne Laan tilbagebetale eller oppebaaret Rente af den Sum, det urigtigen er udstedt for, kan han ikke straffes.

3) Allerede tidligere var det mindre rigtigt at behandle

Modtagelse af Forskrivning for en høiere Sum, end Debitor virkelig havde erholdt tillaans eller paa anden Maade var bleven skyldig, som en fra ulovlig Rentes Tagelse forskjellig Handling. Modtagelsen af en saadan Forskrivning er nemlig kun et Proformaværk, hvorved man søger at eludere Lovens Forbud mod at tage høiere Rente end den tilladte. Ligesaalidet som det i Definitionen af Aager er nødvendigt særlig at udhæve det andet, ogsaa i Frd. 14 Mai 1754 § 6 omhandlede, Proformaværk (at lade sig give Douceur foruden den lovlige Rente), ligesaalidet er det nødvendigt særlig at udhæve det første. — For den Opfattelse, til hvilken Forfatterens Definition og hele Fremstilling henviser, at Aager har to Hovedformer, af hvilke den ene bestaaer i ulovlig Rentes Tagelse, den anden deri, at Creditor lader Debitor give Forskrivning for en høiere Sum, end denne virkelig skylder, kunde man imidlertid forhen paaberaabe sig et, iøvrigt vistnok aldeles utilstrækkeligt, Argument. Naar man nemlig antog, at den blotte Stipulation af ulovlig Rente ikke var tilstrækkelig til at begrunde Aagerforbrydelsen, men at dertil endnu maatte komme Modtagelsen af Renten, kunde man gjøre gjældende, at den Aager, der begaaes ved Modtagelse af Forskrivning for en høiere Sum, adskiller sig fra den Aager, der bestaaer i ulovlig Rentestagelse, i det væsentlige Stykke, at den ulovlige Fordeel i det første Tilfælde ikke behøver at være oppebaaren, medens dette i det sidste Tilfælde maa fordres, for at Forbrydelsen kan siges at være tilstede. Da nu denne Forskjel er bortfalden ved Loven af 6 April 1855, er der ikke længere nogen Anledning til at betragte Udstedelsen af Forskrivning for et større Beløb, end Debitor virkelig skylder, som andet end en af de mange Maader, hvorpaa Lovens Forbud mod i visse Forhold at tage Rente udover et vist Maximum kan overtrædes. Skulde nogen Creditor i et Gjældsforhold, hvor Renten er fri, nu af et eller andet særeget Motiv lade Debitor udstede Forskrivning for høiere Sum, end han virkelig har modtaget, da kan en saadan Fremgangsmaade, naar den bruges i retstridig Hensigt, vel være strafbar, men det er ikke Aager. At bemærke dette synes overflødigt; imidlertid skulle dog Nogle, forledede af den skjæve Opfattelse,

som ovenfor er omhandlet, antage at L. 6 April 1855 kun har forandret Betingelserne for det Slags Aager, som bestaaer i ulovlig Rentes Tagelse, men ikke for det Slags Aager, som bestaaer i Modtagelse af Forskrivning for høiere Sum; det er da aldeles overseet, at Frd. 14 Mai 1754 § 6 udtrykkelig betegner den Deel af Haandskrivtets paalydende Beløb, for hvilket Valuta ikke er givet, som ulovlig Rente, og at der efter L. 6 April 1855 ikke kan være Spørgsmaal om Anvendelse af Aagerstraf, hvor ingen ulovlig Fordeel er oppebaaren.

4) Ligesom det, efter hvad ovenfor er bemærket, ikke er tilstrækkeligt til at begrunde Aagerforbrydelsen, at Nogen har betinget sig mere end den Rente, Loven tillader, saaledes er det paa den anden Side heller ikke tilstrækkeligt, at Nogen for Afsavnet af en udlaant eller crediteret Capital har oppebaaret mere end den lovlige Rente, naar det saaledes Oppebaarne ikke forud var betinget. Naar Debitor t. Ex., ved at tilbagebetale et Laan, af hvilket han har havt en uventet eller meget stor Fordeel, for at vise sin Taknemmelighed for den ham af Creditor gjorte Tjeneste, tilbyder denne mere, end Capitalen med den paaløbne Rente udgjør, og Creditor da modtager, hvad der aldeles frivillig tilbydes ham, da kan han ikke siges at have gjort sig skyldig i Aagerforbrydelsen. Denne Forbrydelse forudsætter en Lov, som begrændser Rentefoden, ɔ: en Lov, som forbyder Besidderen af en Capital for dens Afsavn at betinge sig mere end en vis Rente. En saadan Lov kan nu vel overtrædes, uden at Aagerforbrydelsen er tilstede; men derimod kan Aagerforbrydelsen ikke være begaaet, naar ikke Loven om Rentefoden er overtraadt.

5) Aagerforbrydelsen begaaes ikke blot, ved at tage flere Procent i Rente, end Loven tillader, men overhoved ved at betinge sig og oppebære mere af Penge eller Penges Værd end den lovlige Rente. Naar saaledes Creditor, foruden den lovlige Rente af et Prioritetslaan betinger sig Kost og Logis hos Debitor, indtil Laanet er betalt, da er den Contract lovstridig, og saasnart Creditor er flyttet ind til Debitor og altsaa har begyndt at oppebære den ulovlige Fordeel, er han hjemfalden til Aager-

straffen. Det følger ligefrem af Sagens Natur og bestyrkes ved Udtrykkene i 5—14—5.

6) Aagerforbrydelsen kan ikke blot begaaes, ved at tage mere end den lovlige Rente af Penge, men ogsaa med Hensyn til Korn og andre fortærlige Ting, cfr. Ls. 5—14—5. Herved maa nu bemærkes, at ligesom det kun er Rentefoden for Penge, der successivt er bleven nedsat fra 6 til 5 og derefter til 4 Procent, saaledes er det ogsaa kun den, der nu er bleven frigiven. Loven af 6 April 1855 handler nemlig blot om „den ved Frd. 5 Jan. 1813 § 21, jfr. Plac. 22 Novbr. 1820 § 2, bestemte almindelige Rentefod af 4 Procent" og de denne Rentefod undergivne Laan, ɔ: Pengelaan.

7) Efter alt det Foranførte kan Aagerforbrydelsen defineres saaledes: det er Aager, naar Nogen i Gjældsforhold, ved hvilke Rentefoden ikke er fri, betinger og oppebærer mere end den ved Loven tilladte Rente. Hvad Navn der gives det, som saaledes betinges foruden den lovlige Rente, om det t. Ex. kaldes Douceur, Provision, Disconto, Present, Opmærksomhed, Billighed, Fornøielse o. s. v., er naturligviis ligegyldigt, naar Gjenstanden blot er Penge eller Penges Værd. Heller ikke kan det komme i Betragtning, at Overskridelsen af den lovbestemte Rente skjules under et eller andet Proformaværk, t. Ex. at det fingeres, at Creditor selv har maattet laane Pengene og af dem har maattet give mere end 4 Procent, som kun er den lovbestemte Rente for Laan i faste Eiendomme, eller at det fingeres, at det, der betales foruden Renten, og som i Virkeligheden kommer Creditor selv tilgode, betales som en Recognition til en Commissionær eller Mellemhandler, eller at der kun betinges og oppebæres lovlig Rente af Gjældsbrevets paalydende Beløb, men at Laanet fingeres at være større, end det virkelig har været, cfr. Frd. 14 Mai 1754 § 6. Hvad det sidstnævnte Proformaværk angaaer, kan iøvrigt bemærkes, at Ussing vistnok forsaavidt har Ret i det, han Pag. 443 Lin. 1—14 har anført, som det maa erkjendes, at den, der har udstedt en Forskrivning, for hvis paalydende Pengebeløb han ganske eller tildeels har modtaget Valuta i Varer, ikke u b e t i n g e t kan fremsætte Aagerexceptionen, forbi

han kan oplyse, at Varerne ikke havde den Værdie, hvortil de ere beregnede. Naar det efter Omstændighederne med nogen Rimelighed kan antages, at der har fundet et Salg Sted imellem Creditor og Debitor, maa det af Forfatteren Anførte gjælde, men naar det er aabenbart, at dette ikke har været Tilfældet, og at Varernes Overdragelse kun var et Proformaværk, t. Ex. naar Debitor har maattet modtage en gammel Hat for 1000 Rdl., er det vistnok aldeles utvivlsomt, at Aagerexceptionen kan fremsættes.

Med Hensyn til Anvendelsen af Aagerlovgivningen kan det Spørgsmaal opkastes, om det er stridende mod de Love, der anordne en bunden Rentefod, at Creditor for det Tilfælde, at Debitor ikke betaler Capitalen til Forfaldstiden, betinger sig høiere Rente end den lovbestemte. Dette Spørgsmaal er besvaret benægtende i en Cffr. 12 Aug. 1786 (Fogtmanns Register I. Pag. 642), men derimod bekræftende i to senere Cffr. af 24 Febr. og 9 Mai 1816. For den sidste, ogsaa af Ørsted i Haandbogen V Pag. 244 antagne, Mening kan vistnok anføres, at de Renter, som vedtages at skulle betales a termino moræ, ere contractmæssige Renter (contraherede sub conditione), og at de altsaa ligefrem gaae ind under de Lovbestemmelser, der forbyde Creditorer at betinge sig mere end visse Procent. Herimod kan imidlertid indvendes (og denne Anskuelse synes at ligge til Grund for den ældre Cffr. 1786), at den saakaldte Erstatningsrente ikke egentlig er en Rente, ɔ: et Vederlag for Capitalens Affavn, men en Præstation, som Creditor betinger sig, deels for at sikkre sig prompte Betaling, deels og især som Erstatning for det større eller mindre Tab, Creditor, uafhængig af Capitalens Affavn, er udsat for at lide ved Debitors mora, og for hvilket han uden saadan foregaaende Overeenskomst enten slet ikke eller kun med Besvær vilde kunne gjøre Regning paa at faae Erstatning. Naar Sagen betragtes fra denne Side, kan det ikke antages, at der, ved Lovens almindelige Forbud mod af tilgodehavende Capitaler at betinge sig mere end en vis Rente, ogsaa er sigtet til den heromhandlede Præstation, der, skjøndt den benævnes saaledes, dog ikke efter sit sande Væsen er en Rente.

Iøvrigt kan det ikke nægtes, at Friheden til at vedtage en nok saa høi Erstatningsrente i Gjældsforhold, hvor Rentefoden er bunden, kan benyttes til at dække virkelig Aager, naar der i Gjældsbrevet fingeres en tidligere Forfaldstid end den imellem Parterne aftalte; men dette er kun en af de mangfoldige Maader, paa hvilke Aagerlovgivningen kan elucderes. Kan Debitor oplyse, at et saadant Proformaværk har fundet Sted, kan det naturligviis ikke beskytte Creditor, og selv om Debitor, uden at kunne tilveiebringe noget Beviis eller oplyse nogen Omstændighed, der i sig selv er skikket til at vække Formodning, blot bestemt kan paastaae, at et saadant Forhold har fundet Sted, maa denne Paastand, ligesom i andre Tilfælde, hvor Aagersigtelse fremsættes, bevirke Anvendelsen af Frd. 14 Mai 1754 § 7. Det her omhandlede Spørgsmaal har iøvrigt nu tabt meget af sin practiske Betydning, da det forstaaer sig af sig selv, at Parterne kunne vedtage saa høie Erstatningsrenter, som de ville, i alle de Gjældsforhold, ved hvilke Rentefoden er fri; den i L. 6 April 1855 § 3 givne Regel om Erstatningsrentens Størrelse angaaer naturligviis kun de Tilfælde, hvor Intet derom af Parterne er vedtaget.

Man kan fremdeles opkaste det Spørgsmaal, om Creditor lovligt kan lade sig Renten af en udlaant Capital forudbetale. Det er vistnok aldeles utvivlsomt, at Debitor, om han endog kun betaler den første Termins Rente forud (t. Ex. det første Halvaars, den første Maaneds o. s. v.) og senere til de rette Forfaldstider, har erholdt en mindre Capital tillaans, end den, han nominelt kommer til at forrente, og at han saaledes af den Capital, han virkelig har faaet tillaans, kommer til at betale mere end den lovlige Rente, cfr. ogsaa Frd. 31 Marts 1688, der forbyder den „Misbrug med Rente at prætendere og tage forud af Penge eller andet, som indenbyes Folk under (ɔ: mellem) sig selv udgive Vexel paa", see iøvrigt Ørsteds Haandbog VI. Pag. 651, hvor det bemærkes, at der kan forekomme Tilfælde, i hvilke der maaskee kunde være Tvivl om Aagerstraffens Anvendelighed, fordi Hensigten fra Creditors Side aabenbart ikke har været at skaffe sig en større Indtægt, men kun at sikkre sig

imod den Ulempe, som kan flyde af at savne Renterne til rette Forfaldstid, hvilket i Særdeleshed for Instituter, der have Indlaan og Udlaan af omtrent lige Beløb, kan være af stor Vigtighed, hvorfor ogsaa slig Forudbetaling er indført ved flere offentlige Instituter, t. Ex. Nationalbanken, cfr. Reglem. 27 Juli 1818 § 10, see ligeledes en Kongl. Resol. 13 Juli 1831, ved hvilken det tillades en Debitor ved Optagelsen af et Prioritetslaan paa 80,000 Rdl. at forpligte sig til enten stedse at betale Renten for et halvt Aar forud eller at erlægge, foruden den lovlige Rente 4 Procent, et Tilskud af 32 Rdl. Sølv halvaarlig.

Ved Pag. 442 Lin. 6 franeden — til Pag. 448 1ste Lin. franeden kan i Almindelighed bemærkes, at nogle af de anførte Præjudicater, efter den Forandring Betingelserne for Aagerforbrydelsen have undergaaet ved L. 6 April 1855, nu have tabt practisk Betydning.

Ved Pag. 445 Lin. 8—14 mærkes L. 6 April 1855 § 5, hvis Indhold ovenfor er angivet.

Ved Pag. 445 Lin. 23 til Pag. 446 Lin. 3, see nu L. 6 April 1855 § 2: „Indenrigsministeren skal være bemyndiget til at udstede saadanne Bevillinger, som hidtil af Kongen have været meddeelte, til at svare høiere Rente end 4 Procent af Laan i faste Eiendomme“.

Ved Pag. 448 Lin. 12—15:

Denne Sætning er nu stadfæstet ved Loven af 6 April 1855 § 3.

Ved Stykket Pag. 448 Lin. 1 franeden til Pag. 450 Lin. 20:

Efterat Straffen for Aager nu ved L. 6 April 1855 er forandret til en Mulct, kan det ikke længere antages, at den bortfalder, naar den Gjæld, af hvilken der er taget Aager, er betalt. Denne Regel var hverken grundet i noget udtrykkeligt Lovbud, ei heller fulgte den af Aagerforbrydelsens særegne Natur, men den maatte udledes af Beskaffenheden af den ved den tidligere Lovgivning for Aager foreskrevne Straf af Capitalens

Confiskation. Det er nemlig klart, at Capitalen fra det Øieblik af, at den var tilbagebetalt, ikke længere existerede som denne individuelle, fra den i Aager skyldige Creditors øvrige Formue afsondrede, Formuegjenstand, og at den altsaa ikke kunde confiskeres. Nu kunde det vel synes, at Umuligheden af at idømme den Skyldige den i Loven foreskrevne Straf maatte medføre Substitution af en anden, og herimod kunde ikke med Føie indvendes, at den subsidiære Straf da maatte bestaae i en Bøde af lige Størrelse, men at en saadan Bøde, forsaavidt som den maatte blive Gjenstand for Afsoning, kunde blive haardere end Confiskationsstraffen, see Forsat. Pag. 449 Lin. 17. Den subsidiære Straf kunde nemlig meget vel fastsættes til en efter samtlige Sagens Omstændigheder lempet Bod. Herfor kunde saameget mere synes at tale, som der var Dom for, at den, som havde gjort sig medskyldig i Aager ved at gaae Aagerkarlen tilhaande, og paa hvem naturligviis Confiskationsstraffen ikke kunde anvendes, ei skulde gaae fri for Straf, cfr. den af Forf. Pag. 453 i Noten citerede Dom; ligesom det ogsaa uden Tvivl var almindelig erkjendt, at en arbitrær Straf maatte idømmes den, der som Bestyrer af Andres Midler havde udlaant de Penge, han havde under sin Bestyrelse, og deraf taget ulovlig Rente, cfr. Ussing Pag. 450 Lin. 16—20, Ørsteds Archiv for Retsvidenskab III. Pag. 111. For den af Domstolene i en Række Aar stadig fulgte Regel, at Straffen for den Creditor, der havde gjort sig skyldig i Aager, maatte aldeles bortfalde, naar Capitalen, fordi den var tilbagebetalt, ikke længere kunde confiskeres, kunde imidlertid anføres, at det, med ganske faae Undtagelser fra den nyeste Tid, er vor Lovgivnings Regel, at Confiskationsstraffen, om hvilken der overhoved gjælder flere særegne Regler) aldeles bortfalder, naar den confiskable Gjenstand er gaaet tilgrunde eller forsvunden, saaat Vedkommende ikke kan blive den mægtig. — Naar det efter den ved L. 6 April 1855 skeete Forandring af Aagerstraffen ikke længere kan antages, at denne skulde bortfalde, fordi Gjælden er betalt, er der heller ingen Grund til at statuere saadant for det Tilfælde, at den paa anden Maade er afgjort, t. Ex. ved Udstedelse af nyt Gjældsbrev, eller ved at der er indgaaet

Forlig om Gjælden. At en Creditor, der allerede af Gjælden har oppebaaret mere end den lovlige Rente, har borttransporteret Gjældsbrevet til en Anden, kan naturligviis heller ikke befrie ham for Straffen; derimod er Sagen tvivlsom, naar Creditor, inden han endnu har oppebaaret nogen ulovlig Fordeel, til en Anden har borttransporteret et Gjældsbrev, der er udstedt for en større Sum, end Debitor har modtaget, og Debitor da til Cessionarius har maattet forrente eller betale den Capital, Brevet lyder paa. Imidlertid synes dog meget at tale for, at den, som først af Debitor har betinget sig mere end den lovlige Rente og derefter har foretaget en Handling, der havde til Hensigt at bevirke og virkelig har bevirket, at Debitor har maattet opfylde den ulovlige Contract, i Et og Alt maa behandles, som om han selv af Debitor havde oppebaaret den ulovlige Rente. Der foreligger her et Forsøg paa at eludere Aagerlovgivningen, som efter Straffelovgivningens almindelige Grundsætninger ikke synes at kunne frie den Paagjældende for Lovens Straf. Det synes endog med Hensyn til det her omhandlede Spørgsmaal at maatte betragtes som en irrelevant Omstændighed, om Creditor af Cessionarius har erholdt Valuta for et større Beløb, end Debitor virkelig har modtaget, eller om han maaskee paa Grund af særegne Omstændigheder, t. Ex. Pengeforlegenhed, har været nødsaget til at afhænde Gjældsbrevet for en ringere Sum. I Forbindelse med det Foranførte kan det bemærkes, at den, som lader sig et Gjældsbrev tiltransportere, om hvilket det er ham vitterligt, at Debitor ved samme har forpligtet sig til at svare mere end den lovlige Rente, og som derhos efter Gjældsbrevet af Debitor oppebærer det ulovligt Stipulerede, maa ansees skyldig i Aagerforbrydelse, uden at det kan komme i Betragtning, at det ikke er ham, der oprindelig har stipuleret den ulovlige Rente, men at han først senere er traadt i Creditors Sted, cfr. t. Ex. Dom i Nyt Jur. Arch. IV. Pag. 117—22.

De i det Foregaaende omhandlede Tilfælde have givet Anledning til et andet Spørgsmaal, der vel maa adskilles fra Spørgsmaalet om Aagerstraffens Anvendelighed, nemlig, hvorvidt den nøgne, af intet Beviisdatum understøttede Aagersigtelse

bevirker, at Creditor skal fralægge sig denne Sigtelse ved Eed. Det maa i denne Anledning foreløbig bemærkes, at Frd. 14 Mai 1754 § 7 (cfr. ogsaa Frd. 31 Marts 1688 og Frd. 26 Nov. 1731) kun har tillagt Sigtelsen denne Virkning, naar den er fremsat af Debitor eller andre Vedkommende, til hvilke man ingenlunde kan henregne enhver Angiver, men kun Debitors Arvinger og dem, der som Cautionister eller paa anden Maade have en virkelig Interesse i Gjældsforholdet, see Bang og Larsens Proces II. Pag. 158. Spørges der da, om Debitor, efter at han allerede har betalt Gjælden, kan fremsætte Aagersigtelsen, maa det først undersøges, om Debitor kan søge det ulovligt Oppebaarne tilbage hos Creditor. Herfor kan nu vel, som Ørsted har bemærket i Jur. Tidskr. XI. 1, Pag. 98 Noten, anføres, at det Ulovlige i Aager alene kan tilregnes Creditor, men ikke Debitor, og at det er den almindelige Regel, at hvad der af en Aarsag, der maa tilregnes den Modtagende og ikke den Betalende, ulovlig er oppebaaret, bør gives tilbage. Foruden at det imidlertid allerede er tvivlsomt, om denne Regel kan anvendes, naar en myndig Mand frivillig har erlagt en Præstation med fuld Bevidsthed om sin Ret til at undlade dette, kan det fremdeles indvendes, at de ovenfor citerede Love, naar de som Straf for Aager have foreskrevet Capitalens Confiskation, ikke tillige have paalagt Creditor at tilbagetale den ulovlig oppebaarne Rente, og heller ikke kunne antages stiltiende at have forudsat Debitors Ret til at fordre en saadan Tilbagebetaling, da Frd. 14 Mai 1754 § 6 med Hensyn til et analogt Tilfælde aabenbart gaaer ud fra den modsatte Forudsætning. Det bestemmes nemlig her, at den af Commissionæren eller Mellemhandleren ulovlig oppebaarne Recognition skal være forfalden til Angiveren, hvilket Lovgiveren naturligviis ikke kunde have befalet, dersom han havde erkjendt Debitor som saadan berettiget til at fordre den, eller idetmindste den Deel af den, der overskred den lovbestemte Grændse, tilbagebetalt. I Praxis har man heller aldrig, i Forbindelse med at dømme Creditor til Capitalens Confiskation, tillige dømt ham til at tilbagebetale Debitor den ulovlig oppebaarne Rente; og hvad det Spørgsmaal

angaaer, som her nærmest beskjæftiger os, om Debitor, efterat have betalt Capitalen, kan søge den af Creditor oppebaarne ulovlige Rente tilbage, da er dette besvaret benægtende ved den af Usfing Pag. 449, 4de Note citerede Dom i Jur. Tidsskr. XI. 1, Pag. 94—100, der er stadfæstet af Høiesteret ved Dom af 17 Juni 1824, see Jur. Tidsskr. XII. 2, Pag. 202—3. Naar herefter den, der af en Gjæld har erlagt mere end den lovlige Rente, ikke kan søge dette tilbage, efterat Gjælden er betalt, kan han ikke henregnes til de Vedkommende, hvis nøgne, af intet Beviis understøttede Sigtelse bevirker, at det ved Dom paalægges Creditor at fralægge sig Sigtelsen ved Eed, hvilket iøvrigt, hvad ovenfor er bemærket, ikke er til Hinder for, at den, som har gjort sig skyldig i Aager, kan straffes, efterat Gjælden er afgjort, naar der under en mod ham af det Offentlige anlagt Sag tilveiebringes Beviis for Overtrædelsen eller en saadan Grad af Formodning, at Eed kan paalægges ham[1]).

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt Debitor kan fremsætte Aagersigtelsen, efterat have indgaaet Forlig om Gjælden eller udstedt ny Obligation for den, kan det hos Usfing Anførte eftersees. — Dersom et Gjældsbrev, med Hensyn til hvilket der er begaaet Aager, af Creditor er borttransporteret, og Cessionarius da sagsøger Debitor til at betale enten Rente eller Capital, da er det vel utvivlsomt, at Debitor, ikke blot ved at sigte Cessionarius for selv at have oppebaaret ulovlig Rente af Gjælden, men ogsaa ved at sigte ham for at være Medvider i den af Cedens begaaede Aager, bevirker, at Cessionarius døm-

---

[1]) Dersom det kunde antages, at Debitor, efterat have tilbagebetalt Capitalen, er berettiget til at tilbagesøge den ulovlige Rente, han har maattet erlægge til Creditor, vilde han vel ikke kunne henregnes til de Uvedkommende, hvis Sigtelse ikke bevirker, at der skal paalægges Creditor Eed; men Sagen vilde desuagtet være tvivlsom, da Frd. 31 Marts 1688, Frd. 26 Nov. 1731 og Frd. 14 Mai 1754, naar de bestemme, at Creditor ved Eed skal fralægge sig den af Debitor eller andre Vedkommende fremsatte Aagersigtelse, aabenbart ikke have tænkt paa det her omhandlede Tilfælde, og den Aagersigtelsen ved disse Frdgr. tillagte Virkning er udenfor Lovgivningens almindelige Grundsætninger.

mes til at fralægge sig Sigtelsen ved Eed; men dersom Debitor ikke drister sig til at fremsætte en saadan bestemt Sigtelse, men blot yttrer Formodning om, at Cessionarius kunde være Medvider, og derfor paastaaer, at der skal paalægges Cessionarius Godtroenhedseed, da kan en saadan Paastand ikke tages til Følge, cfr., foruden den af Forfatteren citerede Dom i Nyt Jur. Arch. IV. Pag. 117, en Dom i Jur. Ugeskrift for 1850 Pag. 133. Den, der ifølge et af Cessionarius anlagt Søgsmaal har maattet betale denne Mere, end han lovlig var Creditor skyldig, kan naturligviis anlægge Regresøgsmaal mod den oprindelige Creditor; og under denne Sag tør man uden Tvivl antage, at det i Henhold til de ovenfor citerede Lovbestemmelsers Analogie bør paalægges Cedens ved sin Eed at fralægge sig Aagersigtelsen.

Ved Pag. 450 Lin. 8—15:

Anledningen til Bestemmelsen i Reskr. 20 Juli 1792 var, at den Misbrug havde indsneget sig, at Debitorer, naar de sagsøgtes til at betale deres Gjæld, søgte at udhale Sagen ved at fremsætte Aagerexceptionen og dermed forbinde den Paastand, at der fra det Offentliges Side skulde anstilles Undersøgelse.

Ved Pag. 452 Lin. 10 ff.: Frd. 29 Juni 1753 § 9 bortfalder paa Grund af Bestemmelserne i L. 1855.

Anm. At give Umyndige eller Mindreaarige Credit, eller modtage deres Forskrivning uden deres Forældres, Værgers eller Curatorers Samtykke, betragtes ogsaa i Frd. 14 Mai 1754 som en med Bedragerie beslægtet Forseelse. I Frds. § 1 siges der om dem, der gjøre sig skyldige heri, „at de altid skulle præsumeres at søge utilladelig Fordeel og have Intention at bedrage de Unge, og at de derfor til velfortjent Straf ikke alene efter Loven skulle miste det, de have laant dem, eller taget Forskrivning for, men ogsaa efter Forseelsens Beskaffenhed, især om de Unge have Forældre levende og nærværende, og det er skeet uden deres Villie og Vidende, ansees med anden vilkaarlig Straf af Pengemulct eller vel efter Omstændighederne paa deres Ære". Efter de citerede Ord vil det saaledes beroe paa de nærmere Omstændigheder, hvorvidt de, som have givet Umyndige Credit,

foruden at miste, hvad de have laant dem, tillige skulle lide egentlig Straf. En saadan kan dog ikke antages at ville blive dem idømt alene paa Grund af den i Frd. udtalte Formodning om svigagtigt Forhold.

II. Tyverie og Ran.

§ 50.

Om Tyveriets Begreb overhoved og i Særdeleshed om Adskillelsen imellem Tyverie og Ran.

Ved Tyverie i vidtløftigere Forstand forstaaes den forsætlige, imod Ihændehaverens eller andre Berettigedes Villie, dog uden Anvendelse af personlig Vold eller Trudsler om Vold, iværksatte retstridige Besiddelsestagelse af en, i en Andens Værge værende, Gjerningsmanden ikke selv tilhørende, rørlig Ting, ved hvilken Gjerningsmanden har til Hensigt at tilegne sig Tingen, for derved at gjøre sig ulovlig Fordeel. Til Tyverie i mere indskrænket Forstand fordres desuden, at Bemægtigelsen skal være skeet hemmelig, hvorimod Forbrydelsen benævnes Ran, naar Bemægtigelsen er iværksat aabenlyst. Denne for vor Ret eiendommelige Distinction mellem Tyverie og Ran, synes oprindelig grundet paa en Fortolkning af Bestemmelserne i Christian V.s Lov, hvis Rigtighed forekommer os saare tvivlsom. I 6—17—12, som man pleier at paaberaabe sig, staaer ikke blot „og han tager dem bort lønlig", men der tilføies „eller mod dens Villie, som dem i sin Hævd haver". Bestemmelserne i 6—17 indeholde overhoved i og for sig Intet, hvoraf det kan sluttes, at Lovgivningen forudsætter, at Borttagelsen er skeet hemmelig. At Tilhjemlingseden, der var en integrerende Deel af det paa Lovens Tid sædvanlige Tyvsbeviis, kun gik ud paa, at Kosterne vare Vindicanten frakomne „imod hans Villie", cfr. 6—17—8, 9, 10, taler tvertimod særligt for, at saavel den aabenlyse som den hemmelige Borttagelse betragtes som Tyverie. Man er vel uden Tvivl nærmest kommen til at betragte den hemmelige Borttagelse som en i Loven forudsat Bestanddeel af Tyvsbegrebet, fordi man

har antaget, at Loven hjemlede et almindeligt Begreb om Ran, hvilket man da har bygget paa de Artikler i 6—15, der med dette Navn betegne visse Borttagelser af rørlige Ting, hvorom det, deels paa Grund af deres særegne Beskaffenhed, deels fordi det ellers ikke lod sig angive, hvorved disse Borttagelser adskilte sig fra Tyverie, synes at maatte antages forudsat, at de vare udøvede aabenlyst. Men den hele Maade, hvorpaa Lovens Bestemmelser om Ran ere affattede, taler imod, at Lovgiveren er gaaet ud fra et almindeligt Begreb om Ran. Han synes meget mere, i Medhold af de ældre Love at have characteriseret visse singulære, tildeels meget ueensartede Tilfælde som Ran paa samme Maade, som han ogsaa fra den ældre Ret har optaget nogle Bestemmelser om Hærværk, af hvilke intet almindeligt Begreb lader sig udlede. Man kan derfor Intet godtgjøre ved Sammenligning mellem 6—15—5 (ikke 6) og 6—17—20; at den samme Handling, som efter 6—15—5 straffes som Ran, efter 6—17—20 belægges med Tyvsstraf, naar den udøves om Natten, kan simpelthen udledes deraf, at Gjerningens Udøvelse ved Nattetid ansees for en saa aggraverende Omstændighed, at den bør udelukke den mildere Ransstraf. Forøvrigt behøver Borttagelsen ikke at være udøvet aabenlyst, fordi den er begaaet om Dagen, og den behøver heller ikke at være udøvet hemmeligt, fordi den er iværksat om Natten. Hvorlidet der overhoved kan bygges paa denne Sammenligning mellem 6—15—5 og 6—17—20, fremgaaer af den med 6—17—20 nøie sammenhængende 22de Artikel, der overlader det til den Forurettedes vilkaarlige Valg, om han vil søge den, som borttog Korn fra hans Ager under de i Artiklen forudsatte Omstændigheder for Ran eller for Tyverie. Det er imidlertid uden Tvivl meget tidlig blevet antaget i Theorie og Praxis, at Loven skjelnede mellem Tyverie og Ran paa den ovenomhandlede Maade, og denne Distinction har i al Fald faaet positiv Hjemmel ved den hos Usfing II. Pag. 142 (4de Udg. S. 522) citerede Frd. 31 Mai 1799 og Præmisserne til Pl. 28 Marts 1800, ifølge hvilke Tilhjemlingseden skal gaae ud paa, at Kosterne ere Eieren frakomne mod hans Vidende og Villie. Den hele Distinction har imidlertid nu

efter Emanationen af Frd. 11 April 1840 tabt saa godt som al practisk Betydning. I den 32de Paragraph foreskrives det nemlig, at de Handlinger, som i Loven henføres til Ran, skulle, forsaavidt de bestaae i Borttagelsen af rørlige Ting, for Fremtiden i alle Maader behandles efter de Bestemmelser, som nærværende Anordning indeholder om Tyverie.

Det eneste Tilfælde, i hvilket det vil kunne have practisk Indflydelse, om Begrebet om Tyverie eller Ran skal bringes til Anvendelse, er, naar Nogen første Gang har gjort sig skyldig i efterfølgende Meddeelagtighed i Ran. Thi skjøndt Straffen herfor er som for Tyvshælerie, er det som i § 44 Nr. 3 bemærket tvivlsomt, om en saadan Dom har samme Indflydelse paa Straffen for senere Forbrydelser, som en Hæleriedom, og om tidligere Straffedomme for Tyverie o. s. v., have samme skjærpende Virkning paa Straffen for efterfølgende Meddeelagtighed i Ran, som paa Straffen for Hælerie.

I de ældre Systemer pleiede man at inddele Tyverie i Eiendomstyverie, Brugstyverie og Besiddelsestyverie, eftersom Gjerningsmanden havde iværksat Borttagelsen af en i en Andens Værge værende Ting med Hensigt til at tilegne sig Tingen, eller blot for at benytte den til et bestemt Brug og derefter tilbagegive den, eller Borttagelsen endelig var iværksat af Tingens Eier selv. Vor Definition passer sig kun paa det efter denne Inddeling saakaldte Eiendomstyverie, og vi kunne overhoved ikke billige denne Inddeling. Det saakaldte Brugs- og Besiddelsestyverie har vel den udvortes Lighed med Eiendomstyverie, at det iværksættes ved ulovlig Borttagelse af en i en Andens Værge værende Ting; men desuagtet ere Eiendomstyverie, Besiddelses- og Brugstyverie i deres indre Væsen og hele Tendents saa forskjellige, at de ei bør betragtes som species af det samme genus. Besiddelsestyverie opløser sig i en Art af ulovlig Selvtægt, Brugstyverie i egenmægtig Behandling af Andres Ting. Ligesom Folkesproget kun ved Tyverie forstaaer Eiendomstyverie, saaledes bør ogsaa kun dette i Videnskaben betragtes som egentlig Tyverie. Dette stemmer ogsaa overeens med de Synspuncter, som

ligge til Grund for Frd. 11 April 1840. Først efterat den under Navn af Tyverie, ikke Eiendomstyverie, i §§ 1—30 har afhandlet Materien om Eiendomstyverie, og efterat den dernæst i §§ 31—38 har omtalt ulovlig Skovhugst, Ran og Røverie og Ligs Udplyndring, følge to Paragrapher, af hvilke den ene er overskreven: Besiddelsestyverie, den anden: Brugstyverie. Disse Materier ere altsaa i Frd. 1840 aldeles afsondrede fra Materien om Tyverie, og Grunden til, at disse Forseelser overhoved ere medtagne, er efter Motiverne, at Besiddelsestyverie efter 6—17—12 straffedes med Tyvsstraf, hvilket nødvendig maatte forandres, da en saadan Handling, som Motiverne udtrykke sig, „aldeles ikke har det, der giver et Tyverie dets Strafbarhed, men kun udgjør en utilladelig Selvtægt, hvorfor i Almindelighed Mulkt vil være en tilstrækkelig Straf". Paragraph 40 om Brugstyverie er først optagen efter en Indstilling af Stænderforsamlingerne; under de tidligere Forhandlinger havde man fundet, at en saadan Bestemmelse ikke burde optages i Udkastet, fordi hiin Forseelse dog er en fra den egentlige Tyvsforbrydelse aldeles forskjellig Handling, see Collegialtid. f. 1840 Pag. 456—57. Skjøndt Usfing har optaget hiin forældede Inddeling, see 3die Udg. II. Pag. 138—39, (4de Udg. § 225 S. 518), har han dog ikke afhandlet disse Forseelser i Capitlet om Tyverie, men i et andet Capitel, see II. Pag. 180—82, (4de Udg. S. 561).

§ 51.

Nærmere Udvikling af Begrebet Tyverie.

See Usfing § 221, II. Pag. 138—48. (4de Udg. § 225, S. 518).

I denne Udvikling blive følgende Momenter særligt at fremhæve:

1) Tyverie forudsætter, at Tingen, da den af Gjerningsmanden blev borttaget, var i en Andens Værge. Om denne var borgerlig eller naturlig Besidder, er ligegyldigt, ligeledes, om Besiddelsen var retmæssig eller uretmæssig. Man kan saaledes begaae Tyverie paa vitterlig stjaalne Koster, medens de endnu

ere i Tyvens Værge. Af den Sætning, at Tingen maa have været i en Andens Værge, følger:

a) At den, som selv har Tingen ihænde, ikke kan begaae Tyverie ved ulovlig at tilegne sig den. En saadan Forbrydelse vil derimod efter Omstændighederne kunne straffes som svigagtig Omgang med Hittegods efter Frdgens § 58, eller som Bedragerie efter § 43, jfr. § 42. Forsaavidt Frd. iøvrigt i §§ 9, 10 og 11 omhandler visse Handlinger, der i Henhold til det saaledes Anførte ikke kunne henføres under Begrebet om Tyverie, maa det bemærkes, at dette i Frdgens § 14 3die Membr. udtrykkelig erkjendes for en positiv Udvidelse. Iøvrigt maa her bemærkes, hvad der af Forfatteren i Stykket 3die Udg. Pag. 139 Lin. 30, Pag. 141 Lin. 7 (4de Udg. S. 520) er udviklet om, at ikke enhver Adgang til at benytte en Ting, ja ikke engang altid det en Person anbetroede Opsyn med en Ting er tilstrækkelig til, at Tingen kan siges at være i den Paagjældendes Værge eller Besiddelse. Forsaavidt det i Slutningen af dette Stykke Pag. 140 Lin. 25 ff. yttres, at Spørgsmaalet om en Handling rettest bør henføres under Begrebet om Tyverie eller Begrebet om Bedragerie ikke længere er af samme practiske Betydning som forhen, da er dette vel saa; men Spørgsmaalet kan dog endnu undertiden være af megen Vigtighed, navnlig fordi Frd. ikke med Hensyn til Bedragerie har Bestemmelser, der svare til Forskrivterne om qvalificeret Tyverie. Antages det saaledes f. Ex., at den Røgter, der havde bortdrevet sin Huusbonds Qvæg fra Marken og derefter solgt det, ikke var skyldig i Tyverie men i Bedragerie, vilde han, i Stedet for at lide efter § 6, slippe med den ordinære Straf for simpelt Tyverie. Spørgsmaalet kan dernæst ogsaa i andre Henseender endnu blive af Vigtighed, cfr. disse Forelæsninger § 44.

Af den Nr. 1 opstillede Sætning følger videre:

b) At Ting, som ikke ere i Nogens Værge, ei kunne være Gjenstand for Tyverie, see Usfing 3die Udg. Pag. 141 Lin. 17 til Pag. 142 L. 19. Blandt de Pag. 141 Lin. 20—21 anførte Exempler paa Handlinger, der af denne Grund ikke kunne betragtes som Tyverier, ere dog de, som ere tagne af

ulovlig Omgang med Hittegods og Danneſæ, mindre heldige, da der allerede af den Grund ikke kan være Spørgsmaal om at betragte dem som Tyverier, at selve Besiddelsestagelsen i disse Tilfælde intet Ulovligt indeholder.

Med Hensyn til Stykket 3die Udg. Pag. 142 Lin. 6—13 (4de Udg. S. 521 Lin. 17—24) kan Følgende bemærkes: Det er i Henhold til den ovenfor anførte almindelige Sætning aldeles klart, at Udplyndring af Lig, der ikke ere under nogensomhelst privat eller offentlig Varetægt, ikke kan betragtes som Tyverie. Snarere kunde dette antages om Udplyndring af Lig i Begravelsesstederne, der med Alt, hvad der findes hos dem, ere under offentlig (Kirkens) Varetægt; men dog synes Borttagelsen af de paa saadanne Steder værende Ting ikke saameget at indeholde et Brud paa den egentlige Eiendomssikkerhed, som at være i Strid med den offentlige Sædelighed, og derfor turde Ligs Udplyndring rigtigst være at henføre til Forbrydelser mod den offentlige Sædelighed og Religionen. Lovgivningen indeholder heller ikke Noget imod at gjøre dette Synspunct gjældende; thi at Frd. 22 Febr. 1805 kalder de visse Personer eller Familier for et eller flere Vicennier reserverede Begravelsessteder „Eiendomsbegravelser", beviser naturligviis ikke, at den betragter den Vedkommende i saa Henseende tillagte Ret som en egentlig eller virkelig Eiendomsret. Frd. 11 Apr. 1840 § 38 har vel for Ligs Udplyndring fastsat Tyvsstraf, men dog ved Paragraphens Plads bagefter den hele Materie om Tyverie og Roverie viist, at den ikke betragter denne Forbrydelse som egentlig Tyverie.

2) Tingen maa ikke tilhøre Gjerningsmanden.

Med Hensyn til dette Punct mærkes Usfings Udvikling 3die Udg. Pag. 146 Lin. 4—18, (4de Udg. S. 519). Det kan herved bemærkes, at det ikke er en nødvendig Forudsætning, at Tingen har en Eier, hvilket i saa Fald specielt maatte godtgjøres, forinden Nogen dømtes for fuldbyrdet Tyverie. Det Brud paa Eiendomssikkerheden, hvorpaa Tyveriets Strafbarhed væsentlig beroer, er nemlig ligefuldt tilstede, hvad enten den i en Andens Værge værende Ting har nogen Eier eller ikke. Vel

kan der kun være Tale om et Attentat paa Tyverie, naar Nogen har borttaget en Ting, som Eieren havde derelinqveret, men som dog endnu findes henliggende i hans Huus, Gaard eller Deslige; men dette følger allerede deraf, at Tingen ikke længere var i hans Værge, hvortil udfordres, at han enten har den som borgerlig eller naturlig Besidder; derimod antage vi, at Tyverie kan begaaes paa Dannefæ, førend det er indleveret til vedkommende Autoritet, medens det endnu er i Finderens Værge, uagtet det er vist, at ingen Eier kan melde sig. Under lignende Betingelser, nemlig naar Tingen er i Andres Besiddelse eller under deres Varetægt, kan der da ogsaa begaaes Tyverie paa Hittegods og Vrag, omend ingen Eier melder sig efterat være efterlyst.

3) Tingen maa være rørlig. Man kan hverken ved hemmelig eller aabenlys Besiddelsestagelse tilvende sig et heelt Grundstykke, saaledes at man derover kan disponere som Eier, hvorimod en saadan Tilegnelse vel er tænkelig med Hensyn til Dele af Grundstykker, nemlig ved Forandring af Grændseskjel. Denne Forbrydelse betragtes imidlertid ikke som Tyverie, men som et Slags Falsk eller efter Omstændighederne som en extraordinær Forbrydelse, cfr. Frdgens § 45 og § 50.

4) Tyveriet iværksættes ved Besiddelsestagelse. Det er paa den ene Side ikke nok, at Gjerningsmanden har berørt Kosterne, t. Ex. udtaget dem af Gjemmer og henlagt dem paa Gulvet i det Værelse, hvor Tyveriet begaaes (Contrectationstheorien); men paa den anden Side kan det heller ikke fordres, at Tyven skal have bragt Kosterne i Sikkerhed, cfr. 6—17—1, 3 og 4, eller at de dog skulle være bortbragte fra Gjerningsstedet jfr. 6—17—25 til 28 (Ablationstheorien), cfr. Ussing 3die Udg. Pag. 141 Lin. 8, (4de Udg. S. 520 Lin. 3 fra neden). Den der citerede § 80 i Frd. 1840 beviser Intet. Et om end ikke afgjørende Modargument mod den fremsatte Lære (Apprehensionstheorien) vilde 6—15—15 1ste Membr. indeholde, dersom Ordene „da vorder han ei Ransmand derfor“ efter den af Forfatteren i 2den Udg. II. Pag. 292 antagne Fortolkning skulde refereres til den, som havde hugget i Skoven (i 3die Udg. ind-

lader Forfatteren sig ikke paa Spørgsmaalet, see Pag. 174 i Noten). Det er imidlertid utvivlsomt, at de citerede Ord bør refereres til Eieren, som overrumpler ham og tager Kosterne fra ham. Modsætningen mellem Artiklens 1ste og 2det Membr. ligger nemlig aabenbar deri, at det tillades Eieren egenmægtig at tage Kosterne fra Gjerningsmanden, naar han endnu træffer denne i Skoven, hvorimod dette ikke skal være ham tilladt, naar Gjerningsmanden er kommen ud af Skoven (til Alveien). Artiklen, som er udskreven af Jydske Lov II. 74, indeholder saaledes blot en Anvendelse af det i vore gamle Love antagne Princip, at den, som havde mistet Noget og strax antraf Gjerningsmanden, uden videre kunde gribe ham og forsikkre sig Kosterne, men traf han ham først paa den almindelige Vei, og saaledes efter at den Anholdte muligen paa anden Haand kunde være kommen i Besiddelse af Kosterne, var det denne tilladt at skyde paa Hjemmel. Af dette Princip findes flere Spor i Christian V.s Lov, see 1—19—2, 3—13—11, 6—17—13, see iøvrigt Maanedsskrift for Litteratur III. Aarg. 2det H. Pag. 139—40, hvor deels det Ovenanførte og deels flere andre Grunde for denne Fortolkning ere udviklede.

5) Besiddelsestagelsen maa være iværksat imod Ihændehaverens Villie, ɔ: uden hans Samtykke, see Ussing 3die Udg. Pag. 143 Lin. 16—22, (4de Udg. S. 522 Lin. 18—24). Dersom Ihændehaveren, uden at Gjerningsmanden vidste det, havde bemærket Borttagelsen og undladt at forhindre denne, for at sikkre sig Beviset for Gjerningen, vilde Borttagelsen kun meget uegentlig kunne siges at være skeet med Besidderens Villie, og i al Fald ikke med hans Samtykke; her er altsaa utvivlsomt et Tyverie tilstede. Naar Forfatteren, 3die Udg. Lin. 26 ff. (4de Udg. Lin. 31), som et Exempel paa Borttagelse, der formeentlig er skeet mod Besidderens Villie, men i Virkeligheden ikke mod samme, og som af denne Grund ikke skulde betragtes som Tyverie, nævner Borttagelsen af en derelinqveret Ting, da er dette Exempel ikke vel valgt. Vi have allerede ovenfor bemærket, at en saadan Ting ikke længere kan siges at være i den forrige Eiers Værge; til en Tings Dereliction udfordres nødvendigviis

Opgivelsen af Besiddelsen. En Ting, som findes paa det en Person tilhørende Grundstykke, eller paa et eller andet Sted i hans Huus, kan meget gjerne være derelinqveret; thi at den findes paa et saadant Sted, godtgjør ikke ubetinget, at den er i hans Besiddelse; men dette beroer paa Tingens Beskaffenhed og Omstændighederne i det Hele. Findes Tingen derimod i de af ham beboede Værelser eller i hans Gjemmer, da kan den ordentligviis ikke siges at være derelinqveret, om Eieren endog muligen maatte have besluttet ikke mere at bruge den og ved Leilighed at derelinquere den. Havde Besidderen kun Tingen i Hænde paa en Andens Vegne, da maa Borttagelsen ogsaa være skeet uden den Dispositionsberettigedes Samtykke. Hvor Tilstedeværelsen af et saadant Samtykke ikke medfører, at Handlingen aldeles taber Characteren af Retstridighed, vil det dog bevirke, at Borttagelsen kun kan belægges med en extraordinær Straf, efter Omstændighederne i Analogie af Bestemmelserne om Besiddelsestyverie.

6) Borttagelsen maa være iværksat uden Anvendelse af personlig Vold eller Trudsler om personlig Vold, i modsat Tilfælde er Forbrydelsen ikke Tyverie eller Ran; men Røverie, cfr. Frd. 11 Apr. 1840 § 34 ff. Man kan imidlertid spørge, hvilken Forbrydelse der er tilstede, naar Nogen vel har anvendt Magt, men ikke egentlig personlig Vold, t. Ex. har snappet Tingen ud af en Andens Haand eller slaaet ham den ud af Haanden, uden dog at slaae ham paa Haanden; og i Lighed hermed kan man fremdeles spørge, hvad der skal gjælde, naar Nogen vel har fremsat Trudsler om Vold, men der efter Omstændighederne ikke var Anledning til at antage, at han vilde eller kunde iværksætte dem. Med Hensyn til saadanne Overgangstilfælde mellem Ran og Røverie bestemmer Frd. 11 Apr. 1840 § 33, at de skulle straffes med den i § 32 hjemlede Straf, nemlig Tyvsstraffen, men med særdeles Hensyn til den udviste voldsomme Adfærd ved Straffegradens Bestemmelse.

7) Gjerningsmanden maa have iværksat Borttagelsen i den Hensigt at tilegne sig Tingen, og derved at tilvende sig ulovlig Fordeel. Der er altsaa intet Tyverie tilstede, naar Gjernings-

manden vel paa tyvagtig Maade har sat sig i Besiddelse af Tingen, dog ikke i den Hensigt at skille Eieren ved den, men kun for midlertidig at sætte ham ud af Besiddelsen, f. Ex. for at forskrække ham, eller for at benytte Tingen paa en eller anden Maade, og derefter tilbagegive den, eller for selv som Tyv at blive indd͏ømt i en Straffeanstalt o. s. v., jfr. Dom i Jur. Ugeskr. VIII. Aarg. Pag. 24 (Arrestanten, som havde afleveret Kosterne paa Øvrighedens Contoir, under Angivelse af at have stjaalet dem, samt med Begjæring om at blive arresteret, og som ved Dommen antoges at have gjort dette for at blive inddømt i Slaveriet, hvor han ventede at finde stadig Forsørgelse, blev af Overretten frifunden for Actors Tiltale, „fordi det ikke kunde statueres, at han havde villet tilegne sig Kosterne eller gjøre noget egentlig Brug af samme"). Det er heller ikke Tyverie, naar Gjerningsmanden vel har sat sig i Besiddelse af Tingen i den Hensigt at skille Eieren ved den, dog ikke for selv at tilegne sig den, men f. Ex. for at erholde Leilighed til at tilintetgjøre den og derved at tilføie Eieren Skade, eller bringe den tilside for at forvolde Besidderen Forlegenhed, naar denne ikke kan tilsvare den o. s. v. Et saadant Eiendomsindgreb er nærmest beslægtet med den forsætlige Ødelæggelse af Andres Ting, forsaavidt det ikke ligefrem kan indbefattes derunder, og vil altsaa ordentligviis blive straffet mildere end Tyverie. Grunden til, at det gjør saa stor Forskjel, om Gjerningsmanden har iværksat den ulovlige Besiddelsestagelse med eller uden Hensigt til derved at gjøre sig ulovlig Fordeel, er, at Handlingen kun i det første Tilfælde kan vidne om en almindelig Tilbøielighed til at tilvende sig Andres Gods. At en Borttagelse, som Gjerningsmanden ikke har iværksat for at tilegne sig Tingen, ikke kan betragtes som Tyverie, er efter vor Lovgivning saa meget mere klart, som Frd. 11 April 1840 § 30 endog tillader, at Borttagelsen af fremmed Gods i enkelte Tilfælde ei skal behandles som Tyverie, uagtet Gjerningsmanden har havt den Hensigt at tilegne sig det, nemlig fordi visse Betingelser ere tilstede, der medføre, at Gjerningen ikke vidner om den almindelige Tilbøielighed til at tilvende sig Andres Gods, hvorpaa Tyvsfor-

brydelsens Strafbarhed især beroer, og som Forordningen endog erklærer for at høre til Tyveriets sande Væsen. At den, som har borttaget en Ting i den Hensigt at skaffe den til Side eller ødelægge den for at skade eller fortrædige Besidderen, ikke kan straffes som Tyv, er ogsaa antaget ved flere Domme endog før Emanationen af Frd. 11 April 1840, cfr. den af Forfatteren Pag. 147 i Noten citerede Dom i jur. Tidsskr. XXVIII, Pag. 112—14, (den Tiltalte havde iøvrigt ikke, som her siges, tilintetgjort Lamperne, men bortkastet dem). Af senere Domme findes især en mærkelig Dom i jur. Ugeskr. VIII, Pag. 1137: Factum havde alle objective Criterier til et Indbrudstyverie; men Gjerningsmandens Hensigt var ikke „at tilegne sig Kosterne eller gjøre nogen Brug af samme", men at fortrædige Eieren (en Vognfabrikant) ved for et Par Dage at berøve ham hans Værktøi og saaledes standse hans Bedrivt. Den ene af de Tiltalte blev dømt til 6 Gange 5, den anden til 2 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød som for ulovbestemt Eiendomsindgreb, cfr. ogsaa Udtrykkene i den ovenfor citerede Dom i Jur. Ugeskr. VIII. Pag. 24.

At Gjerningsmanden ikke har borttaget Tingen for at beholde den til eget personligt Brug, men for paa anden Maade ved umiddelbar Disposition over den at skaffe sig ulovlig Fordeel, f. Ex. ved at sælge den, kan naturligviis ikke udelukke Anvendelsen af Tyvsbegrebet. Til hvilket Øiemed Gjerningsmanden vil anvende det ulovligt Erhvervede, om han t. Ex. vil henlægge det for at samle Formue, eller anvende det til Øieblikkets virkelige Fornødenheder, eller forøde det ved Udsvævelser o. s. v., kan naturligviis ikke komme i Betragtning, og der vil saaledes navnlig ikke i Almindelighed kunne være Anledning til at betvivle Tyvsbegrebets Anvendelighed, fordi den Paagjældende allerede i Gjerningens Øieblik havde i Sinde at bortskjænke Tingen, cfr. 4—2—13, 5—10—31 og Frd. 18 April 1732 § 9. Hans Hensigt gik dog ud paa at skaffe sig selv pecuniaire Midler til at gjøre en Gave. Man kan ikke engang sammenligne det i et saadant Øiemed udøvede Tyverie med de i Frd. 11 April 1840 § 30 omhandlede mindre strafværdige Tyverier,

der ikke vidne om den almindelige Tilbøielighed til at tilvende sig Andres Gods, som Tyveriet i Reglen forudsætter; thi selv om Borttagelsen ikke er motiveret ved Gjerningsmandens personlige Forhold til eller Tilbøielighed for den, hvem det var hans Hensigt at skjænke det Borttagne, men blot ved Medlidenhed med dennes særdeles trængende Forfatning, vil Gjerningen dog i Almindelighed vidne om en saadan Mangel paa Agtelse for Eiendomsretten, at der ikke mangler Grund til at antage, at den Paagjældende heller ikke vilde tage i Betænkning at stjæle for egen Regning, naar der indtræder Omstændigheder, som kunne indeholde en Fristelse hertil.

Det fremgaaer af det i det Foregaaende Bemærkede, at Borttagelsen af Tingen kan være iværksat for ulovlig Fordeels Skyld, uden at et Tyverie er tilstede, nemlig naar Gjerningsmanden vel har villet drage Fordeel af Tingens midlertidige Benyttelse, men ikke har havt til Hensigt at tilegne sig Tingen. Det er altsaa klart, at dette sidste er en nødvendig Bestemmelse i Tyvsbegrebet. Derimod kunde det synes, at Optagelsen af denne Bestemmelse maatte gjøre det overflødigt at fremhæve, at det skal have været Gjerningsmandens Hensigt at tilvende sig ulovlig Fordeel. Ordentligviis vil nu vistnok ogsaa den, som borttager en fremmed Ting i den Hensigt at tilegne sig den, eo ipso have til Hensigt at gjøre sig ulovlig Fordeel; men der gives dog Undtagelser, og Bestemmelsen er altsaa ingenlunde overflødig. Naar saaledes den, som borttog Tingen, samtidig med Borttagelsen har holdt Eieren aldeles skadesløs ved i dens Sted at henlægge Penge eller andre Gjenstande af samme Værdie, da kan der ikke være Tale om Tyverie, uagtet den Paagjældende har borttaget Tingen for at tilegne sig den. Fremdeles kan den Ting, Vedkommende har tilegnet sig, være aldeles uden Værdie. Dertil er det imidlertid ikke, som Forfatteren med Ørsted antager, Pag. 144, Lin. 25—27, tilstrækkeligt, at Tingen ikke kan ansættes i det Mindste til den ringeste gjældende Pengesort; thi det, som kan vurderes til en bestemt Qvota af den mindste Mynt, er ikke uden al Værdie, og naar, hvad ikke sjeldent skeer, en ny lavere Skillemynt indføres, eller naar den mindste Skillemynt inddrages,

da faae hverken hidtil værdiløse Gjenstande derved Værdie, ei heller tabe Ting derved en Værdie, de forhen havde. Borttagelsen af Ting af en saa ubetydelig Værdie, at de ikke kunne vurderes til den laveste courserende Mynt, vil iøvrigt meget ofte ikke blot mangle Tyveriets Characteer, men endog være aldeles ustrafbar, nemlig forsaavidt Gjerningsmanden med Rimelighed kan have antaget, at Eieren, dersom han havde været tilstede, vilde have givet sit Samtykke til Borttagelsen; men denne Undskyldning, hvis Gyldighed ikke blot beroer paa Tingenes ubetydelige Værdie, men overhoved paa Forholdene og Omstændighederne, vil ogsaa kunne komme til Anvendelse med Hensyn til Ting, hvis Værdie ikke saa lidet overstiger den laveste Pengesort, t. Ex. naar Nogen hos en Omgangsfælle i dennes Fraværelse tager en Cigar, cfr. Høiesteretstid. 1ste Aarg. S. 198.

Det kunde iøvrigt synes, at den Sætning, at Borttagelsen af aldeles værdiløse Ting ikke kan betragtes som Tyverie, dog ikke kan være uden Undtagelse. Den kan nemlig kun udledes deraf, at Tyveriet efter sit Væsen forudsætter Hensigt til ulovlig Fordeels Tilvendelse; men nu kan det vel tænkes, at Gjerningsmanden har iværksat Borttagelsen af en aldeles værdiløs Ting for at opnaae pecuniair Fordeel; han kan t. Ex. have borttaget et Brev, fordi en Anden har underkjøbt ham dertil, eller for at afpresse enten Brevskriveren eller den, til hvem det er skrevet, Penge ved at true med at vise Brevet til Andre o. s. v. Imidlertid er der dog ligesaalidet i dette Tilfælde begaaet et Tyverie, som det t. Ex. er et Tyverie, naar En har ladet sig kjøbe til at fravende en Anden en Ting for derefter strax at tilintetgjøre den. Hensigt til at gjøre sig ulovlig Fordeel (animus lucrifaciendi) betyder ikke det med Handlingen forbundne fjernere Øiemed (Motivet), men det Formaal, som umiddelbart og ligefrem opnaaes ved Handlingens Iværksættelse (dette er overhoved Betydningen af Ordet Hensigt efter strengere criminalistisk Terminologie). Naar vi sige, at Tyverie forudsætter, at Gjerningsmanden har tilegnet sig en ham ikke tilhørende Ting i den Hensigt derved at tilvende sig ulovlig pecuniair Fordeel, saa er altsaa Meningen heraf, at Tyveriet forudsætter en saadan Tileg-

nelse af en fremmed Ting, der eo ipso medfører pecuniair Fordeel. Den borttagne Ting maa altsaa være af Pengeværdie, og man maa derfor ikke blot nægte Tyvsbegrebets Anvendelse paa Borttagelsen af Ting, som paa Grund af deres Mangel paa Brugbarhed maae ansees for værdieløse, men ogsaa paa Borttagelsen af Ting, som kunne have stor Vigtighed og selv middelbart afficere betydelige pecuniaire Interesser, naar de dog ikke selv kunne ansættes til Pengeværdie, t. Ex. Documenter, ved hvilke Ihændehaveren kan legitimere sig som Slægtning og Arving efter en Afdød. Den, der har tilvendt sig et saadant Document, har vel tilvendt sig en Ting, der kan tjene som Middel til ulovlig pecuniair Fordeels Erhvervelse; men Tingen er dog ikke selv et Formueobject, og Besiddelsen af den medfører ikke umiddelbart en Formueforøgelse.

Vi ere saaledes enige i den af Ørsted opstillede og af Ussing efter ham optagne Sætning, at den borttagne Ting maa have Pengeværdie; men vi kunne derimod ingenlunde erkjende, at heraf skulde følge, at Borttagelsen af Gjældsbreve, lydende paa Navn, ei skulde kunne betragtes som Tyverie, cfr. Ørsted Om Tyverie, S. 48. Det er vel saa, at den, som borttager et saadant Gjældsbrev ikke eo ipso faaer Capitalen ihænde, men nærmest kun et Middel til at bevise, at den bortskyldes, og at Gjældsbrevet, naar man abstraherer fra den Adgang til at erholde Capitalen udbetalt, som det giver, ei iøvrigt har nogen Pengeværdie. Men at dette ei kan være afgjørende, er allerede af den Grund klart, at ogsaa Obligationer, lydende paa Ihændehaveren, hvilke Alle ere enige om at tillægge Pengeværdie, ligeledes nærmest kun ere Midler til at bevise Skyldens Existens, og heller ikke, afseet fra den Adkomst, de give til at hæve Capital og Rente, iøvrigt have nogen Pengeværdie. Da Gjældsbreve, lydende paa Navn, kunne transporteres uden Debitors Samtykke, da de ligefrem ere Gjenstand for Kjøb og Salg, kunne udlægges Creditorer som Fyldestgjørelse for deres Tilgodehavende o. s. v., kan der ikke være nogen Tvivl om, at de, ligesaavelsom Gjældsbreve, lydende paa Ihændehaveren, kunne betragtes som selvstændige rørlige Ting, der have Pengeværdie. Man kan

ikke sige, at et Gjældsbrev, lydende paa Ihændehaveren, har en, af den Adkomst, det giver til at hæve Capital og Rente, uafhængig Værdie, heller ikke er Besidderen af et saadant Gjældsbrev eo ipso berettiget til Capitalen uden Hensyn til, om han paa retmæssig Maade er kommen i Besiddelse af det. Forskjellen mellem disse to Arter af Gjældsbreve er kun, at Ihændehaveren i det ene Tilfælde uden videre Beviis formodes at være rette Vedkommende, medens han i det andet Tilfælde maa legitimere sin Adkomst til at disponere over det. Forsaavidt man derfor har paaberaabt sig, at den, som paa ulovlig Maade har tilvendt sig et Gjældsbrev, lydende paa Navn, ordentligviis ei vil være istand til at benytte det uden en ny Forbrydelse (navnlig Forfærdigelsen af en falsk Transport, Fuldmagt eller Qvittering), da kan dette paa ingen Maade komme i Betragtning, naar det maa indrømmes, at Gjældsbrevet ikke først er blevet en res pretii ved den nye Forbrydelse, men at det allerede iforveien var en saadan. Man vilde dog aldrig tage i Betænkning at antage et Tyverie, naar En havde borttaget andre Gjenstande, t. Ex. Juveler eller Kunstsager af stor Værdie, hvilke han paa Grund af Omstændighederne og navnlig Tingenes egen Beskaffenhed ikke vilde være istand til at afhænde uden at producere en falsk Fuldmagt fra Eieren. Vor positive Lovgivning indeholder intet afgjørende Datum til Besvarelsen af Spørgsmaalet (som iøvrigt ikke egentlig forekommer os tvivlsomt). Paa den ene Side kan Frd. 1840 § 42 ikke bevise, at den, som fravender en Anden et Gjældsbrev, altid skal ansees skyldig i Bedragerie uden Hensyn til Maaden, hvorpaa, eller den Hensigt, hvori han har sat sig i Besiddelse af det; men paa den anden Side kan Spørgsmaalet heller ikke betragtes som afgjort i den modsatte Retning ved Frdgens § 37, allerede af den Grund, at det ingenlunde er klart, om Frd. har betragtet de i Paragraphen omhandlede Handlinger som virkelige Røverier, eller om den ikke snarere blot har anseet dem for ligesaa strafbare, som om de vare Røverier. Paragraphen taler iøvrigt ikke om den, som ved Vold fravender Nogen et til ham udstedt eller transporteret Gjældsbrev, men om den,

som ved Vold tvinger en Anden til at udstede en Forskrivning, der kan paadrage ham selv eller Andre Forpligtelser.

For at Borttagelsen af et Gjældsbrev skal kunne betragtes som Tyverie, maa den naturligviis iøvrigt have alle Tyveriets Kjendemærker. Det maa altsaa navnlig have været Gjerningsmandens Hensigt at tilegne sig det, for at benytte det som res pretii ved at sælge det, pantsætte det, hæve Capital eller Renter, eller deslige; af den Grund er det ikke nogen betydningsløs Distinction, cfr. Ørsted og Ussing, om Borttagelsen er iværksat af Trediemand eller af Debitor selv, thi medens den første ordentligviis vil have tilvendt sig Gjældsbrevet, for at sælge det eller pantsætte det eller hæve Capital eller Rente, og saaledes være skyldig i Tyverie, hvad enten Gjældsbrevet lyder paa Navn eller paa Ihændehaveren; vil Debitor i Almindelighed have forbundet en ganske anden Hensigt med Borttagelsen, nemlig den at tilintetgjøre Gjældsbrevet, eller skaffe det til Side. Forsaavidt det nu endog blot har været hans Øiemed derved at skaffe sig Henstand med Gjældens Betaling, idet han ikke fragaaer Gjælden, men blot vægrer sig ved at betale, indtil Gjældsbrevet er bragt tilstede eller mortificeret, kan der ei alene ikke være Spørgsmaal om, at Handlingen skulde kunne betragtes som Tyverie, men den Paagjældende vil endog efter Omstændighederne kunne slippe med Straf efter § 50. Har det endog været Debitors Hensigt aldeles at unddrage sig Gjældens Betaling, kan Borttagelsen ikke betragtes som Tyverie. Borttagelsen har vel ulovlig pecuniair Fordeel til Øiemed, men denne Fordeel vil Gjerningsmanden ikke skaffe sig ved at benytte Gjældsbrevet, men ved den Fragaaelse af Gjælden, hvortil han har banet sig Adgang ved at tilintetgjøre Gjældsbrevet eller skaffe det til Side. Borttagelsen maa derfor, i Henhold til den positive Tilkjendegivelse i § 42, betragtes som Bedragerie. Skulde det Tilfælde forekomme, at Debitor har havt isinde at benytte det af ham selv udstedte Gjældsbrev til at reise Penge, t. Ex. ved at overdrage eller pantsætte det til Trediemand, da maatte ogsaa den af Debitor selv paa tyvagtig Maade iværksatte Borttagelse betragtes som Tyverie. Forsaavidt Forfatteren, Pag. 146 øverst, yttrer, at Spørgsmaalet

ikke længere er af særdeles practisk Vigtighed, kan det dog bemærkes, at det, naar Gjældsbrevet er bortaget under et Indbrud, vil have en betydelig Indflydelse paa Straffen, om Borttagelsen betragtes som Tyverie eller en anden Forbrydelse.

8) Tyverie forudsætter dolus, cfr. Usfing 3 Udg. II Pag. 137, 4 Udg. Pag. 517. Det er ganske rigtigt, at Tyverie hører til de Forbrydelser, som efter deres Begreb nødvendig forudsætte dolus. Grunden hertil er, at den Hensigt at tilegne sig en fremmed Ting og derved tilvende sig en pecuniair Fordeel, er et væsentligt Moment i Tyvsbegrebet. Heraf følger dog ingenlunde, at t. Ex. den, der har tilegnet sig en fremmed Ting paa en Maade, som iøvrigt har alle Tyveriets Egenskaber, men t. Ex. i den Tanke, at Tingen tilhørte ham selv, ei kan straffes, naar Feiltagelsen dog er grundet i Mangel paa tilbørlig Agtsomhed. At den, som uden Bevidsthed om Handlingens Retsstridighed har foretaget en saadan Handling, ei kan straffes, følger af, at det overhoved, som Forfatteren ogsaa bemærker Pag. 138 øverst, er vor Lovgivnings almindelige Regel, at uagtsomme Eiendomsbeskadigelser ikke ere strafbare.

9) Borttagelsen maa være uretmæssig, cfr. Usfing, 3 Udg. Pag. 144 Lin. 8—19, 4 Udg. Pag. 523 Lin. 5—16.

§ 52.

Inddeling.

See Usfing 3 Udg. I. Pag. 149 Lin. 3—12. (4 Udg. Pag. 527 Lin. 3—17).

§ 53.

Om Straffen for første Gang begaaet Tyverie.

A. Simpelt Tyverie

See Usfing 3 Udg. § 223, Pag. 149—152. (4 Udg. § 227, Pag. 527).

I Forbindelse med det hos Forfatteren Anførte maa mærkes Frdgens § 32, der bestemmer, at de Handlinger, der i Loven henføres til Ran, Skulle, forsaavidt de bestaae i Borttagelsen af rørlige Ting, behandles i alle Maader efter Anordningens Be-

stemmelser om Tyverie. Efter hvad ovenfor i § 50 er bemærket om den for vor Ret eiendommelige Adskillelse imellem Tyverie og Ran, er det alle de Handlinger, som kunne henføres under det i Systemerne vedtagne Ransbegreb, der efter det Ovenanførte i Et og Alt skulle behandles som Tyverie. Mærk ogsaa Frdgens § 33 om den med Magt eller Trudsel forbundne Borttagelse af Andenmands Gods, cfr. Ussing § 245, Pag. 174 n. — Pag. 176 øverst.

Ved Stykket Pag. 152 Lin. 3—8, see Forelæsningens § 51 Nr. 1, b.

I Noten er ved en Trykfeil Lovens Straf for Valrov angivet at være foruden Tvigjæld 40 Lod Sølv i Stedet for 3 Gange 40 Lod Sølv.

§ 54.

B. Qvalificerede Tyverier.

1. Qvægtyverie paa Marken.

See Ussing 3 Udg. § 225, II. Pag. 153—55. (4 Udg. § 229, Pag. 531).

Ved Pag. 154 Lin. 2:

Her bør allerede Bestemmelsen i Frdgens § 6 Membr. 3 medtages, hvilken Forfatteren har refereret under Nr. 2.

Ved Pag. 154 Nr. 2:

Det er altsaa kun det Tyverie, der begaaes ved fra Marken at borttage Faar, Kalve eller Føl, der kan ansees som qvalificeret, forsaavidt som Straffens Minimum er 1 Aars Strafarbeide. — Uden dog ligefrem at modsige Forfatterens Yttring Lin. 14—21, finde vi dog Anledning til at fremhæve, at det ei udtrykkelig er bestemt i Frd., at Straffen for at borttage andre Creaturer fra Marken i Almindelighed skal være offentlig Arbeide. Den almindelige Regel i § 5, at Fængsel paa Vand og Brød kan idømmes, naar Domstolene finde de formildende Omstændigheder overveiende, maa ogsaa med Hensyn til disse Tyverier komme til Anvendelse. En lignende Bemærkning gjælder med Hensyn til Forfatterens Yttringer i Slutningen af §§ 226 og 227 om Kirketyverie og Slotstyverie.

§ 55.

2) Kirketyverie.

See Ussing 3 Udg. § 226, II, Pag. 155—56. (4 Udg. § 230, Pag. 533).

Begrebet om Kirketyverie maa nu efter Frd. 11 April 1840 § 7 indskrænkes til det Tyverie, som begaaes i Kirken; altsaa er det ikke Kirketyverie, naar Nogen stjæler Gjenstande, tilhørende Kirken og bestemte til Brug ved Gudstjenesten, medens de ere i en Andens t. Ex. Præstens Værge. Paa den anden Side viser navnlig Paragraphens 2den Passus, at der heller ikke fordres videre, end at Tyveriet skal være begaaet i Kirken; den borttagne Ting behøver ikke at være res sacra. Hvorvidt Tyveriet kan siges at være begaaet i Kirken, kan iøvrigt stundom være tvivlsomt, t. Ex. naar Noget er borttaget af Vaabenhuset, fra Kirkens Loft eller Taarn. I Motiverne i Coll. Tid. Pag. 405 siges det vel, at alle de forskjellige Dele af Kirken, t. Ex. dens Taarne eller Loft, efter almindelig Sprogbrug henføres under Kirken, og det yttres derfor, at § 7 bliver at anvende paa Tyverier, begaaede paa disse Steder; men dette er vist langtfra at være afgjort. I det Mindste maa dog en Undtagelse gjøres, naar t. Ex. Loftet ikke afbenyttes til Kirkens eget Brug, det vilde dog aabenbart være umuligt at betragte et Tyverie, der t. Ex. er begaaet paa Universitetsbibliotheket, som Kirketyverie. Med Hensyn til at det i Slutningen af § 7 hedder, at den, der stjæler af Kirkeblokken, i intet Tilfælde skal nyde godt af den mildere Bestemmelse i Paragraphens andet Membr., hvorimod han under alle Omstændigheder bliver at ansee efter Paragraphens første Membr., kan det bemærkes, at det dog i Henhold til Paragraphens første Passus maa antages forudsat, at Tyveriet er udøvet i Kirken. Ls. 6—16—4 taler ogsaa kun om den, som i Kirken opbryder Blokken. Den i Rescr. 17 Decbr. 1738 omhandlede Forbrydelse „at opbryde Fattiges Blokke paa Marken", der før Emanationen af Frd. 11 April 1840 straffedes med qvalificeret Straf efter Frd. 20 Febr. 1789 § 4, maa altsaa nu betragtes som simpelt Tyverie. Det Samme gjælder naturligviis om den i Frd. 8 Octbr. 1725 omhandlede Forbrydelse at stjæle

Bly af Kirken, der ligeledes forhen straffedes efter Frd. 20 Febr. 1789 § 4, cfr. Coll. Tid. 1840 Pag. 406.

§ 56.

3) Slotstyverie.

See Ussing 3 Udg. § 227, II. Pag. 156. (4 Udg. § 231, Pag. 534).

§ 57.

4) Posttyverie.

See Ussing 3 Udg. § 228 II. Pag. 156—57. (4 Udg. § 232, Pag. 534).

Bestemmelsen i Frdgens § 9 er navnlig ogsaa anvendelig, naar Nogen borttager et Brev, der ikke indeholder Penge, uagtet Borttagelsen da hverken gaaer ind under det strenge Begreb om Tyverie eller Bedragerie, (cfr. Ordene: „være sig Penge eller Andet"). Forsaavidt Paragraphen fordrer, at Forbrydelsen skal være udøvet, medens det Borttagne var under Postvæsenets Ansvar, blev det under Forhandlingerne i den viborgske Stænderforsamling bemærket, at Paragraphen dog maa ansees anvendelig paa det Gods, som om Vinteren overføres paa Isbaade uden Postvæsenets Ansvar, da denne Fritagelse for Ansvar alene kan antages at gaae ud paa det Tilfælde, at Godset skulde forulykkes med Isbaadene, see Vib. Stændertid. 1838 II. Pag. 1451, 1453. Overhoved synes det at maatte antages, at alt med Posten forsendt Gods, som er under Postvæsenets egen Varetægt, ogsaa maa siges at være under dets Ansvar i den Betydning, som her kommer i Betragtning, uanseet om Postvæsenet udtrykkelig maatte have erklæret ikke at ville tilsvare Erstatning, hvis det maatte forkomme, t. Ex. Passageergods med Personbefordring, forsaavidt det transporteres i de for samme indrettede særegne Rum eller paa særegne Vogne; thi med Hensyn til saadant Gods har dog Postvæsenet Pligter.

§ 58.

5) Skipperes og Styrmænds Tyverie paa det dem anbetroede Gods.

See Usſing 3 Udg. § 229 II. Pag. 157. (4 Udg. § 233, Pag. 535).

De ſidſte 5 Linier hos Forfatteren ſtaae ikke i Forordningen. Udkaſtet indeholdt vel en ſaadan Beſtemmelſe, men den blev efter Indſtilling af den roeskildſke Stænderforſamling udeladt ſom overfløbig, ſee Coll. Tid. for 1840 Pag. 411 og Roeskilde Stændertid. 1838 II. Pag. 2515, 2555.

§ 59.

6) Tyverie, begaaet i Anledning af Skibbrud, Ildebrand eller anden ſaadan Ulykke.

See Usſing 3 Udg. § 230 II. Pag. 158. (4 Udg. § 234 Pag. 535).

§ 60.

7) Indbrudstyverie.

See Usſing 3 Udg. § 231, II. Pag. 158—60. (4 Udg. § 235, Pag. 536).

Diſtinctionen mellem det mindre grove eller ſimple og det mere grove eller qvalificerede Indbrudstyverie er ikke rigtigt angiven af Forfatteren. Det ſimple Indbrudstyverie behøver aldeles ikke at være udøvet om Dagen. Lovgivningens Diſtinction er: om et Indbrudstyverie har været forbundet med Omſtændigheder, ſom indeholde ſkjellig Grund til at antage, at Gjerningsmanden i paakommende Tilfælde vilde bruge perſonlig Vold for at forſvare ſig ſelv eller ſine Koſter — hvilket efter Frdgens poſitive Bud ſkal antages, naar Indbrudet er ſkeet om Natten i beboet Sted —, eller om en ſaadan Henſigt ikke kan antages at have været tilſtede. Om det ſimple Indbrud handler Frd. i § 12 førſte Membr., ſee Usſing Pag. 159 Nr. 1. Fortolkningen af denne Beſtemmelſe er i flere Stykker tvivlſom.

I) Paragraphen fordrer for det Førſte: at Tyven paa den nærmere beſtemte Maade ſkal have banet ſig Adgang „til Huus, Gaard eller Værelſer, beboede eller ubeboede, eller til Skib". Her kan nu foreløbig bemærkes, at det

klarligen fremgaaer baade af de Forordningens Emanation forudgaaende Forhandlinger (Vib. Stænderttid. 1838 II. Pag. 1465—66, samt Commissarii Bemærkninger om Rosenørns Amendement Pag. 1467, Roesk. Stændert. 1838 II. Pag. 2416, 2419, 2423) og af den Sammenhæng, hvori Ordet Gaard forekommer i Paragraphen („Huus, Gaard eller Værelser"), at dette Ord maa betyde Gaardsrum eller Gaardsplads; derom kan fornuftigviis ikke reises nogen Tvivl, og det beroer paa en uforklarlig Misforstaaelse, naar Udgiverne af Jur. Ugeskr. i Anledning af en i 5te Aargang Pag. 946 indrykket Dom have yttret, at man af denne Dom kan slutte, at Ordet „Gaard" i § 12 ikke skal fortolkes som eensbetydende med Gaardsplads, men derimod som synonymt med, hvad man i Kjøbstæderne i daglig Tale forstaaer ved en Gaard, nemlig en med Port forsynet Bygning. Til en saadan Slutning giver den omhandlede Dom aldeles ingen Anledning. Dommen statuerede nemlig, at § 12 ikke kunde ansees anvendelig paa et Tyverie, der var udøvet paa en indhegnet Tømmerplads udenfor Vesterport, fordi Pladsen, „der ikke staaer i Forbindelse med noget til Beboelse indrettet Huus, og hvor der forøvrigt efter sammes Aflukning om Aftenen ikke findes Folk, efter de oplyste Omstændigheder ikke skjønnes at kunne sættes i Klasse med den i bemeldte Paragraph nævnte Gaard". Det er klart, at Dommen forudsætter, at en indhegnet Plads, der ikke staaer i Forbindelse med noget til Beboelse indrettet Huus, ikke kan betragtes som en Gaardsplads; men det kan umuligt udledes af hiin Passus, at Dommen har villet gjøre gjældende, at en indhegnet Plads ikke kan sættes i Klasse med en Bygning med Port paa, fordi den ikke staaer i Forbindelse med noget til Beboelse indrettet Huus. Hvad forøvrigt angaaer det ved hiin Dom foranledigede Spørgsmaal om Begrebet om en Gaardsplads, da maa dertil vistnok udfordres en indhegnet Plads, der er at betragte som Accessorium til et Huus, men det kan næppe fordres, at Huset skal være indrettet til Beboelse; den i hiin Dom omhandlede Tømmerplads har iøvrigt næppe havt de Egenskaber, som herefter maatte udfordres til en Gaardsplads. At Gaard betyder Gaardsplads, er altsaa en afgjort Sag.

Derimod kan det med Føie omtvistes, baade hvad der skal forstaaes ved „Huus“, og ved „Værelser“. Frd. 26 Marts 1841 § 7 viser, at Huus i Lovgivningen snart tages i en snævrere, snart i en mere omfattende Betydning, idet Ordet snart blot betegner de ganske eller tildeels beboede eller til Beboelse indrettede Bygninger, snart tillige indbefatter Kirker, Møller, Fabrikker, Magazinbygninger og andre Bygninger, som kunne sættes ved Siden deraf, ja endog aldeles ubetydelige Hytter og Skure, der blot tjene til Opbevaringssteder for Gjenstande af ringe Værdie. Det kunde nu synes, at Præsumtionen saa meget mere maatte være for, at Ordet Huus i § 12 er taget i den meest indskrænkede Forstand, da den før Frd. 1840 gjældende Lov om Indbrud, nemlig Frd. 4 Marts 1690, ved dette Ord endog kun kan antages at have villet betegne beboet Huus, og da Lovgiveren har anseet det fornødent i Frd. 26 Marts 1841 udtrykkelig at tilkjendegive, at Ordet i denne Anordning skal tages i en mere omfattende Betydning, men en lignende Tilkjendegivelse ikke findes i Frd. 1840. Hertil kommer, at der i al Fald ved Bestemmelsen i § 3 Nr. 2 og især Nr. 6 er draget Omsorg for, at Indbrud i saadanne Bygninger, som efter denne strenge Fortolkning af Ordet Huus ikke kunne indbefattes under § 12, altid ville blive ansete med en følelig Straf. Hvad angaaer Ordet „Værelse“, da betegnes derved vistnok, som Cassé har bemærket i Nyt Jur. Tidsskr. I. 1, Pag. 131, sædvanligst kun de afsondrede Dele af en Bygning, som ere indrettede til Ophold for Personer, og kun sjeldnere indbefattes derunder de afsondrede Rum, der ere bestemte til Opbevaringssteder eller til Foretagelsen af et eller andet Arbeide, t. Ex. Pulterkammer, Forraadskammer, Mælkestue og desl. Dette er et vigtigt Argument for at tillægge Ordet denne Betydning paa det omhandlede Sted i Frd. 1840. Derimod ere Cassés øvrige Grunde for denne Fortolkning ikke af megen Vægt; thi Tillæget „beboede eller ubeboede“ er aabenbart ikke hensat for at tilkjendegive, at de Steder, der ere betegnede som Værelser, om de endog i Øieblikket ere ubeboede, dog maae være indrettede til at beboes, men kun for stærkere at fremhæve Modsætningen imellem 1ste og 2det Membr. af § 12;

(cfr. Ordene: „indtrængt sig i et beboet Sted"). Naar hiin Forfatter fremdeles lægger Vægt paa, at Ordet Værelse i Frdgs. § 8 maa være taget i den omhandlede strengere Betydning (hvilket hele Sammenhængen viser), og deraf slutter, at det maa være taget i samme Betydning i § 12, da kunne vi ikke lade denne Maade at argumentere paa gjælde. Naar et Ord efter Sprogbrugen kan have forskjellige Betydninger, maa det først beroe paa Sammenhængen, hvilken Betydning der i ethvert Tilfælde bør foretrækkes, og dernæst maa, naar Sammenhængen ikke er afgjørende, men ogsaa kun da, Formodningen nærmest være for den sædvanligste Betydning; men at Lovgiveren skulde ville paalægge sig et, med den sproglige Meddelelses Natur saalidet overeensstemmende, Baand, ikke i den samme eller endog i flere med hinanden snævrere eller løsere forbundne Tilkjendegivelser at tage et Ord i forskjellige sprogrigtige Betydninger, er vistnok aldeles uantageligt. Hovedargumentet er derfor, at hiin snævrere Betydning af Ordet Værelse er den sædvanligste, der altsaa maa have Formodningen for sig, dersom Sammenhængen ikke medfører, at Lovgiveren snarere maa antages at have havt en anden Betydning for Øie. De Grunde, der efter det saaledes Bemærkede kunne anføres for at tage Ordene „Huus og Værelser" i den meest indskrænkede Betydning, kunne dog ikke betragtes som afgjørende. Hvad for det Første angaaer Ordet „Huus", da er det ikke det Sædvanlige derunder blot at indbefatte de Bygninger, som ganske eller tildeels ere indrettede til Beboelse; det Sædvanlige er tvertimod, at ogsaa Møller, Fabrikbygninger, Pakhuse o. s. v. derunder indbefattes; blot de i Frd. 26 Marts 1841 omtalte „smaa, aldeles ubetydelige Hytter og Skure, hvor kun Ting af ringe Værdie opbevares" pleier man at udelukke. Allerede af denne Aarsag kan man ikke grunde nogen Præsumtion for en mere indskrænket Betydning paa den udtrykkelige Tilkjendegivelse i hiin Anordning. Den hele Argumentationsmaade maa bruges med stor Varsomhed og vil overhoved sjeldent være anvendelig, naar det ikke kan skjønnes, at den udtrykkelige Tilkjendegivelse om den Betydning, i hvilken et Ord i en vis Anordning skal tages, er anseet fornøden, fordi en anden Be-

tydning af Lovgiveren blev forudsat at være sædvanligere eller ligesaa sædvanlig. Men nu lader det sig ikke nægte, at Tilkjendegivelsen i Frd. 26 Marts 1841 af en særegen Grund var, ihvorvel ikke egentlig nødvendig, saa dog særdeles hensigtsmæssig, thi efter den tidligere Lovgivning om Brandstiftelse var det ikke uomtvisteligt, i hvor omfattende Betydning Ordet Huus i 6—19—1 burde tages; navnlig kunde den Omstændighed give Anledning til Tvivl, at N. L. 6—19—4, der svarer til D. L. 6—19—3, til de i de sidstnævnte Artikler opregnede Gjenstande, hvis Antændelse straffes mildere end Ildspaasættelse paa Huus, føier Udhuse, som ere langt fra Gaarden. Dernæst kan det ikke med Føie paastaaes, at der var nogen særdeles Opfordring for Lovgiveren til, udtrykkelig at tilkjendegive det, dersom Ordet Huus i Frd. 1840 § 12 skulde tages i en mere omfattende Betydning end i Frd. 4 Marts 1690; her fulgte det nemlig af den hele Sammenhæng (mærk Ordene: „i Henseende til, at hans Forsæt kunde ligesaa snart være at myrde som at stjæle, om ham skete Hinder eller Modstand"), at der kun kunde være sigtet til beboet Huus. Sammenhængen viste altsaa, at den sædvanligste Betydning af Ordet ikke var tilsigtet; men dette gjælder ingenlunde om Frd. 11 April 1840, der kun gjør Anvendelsen af den for det grovere Indbrudstyverie i 2det Membr. foreskrevne Straf afhængig af, at Indbrud er skeet i beboet Sted, eller at der iøvrigt er Omstændigheder tilstede, der berettige til den Formodning, at Tyven i paakommende Tilfælde vilde bruge personlig Vold for at forsvare sig og sine Koster. Der er fremdeles ikke alene ikke Noget i Sammenhængen af § 12, 1ste Membr., der taler imod at forstaae Huus i dette Ords sædvanlige omfattende Betydning, men Sammenhængen er endog til Hinder for at indskrænke Betydningen af Huus til de Bygninger, der ganske eller tildeels ere indrettede til Beboelse, thi, naar endog Indbrudstyverie i Gaardsrum belægges med qvalificeret Straf, er det i høieste Grad urimeligt, at Indbrud i Møller, Pakhuse, Fabrikbygninger, Lader og desl. kun skulde straffes som simpelt Tyverie.

Vi antage derfor, at Ordet Huus bør forstaaes om enhver

Bygning blot med Undtagelse af saadanne smaa, aldeles ubetydelige Hytter og Skure, som Frd. 26 Marts 1841 § 7 omtaler. Denne Fortolkning er ogsaa forudsat under Stænderforhandlingerne, cfr. Roesk. Stændertid. II. Pag. 2416 (fraliggende Lader, Tørve- og Brændehuse); den bestyrkes fremdeles ved den Yttring i Motiverne, at Paragraphen ikke har indskrænket sig til at sætte forhøiet Straf for Indbrud om Natten, men ogsaa bestemt særegen Straf for det Tyverie, der skeer ved Indbrud i Folks Bolig eller andre Bygninger paa en Tid, der ikke kan henføres til Nat. Ved en Dom i Jur. Ugeskr. II. Pag. 867 er § 12 1ste Membr. anseet anvendelig paa en Person, som havde begaaet Indbrud i en ubeboet Mølle (stadfæstet i Høiesteret, Jur. Ugeskr. III. Pag. 96); Jur. Ugeskr. IV. Pag. 709 (Loftskammer); Jur. Ugeskr. V. Pag. 332 (Paragraphen blev anvendt paa Indbrud i den lukkede Reberbane paa Nørrebro); Jur. Ugeskr. 1853 Pag. 478 (et, en særegen Bygning dannende, Hønsehuus); Jur. Ugeskr. 1854 Pag. 851 (en ubeboet til Boutik indrettet Fjællebod); Høiesteretstid. f. 1857 Pag. 31 (Hønsehuus).

Hvad dernæst angaaer Betydningen af Ordet „Værelse", da synes Sammenhængen ikke at tilstede, at det tages i den sædvanlige indskrænkede Betydning; thi naar endog Tyverie, udøvet i et Gaardsrum, belægges med qvalificeret Straf, blot fordi Tyven har banet sig Adgang dertil paa den særegne Maade, Paragraphen nærmere bestemmer, synes det samme consequent at maatte gjælde, naar Tyven paa saadan Maade har skaffet sig Adgang til f. Ex. Pulterkamre, Forraadskamre, Kjøkkener, Mælkestuer og overhoved alle de afsondrede Rum i en Bygning, som kunne sættes i Lighed med hiint. Ordet Værelse kan efter Sprogbrugen betyde saadanne Localer, og Sammenhængen kræver, at denne Betydning foretrækkes for den mere indskrænkede, skjøndt denne er den sædvanligere. Denne Fortolkning af Ordet Værelse er ogsaa under de Forordningens Emanation forudgaaende Forhandlinger bestandig bleven forudsat saavel fra Stændernes som fra Regjeringens Side, cfr. Roesk. Stændertid. 1838 II. Pag. 2420 („det forekommer Comiteen at være klart, at en heel Masse af ofte ubetydelige Tyverier, som forøves i Udhuse paa

Landet, paa Lofts- og Tagkamre i Stæderne vilde komme ind under de qvalificerede Tyverier, uden at det qvalificerende Moment i mangfoldige Tilfælde har stort at betyde"), cfr. ligeledes Pag. 2515 samt Motiverne i Coll. Tid. Pag. 417 („endog de jevnlig forekommende Tyverier ved Indbrud i Portkamre o. s. v. bør uden Hensyn til det Stjaalnes Værdie ansees med en alvorlig Straf"). Domstolene have ligeledes tillagt Ordet Værelse den mere omfattende Betydning, cfr. de i Nyt Jur. Tidsskr. I. 1ste Hefte Pag. 133 citerede Høiesteretsdomme af 15 Octbr. 1840 og 19 Jan. 1841, af hvilke den ene ansaae § 12 1ste Membr. anvendelig paa et Fruentimmer, der havde forøvet Tyverie i et, i Nærheden af et af hende beboet Loftskammer værende, Qvistkammer, hvortil hun havde banet sig Adgang ved at frabrække et løst Bræt i Skillerummet mellem bemeldte Qvistkammer og Loftsgangen; den anden bragte Paragraphen til Anvendelse paa en Person, der havde stjaalet nogle Jerntøndebaand fra et i et Huus, hvor han havde arbeidet, værende Loftskammer, til hvilket han havde skaffet sig Adgang paa den Maade, at han med Fingrene fraboiede de 2 Søm, ved hvilke Vinduet til samme udvendigt var befæstet, cfr. ogsaa Dom i Jur. Ugeskr. V. Pag. 299, ved hvilken § 12 1ste Membr. sammenholdt med § 80 blev anseet anvendelig paa en Person, der en Eftermiddag havde indfundet sig i et Huus i Kjøbenhavn og med et Brækjern forsøgt at opbryde en Kjøkkendør, hvilket dog ikke lykkedes, da Jernet gik i Stykker. — Naar vi saaledes antage, at Ordet Værelse bør tages i den vidtløftigste Forstand, saa følger deraf dog ikke, at Indbrud i ethvert afsondret Rum i en Bygning bliver at henføre under Paragraphen, til Exempel i et Spisekammer, der kun er frembragt ved med et Skillerum at afdele et Stykke fra Kjøkkenet eller et andet Værelse, i et Aflukke under Trappen o. desl. Saadanne Aflukker kunne aldeles ikke sprogrigtigen henføres under Ordet Værelse; Paragraphens Anvendelse paa den, der ved Vold havde skaffet sig Adgang til saadanne Steder, vilde enten skee ifølge en udvidende Fortolkning eller en analogisk Anvendelse; men til ingen af Delene er der tilstrækkelig Grund, see Dom i Jur. Ugeskr. IV. Pag. 896 (et Lukaf ved Siden af Be-

boelsesleiligheden antoges efter de fremkomne Oplysninger ikke at have været af saadan Beskaffenhed, at det kunde subsumeres under Begrebet Værelse).

II. Paragraph 12, 1ste Membr. fordrer for det Andet, at Tyven har banet sig Adgang til de nys omhandlede Steder:

1) paa en voldsom Maade, eller

2) ved Hjælp af Dirikker, falske eller tillistede Nøgler, eller

3) ved at stige over Huus, Muur eller andet saadant Lukke, eller

4) ved at stige ind af Vinduer, Skorstene eller andre saadanne Aabninger, der ikke ere bestemte til Indgang. — Derimod er Indsnigen i saadanne Steder, naar samme ikke er skeet for der at udøve natligt Tyverie, i hvilket Tilfælde § 12, 2det Membr. kommer til Anvendelse, ikke sat ved Siden af Indbrud.

Vi ville nærmere betragte de enkelte Momenter af § 12, 1ste Membr. Lovbestemmelsen er altsaa anvendelig:

1) paa den, der har begaaet Indbrud i Ordets bogstavelige Forstand, ɔ: ved Anvendelsen af Vold har skaffet sig Indgang, hvor der ingen Indgang var, eller hvor Indgangen var lukket. Der fordres ikke, som nogle ældre Jurister antog, Anvendelse af nogen særdeles betydelig Magt, t. Ex. at Døre ere sprængte, Mure nedrevne; det er t. Ex. nok, at en Rude er slaaet ind, en Laas udskaaret eller sprængt o. s. v. At den Deel af Bygningen, hvorpaa Brudet er skeet, ikke var i god Stand, kan ikke komme i Betragtning, naar Vold dog maatte anvendes, for at Tyven kunde komme ind; men dersom Tyven har benyttet Tilstedeværelsen af en Brøst, der endnu ikke var istandsat, saaledes at Vold var nødvendig til at trænge ind, — dersom han t. Ex. er krøbet ind gjennem et Hul paa en Muur, som kun var tilstoppet med Halmknipper eller tildækket med opstillede Brædder, hvilke han kun behøvede respective at udtage eller bortflytte, — da har han ikke begaaet Indbrud og kan ikke straffes efter § 12, 1ste Membr., cfr. Dom i Jur. Ugeskr. IV. Pag. 176, hvorved det modsatte Resultat blev antaget sandsynligviis paa Grund af en urigtig Fortolkning af Bestemmelsen om Indstigen gjennem Aabninger, der ikke ere bestemte til Indgang, men denne Dom blev for-

andret i Høiesteret, see Pag. 335 l. c. — Et saadant Tyverie er saavel fra den objective som fra den subjective Side mindre strafbart. Den særdeles Beskyttelse for Boligen og andre Bygninger, som den qvalificerede Straf gaaer ud paa at tilveiebringe, maa fornuftigviis være betinget af, at Enhver anvender den tilbørlige Omhu paa at sikkre sig selv, og den Tyv, som ikke har nogen Hindring at overvinde, har ikke viist den samme Dristighed og Farlighed, som den, der var i det modsatte Tilfælde.

2) Ved Siden af det egentlige Indbrud (den voldsomme Indtrængen) har Forordningen med Rette sat det Tilfælde, hvor Tyven har skaffet sig Indgang ved Dirikker, falske eller tillistede Nøgler. Det er nemlig klart, at der er ligesaa megen Trang til Husets Betryggelse mod uretmæssig Indtrængen ved Hjælp af Dirikker og lignende Instrumenter, som mod voldsom Indtrængen. Fra den subjective Side synes det ogsaa uvæsentligt, hvilke ulovlige Midler Tyven har anvendt for at aabne den tilborligt aflukkede Indgang. Det har uden Tvivl ogsaa været Lovgiverens Tanke, at Enhver, som paa ulovlig Maade ved dertil egnede Redskaber aabner en aflaaset eller paa anden lignende Maade lukket Indgang, skal straffes efter § 12 1ste Membr.; men det maa tilstaaes, at Udtrykkene ikke ere aldeles heldigt valgte. Naar der nemlig foruden Dirikker nævnes falske (eftergjorte) og tillistede Nøgler, er derved givet Anledning til at betvivle, at Paragraphens Bestemmelse er anvendelig paa den, der skaffer sig Indgang ved Hjælp af den rette Nøgle, han tilfældigviis har fundet, eller ved Hjælp af en tilfældigviis passende fremmed Nøgle. Herved er Døren aabnet for de spidsfindige, for den sunde Menneskeforstand saa anstødelige Distinctioner, hvilke man, som det blev fremhævet i den roeskildske Stænderforsamling, see Tid. 1838 II. Pag. 2416 og 2515, endog afseet herfra, havde saa stor Aarsag til at befrygte paa Grund af den i mange Tilfælde uforholdsmæssig haarde Straf, Paragraphen foreskriver. Disse ere da heller ikke udeblevne. Man har saaledes en Dom, i hvilken en Nøgle, som Tyven havde borttaget fra Vinduesskarmen i en Stald, hvor han havde seet den blive henlagt, ikke er bleven anseet for tillistet, og § 12 som Følge heraf betragtet som uanvendelig, see Jur. Ugeskr. VIII. Pag.

747; derimod er § 12 anseet anvendelig i et Tilfælde, hvor Tyven havde skaffet sig Indgang ved Hjælp af en medbragt Nøgle, som han foregav at have fundet, og som det faldt ham ind muligen kunde passe i Laasen, jfr. H. R. T. 1857 Pag. 25, see ligeledes H. R. T. 1857 Pag. 436 (Tyven havde aabnet Døren til et Pakkammer med Nøglen til sit eget Klædeskab, efterat han tidligere havde overbeviist sig om, at den passede; ogsaa i dette Tilfælde fandtes § 12 anvendelig). Man har fremdeles ikke faa Domme, ved hvilke Aabningen af tilbørligt lukkede Døre ved Hjælp af dertil egnede Instrumenter ikke er bleven henført under § 12, fordi disse Instrumenter ikke vare Dirikker, see t. Ex. Jur. Ugeskr. V. Pag. 325; ved denne Dom blev § 12 fundet uanvendelig paa en Person, som havde skaffet sig Adgang til Maskinhuset paa en Landeiendom ved i Sprækken imellem Dør og Stolpe at indstikke et medbragt Instrument, hvormed han fratog den Hvirvel eller Krog, hvormed Døren indenfor var tillukket, fordi det medbragte Instrument, der ikke var benyttet til Aabning af nogen Laas, ikke skjønnedes at kunne sættes ved Siden af Dirikker eller falske Nøgler, cfr. ligeledes Jur. Ugeskr. VIII. Pag. 952, hvor § 12 blev anseet uanvendelig paa en Person, der havde aabnet Yderdøren til Fæhuset ved Hjælp af et Stykke tyndt Jern, hvormed han, da Døren ikke sluttede tæt til Karmen, opslog en indvendig paasat Krog. Denne Dom er stadfæstet af Høiesteret, Jur. Ugeskr. VIII. Pag. 1196, see fremdeles H. R. T. 1857 Pag. 134. Det ved disse Domme antagne Resultat bliver saameget mere paafaldende, naar man sammenligner dem med et Par andre Domme, see saaledes Dom i Jur. Ugeskr. IV. Pag. 671, ved hvilke § 12 1ste Membr., er fundet anvendelig paa en Person, som havde skaffet sig Adgang til en Gaard ved at løfte en Staldd ør, som førte ud til Marken, og indvendig var forsynet med paasat Krog, af Hængslerne. Dette blev nemlig betragtet som en voldsom Indtrængen; men dersom Paagjældende havde løftet Krogen af ved et eller andet medbragt Instrument, vilde han kun være blevet dømt efter § 1, fordi et saadant Instrument ikke kunde sættes i Lighed med en Dirik. Et lignende Tilfælde forekommer i Jur. Ugeskr. f. 1848

Pag. 906; den Paagjældende havde banet sig Adgang til Huset paa den Maade, at han løftede den øverste, med Hængelaas forsynede, Halvdør saaledes iveiret, at den nederste Halvdør, der holdtes lukket ved en, en halv Tomme bred Slagliste, aabnedes; i dette Tilfælde fandtes § 12 anvendelig.

3) Aldeles overeensstemmende med den Tanke, der ligger til Grund for hele Forskriften i § 12 1ste Membr., at qvalificeret Straf skal idømmes den, som, for at stjæle, paa ulovlig Maade trænger sig ind i tilbørligt aflukkede Bygninger, og saaledes gjør de Foranstaltninger unyttige, som Enhver selv har at træffe til sin Sikkerhed, er den paafølgende Bestemmelse, der sætter det ved Siden af voldsom Indtrængen, naar Nogen har skaffet sig Indgang ved at stige over Huus, Muur eller andet saadant Lukke. Det har vistnok ikke ligget i Lovgiverens Tanke ved Valget af Ordene Muur eller andet saadant Lukke at antyde, at der gives Indhegninger, der ere mindre solide og betryggende end Mure, og at den, som stiger over en saadan Indhegning, kun skal straffes for simpelt Tyverie. Men man indseer let, at med samme Føie, hvormed det er kaldet i Tvivl, om et indstukket Stykke Jern, hvormed en Klinke eller Krog, som kun kunde aftages indenfra, er afløftet, kan sættes i Lighed med en Dirik, med samme Føie kan man betvivle, om et Plankeværk, et Stakit, et Gjærde, en Hække og desl. kunne sættes i Classe med en Muur, — om der ikke i al Fald fordres en vis Høide for en saadan Indhegning o. s. v. Ved en af Landsoverretten i Viborg afsagt Dom, der findes i Jur. Ugeskr. 1854 Pag. 690, er § 12 imidlertid fundet anvendelig paa en Tyv, som havde banet sig Vei til Gaarden ved at overstige et Plankeværk, hvis Høide angives at have været 1½ à 2 Alen; see fremdeles en, ligeledes af Landsoverretten i Viborg afsagt Dom i Jur. Ugeskr. 1856 Pag. 127.

4) Paragraph 12 1ste Membr. gjør endelig ogsaa den Anvendelse af den omhandlede almindelige Grundsætning, at Indstigen igjennem Vinduer, Skorstene og andre saadanne Aabninger, som ikke ere bestemte til Indgang, skal sættes i Lighed med Indbrud. Herved er for det Første at bemærke, at forsaavidt saadanne Aabninger kunne lukkes, t. Ex. Vinduer, Loftsluger o. s. v., fordres det dog

ikke til Paragraphens Anvendelse, at de have været lukkede, og at Tyven ved Vold eller paa anden dermed i Classe staaende Maade har aabnet dem. Det maa iøvrigt bemærkes, at ligesom det ikke kan betragtes som egentlig Indbrud, naar Nogen uden Anvendelse af Vold bortfjerner Gjenstande, som ere anbragte, for interimistisk at tildække eller tilstoppe Aabninger, der ere opstaaede ved Brøstfældighed, cfr. ovenfor, saaledes kan Forordningen heller ikke, naar den sætter Indstigen ved Siden af Indbrud, antages at have sigtet til Indstigen igjennem Aabninger, der ikke forsætlig ere anbragte af Nødvendighed eller for Nyttens Skyld, men kun opstaaede af Brøstfældighed. Det er derfor med Rette antaget, at § 12 ikke kunde anvendes paa en Tyv, som havde skaffet sig Adgang til et Huus ved at flytte en, for at frede for en manglende Tavl i Gavlen, løst henstillet Halvdør, for derefter gjennem denne Aabning at krybe ind i Loen jfr. Jur. Ugeskr. V. Pag. 39. Ligeledes maa det utvivlsomt billiges, at en Person, der havde begaaet Tyverie i et Fiskerhuus, hvis ene Væg indtil Grunden var nedfalden, kun straffedes efter § 1, „fordi ingen Indstigning havde fundet Sted", see Jur. Ugeskr. VII. Pag 795. Derimod forekommer det os meget tvivlsomt, om det kan billiges, at § 12 er anseet uanvendelig paa en Person, der fra Gaden var kroben gjennem en i Muren anbragt Aabning, hvori det var bestemt, at Vinduer skulde anbringes, see Jur. Ugeskr. VII. Pag. 757. En lignende Dom findes i Jur. Ugeskr. 1854 Pag. 373, cfr. derimod Jur. Ugeskr. for 1857 Pag. 903, der synes at forudsætte en strengere Anvendelse af Bestemmelsen, see fremdeles H. R. T. for 1857, Pag. 84.

Indbrudstyverie er, som ovenfor bemærket, qvalificeret, naar det har været forbundet med Omstændigheder, som indeholde skjellig Grund til at antage, at Gjerningsmanden i paakommende Tilfælde vilde bruge personlig Vold for at forsvare sig selv eller sine Koster. Som et saadant Tilfælde skal det efter Paragraphens udtrykkelige Bud betragtes, (cfr. For-

bindelsen mellem tredie Sætning i 2det Membr. og de foregaaende Sætninger: „eller dersom ellers“), naar Tyven ved Nattetid har indtrængt sig i et beboet Sted paa en af de i 1ste Membr. anførte Maader, eller naar han paa en underfundig Maade har indsneget sig sammesteds for at kunne udøve Tyverie til hiin Tid. Denne Bestemmelse om qvalificeret Straf for det Indbrudstyverie, som udøves om Natten i beboet Sted, er af indgribende practisk Betydning, hvorimod den mere almindelige Bestemmelse om det Indbrudstyverie, som paa Grund af de concrete Omstændigheder giver Anledning til at antage, at Gjerningsmanden i paakommende Tilfælde vilde gribe til personlig Vold, kun sjelden vil komme til Anvendelse. Med Hensyn til dette Tilfælde bemærke vi blot, at det ikke er en nødvendig Betingelse, at Tyveriet er udøvet om Natten; § 12 2det Membr. vil t. Ex. være anvendelig, naar et Indbrudstyverie er begaaet om Dagen af flere Personer i Forening eller med væbnet Haand i et eensomt liggende Huus, der kun er beboet af Oldinger, Qvinder og Børn, see Vib. Stændertid. 1838 II., Pag. 1461 (den kongl. Commissarii Yttringer).

Forsaavidt som det nu efter det Ovenanførte skal ansees som natligt Indbrud i beboet Sted, naar Nogen paa en underfundig Maade har indsneget sig i et beboet Sted, forat udøve Tyverie der om Natten, kan det bemærkes, at det næppe har været Lovgiverens Mening, at Indsnigningen skulde være iværksat paa en særdeles snedig eller lumsk Maade, men Lovgiveren har uden Tvivl blot villet antyde, at der med det at indsnige sig er forbundet en Underfundighed, som opveier den Dristighed, det egentlige Indbrud forudsætter. Det kan imidlertid ikke nægtes, at dette Tillæg „paa en underfundig Maade“ kan give Anledning til at betvivle Bestemmelsens Anvendelighed i mangt et Tilfælde, hvor saadan Tvivl ikke ellers med Føie vilde kunne reises. Med Hensyn til den Anvendelse Domstolene (Høiesteret derunder indbefattet) have givet denne Deel af 2det Membr., maa det bemærkes, at samme i flere Tilfælde er fundet uanvendelig paa Tyve, som uden forudfattet Plan om Dagen i lovligt Ærinde vare komne ind i Huset, og som ifølge et derefter

fattet Forsæt, i Stedet for at forføie sig bort havde benyttet Leiligheden til at skjule sig, cfr. Nyt Jur. Tidsskr. I, 1 Hefte, Pag. 138—39, Jur. Ugeskr. II. Pag. 317. — Med Hensyn til Anvendelsen af § 12 2det Membr., kan iøvrigt følgende bemærkes:

Det Spørgsmaal kan opkastes, hvad der skal forstaaes ved Nattetid. Man maa her nærmest holde sig til den almindelige Sprogbrug, og der kan saaledes ikke være Tale om at regne Natten fra Solens Nedgang til dens Opgang, uagtet Frd. 16 Febr. 1820 § 12 maaskee kan synes at skjelne paa denne Maade; men ved Nattetid maa nærmest forstaaes den Tid, paa hvilken Folk pleie at være gaaede tilsengs; denne kan nu ikke fixeres til noget bestemt Klokkeslet, og det kan navnlig ikke komme i Betragtning, at Kl. 10, som Ørsted i sin Tid har gjort gjældende, efter offentlig Foranstaltning proclameres som Sengetid, see „Om Tyverie" Pag. 174; thi Hensigten med denne saakaldte Proclamation er dog hverken at befale Folk at gaae tilsengs Kl. 10, eller forbyde dem at begive sig tidligere til Ro. Den sædvanlige Sengetid er ogsaa deels paa visse Steder og for visse Classer sildigere, deels navnlig paa visse Aarstider tidligere. Som Domme, i hvilke dette Spørgsmaal er blevet afgjort, kunne t. Ex. mærkes: Jur. Ugeskr. III. Pag. 631, i denne Dom blev § 12 2det Membr. anvendt paa et Indbrudstyverie, begaaet i Helsingør henimod Kl. 10, efterat Tyven havde seet Lyset blive slukket og deraf formodet, at Folkene vare gaaede tilsengs; Jur. Ugeskr. V. Pag. 175, (2det Membr. blev anvendt paa Indbrud i en Bondegaard paa en Tid, da Tyven formodede, at Beboerne vare gaaede tilsengs og efter hans Formening Kl. 9½); Jur. Ugeskr. V. Pag. 689, (2det Membr. anvendt, hvor et Indbrudstyverie i en Gaard paa Landet var iværksat mellem 9 og 10 om Aftenen, efterat Beboerne vare gaaede tilsengs); fremdeles Jur. Ugeskr. 1853 Pag. 630 (et paa Landet i April Maaned om Aftenen mellem 9 og 10 udøvet Indbrudstyverie ikke henført under § 12, 2det Membr., fordi samme, naar hensees til Aarstiden, og hvad der iøvrigt forelaae, ikke med Bestemthed kunde siges at være forøvet ved Nattetid); Jur. Ugeskr. 1856 Pag. 903 (et i Juli Maaned ei længe efter Kl. 10 i beboet Sted iværksat

Indbrudstyverie ikke henført under § 12, 2det Membr., da det navnlig i Betragtning af Aarstiden ikke kunde ansees godtgjort, at samme var begaaet efter Sengetid). Da der ingen fast Grændse er, maa der, som ogsaa er skeet i nogle af de ovenciterede Domme, ogsaa kunne tages Hensyn til, hvad Tyven kan antages at have formodet eller vidst om Sengetiden i det Huus, hvor Indbrudet iværksattes, cfr. Frd. 26 Marts 1841 § 1 in fine. At Tyven har havt Kundskab om, at Beboerne paa den Tid, han agtede at begaae Forbrydelsen, mod Sædvane endnu vilde være oppe, til Exempel paa Grund af en eller anden Lystighed, maa ligeledes komme i Betragtning, cfr. en af Høiesteret stadfæstet Dom i Jur. Ugeskr. 1850 Pag. 8, cfr. Følgebladet til Ugeskr. f. 1853, Pag. 9, ved hvilken ikke 2det, men 1ste Membr. i et saadant Tilfælde blev anvendt.

Paragraph 12, 2det Membr. skal anvendes, naar Tyven om Nattetid paa en af de i 1ste Membr. anførte Maader har indtrængt sig i et beboet Sted. Et beboet Huus er nu aabenbart et beboet Sted; Bestemmelsen er altsaa efter sit bogstavelige Indhold ligefrem anvendelig paa Enhver, som ved Nattetid har gjort Indbrud i beboet Huus, om han end ikke har indtrængt sig i nogen beboet Deel af samme, eller passeret noget Sted, som stod i umiddelbar Forbindelse med eller var i den umiddelbare Nærhed af Beboelsesleiligheden. At den umiddelbart paafølgende Passus „eller dersom ellers o. s. v." viser, at Lovgiveren har betragtet det, at et Indbrudstyverie er udøvet ved Nattetid i beboet Sted, som Noget, der, uden Hensyn til de med det enkelte Tilfælde forbundne concrete Omstændigheder, indeholder skjellig Grund til at antage, at Gjerningsmanden i paakommende Tilfælde vilde bruge personlig Vold forat forsvare sig selv eller sine Koster, kan ikke retfærdiggjøre en indskrænkende Fortolkning; det kan ikke uden den allerstørste Vilkaarlighed paastaaes, at Lovgiveren umuligt kan have betragtet natligt Indbrudstyverie i ubeboede Dele af et beboet Huus som Vidnesbyrd om en saadan Dristighed og Farlighed hos Tyven, at man kunde tiltroe ham, at han i paakommende Tilfælde vilde bruge personlig Vold for at forsvare sin Person eller sine Koster. Den bogstavelige Fortolkning blev uden Tvivl ogsaa oprindelig fulgt

i Praxis ved Anvendelsen af Frd. 11 April 1840 § 12, saaledes blev det ved en af Landsoverretten i Kjøbenhavn under 23 Febr. 1843 afsagt Dom, see Jur. Ugeskr. IV. Pag. 497, statueret, at § 12 2det Membr. maatte anvendes paa et natligt Indbrudstyverie i en Lo, „da det ikke kunde komme i Betragtning, at ingen af Beboerne havde Natteleie enten i den Længe af Gaarden, hvor Indbrudet skete, eller i nogen af de to tilstødende Længer". Men da denne Dom blev forandret i Høiesteret, see Jur. Ugeskr. VII. Pag. 755 Noten, blev det en Tid lang antaget, at Høiesteret, der ogsaa, før Frd. 1840 udkom, havde fortolket Frd. 4 Marts 1690 paa en lignende indskrænkende Maade, ikke ansaae 2det Membr. anvendeligt, naar ikke de Steder i et beboet Huus, til hvilke Tyven havde banet sig Adgang, vare beboede eller stode i umiddelbar Forbindelse med Beboelsesleiligheden. Denne Fortolkning blev som en Følge heraf fulgt i nogle senere Overretsdomme, see t. Ex. Dom i Jur. Ugeskr. VII. Pag. 755. Imidlertid er den bogstavelige Fortolkning dog atter efter nogle Aars Forløb fulgt i adskillige Overretsdomme, see t. Ex. Jur. Ugeskr. 1852 Pag. 587 (§ 12 2det Membr. anvendt paa natligt Indbrud i et Contoir; Gjerningsmanden vidste, at Ingen havde Soveleilighed i Nærheden af Contoiret, og det var oplyst, at Døren til Contoiret var lukket, saaat man ikke derfra kunde komme til de andre Værelser i Huset), cfr. ligeledes en Dom i Jur. Ugeskr. 1848 Pag. 190 (natligt Indbrudstyverie, udøvet i et Bryggers, hvorfra der gjennem Stegerset var Adgang til Dagligstuen, hvor Beboerne sov, men hvortil Døren dog indvendig fra skal have været lukket med en paasat Krog, straffet efter § 12 2det Membr.). Dog finder man atter i Jur. Ugeskr. 1856 Pag. 903 en Landsoverretsdom, der gaaer ud fra den indskrænkende Fortolkning af § 12 2det Membr., idet samme blev fundet uanvendeligt paa en Tyv, der ved Nattetid havde gjort Indbrud i en under Reisestuen i en Kro værende Kjælder, der vendte ud imod Landeveien, og til hvilken der ikke var Adgang fra selve Bygningen, men kun gjennem en Nedgang fra Fortouget. Landsover- samt Hof- og Stadsrettens Praxis har altsaa fra 1840—56 været vaklende. Om Høiesteret i det samme Tidsrum stadig har fastholdt den samme Fortolkning af § 12 2det

Membr. er umuligt at afgjøre efter de forhaandenværende Data, men om Høiesterets nuværende Praxis kan der ingen Tvivl være. Det fremgaaer klart af de i Høiesteretstid. meddeelte Domme, at Høiesteret følger den bogstavelige, uden Tvivl ene rigtige Fortolkning, see Høiesteretsttid. for 1857 Pag. 123 jfr. Pag. 133, og Pag. 137 (§ 12 2det Membr. anvendt paa natligt Indbrudstyverie i en Lo, i hvilken der vel var indrettet et Karlekammer, hvor der jevnlig, og saaledes ogsaa den Nat, laae Folk, men til hvilket der dog ikke var Adgang fra Loen; fremdeles paa natligt Indbrudstyverie i et Spisekammer, der var anbragt i en beboet Længe; fra Spisekammeret førte en Dør, der var tillaaset, ind til Bryggerset, hvorfra 2 utillaasede Døre førte ind til beboede Værelser), see fremdeles Høiesteretstid. for 1857 Pag. 588 jfr. Pag. 589 (§ 12 2det Membr. anvendt paa natligt Indbrud i et Meubelmagazin, hvortil hele Stueetagen i et beboet Huus benyttedes; intet Menneske havde Natteleie i Magazinet, da Tyveriet udførtes; fra Magazinet havdes gjennem en Dør Adgang til en liden Forstue, hvorfra en Trappe førte op til 1ste Sal, hvor Husets Beboere sov, og Dørene til disse Værelser vare aflukkede). Ved privat Meddelelse er det os derhos bekjendt, at den ovenfor citerede Dom i Jur. Ugeskr. for 1856 Pag. 903 er forandret ved Høiesteretsdom af 21 Novbr. 1856, idet Retten bragte § 12 2det Membr. til Anvendelse.

Bestemmelsen i § 12 2det Membr. synes fremdeles at maatte anvendes, naar Nogen vel ikke har begaaet Indbrud i beboet Huus (idet han t. Ex. selv havde Ophold i Huset eller fandt Porten eller Gadedøren aaben), men dog, værende i Huset, ved Indbrud eller paa nogen anden af de i 1ste Membr. omhandlede Maader har indtrængt sig i beboet Værelse. Det kan vel ikke nægtes, at Ordene „indtrænge sig i et beboet Sted“ kunne modtage baade en snævrere og en videre Fortolkning. At beboede Værelser og et bemandet Skib ere beboede Steder, er aldeles utvivlsomt. Men det er ligeledes afgjort, at Ordet „Sted“ undertiden betegner en fast Eiendom, et Huus med Tilliggende („han har et Sted paa Landet“ kan ikke betyde: „han har et Værelse paa Landet“). At indtrænge sig i et beboet Sted kan ganske

sikkert betyde at indtrænge sig i et beboet Huus, og dette er maaskee endog den Betydning, der ligger nærmest, naar Sammenhængen ikke viser hen til en videre Betydning. Dersom Frd. 11 April 1840, ligesom den tidligere Lovgivning, havde indskrænket sig til at sætte qvalificeret Straf for natligt Indbrud, og hvad dermed kan sættes i Classe, saaat Forskriften i § 12 1ste Membr. slet ikke var bleven given, og dersom Begyndelsen af § 12 da havde været saaledes affattet: „Har nogen Tyv paa en voldsom Maade, eller ved Hjælp af Dirker, falske eller tillistede Nøgler ved Nattetid indtrængt sig i et beboet Sted", da vilde vi for vort Vedkommende antage, at beboet Sted efter Sprogbrugen nærmest og naturligst maatte forstaaes om beboet Huus, og at den, som uden at gjøre Indbrud var kommet ind i Huset, men ved Indbrud var trængt ind i et beboet Værelse, ikke kunde siges at have indtrængt sig i beboet Sted i Lovens Betydning. Men nu er § 12 ganske anderledes affattet og netop affattet saaledes, at den hele Sammenhæng, saavidt vi skjønne, afgjørende taler for den videre Fortolkning af Ordet „beboet Sted". Naar Lovgiveren, efter i Paragraphens 1ste Membr. at have sat høi Straf for ved Indbrud og desl. at bane sig Adgang til Huus, beboede eller ubeboede Værelser og Skib, derefter vilde foreskrive endnu høiere Straf for den, som om Natten paa lige Maade banede sig Adgang ikke til samtlige i det Foregaaende nævnte Steder, men alene til beboet Huus, saa er det ganske uforklarligt, at han ikke brugte det allerede i det foregaaende givne, aldeles utvetydige „beboet Huus", men i Stedet for Huus valgte et Ord, som i denne Sammenhæng nærmest og naturligst maatte antages at skulle omfatte foruden Huus ogsaa Værelser og Skib; dette er efter vor Mening Hovedargumentet for den videre Fortolkning. Udtrykket „beboet Sted" er tvetydigt; det kan betegne beboet Huus alene, men det kan ogsaa omfatte andre Localiteter, alt efter den Sammenhæng, hvori det forekommer, og nu ligger det efter den Sammenhæng, hvori det forekommer i § 12, nærmest at forstaae det om Huus, Værelse og Skib. Dette Argument bestyrkes yderligere ved den Maade, hvorpaa Overgangen er gjort fra Paragraphens 1ste til dens

2det Membr.: „men er det om Nattetid, at Tyven o. s. v.", hvilken aabenbart vilde være mindre passende, naar Betingelserne for Anvendelsen af 1ste og 2det Membr. vare saa forskjellige, som de maatte erkjendes at være, naar 2det Membr. kun angik Indbrud i Huus, men ikke i de øvrige i 1ste Membr. nævnte Localiteter; fremdeles derved, at Motiverne, uagtet de iøvrigt fremhæve Forskjellen mellem Betingelserne for Anvendelsen af 1ste og 2det Membr., ikke indeholde nogen Antydning om, at dette ikke er anvendelig paa Indbrud i alle de Localiteter, som 1ste Membr. angaaer. Endelig maa det bemærkes, at man, naar beboet Sted antages at skulle betyde beboet Huus, kommer til det urimelige Resultat, at § 12 2det Membr. ikke er anvendeligt paa natligt Indbrud i Skib, der har Folk ombord, uanseet den fuldstændige Aarsagernes Lighed, som her er tilstede. Betyder „beboet Sted" beboet Huus, maa Lovgiveren paa Grund af Sammenhængen med det forangaaende 1ste Membr. nødvendig erkjendes indirecte at have tilkjendegivet, at 2det Membr. kun angaaer Indbrud i Huus, men ikke i Værelse eller Skib. At natlige Indbrud i Beboelsesleiligheder i et Huus uden Indbrud i selve Huset bør straffes efter § 12 2det Membr., skal ligeledes, efter hvad der fra paalidelig Kilde er os meddeelt, være statueret ved Høiesteretsdom af 30 Juni 1846, see ogsaa Høiesteretsdom 29 August 1849, der findes i Følgebladet til Jur. Ugeskr. 1853 Pag. 6, jfr. Dom i Jur. Ugeskr. 1849 Pag. 649, hvilken vi i det Følgende nærmere skulle omhandle.

Dersom en Tyv om Natten ved Indbrud har banet sig Adgang til en ubeboet Deel af et beboet Huus, men ikke gjort Indbrud i Huset selv eller i nogen beboet Deel af samme, da kan § 12 2det Membr. ikke ansees anvendeligt, i det Mindste ikke naar man holder fast ved den bogstavelige Fortolkning. Tyven skal nemlig om Nattetid paa en af de i 1ste Membr. anførte Maader have indtrængt sig i beboet Sted, og dette kan han ikke siges at have gjort, naar han ikke paa saadan Maade har indtrængt sig i selve Huset eller nogen beboet Deel af samme, men kun i en ubeboet Deel. Det kan imidlertid omtvistes, om denne Bestemmelse ikke paa Grund af det i 2den Passus af 2det Membr.

udtalte Synspunct bør udvides til dette Tilfælde. Herfor kan nemlig Noget synes at tale, naar Tyven enten var ubekjendt med Localiteterne i det Huus, hvor han vilde stjæle, eller vidste, at de Dele af samme, til hvilke han banede sig Adgang, ikke vare langt borte fra den beboede Deel; thi i begge disse Tilfælde 'maa det have staaet for ham som en ikke usandsynlig Eventualitet, at han kunde støde paa Mennesker, som vilde gjøre ham Modstand [1]). Da Bestemmelsen i 2det Membr., 1ste Passus, imidlertid er grundet paa en legal Præsumtion (cfr. 2den Passus: at den, som ved Nattetid gjør Indbrud i beboet Sted, i paakommende Tilfælde vilde bruge personlig Vold for at forsvare sig selv eller sine Koster), saa kan en saadan Udvidelse vistnok ingenlunde billiges; vi fastholde altsaa den bogstavelige Fortolkning. — Hvad Høiesteret angaaer, da fremgaaer det allerede af de os af de trykte Samlinger bekjendte Domme, at Retten ikke ubetinget anvender § 12 2det Membr. paa de her omhandlede Tilfælde, og efter paalidelig privat Meddelelse maa det endog antages, at Retten gaaer ud fra den bogstavelige Fortolkning. Casse har i Nyt Jur. Tidsskr. I. 1 Hefte Pag. 138 meddeelt, at ikke § 12 2det Membr., men § 12 1ste Membr. af Høiesteret ved Dom af 20 April 1841 er bragt til Anvendelse i en Sag, under hvilken Følgende var oplyst: 1) medens Tiltalte opholdt sig i en Kjøbmands Kjælderstue, var den Tanke pludselig opstaaet hos ham at sætte sig i Besiddelse af de Penge, der maatte være i Pengeskufferne; han skjulte sig derfor i et mørkt Lukaf i Kjældergangen, indtil Husets Folk vare gaaede til Ro, og Klokken var bleven $10^{3}/_{4}$, hvorefter han begav sig ind i Kjælderstuen, til hvilken Døren stedse stod aaben, og med en der liggende Kniv opbrød en Pengeskuffe, af hvilken han borttog en Deel Penge. 2) Tiltalte havde en anden Aften paa lignende Maade skjult sig paa Trappegangen i samme Gaard, hvilket Skjul han

[1]) Anderledes forholder det sig derimod, naar de Steder, i hvilke Tyven havde indtrængt sig, laae langt borte fra de beboede Dele, og dette derhos var Gjerningsmanden bekjendt; om en Udvidelse af 2det Membr. til saadanne Tilfælde kan der fornuftigviis slet ikke være Spørgsmaal.

forlod, da Klokken var bleven 10¾, og han mærkede, at Alt var roligt i Huset; han forføiede sig da hen til Boutiksdøren, og da han af Krampen paa Døren kunde slutte sig til, at en Krog indvendig var paasat, gjennemborede han med et medhavende Centrumbor, som han efter sit Foregivende havde havt Brug for ved et i Gaarden forrettet Arbeide, Døren under Krogen, og efterat han paa denne Maade havde faaet Døren aabnet, bortstjal han den i Disken værende Pengeskuffe med de Penge, som vare deri. Grunden for, at Tiltalte ikke blev straffet efter § 12 2det Membr., men kun efter § 12 1ste Membr., uagtet han om Natten havde begaaet Indbrudstyverie i et beboet Huus, maa aabenbart have været følgende: 1) at han ikke havde indsneget sig i selve Huset, da han paa lovlig Maade var kommen ind i Kjælderstuen, og at heller ikke det, at han skjulte sig i et mørkt Lukaf i Kjældergangen eller paa Trappegangen, var Indsnigning i beboet Sted, og 2) at hans Indbrud i Boutiken ikke var Indbrud i beboet Sted. I de trykte Samlinger findes dernæst en Høiesteretsdom, den ovenciterede Dom 29 August 1849, Følgebladet til Jur. Ugeskr. 1853 Pag. 6, der forandrer Landsoverrettens Dom, i hvilken Factum refereres saaledes, see Jur. Ugeskr. 1849 Pag. 649: Tiltalte var overbeviist om 3 Gange ved Hjælp af en af ham selv til dette Brug forfærdiget falsk Nøgle at have aabnet en Dør, som paa Trappegangen af en Kjøbmandsgaard i Korsør vender ud til Boutiken, og der af en aabenstaaende Pengeskuffe at have borttaget Penge, ialt 17 Rdl.; to af disse Tyverier vare udøvede om Natten. Overretten statuerede nu, at § 12, 2det Membr. ikke kunde bringes til Anvendelse paa disse Tyverier, uagtet de vare forøvede om Natten og i beboet Sted, fordi Tiltalte ikke paa den anførte Maade havde banet sig Adgang til selve Huset, hvori Boutiken befandtes, men hvergang var gaaet ind gjennem den aabent staaende Port, hvorimod Tiltalte, der var 20 Aar gammel og ikke forhen tiltalt eller straffet, efter § 12, 1ste Membr., cfr. § 82 blev dømt til 4 Aars Forbedringshuusarbeide. Høiesteret dømte Tiltalte til Arbeide i Kjøbenhavns Tugthuus i 6 Aar. Denne Straf blev, som man vel kan formode, ikke idømt i Henhold til § 12 1ste Membr. (hvis høieste Straf rigtignok er 6 Aar), men

i Henhold til § 12, 2det Membr. (Minimum), og Grunden til at samme blev anvendt, var, efter hvad der er os meddeelt, at der i Boutiken var en uaflaaset Dør, som førte ind til Beboelsesværelserne, blandt hvilke Familiens Sovekamre. Retten antog, at denne Boutik efter Localiternes Beskaffenhed maatte regnes med til den beboede Deel af Huset, og fandt Bestemmelsen om natlig Indtrængen i beboet Sted bogstavelig anvendelig.

Med Hensyn til Anvendelsen af § 12 2det Membr. kan endnu bemærkes, at en til Beboelse afbenyttet Localitet naturligviis ikke ophører at være et beboet Sted, fordi Beboerne ere fraværende paa den Tid, Forbrydelsen udøves. Ifølge det for Bestemmelsen til Grund liggende Synspunct, cfr. 2den Passus, synes den dog ikke at være anvendelig, dersom Tyven, førend han iværksatte Forbrydelsen, havde havt Kundskab om, at samtlige Beboere vilde være fraværende. Dette er ogsaa antaget af Domstolene, see t. Ex. Jur. Ugeskr. 1853 Pag. 3 og Høiesterets Tid. 1857 Pag. 4 og 5, jfr. Pag. 6, ligeledes Pag. 335. Derimod kan den Omstændighed, at Nogen paa den Tid, et natligt Indbrud forøves i et Locale, i hvilket Ingen kan siges at boe, af en eller anden Grund der var tilstede, ikke hjemle Anvendelsen af § 12 2det Membr. (naar t. Ex. Nogen er stillet paa Vagt i en til Pakhuus indrettet særlig Bygning, hvor Ingen har Sovekammer eller anden Bolig), cfr. hvad ovenfor blev bemærket med Hensyn til Spørgsmaalet om en anden Udvidelse af § 12 2det Membr.

Det følger af Sagens Natur, at et Indbrudstyverie ikke allerede kan ansees fuldbyrdet, saasnart Nogen, i den Hensigt at stjæle, paa en af de i § 12 omhandlede Maader har indtrængt sig i Huus o. s. v., men at desuden et Tyverie maa være fuldbyrdet. Der kunde imidlertid dog være nogen Anledning til at opkaste det Spørgsmaal, om ikke den fulde for Indbrudstyverie foreskrevne Straf maatte være anvendelig, saasnart et med Hensigt til at stjæle iværksat Indbrud var fuldbyrdet, da Paragraphens 1ste Membr. efter Bogstaven kun fordrer, at en Tyv (og saaledes kan efter den almindelige Sprogbrug allerede den kaldes, som forsøger at stjæle) paa en voldsom eller anden lignende Maade har banet sig Adgang til Huus o. s. v., uden tillige at fordre, at Noget

skal være stjaalet, og 2det Membr. ligeledes kun fordrer, at Tyven paa den nærmere bestemte Maade har indtrængt sig eller indsneget sig forat kunne udøve Tyverie. Hertil kommer, at det, forend Frd. 11 April 1840 udkom, af lignende Grunde var antaget ifølge langvarig constant Hoiesteretspraxis, at den, som havde begaaet Indbrud forat stjæle, skulde straffes med den fulde for Indbrudstyverie foreskrevne Straf, om han end Intet havde borttaget. Den Indvending, som kan udledes af Ordene i Slutningen af 2det Membr. („og dersom Nogen har udøvet flere deslige dumdristige og farlige Tyverier"), er ikke stærkere end de Grunde, der kunde anføres mod den omhandlede Fortolkning af de ældre Love. De Viborgske Stænder havde derfor ogsaa i deres Betænkning fremsat en Redactionsbemærkning, der gik ud paa, at det udtrykkelig skulde tilkjendegives, at Paragraphen forudsætter, at et Tyverie virkelig er blevet udøvet, men denne Bemærkning blev ikke taget til Følge, fordi det, som efter den udtrykkelig skulde tilkjendegives, af Cancelliet meentes „aldeles klart at ligge i Anordningens Bestemmelser", see Coll. Tid. f. 1840 Pag. 418. Heri kunne vi nu vel ikke være enige, men vi antage dog ogsaa, at de ovenfor anførte Grunde for at betragte Indbrudstyverie som fuldbyrdet med Indbrudet ikke ere tilstrækkelige, og at den tidligere, vistnok i sig selv urigtige, Fortolkning af de ældre Love ikke bør have nogen Indflydelse paa Fortolkningen af den nu gjældende Forskrivt. Praxis fordrer ogsaa som Betingelse for Anvendelsen af den fulde Straf, at et Tyverie er fuldbyrdet, see Høiesterets Dom 28 August 1849, Følgebladet til Jur. Ugeskr. 1853 Pag. 6, jfr. Jur. Ugeskr. 1849 Pag. 529.

Med Hensyn til Anvendelsen af § 12 bør endnu Følgende bemærkes:

1) Forat et Indbrudstyverie kan siges at være tilstede, maa Tyven være kommen ind i den Localitet, til hvilken han ved Indbrud har banet sig Adgang, (cfr. Udtrykket „indtrængt sig i" i 2det Membr.). Dersom t. Ex. altsaa en Tyv, ved Vold har tilveiebragt en Aabning paa et Huus, slaaet en Rude ind, hugget Hul i en Væg eller desl., og blot stukket Armen ind gjennem denne og paa denne Maade, uden at gaae igjennem

Aabningen, udtaget Kosterne, er § 12 ikke anvendelig, hvoraf følger, at Tyven, naar ellers ingen anden qvalificerende Omstændighed er tilstede, bliver at straffe efter § 1. Dette er ogsaa antaget af Domstolene. see t. Ex. Jur. Ugeskr. 1848 Pag. 673 og Høiesteretstid. 1857 Pag. 124, sammenholdt med Pag. 140 Nr. 66. Om det iøvrigt, forat Tyven kan siges at være kommen ind i eller have indtrængt sig i vedkommende Gaard eller Huus o. s. v., bør fordres, at han er kommen derind med hele sit Legeme, eller om det er tilstrækkeligt, at han har indbragt den største Deel af samme, saa at t. Ex. blot en Haand eller en Fod er bleven udenfor, kan vistnok omtvistes. Os forekommer det vel, at den Paagjældende ogsaa i det sidstnævnte Tilfælde efter almindelig Sprogbrug maa siges at være kommen ind, men det Modsatte er antaget i flere af Landsover- samt Hof- og Stadsretten afsagte Domme, see t. Ex. Jur. Ugeskr. VII. Pag. 96 (Tyven stod med venstre Been paa en indenfor Vinduet staaende Bænk, det høire Been hvilede i Karmen saaledes, at den høire Fod var udenfor Bygningen), Jur. Ugeskr. 1855 Pag. 734 (Tyven laae paa Maven i Vinduet og en dertil stødende Disk, medens Fødderne og noget af Benene vare udenfor). Det er maaskee ikke overflødigt at tilføie, at den Tyv, der ikke er kommen ind, meget vel kan blive at straffe for attenteret Indbrudstyverie, altsaa efter § 12, sammenholdt med § 80, nemlig naar han har forsøgt at trænge ind gjennem Aabningen og deri er bleven forhindret.

2) Forat et Indbrudstyverie kan siges at være tilstede, er det ikke tilstrækkeligt, at Nogen paa en af de i § 12 omhandlede Maader har indtrængt sig i et af de der omhandlede Steder og derefter begaaet Tyverie, men det maa uden Tvivl fordres, at det allerede paa den Tid, han iværksatte Indbrudet, var hans Forsæt at stjæle. Dette Forsæt maa naturligviis altid præsumeres hos den, som, efterat have begaaet Indbrud, har stjaalet, dersom der ikke oplyses Omstændigheder, som bestyrke hans Foregivende om at have iværksat Indbrudet i en anden Hensigt, og derved tillige gjøre det antageligt, at han, først efterat være kommen ind, har besluttet at stjæle, see Jur. Ugeskr. 1857

Pag. 37 (Tiltalte, hvis Forklaring om, at han havde banet sig Adgang til Huset for at sætte sig i Besiddelse af en Skjorte, som beroede der og maatte antages at have tilhørt ham, ikke kunde forkastes, blev ikke straffet efter § 12, men efter § 1).

§ 61.

Tilfælde, hvori den almindelige Tyvsstraf er uanvendelig paa Grund af Forbrydelsens særegne Beskaffenhed.

See Usfing 3 Udg. § 238 Pag. 167—168. (4 Udg. § 242 Pag. 548—49).

§ 62.

Om Sammenstød af flere Tyverier, samt af Tyverie og andre under Frd. 11 April 1840 henhørende Forbrydelser.

(See disse Forelæsningers § 43, efr. ogsaa Frd. 11 April 1840 § 3 Nr. 8 samt Bestemmelsen i Frdgens § 19).

§ 63.

Om foregaaende og samtidig Medvirkning til Tyverie.

See Usfing 3 Udg. § 239 Pag. 169, 2det og 3die Stykke og Pag. 170. (4 Udg. § 243 Pag. 550, 2det og 3die Stykke og Pag. 551).

§ 64.

Om Hælerie.

See Usfing 3 Udg. § 240—242 Pag. 170—173. (4 Udg. § 244—246 Pag. 551—554).

§ 65.

Om Straffen for gjentaget Tyverie.

See Usfing 3 Udg. § 232—235 samt § 236 Nr 1 og 3, Pag. 160—164. (4 Udg. § 236—239 og § 240 Nr. 1 og 3, Pag. 542—546).

Nr. 5 og 6 Pag. 164 og 165 (4 Udg. Pag. 546) kunne ogsaa bemærkes, skjøndt de ikke udelukkende vedkomme Materien om Tyverie.

§ 66.

Om Straffen for dem, som afverlende findes skyldige i Tyverie og Hælerie.

See Usfing 3 Udg. § 243 Pag. 173. (4 Udg. § 247 Pag. 554).

Her bør ogsaa mærkes 5te Membr. af Frdgens § 79 om ulovlig Omgang med Hittegods.

§ 67.

Om Straffen for dem, som afvexlende findes skyldige i Tyverie og andre ligesaa grove Forbrydelser mod Frd. 1840, samt i de sidstnævnte Forbrydelser og Hælerie eller svigagtig Omgang med Hittegods.

See disse Forelæsningers § 44. Usfing 3 Udg. § 236 Nr. 4 Pag. 164 og § 243 Slutning Pag. 173. (4 Udg. § 240 Nr. 4 Pag. 546 og § 247 Slutning Pag. 554).

§ 68.

Om Attentat paa Tyverie og Hælerie.

See Usfing 3 Udg. § 239 Pag. 169, 1ste Stykke samt den der citerede § 285, fremdeles Slutningen af § 244 Pag. 173—174, (4 Udg. § 243 Pag. 550, samt § 248 Pag. 554).

§ 69.

Om Tyverie begaaet af Børn mellem 10 og 15 Aar.

See Usfing 3 Udg. § 237 Pag. 165—67. (4 Udg. § 241 Pag. 546—548).

§ 70.

Om Paatalen og Straffestedet.

See Usfing 3 Udg. § 287 Pag. 222—223. (4 Udg. § 290 Pag. 598).

Paatalen er altid offentlig undtagen for de under Frdgens § 30 henhørende Tyverier. Den i næstsidste Membr. af § 30 anordnede Politieretsbehandling er ikke som den i Frdgens § 52 omhandlede den, som bruges i offentlige Politiesager. — Hvad angaaer Straffestedet tilføies L. 29 Decbr. 1850 og L. 30 Novbr. 1857 § 1.

Tillæg.

Følgende med Tyverie meer eller mindre beslægtede Forbrydelser kunne passende behandles i Forbindelse med samme.

§ 71.

1) Det saakaldte Brugstyverie.

See Usfing 3 Udg. § 250 Pag. 181—82. (4 Udg. § 254 Pag. 562).

§ 72.

2) Ulovlig Skovhugst og andre Skovforbrydelser.

See Usſing 3 Udg. § 298 Pag. 241—46. (4 Udg. §§ 307—308 Pag. 622—627).

§ 73.

3) Ulovlig Jagt og Fiskerie.

See Usſing 3 Udg. §§ 299—301 Pag. 246—258. (4 Udg. §§ 309—311 Pag. 627—639).

Ved Pag. 254 Lin. 8—15:

Handlingen maa i det her omhandlede Tilfælde betragtes som Ran og altsaa straffes med Tyvsstraffen.

Ved Pag. 254 Lin. 26 ff.:

Den her omhandlede Opfattelse har utvivlsomt særdeles meget for sig.

Ved Pag. 257 Nr. 2:

See nu Loven 29 Decbr. 1857 om Fiskerie i Liimfjorden §§ 47—50.

§ 74.

4) Indgreb i Forfatterrettigheder og Eftergjørelse af Kunstarbeider.

See Usſing 3 Udg. § 281 Pag. 216—217. (4 Udg. §§ 291—296 Pag. 598—607).

Med Hensyn til Indgreb i Forfatterrettigheder maa nu mærkes den vigtige Lov om Eftertryk m. m. 29 Decbr. 1857. Lovens første 8 Paragrapher give detaillerede Regler om Berettigelsen til fra først af at udgive og foranstalte nye Oplag af literaire Arbeider; heraf vil det være tilstrækkeligt at fremhæve Følgende.

Forfatteren af et Skrivt er eneberettiget til at udgive det; han kan ved Contract overdrage sin Ret til Andre for kortere eller længere Tid indtil 30 Aar efter sin Død. Denne Ret gaaer, forsaavidt den ikke af Forfatteren er afhændet, ved hans Død for et Tidsrum af 30 Aar over paa den, hvem han ved Testamente har overdraget samme; i Mangel deraf paa hans Ægtefælle; efter dennes Død paa hans Livsarvinger, og, hvor saadanne ikke findes, paa hans Forældre og Sødskende i Over-

eensstemmelse med Arvelovens §§ 1—3. Den her omhandlede Eneret fortabes ikke, fordi den i lang Tid lades ubenyttet; dog maa det bemærkes, at det, naar Exemplarer af det sidste Oplag af et allerede ved Trykken eller paa anden lignende Maade udgivet Værk ikke i 5 Aar have været at erholde hos Forlæggeren, da ikke er forbudet Andre at foranstalte et nyt Oplag, see § 12. Ved Foranstaltningen af et saadant Oplag erhverves imidlertid ingen Eneret, og, naar den efter Loven til Udgivelsen Eneberettigede senere foranstalter en ny Udgave, er derved enhver Anden paany udelukket fra at udgive Værket. Det er Eftertryk, naar nogen Uberettiget paany udgiver et Skrivt jfr. § 11, og den, som deri gjør sig skyldig, straffes med Bøder fra 50 til 1000 Rdl., ligesom han og forbryder alle de Exemplarer af det uretmæssige Oplag, som her i Riget forefindes og ere bestemte til Salg, hvilke skulle confisceres og tilintetgjøres, medmindre Forfatteren eller, hvis der er en særlig Forlægger, begge i Forening forlange sig det udleveret; saa skal og den, som har gjort sig skyldig i Eftertryk, erstatte den Forurettede al derved foraarsaget Skade, hvilken navnlig skal beregnes til Bogladeprisen for et saa stort Antal Exemplarer af den sidste retmæssige Udgave, som det kan oplyses eller med Rimelighed skjønnes, at der er afhændet af den ulovlige Udgave. Den, som vidende forhandler et her i Riget eftertrykt Skrivt, straffes med de for Eftertryk foreskrevne Bøder, som dog kunne nedsættes til 20 Rd., men der paahviler ham intet Erstatningsansvar, jfr. § 20.

Characteren af Eftertryk ophæves ikke derved, at der ved Gjengivelsen af et Skrivt foretages Forkortelser, Tillæg eller Omskrivninger jfr. § 14. Det er iøvrigt en Selvfølge, at Forbudet mod Eftertryk ikke blot rammer Gjengivelsen af det hele af en Anden udgivne Skrivt, men at ligeledes Gjengivelsen af enkelte Dele eller Partier gaaer ind under samme, see § 1 (Ordene: „ganske eller for en Deel“). Foruden at imidlertid den ordrette Anførelse af enkelte Sætninger af et trykt Skrivt ikke kan ansees som Eftertryk, § 13 Nr. 1, er det fremdeles fastsat, at Forbudet mod Eftertryk ikke skal gjælde Optagelsen af enkelte af trykte

Skrivter uddragne Stykker, Digte o. desl. i critiske og literairhistoriske Værker, og ikke heller Optagelsen af saadanne enkelte Stykker eller Digte i Læsebøger, Skolebøger, Visebøger og lignende Samlinger, naar der er hengaaet mindst 1 Aar fra Skrivtets første Udgivelse, dog at Forfatterens Navn tilføies, forsaavidt det allerede er offentliggjort jfr. § 13 Nr. 4 og 5. Undtagne fra Forbudet mod Eftertryk ere fremdeles Aftryk i Dagblade af enkelte Artikler i andre Dagblade, dog at Kilden hver Gang udtrykkelig angives, samt Aftryk af Digte som Text for musicalske Compositioner med Tilføielse af Digterens Navn, forsaavidt dette allerede er offentliggjort, § 13 Nr. 2 og 3.

Til Forbrydelsens Fuldbyrdelse fordres ikke, at det uretmæssige Oplag har været udbudet til Salg, eller at noget Exemplar af samme virkelig er blevet afhændet, men kun, at Trykningen er tilendebragt, cfr. § 11.

Er et Skrivt af en dansk Forfatter blevet eftertrykt udenfor Kongeriget og derefter indført her i Riget, bliver for det Første den ovenfor anførte Regel om de forefundne Exemplarers Confiscation at anvende paa samme; fremdeles skal det med Eftertryk forbundne Erstatningsansvar i dette Tilfælde paahvile den, som til Forhandling har indført eller vidende her forhandler Eftertrykket, ligesom han ogsaa bliver at straffe med de for Eftertryk foreskrevne Bøder, dog saaledes, at disse for den, som kun har befattet sig med Forhandling af det af en Anden indførte Skrivt, kunne nedsættes til 20 Rdl., cfr. § 20. Søgsmaal for Eftertryk kan kun anlægges af den Forurettede og kan kun antages, naar Forurettelsen paatales inden Aar og Dag, efterat det ulovlige Skrivt offentlig er bekjendtgjort til Salg paa det Sted, hvor den sidste retmæssige Udgave er udkommen, jfr. § 22; heraf følger da, at Søgsmaalet ikke præscriberes, naar en Bekjendtgjørelse enten overhoved ikke, eller ikke paa dette Sted, har været iværksat. De i det Foregaaende fremsatte Bestemmelser blive ogsaa i det Hele, saavidt Sagens Natur tillader det, at anvende paa geographiske, topographiske, naturvidenskabelige og lignende Tegninger og Afbildninger, der efter deres Hovedøiemed ikke ere at betragte som Kunstværker; disse Afbildninger skulle

nemlig efter § 9 ansees lige med trykte Skrivter, og det Samme skal efter § 10 gjælde om musicalske Compositioner, der udgives i Trykken, eller paa anden Maade offentliggjøres ad mechanisk Vei; med Hensyn til disse mærkes saaledes § 13 Nr. 6.

Det maa endnu bemærkes, at det i Lovens § 20 er tilkjendegivet, at den i Eftertryk (eller Fortryk) Skyldige ved sit Forhold kan have forskyldt høiere Straf end den foreskrevne Bod af 50—1000 Rdl. Hensigten med denne Tilkjendegivelse kan jo ikke være, ganske i Almindelighed at give Domstolene en facultativ Myndighed til at tilkjende den Skyldige høiere Straf, naar de maatte finde, at en saadan efter de foreliggende Omstændigheder kunde være forskyldt (t. Ex. naar det ulovlige Oplag ikke havde været annonceret til Salg, eller naar det var meget stort, derhos særdeles feilfuldt og særdeles priisbilligt, men det, uagtet der saaledes havdes en Rimelighed for, at det kunde have vundet stor Udbredelse, dog ikke kunde antages at have havt synderlig Afsætning, saaat Erstatningsansvaret kun blev ubetydeligt); heller ikke kan der være taget Hensyn til en blot successiv Concurrence af Eftertryk (eller Fortryk) med en anden Forbrydelse (t. Ex. naar Eftertrykkeren har forfærdiget en falsk Forlagscontract med Forfatteren, ifølge hvilken denne vilde have autoriseret Udgivelsen, eller naar En først har stjaalet og derefter udgivet et Haandskrivt). Hvad der sigtes til, er uden Tvivl, at den ulovlige Udgivelse selv har været iværksat paa en saadan Maade, som, afseet fra Loven om Eftertryk, efter den øvrige Lovgivning medfører større Straf; herunder hører navnlig det Tilfælde, at Eftertrykkeren har givet det ulovlige Oplag Udseende af at være lovligt, idet samme ved Angivelsen paa Titelbladet fremtræder som henhørende til et allerede existerende retmæssigt Oplag; et saadant Eftertryk indeholder et Bedragerie og bør naturligviis straffes som saadant.

Fremdeles bør det endnu med Hensyn til Materien om Eftertryk bemærkes, at Loven 29 Decbr. 1857 § 16 fastsætter, at Ingen uden ved særlig Lov kan erhverve udelukkende Ret til at udgive Love, ministerielle og Øvrighedsresolutioner samt Domme. Heraf følger uden Tvivl, at Forskrivterne om Eftertryk

kun kunne finde en begrændset Anvendelse paa de af Private foranstaltede Samlinger af Love, Resolutioner eller Domme, hvis Udgivere jo heller ikke paa nogen Maade kunne betragtes som Forfattere af vedkommende Love o. s. v. Medens det saaledes vistnok maatte erkjendes for Eftertryk, naar Nogen foranstaltede et nyt priisbilligere Aftryk af t. Ex. den Ussingske Rescriptsamling, og medens han ikke vilde kunne undgaae Ansvar herfor ved enkelte Udeladelser eller Tilføielser, maa det paa den anden Side vistnok statueres, at ikke blot Aftrykket af et enkelt Rescript, en enkelt Resolution, endog med den Paaberaabelse af denne Samling som Kilde, er fuldkommen tilladelig, men at det Samme ogsaa gjælder om dens Afbenyttelse ved Redactionen af Samlinger efter en anden Plan, t. Ex. en Samling af de ved det juridiske Studium vigtigste Rescripter og Resolutioner.

Loven af 29 Decbr. 1857 har ikke blot under Straf forbudt Eftertryk, men ogsaa et andet Indgreb i Forfatterens Eneret, hvilket den meget passende kalder Fortryk. Herom hedder det i § 15: „Ingen maa uden Samtykke af Forfatteren eller den, der er indtraadt i hans Ret (Lovens § 3), førend 30 Aar efter hans Død i Trykken udgive eller ad anden mechanisk Vei mangfoldiggjøre hans haandskrevne Arbeider eller Prædikener, Leilighedstaler, Forelæsninger eller lignende mundtlige Foredrag". De i det Foregaaende ved Materien om Eftertryk omhandlede Bestemmelser i § 20 om det ulovlige Oplags Confiscation samt om Straffen og Erstatningen gjælde efter Paragraphens udtrykkelige Bydende ogsaa om Fortryk. Det er imidlertid klart, at den Bestemmelse, at Erstatningssummen skal beregnes efter Bogladeprisen for et saa stort Antal Exemplarer af den sidste retmæssige Udgave, som der kan oplyses eller med Rimelighed skjønnes at være afhændet af den ulovlige Udgave, ikke kan anvendes. Det kan imidlertid ingenlunde antages, at Erstatningen derfor skulde beregnes efter Bogladeprisen af et saa stort Antal Exemplarer af det ulovlige Oplag, som maatte antages at være afsat. Erstatningen maa aabenbart bestemmes efter et Skjøn. Ligeledes er § 22 om Søgsmaalet efter Bogstaven ligefrem anvendelig paa Fortryk („Søgsmaal for Overtrædelse

af denne Lov"). Forsaavidt Paragraphen imidlertid ikke blot foreskriver, at Søgsmaalet kun kan anlægges af den Forurettede, men derefter tilføier, at det kun kan antages, naar Forurettelsen paatales inden Aar og Dag, efterat det ulovlige Skrivt offentlig er bekjendtgjort til Salg paa det Sted, hvor den sidste retmæssige Udgave er udkommen, er det klart, at denne vigtige Deel af Paragraphen ikke kan bringes til Anvendelse paa Fortryk, for hvilket Søgsmaalet altsaa ikke præscriberes. Iøvrigt maa det uden Tvivl antages, at nogle af de om Eftertryk særligt givne Forskrivter ogsaa blive at anvende paa Fortryk; dette gjælder saaledes om Slutningsbestemmelsen i § 11, at Eftertrykket er fuldendt med den uretmæssige Trykning af det paagjældende Værk, og ligeledes om § 14, at Characteren af Eftertryk ikke ophæves derved, at der ved Gjengivelsen af et Skrivt foretages enkelte Forkortelser, Tillæg eller Omskrivninger. Derimod kunne de ved § 13 hjemlede Undtagelser fra Forbudet mod Eftertryk ikke ansees analogisk anvendelige paa Fortryk.

Endelig følger det af den Maade, hvorpaa Tegninger og Afbildninger, der ikke efter deres Hovedøiemed ere at betragte som Kunstværker, samt musicalske Compositioner i § 9 og § 10 ere satte ved Siden af trykte Skrivter, at Forbudet mod Fortryk ogsaa maa gjælde om dem.

Ligesom Loven har tillagt Forfattere og Componister samt deres Successorer Eneret til Udgivelsen af deres Skrivter og Compositioner for en Tid af 30 Aar efter Forfatterens eller Componistens Død, saaledes har den ogsaa tillagt dem en lignende Ret med Hensyn til Opførelsen af dramatiske Værker eller for Scenen bestemte musicalske Compositioner. Ingen maa nemlig inden Udløbet af den nævnte Frist uden Forfatterens eller hans Successorers Samtykke offentlig opføre dramatiske Værker eller for Scenen bestemte musicalske Compositioner, § 17 1ste Membr. og § 19 2det Membr.; det skal dog ikke betragtes som en saadan Opførelse, naar et dramatisk Digt eller Dele af samme uden scenisk Udstyr offentligen foredrages, eller naar Ouverturer eller enkelte Numere af en dramatisk Composition paa samme Maade opføres ved Concerter, § 17 2det Membr.

Lovens § 18 indeholder derhos den mærkelige Bestemmelse, at det, naar Forfatteren overdrager Nogen Ret til at opføre et dramatisk Arbeide, poetisk eller musicalsk, skal dette, hvor ikke Andet udtrykkelig er vedtaget, ikke være til Hinder for, at han kan overdrage en lignende Ret til en Anden, „og skal dette (det at overdrage Retten til Opførelse) i ethvert Fald staae ham frit for, saafremt Digtet eller Compositionen i 5 paa hinanden følgende Aar ikke har været bragt til offentlig Opførelse af den, hvem udelukkende Ret til Opførelsen har været overdraget". Skjøndt der staaer „i ethvert Fald", er Meningen dog næppe, at Forfatteren eller Componisten, om han endog ved Contracten udtrykkelig havde frafaldet den Ret, Paragraphen tillægger ham til at overdrage en Anden Ret til at opføre sit Arbeide, naar dette har henligget uopført i 5 Aar, dog skulde være i Besiddelse af denne Ret, og hans Renunciation altsaa være ugyldig; men Meningen er uden Tvivl alene, at Forfatteren, om han endog har overdraget Nogen Eneret til Opførelsen, desuagtet kan overdrage Andre en Ret til at opføre Arbeidet, naar den efter Contracten Eneberettigede i 5 Aar lader det henligge. Dernæst maa det bemærkes, at den her omhandlede Bestemmelse ingenlunde indeholder, at Forfatteren, naar den efter Contracten Eneberettigede ikke i 5 Aar har bragt Arbeidet til Opførelse, kan overdrage Eneretten til en Anden, men kun, at han kan give Andre Ret til at opføre det, hvilket naturligviis ikke er til Hinder for, at den Forstnævnte fremdeles vedbliver ogsaa at være berettiget til at opføre Stykket eller Compositionen. Man vil iøvrigt let see, at den heromhandlede Bestemmelse aldeles ikke er analog med den ovenfor omhandlede Bestemmelse i § 12, cfr. Landsthingstid. for 1857, Pag. 549. Uretmæssig offentlig Opførelse af dramatiske og musicalske Værker straffes med Mulct fra 10—200 Rdl., hvorhos den Skyldige skal give den Forurettede fuldstændig Erstatning for den Skade, han derved med Rimelighed kan skjønnes at have lidt. Ved Erstatningens Bestemmelse skal nævnlig hensees til Fordelen af den eller de ulovlige Forestillinger, see Lovens § 21 (Erstatningen bestemmes altsaa efter ganske andre Grundsætninger

end Erstatningen for Eftertryk, men dette retfærdiggjøres fuldkommen ved begge Forholds forskjellige Natur). — Søgsmaal for ulovlig Opførelse af dramatiske Værker og musicalske Compositioner kan kun anlægges af den Forurettede og kan kun antages, naar det paatales inden Aar og Dag, efterat den ulovlige Opførelse har fundet Sted, § 22. Endelig mærkes Lovens § 23 og § 24. Om ulovlig Eftergjørelse af Kunstarbeider, see Ussing II. Pag. 217.

Anm. 1. Vi have ovenfor antaget, at Forfatteren, uagtet Forbudet mod Eftertryk ifølge § 12 ophører, naar Exemplarer af det sidste Oplag af paagjældende Værk i 5 Aar ikke have været at erholde hos Forlæggeren, dog ikke taber sin Eneret, og at Beskyttelsen mod Eftertryk derfor atter indtræder, naar Forfatteren igjen foranstalter et nyt Oplag. Denne Sætning kan imidlertid bestrides, men vi troe dog, at man maa erkjende dens Rigtighed, naar man tager det tilbørlige Hensyn til det Hovedsynspunct, der gaaer gjennem Loven. Sagen er nemlig, at L. 29 Decbr. 1857 aabenbart betragter Forfatterens Eneret til Udgivelsen af sine Skrivter som grundet i et naturligt Retfærdighedskrav, medens Bestemmelsen i § 12 kun kan udledes af et Billighedskrav eller i en formodet Renunciation fra Forfatterens Side, der vel kunde motivere et midlertidigt Ophør af Beskyttelsen mod Eftertryk, men ikke en fuldstændig Unddragelse af samme, hvilken ikke er forskjellig fra Rettighedens Fortabelse. Det kan ganske vist (ihvorvel det ikke er saa aldeles utvivlsomt) med nogen Grund siges, at et Værk, til hvis Udgivelse en Forfatter engang har bestemt sig, ikke bør gjøres utilgængeligt for Publicum, fordi Forfatteren ikke vil foranstalte et nyt Oplag, det være nu, fordi han har tabt Lysten til yderligere at beskjæftige sig med Værket, eller fordi han ikke troer, at et nyt Oplag kan svare Regning, eller af hvilkensomhelst anden Grund. Men vi skjønne ikke rigtigere, end at dette Hensyn aldeles bortfalder, saafnart Forfatteren, opgivende sin Passivitet, selv foranstalter et nyt Oplag. Ligeledes kan det vistnok med

Føie siges, at den, som, efterat hans Skrivt er aldeles udsolgt, lader 5 Aar hengaae uden at foranstalte et nyt Oplag, ordentligviis maa antages foreløbigen at have opgivet Benyttelsen af sin Ret til at udgive det, men ogsaa kun foreløbigen. Der er ingen Grund til at antage, at han skulde have villet give Afkald paa dens Udøvelse under forandrede literaire og personlige Forhold. Herefter forekommer der os at mangle tilstrækkelig Grund til at antage, at Meningen af Ordene „Forbud mod Eftertryk ophører" skal være, at det ophører for stedse, hvorved det vilde blive det samme som, at Eneretten fortabes; men derfor troe vi, at der er god Grund til at paastaae, at Forfatterens Eneret til paany at udgive sit Skrivt, hvis Indhold i Lovens § 1, 3 ff. cfr. § 8 omhyggelig angives, uden at der gives noget Vink om, at dens Tilværelse og Vedligeholdelse i det lange Tidsrum, for hvilket den er tilsikkret, skal være betinget af dens Benyttelse, ikke kan antages selv at bortfalde, fordi Forbudet mod Eftertryk efter en vis Tids Ikkeafbenyttelse træder udaf Virksomhed, hvoraf da følger, at dette Forbud atter maa træde i Kraft, saasnart Forfatteren paany udøver sin, intet Dieblik fortabte, Ret. Vi indrømme imidlertid, at det, naar man læser § 12 uden at have Lovens Synspunct om Forfatterens naturlige Ret for Die og uden at tage Hensyn til den indre Sammenhæng mellem Bestemmelsen i denne Paragraph og Lovens første Paragrapher, synes at ligge nærmest, at Ordene „Forbudet mod Eftertryk ophører", fordi ingen Indskrænkning er tilføiet, maa forstaaes som „ophørt for stedse". Heller ikke bør det lades ubemærket, at der saavel i Motiverne til Regjeringsudkastet som under Rigsdagsforhandlingerne forekom Yttringer om, at Forfatterens Ret fortabes eller præscriberes i det her omhandlede Tilfælde, cfr. Rigsdagstid. 1857 Anhang A. Pag. 696, Forhandlingerne i Landsthinget Pag. 538, Folkethinget Pag. 3084—85. Da der imidlertid hverken i Motiverne eller under Forhandlingerne er taget Hensyn til Spørgsmaalet om, hvad der skal

gjælde, naar Forfatteren, efterat hans Skrivt i meer end 5 Aar har været udsolgt, foranstalter et nyt Oplag, og Forskjellen mellem det, at Eneretten fortabes, og at Beskyttelsen mod Eftertryk ophører, meget let kan oversees, naar man ikke tager Hensyn til dette Tilfælde, kan der allerede af denne Grund ikke udledes noget afgjørende Argument af det Ovenanførte (man maa overhoved være meget forsigtig ved at argumentere fra Rigsdagsforhandlingerne og Motiverne i det Udkast, Regjeringen forelægger; den nærmere Udvikling heraf hører imidlertid ikke herhen).

Dersom Forfatterens Eneret fortabes i det i § 12 omhandlede Tilfælde, kan det iøvrigt næppe ansees for tvivlsomt, at han ved at udgive et nyt forandret Oplag erhverver Eneret til nye Udgaver af dette Oplag. Dette kan nu vistnok ofte gjøre Forfatteren den samme Nytte, som om Forbudet mod Eftertryk af Værket i enhver Skikkelse atter var traadt i Kraft, idet en saadan forbedret Udgave kan bevirke, at det ikke vil kunne betale sig at eftertrykke den ældre og mindre brugbare; men dette gjælder dog ikke altid, og navnlig pleier en stor Deel af Publicum at være meget ligegyldig ved de Forandringer, der af Forfatteren foretages i senere Udgaver af Digte, Skuespil o. desl., selv om Forandringerne, hvilket ingenlunde altid er Tilfældet, tillige ere Forbedringer.

Anm. 2. Loven af 29 Decbr. 1857 § 2 bestemmer, at Forfatteren af et Skrivt, naar han har overdraget sammes Udgivelse til en Anden, ikke deraf tør foranstalte noget nyt Oplag, saalænge det tidligere ikke er udsolgt, og derefter hedder det i § 11: „Enhver mod de foregaaende Regler iværksat Mangfoldiggjørelse af et Værk (Eftertryk) paadrager Ansvar til Straf og Erstatning efter nedenstaaende Regler“, (§ 20). Efter Bogstaven angaaer § 11 altsaa blandt Andet ogsaa det Forhold, at en Forfatter, der ved sædvanlig Contract med en Forlægger har overdraget denne Ret til at udgive et enkelt Oplag af en vis Størrelse, foranstalter et nyt Oplag, førend det førstnævnte

er udsolgt. Dette Forhold kan imidlertid ikke antages at være indbefattet under Paragraphens Mening; det indeholder, naar Forfatteren er gaaet aabenlyst tilværks, et simpelt Contractsbrud, der efter vor Lovgivnings Grundsætninger ikke kan paadrage Straffeansvar, og selv om Forfatteren, t. Ex. forat undgaae Opdagelse, har gjort sig skyldig i en Fremgangsmaade, der qvalificerer sig til Straf (t. Ex. Bedragerie), vilde det dog ikke kunne ansees for Eftertryk. Det eiendommelig Strafbare ved Eftertryk beroer nemlig paa den Forfatteren som saadan (eller den, der ganske er traadt i hans Sted) tilføiede Retskrænkelse, der væsentlig bestaaer deri, at Eftertrykkeren har unddraget Forfatteren det Honorar, som denne vilde have betinget sig, dersom Eftertrykkeren havde erhvervet hans Samtykke til Udgivelsen, eller skilt ham ved den lovlige Indtægt, han havde Adgang til at erhverve ved selv at udgive Værket eller overdrage Udgivelsen til en Anden. Selv om det eftertrykte Skrivts sidste Oplag havde en særegen Forlægger, er det dog ikke denne, men Forfatteren, der er den egentlige Forurettede. Den Forurettelse, der tilføies den retmæssige Forlægger er kun accidentel og tilfældig; den bestaaer blot deri, at Afsætningen af de Exemplarer, han har tilbage, gjøres usikker eller forhales. Faaer han strax disse Exemplarer betalte, har han intet videre Krav, og dersom hans hele Oplag var udsolgt, da Eftertrykket udkom, har han slet ingen Forurettelse lidt. At ogsaa L. 29 Decbr. 1857 betragter Eftertryk paa den saaledes anførte Maade, nemlig som et Indgreb i den Forfatteren som saadan tilkommende Eneret til Skrivtets Udgivelse, er aldeles klart, deels fordi Eftertryk efter denne Lov kan begaaes, uagtet det tidligere Oplag er aldeles udsolgt, og deels fordi Erstatningen ikke er bestemt til Værdien af de af det ældre Oplag tilbageværende Exemplarer, men til Værdien af det Antal Exemplarer af Eftertrykket, som maa antages at være afsat. Naar altsaa Eftertrykket ifølge det legale og conventionelle Begreb om samme væsentlig er en Krænkelse af den For-

fatteren som saadan tilkommende Eneret til Skrivtets Udgivelse, saa er det klart, at det heromhandlede Forhold, der ikke indeholder en saadan Krænkelse, skjøndt det bogstavelig kan henføres under § 11, dog ikke kan antages at være indbefattet under dens Mening, og at Paragraphen altsaa maa fortolkes indskrænkende. Det kan iøvrigt bemærkes, at Lovens § 2 ikke fandtes i det Rigsdagen af Regjeringen forelagte Udkast, men først blev optagen efter et Forslag af Landsthingsudvalget, der ansaae det for ønskeligt, at Loven kom til at indeholde den declaratoriske Bestemmelse, som findes i Paragraphens 2det Punctum; det blev da, som let kunde skee, overseet, at Udtrykkene i Udkastets § 10, der var ligelydende med Lovens § 11, burde modificeres. Har en Forfatter ikke blot overdraget en Anden Ret til at udgive et enkelt Oplag af sit Skrivt, men overdraget ham Eneretten til dets Udgivelse, og desuagtet selv foranstalter et nyt Oplag, er der ingen Tvivl om, at han gjør sig skyldig i Eftertryk. Dette følger ligefrem af det ovenfor Udviklede; en saadan Forlægger er aabenbart ganske traadt i Forfatterens Sted, og en saadan Forfatter ganske at ansee som enhver Trediemand.

Anm. 3. Det forekommer undertiden, at literaire Sjeldenheder eftergjøres for at sælges som ægte. Er det Bøger, saa efterlignes det originale Exemplars Papir og Tryk paa det Nøiagtigste. Slig Eftergjørelse af en Bog kaldes jo vel i daglig Tale Eftertryk, men kan, naar den ikke indeholder noget Indgreb i Forfatterens Eneret til Udgivelsen, (og en saadan Krænkelse vil ikke let kunne tænkes at foreligge), ligesaalidet henføres under Begrebet „Eftertryk" som under Bogstaven i § 11. Et saadant Forhold er et Falsum, der maa ansees for fuldbyrdet, saasnart et Exemplar er bleven færdigt (hvortil Trykningen, da slige Sjeldenheder næppe forekomme i raa Materie, ikke kan ansees tilstrækkelig), og straffes med den almindelige Straf for Bedragerie.

§ 75.

5) Overtrædelser af Politielovene om uberettiget Handel.

See Ussing 3 Udg. § 166 Pag. 434—35 VI. a og b. (4 Udg. § 173, Pag. 398 Nr. 1 og 2).

Disse Forbud sigte nærmest til at forebygge Tyverie og Hælerie.

III. Røverie.

§ 76.

Om Begrebet Røverie.

See Ussing 3 Udg. § 246 Beg., Pag. 176. (4 Udg. § 250, Pag. 557).

Begrebet om Røverie er aldeles overeensstemmende med Begrebet om Tyverie i vidtloftig Forstand, blot med den Forskjel, at, medens Tyveriet forudsætter, at Borttagelsen er iværksat uden Anvendelse af personlig Vold eller Trusler om saadan Vold, er det netop Røveriets characteristiske Særkjende, at saadan Vold eller saadanne Trusler ere bragte til Anvendelse. Med Hensyn til Grændsen mellem Røverie og Ran mærkes Frd. 11 April 1840 § 33, fremdeles erindres her Frdgens § 36 og § 37.

§ 77.

Om Straffen for Røverie.

See Ussing 3 Udg. § 246 Nr. 1—5, Pag. 176—178. (4 Udg. § 250, Pag. 557—59).

Forsaavidt Forfatteren skjelner mellem 4 Grader af Røverie kan bemærkes, at det dog maaskee i systematisk Henseende vilde fortjene Fortrinet kun at skjelne imellem 3 Grader, da de Tilfælde, som Forfatteren henfører til 3die Grad, i det Væsentlige ere eensartede med de Tilfælde, som indbefattes under 2den Grad. Frd. 1840 § 34, 3die Membr. gaaer blot ud paa under særdeles skjærpende Omstændigheder at hjemle Kagstrygnings Forening med den efter 2det Membr. forskyldte Arbeidsstraf paa Livstid, og det vil senere vise sig, at der ikke af Paragraphens 3die Membr. lader sig udlede nogen mere bestemt Regel, end at denne Straffeskjærpelse kan indtræde under særdeles skjærpende Omstændigheder.

Vi skjelne altsaa imellem 3 Grader af Røverie, af hvilke den første straffes med Straffearbeide fra 4—8 Aar, den anden med Straffearbeide fra 8—16 Aar eller paa Livstid, hvortil efter Omstændighederne endnu kan føies Kagstrygning, den tredie med Livsstraf. Distinctionen imellem disse 3 Grader beroer fornemlig paa den større eller mindre Grad af personlig Vold, hvori Gjerningsmanden har gjort sig skyldig, men dernæst er der ogsaa taget Hensyn til nogle andre Omstændigheder, som deels kunne træde i Stedet for personlig Vold, deels medføre, at Røveriet bliver at henføre under en høiere Grad, end Beskaffenheden af den udøvede personlige Vold i og for sig vilde medføre.

1) Vi ville først undersøge, hvorledes der bliver at skjelne imellem de forskjellige Grader af Røverie med Hensyn til den større eller mindre Grad af personlig Vold. I denne Henseende kan der ikke opstaae Tvivl med Hensyn til 3die Grad, eller Forfatterens (Usfings) 4de Grad; efter den udtrykkelige Tilkjendegivelse i 4de Membr. af § 34 indbefatter det nemlig ethvert Røverie, under hvilket den Angrebne har mistet Livet, eller der er tilføiet ham en Mishandling af det Slags, som Frd. 4 Octbr. 1833 § 2 omhandler. Hvad angaaer Adskillelsen mellem 1ste og 2den Grad, da er det væsentligst ved Hjælp af 2det Membr., at Spørgsmaalet maa besvares; thi Tilkjendegivelsen i 1ste Membr., at der skal være udøvet personlig Overlast af anden Beskaffenhed, end den i § 33 forudsatte, giver ingen Veiledning til Bestemmelsen af Grændsen imellem 1ste og 2den Grad. Derimod er Anvendelsen af den i 2det Membr. foreskrevne Straf i samme gjort afhængig af, at virkelig Mishandling er udøvet, — et vistnok i sig selv meget vagt Udtryk, men som dog uden Tvivl faaer den fornødne Bestemthed ved de tilføiede Exempler „at binde, kneble eller saare Nogen“. Det synes da, at Frd. af 11 April 1840 forudsætter den samme Classification, som fra den reent objective Side er lagt til Grund i Frd. 4 Octbr. 1833; „at kneble og binde“ kan nemlig ikke, i det Mindste ikke ubetinget, henføres under Frd. 4 Octbr. 1833 § 1 eller dens Analogie, see Frdgens § 24; „at saare“ gaaer ligefrem ind under § 3,

der som Exempler anfører baade ubetydelige og betydelige Saar. Paa Grund heraf synes det at maatte betragtes som Røverie af første Grad, naar Røveren har tilføiet den Overfaldne Hug og Slag eller anden personlig Vold, som ikke har bevirket nogen egentlig Skade, og som Røverie af anden Grad, naar Nogen er bleven kneblet eller bunden, eller naar der er tilføiet ham en Legemsbeskadigelse, der efter sin objective Beskaffenhed henhører under Frd. 4 Octbr. 1833 § 3. Vi have allerede bemærket, at vi ikke troe, at de under 3die Membr. i § 34 henhørende Røverier bør betragtes som en særegen Grad; vi have ikke de fornødne Data til at drage en nogenlunde skarp Grændse mellem de Tilfælde, der i saa Fald skulde henføres til anden og tredie Grad; dertil er nemlig Adskillelsen mellem virkelig Mishandling og betydelig Mishandling aldeles ubrugbar, og der kan vistnok ikke anføres nogen tilstrækkelig Grund for, at alle de Beskadigelser, som efter Slutningen af § 3 i Frd. 4 Octbr. 1833 ordentligviis skulle medføre Straffearbeide, skulde bevirke, at Røveriet henføres under Frd. 11 April 1840 § 34, 3die Membr.

2) Som en Omstændighed, der kan bevirke, at Handlingen bliver at betragte som Røverie, uagtet personlig Vold ikke er anvendt, kan nævnes Trusler med personlig Vold, som ere af anden Beskaffenhed end de i § 33 forudsatte, see § 34, 1ste Membr. Der maa altsaa ikke blot være Anledning til at antage, at Truslerne ville blive iværksatte, men der maa ogsaa være Anledning til at befrygte egentlig Mishandling, hvilket maa være det samme som § 34, 2det Membr. kalder virkelig Mishandling. Det er altsaa ikke nok, at Gjerningsmanden har truet med Prygl, naar der ikke i det Mindste var Anledning til at befrygte, at der derved skulde tilføies den Forurettede en saadan Beskadigelse, som Frd. 4 Octbr. 1833 § 3 omhandler. Er Røverie blot iværksat ved Hjælp af Trusler uden Anvendelse af personlig Vold, kan det, hvor betydelig end den Mishandling maatte være, hvorpaa Truslen gik ud, kun henføres under første Grad, dersom Forbrydelsen ikke paa Grund af særegne Omstændigheder har havt en særdeles Farlighed. Efter den udtrykkelige Tilkjendegivelse i § 34, 2det Membr. skal nemlig et Røverie,

om det end ellers vilde være at henføre til første Grad, betragtes som et Røverie af anden Grad, naar Forbryderen ved Indbrud eller paa anden Maade, der i § 12 er sat ved Siden af Indbrud, er trængt ind i anden Mands Bolig, eller hvis iøvrigt Tiden eller Stedet, hvor det røveriske Anfald foregaaer, det, at flere Personer have været i Flok og Følge, de Vaaben, hvormed den eller de Skyldige vare forsynede, eller som endog til Handlingens Udførelse ere benyttede, eller andre Omstændigheder, give Forbrydelsen en særdeles Grad af Farlighed, cfr. iøvrigt Frd. 11 April 1840 § 12, 3die Membr. Efter Ordene i § 34, 3die Membr. skulle ogsaa visse med Overfaldet forbundne Omstændigheder kunne medføre, at Kagstrygning kunde føies til den livsvarige Arbeidsstraf, uagtet ingen betydelig Mishandling er tilføiet Nogen, men det er vanskeligt at sige, af hvilken Beskaffenhed disse Omstændigheder skulde være. Paragraphens Ord ere: „at denne Skjærpelse skal indtræde under særdeles skjærpende Omstændigheder, og navnlig naar enten betydelig Mishandling er tilføiet Nogen, eller de brugte Vaaben, eller andre Omstændigheder vidne om, at Forbryderen har været beredt paa til sin Hensigts Fremme at gaae til slig Yderlighed". Ved slig Yderlighed kan der efter Sammenhængen ikke forstaaes Andet end Tilføielse af betydelig Mishandling. Det maa imidlertid bemærkes, at det ikke ubetinget er nok til Anvendelsen af 3die Membr., at Overfaldet er udøvet af flere Personer, som have været forsynede med Vaaben, eller endog benyttet dem til Forbrydelsens Udførelse (hvilket dog virkelig ordentligviis synes at antyde, at Røveren har været beredt paa, om det skulde være fornødent, at tilføie den Overfaldne betydelig Mishandling); thi dette Tilfælde henhører ligefrem under Paragraphens 2det Membr.; hvad der videre skal komme til, for at Røveren kan antages at have været saa beredt paa at gaae til slig Yderlighed, som 3die Membr. maa antages at forudsætte, lader sig ikke bestemme i Almindelighed; det stadfæster sig da atter her, at § 34, 3die Membr. i Virkeligheden kun indeholder den Forskrivt, at den høieste Straf efter Paragraphens 2det Membr. kan forøges ved Tilføielse af Kagstrygning under særdeles skjærpende

Omstændigheder. Hvad endelig angaaer § 34, 4de Membr., kan det bemærkes, at Anvendelsen af sidste Deel ikke forudsætter, at der er tilføiet nogen virkelig Skade, men blot at det røverske Anfald har været forbundet med „en umiddelbar morderisk Beslutning“, hvorved man, skjøndt Udtrykket i sig selv er utydeligt, uden Tvivl bør forstaae et bestemt Drabsforsæt; dette vil imidlertid nærmere blive undersøgt i Læren om Manddrab.

§ 78.

Om Søerøverie.

See Ussing 3 Udg. § 247, Pag. 178—179. (4 Udg. § 251, Pag. 559—60).

Anm. De i Frd. 11 April 1840 §§ 77—80 givne almindelige Bestemmelser om Meddeelagtighed, Concurrence, Gjentagelse og Attentat, der ere udviklede ved Læren om Bedragerie, finde ogsaa Anvendelse med Hensyn til Røverie; det Samme gjælder om Bestemmelserne i § 81 og § 82.

B.

Om Forbrydelser mod den personlige Sikkerhed.

I. Angreb paa Legemet.

§ 79.

Indledende Bemærkninger.

See Ussing 3 Udg. § 193, Pag. 47—49. (4 Udg. § 197, Pag. 448—50).

Forfatteren bruger undertiden i denne og de følgende Paragrapher, ligesom i Capitlets Overskrivt, Udtrykket „Legemsbeskadigelser“ paa en mindre correct Maade, nemlig som synonymt med Legemsfornærmelser eller Angreb paa Legemet. En heel vigtig Classe af de herhenhørende Forbrydelser bestaaer netop af de Voldsgjerninger, der ikke have nogen egentlig Beskadigelse til Følge, cfr. Forf. Pag. 48 II. Litr. a.

Ved Pag. 49 Lin. 13:

Der skal staae: om flere i Forening have udført overlagte Voldsgjerninger.

§ 80.

Om Straffen for simpelt forsætlige Legemsfornærmelser.

See Usſing 3 Udg. § 194, Pag. 50—53. (4 Udg. § 198, Pag. 451—53).

Ved Nr. 1—3, Pag. 50—51 (Pag. 451—52):

De 3 første Paragrapher i Frd. 4 Octbr. 1833 indeholde ikke nogen fuldstændig Angivelse af Betingelserne for deres Anvendelse, men disse maae for hver enkelt Paragraph for en Deel findes ved at sammenholde den med andre Paragrapher. Dette gjælder navnlig i allerhøieste Grad om § 1: „Naar Nogen uberettiget tilføier en Anden Hug og Slag eller anden personlig Vold, uden at nogen saadan Omstændighed dermed er forbunden, at større Straf i Overeensstemmelse med denne Anordnings øvrige Bestemmelser derfor bør finde Sted, bør den Skyldige o. s. v." Af disse Ord fremgaaer nu, at Paragraphens Anvendelse er betinget af, at Nogen forsætlig har udøvet personlig Vold mod en Anden (thi de citerede Ord passe ikke paa den, som mod sin Villie er kommen til at støde en Anden eller tilføie ham Skade); men dette er ogsaa Alt, hvad Paragraphen selv indeholder om Betingelserne for dens Anvendelse, og dette er ikke Andet, end hvad der ligeledes betinger Anvendelsen af de to følgende Paragrapher. Paragraph 2 begynder nemlig saaledes: „Dersom slig voldelig Behandling har til Følge o. s. v.", ɔ: en saadan voldelig Behandling, som § 1 omhandler, altsaa forsætlig udøvet personlig Vold, og § 3 viser atter tilbage til § 2: „Men foraarsages der Skade af mindre Betydenhed, end den i § 2 omhandlede o. s. v." Der er dernæst en fælleds negativ Betingelse for Anvendelsen af alle 3 Paragrapher, som imidlertid ikke er angiven i nogen af dem, men som fremgaaer af §§ 6—9, nemlig, at den forsætlige Voldsgjerning ikke er udøvet efter foregaaende Overlæg, eller, hvad efter § 6 dermed skal agtes lige, mod sagesløs Mand, ɔ: uden dertil umiddelbart før Voldsgjerningens Udøvelse af den Fornærmede given Anledning. Den nærmere Bestemmelse af Betingelserne for Anvendelsen af § 1 maa aabenbart afhænge af Betingelserne for Anvendelsen af § 2 og § 3, da disse Paragrapher udelukke Anvendelsen af § 1. Disse Para-

grapher forudsætte nu, at der ved en forsætlig, men ikke med Overlæg eller mod sagesløs Mand udøvet Voldsgjerning er tilføiet den Forurettede en Skade paa Legemet af større eller mindre Betydenhed (t. Ex. en Lemlæstelse jfr. § 2, betydelige eller ubetydelige Saar jfr. § 3). Naar en saadan Voldsgjerning ikke har bevirket nogen egentlig Skade, men kun en forbigaaende Smerte, maa § 1 anvendes, fordi ingen anden Paragraph, som foreskriver høiere Straf, og navnlig hverken § 2 eller § 3, kan anvendes. Men om § 1 ubetinget er uanvendelig, fordi Skade er bevirket, maa dog afhænge af, om der ikke er særegne Betingelser for Anvendelsen af §§ 2 og 3, saaledes at der, hvis disse Betingelser mangle, ingen større Straf end den i § 1 foreskrevne kan anvendes. Der er nu vistnok en særegen Betingelse for Anvendelsen af §§ 2 og 3, som ikke har en saadan Virkning; det fremgaaer nemlig af § 11, 2det Membr., at § 2 og § 3 kun ere anvendelige, naar den, der forsætlig har udøvet en Voldsgjerning, ved hvilken en Legemsbeskadigelse er bevirket, ikke havde den bestemte Hensigt at tilføie den Angrebne et saadant Onde; havde han handlet med saadan Hensigt, komme § 8 og § 9, der foreskrive større Straf, til Anvendelse. Men derimod kan det Spørgsmaal opkastes, om det ikke fremdeles maa antages at være en særegen Betingelse for Anvendelsen af § 2 og § 3, at Gjerningsmanden tilsigtede at tilføie den Angrebne Skade, ihvorvel ikke nogen saa betydelig Skade, som den ved den udøvede Voldsgjerning foraarsagede, og dersom dette Spørgsmaal besvares bekræftende, er det klart, at § 1 bliver anvendelig, naar den, som forsætlig (men uden Overlæg og ikke mod sagesløs Mand) har udøvet en Voldsgjerning, der har bevirket en Legemsbeskadigelse, aldeles ikke havde til Hensigt at gjøre den Forurettede Skade, men kun at tilføie ham en saadan mindre betydelig Overlast, som ikke kan indbefattes under §§ 2 og 3, t. Ex. naar En vil give en Anden et Rap med en Stok, men ved en uheldig Bevægelse af den Angrebne kommer til at udstøde hans Øie, eller naar En giver en Anden et Puf, der har den aldeles utilsigtede Følge, at denne falder og kommer til Skade. For at antage Hensigt til at tilføie en Legemsbeskadigelse som subjectiv Betingelse for Anvendelsen af §§ 2

og 3, kan paaberaabes de i Frdgens §§ 28 og 29 givne Regler om Legemsbeskadigelser, som Nogen „af Mangel paa tilbørlig Agtsomhed, uden alt Hensyn (skal naturligviis være: al Hensigt) til at skade, tilføier en Anden". Disse Regler, som deels gaae ud paa, at saadanne Legemsbeskadigelser i Almindelighed ikke skulle straffes, men kun medføre Erstatningsansvar (§ 28), og deels paa at fastsætte, i hvilke Tilfælde de skulle straffes (§ 29 Membr. 1 og 2), og i Forbindelse hermed navnlig, hvorledes der skal forholdes, naar „den Handling, hvorved Nogen imod sin Villie har skadet en Anden, i og for sig strider mod et særdeles Lovbud" (§ 29, 3die Membr.), kunde nemlig synes at medføre, at den, som ved en Voldsgjerning af Mangel paa tilbørlig Agtsomhed mod sin Villie har tilføiet Nogen en Legemsbeskadigelse, skal straffes efter § 29 for den uagtsomme Legemsbeskadigelse og i Forbindelse dermed efter det Lovbud, der er overtraadt ved Voldsgjerningen, som da naturligviis ikke kan være § 2 eller § 3, men nødvendig maa være § 1. Bestemmelserne i § 28 og § 29 kunde nemlig synes at maatte være anvendelige paa Legemsbeskadigelser, som Nogen mod sin Villie har bevirket ved en forsætlig Voldsgjerning; thi disse maae saavel efter den almindelige som den legale Sprogbrug siges at være udøvede uden Hensigt til at skade. Den, som kun har villet tilføie en Anden en aldeles forbigaaende Smerte, kan ikke efter den almindelige Sprogbrug siges at have villet gjøre ham Skade, og i Frd. 4 Octbr. 1833 betyder Substantivet „Skade" stadigt Legemsbeskadigelse og Verbet „at skade" at tilføie en Legemsbeskadigelse, see § 3, der, som forhen bemærket, angaaer de Tilfælde, hvor der er foraarsaget Skade af mindre Betydenhed end den i § 2 omhandlede, og som udelukker de Tilfælde, hvor Nogen uberettiget har tilføiet en Anden Hug og Slag eller anden personlig Vold, ved hvilken ingen Skade er bevirket jfr. § 5, hvis 4de Punctum viser, at der ved Udtrykkene i 1ste Punctum „derunder har taget Skade" kun er sigtet til de Tilfælde, hvor en egentlig Legemsbeskadigelse er tilføiet, § 9, hvor Betydningen af Ordet „anden Skade" aldeles klart fremgaaer af Henviisningen til § 3, § 11, 2det Membr., hvor Henviisningen til § 8 og § 9 ligeledes sætter

det udenfor al Tvivl, hvorledes „Skade" og „Beskadigelse" skulle forstaaes, § 29, 3die Membr., hvor Verbet „at skade" efter den hele Sammenhæng nødvendig maa betyde at tilføie en Legemsbeskadigelse, see fremdeles L.s 6—5—4, 6—7—10, 6—11—4 og 6 o. fl. Det var ogsaa tidligere baade i Theorie og Praxis antaget at følge af Bestemmelsen i 6—11—1 („dræber Mand Anden af Vaade mod sin Tanke og Villie til at skade enten den Dræbte eller nogen Anden med den Gjerning"), at 6—6—1 ikke kunde anvendes paa den, som vel var bleven Aarsag i en Andens Død ved at tilføie ham legemlig Vold, men ikke derved kunde antages at have havt til Hensigt at gjøre ham nogen egentlig Skade, see Ørsteds Eunomia III. Pag. 58 („Det Ord „Skade", som bruges i 6—11—1, maa uden Tvivl tages i sin specifike Betydning, hvori det blot sigter til Legemsbeskadigelser") og Pag. 60 („Heller ikke bør enhver legemlig Vold her betragtes som Skade; thi baade efter den sædvanlige Sprogbrug og efter den, som hersker i Loven, ansees et Slag eller et Stød, som ingen videre Følger har, ikke for en Legemsbeskadigelse"); see fremdeles Dom i Jur. Tidsskr. III. 1, Pag. 81 ff.: en Muursvend, der i Vrede havde stødt til en Arbeider, der med ham befandt sig paa et Stillads i 3die Etage af en Bygning, og som derved faldt ned mellem Bjælkerne paa det under Stilladset værende Loft i 2den Etage og fik et Saar i Hovedet, der bevirkede hans Død, blev ikke dømt efter 6—6—1, men paa Grund af den udviste grove Uagtsomhed i Analogie af 6—7—18 anseet med eet Aars Forbedringshuusarbeide. Hvad der saaledes i det Foregaaende er anført for den Mening, at det maa ansees som en Betingelse for Anvendelsen af § 2 og § 3, at de i dem omhandlede Legemsbeskadigelser ere bevirkede med Hensigt til at skade, er vistnok ikke uden Betydning; det kan ikke nægtes, at den sande Mening af Frdgens 3 første Paragrapher kun kan findes ved Hjælp af andre paa forskjellige Steder i Frdgen omspredte Bestemmelser, og at §§ 28 og 29 synes at forudsætte, at de for forsætlige Legemsbeskadigelser fastsatte Straffe kun skulle anvendes, naar Gjerningsmanden har handlet med Hensigt til at skade. Imidlertid kan denne Mening dog næppe ansees

for rigtig. Det er vel sandt, at de 3 første Paragrapher i Frdgen ikke indeholde nogen fuldstændig Angivelse af Betingelserne for deres Anvendelse, og at disse tildeels maae udledes af andre Paragrapher i Frdgen; men herover maae det ikke glemmes, at det aabenbart har været Lovgiverens Hensigt at give den fuldstændige Fremstilling af Reglerne om de almindelige Straffe for forsætlige Legemsfornærmelser i de 15 første Paragrapher. Fastholdes dette, kan det ikke antages, at Anvendelsen af §§ 2 og 3 er betinget af Hensigt til at skade; det maa tvertimod antages, at de, efter Omstændighederne med den i § 5 hjemlede Modification, skulle bringes til Anvendelse i ethvert Tilfælde, hvor Nogen forsætlig har udøvet en Voldsgjerning, der har havt en Legemsbeskadigelse til Følge, forsaavidt ikke strengere Bestemmelser i denne Paragraphrække, og da navnlig §§ 8 og 9, komme til Anvendelse. Af denne Grund maa det ogsaa antages, at det Tilfælde, hvor Nogen ved personlig Vold, men uden Hensigt til at skade, har tilføiet Nogen en Legemsbeskadigelse, skjøndt indbefattet under Ordene i §§ 28 og 29, ikke er indbefattet under sammes Mening. Om dette Tilfælde har Lovgiveren allerede i det Foregaaende tilkjendegivet sin Villie. Naar der i § 28, 1ste Membr. tales om Legemsbeskadigelser, som tilføies en Anden uden al Hensigt til at skade, maa Meningen altsaa være uden Hensigt til at øve legemlig Vold (i denne Betydning brugtes Ordet endog undertiden i juridiske Skrivter, skjøndt næppe correct, cfr. Usfings og Svanes juridiske Afhandlinger Pag. 233 og 235 i Noten); og naar der i § 29, 2det og 3die Membr. gives Regler om Straffens Bestemmelse, „hvis den Handling, hvorved Nogen imod sin Villie har skadet en Anden, i og for sig strider mod et særdeles Lovbud“, kan derved ikke være tænkt paa det Tilfælde, hvor Handlingen, afseet fra den ved samme bevirkede uagtsomme Legemsbeskadigelse, indeholder en Legemsfornærmelse; ved særdeles Lovbud er der uden Tvivl endog nærmest sigtet til de Love, der for visse Handlinger, hvorved Andres Liv og Sundhed udsættes for Fare, sætte Straf, uden Hensyn til om Nogen virkelig omkommer eller tager Skade, t. Ex. Lovene om Qvaksalverie, om Qvarantaineovertrædelser, om

Handel med Givt og deslige. For saadanne Tilfælde bestemmer nu Frd. 4 Octbr. 1833 § 29, at de ved disse Lovbud foreskrevne Straffe ikke, som det tidligere i Praxis var antaget, skulle cumuleres med Straffen for den uagtsomme Legemsfornærmelse eller det uagtsomme Drab, men at det Lovbud, der foreskriver den største Straf, skal bringes til Anvendelse, dog saaledes, at der ved Valget af Straffegraden tillige tages Hensyn til de mindre Overtrædelser.

Det kan endnu bemærkes, at det i den Forestilling, ved hvilken Udkastet til Frd. 4 Octbr. 1833 blev Kongen forelagt, er forudsat, at § 2 og § 3 ere anvendelige paa den, som ved en forsætlig Voldsgjerning mod sin Villie har tilføiet Nogen en Legemsbeskadigelse, see Collegialtid. for 1833 Pag. 652 øverst, hvor det yttres, at § 2, 2det Membr. er anvendelig paa den, som ved at kaste en Anden omkuld bliver Aarsag til, at han faaer en Skade, som bevirker hans Død.

Ved Pag. 51 (Pag. 452) Nr. 4:

Det maa vel mærkes, at den bestemte Hensigt, med hvilken en Legemsfornærmelse er iværksat, som det ogsaa rigtigt er anført hos Forfatteren, kun bevirker Anvendelsen af de for overlagt Vold foreskrevne Straffe, naar Angrebet efter dets objective Beskaffenhed henhører under § 2 eller § 3, men ikke, naar det fra denne Side betragtet er at indbefatte under § 1. Paragraph 11, 2det Membr. taler kun om den, som under et Angreb, der ikke har været forbundet med beviisligt Overlæg, med bestemt Forsæt har tilføiet en Anden Skade, og den henviser kun til § 8 og § 9, men ikke til § 7. Det kan herimod ikke komme i Betragtning, at Motiverne, see Collegialtid. Pag. 663, synes at gaae ud fra en anden Forudsætning, forsaavidt det er bemærket, at Tilstedeværelsen af et, ihvorvel øieblikkelig fattet, bestemt Forsæt, skjøndt Angrebet ikke har været overlagt, efter § 11 bevirker Anvendelsen af strengere Straffe end de, der ere fastsatte i §§ 1–3. Da Motiverne iøvrigt, ligesom § 11 selv, bestandig tale om Beskadigelser, hidrører Henviisningen til § 1 maaskee endog blot fra en Skriv- eller Trykfeil. Med Hensyn til de ubetydelige Voldsgjerninger, der ikke have nogen Skade til Følge, kan der

heller ikke paavises nogen rimelig Grund til at sætte det bestemte Forsæt (som næsten altid vil være tilstede) ved Siden af foregaaende Overlæg. Ere saadanne Voldsgjerninger udøvede efter Overlæg, skjelner § 7 heller ikke imellem, om de ere iværksatte med den bestemte Hensigt at tilføie den Angrebne saa stor Overlast, eller om dette ikke har været Tilfældet.

Ved Pag. 52 (Pag. 452) Nr. 5:

Den i § 4, 2det Membr. forekommende Henviisning til § 3 hidrører uden Tvivl fra en Uagtsomhed i Redactionen; thi da den i § 4 foreskrevne Straf af 4 Gange 5 Dages Fængsel paa Vand og Brød indtil Forbedringshuusarbeide i 2 Aar netop er den samme, som er foreskreven for det meest strafværdige, under § 3 henhørende, Tilfælde, kan der ikke med Hensyn til Bestemmelserne i § 3 blive Anledning til at anvende større Straf. At det skulde være Meningen, at Dommeren, naar der allerede, afseet fra Beskaffenheden af det brugte Redskab, kunde være Anledning til at anvende Maximum af § 3, saaat der altsaa ikke ved Anvendelsen af denne Paragraph vilde kunne tillægges Brugen af det farlige Redskab den tilbørlige, aggraverende Indflydelse, da skulde være berettiget til at overskride hiint Straffemaximum, ligger aldeles udenfor det udtrykkelig Tilkjendegivne og kan overhoved ingenlunde antages.

Ved Pag. 52—53 (Pag. 453) Nr. 6:

Ved Begrebet om Slagsmaal kan Følgende bemærkes: Slagsmaal forudsætter ikke blot, at to Personer gjensidig anvende deres physiske Kræfter imod hinanden, men derhos, at dette skeer i fjendtlig Hensigt. Naar to Personer, som det hedder i 6—11—6, „gaae sammen i Favn at brydes eller drages i Hænder eller noget sligt anfange med begges Villie og ikke af vred Hu", da er det ikke Slagsmaal. Tager Nogen under sligt Brydsmaal Skade, kan der, da den Vold, den Ene har øvet mod den Anden, ikke var retstridig, ikke være Spørgsmaal om Anvendelsen af § 2 eller § 3 (og naturligviis endmindre af § 8 eller § 9), og altsaa heller ikke af § 5, men Tilfældet gaaer ind under Frdgens § 28 eller § 29 efter Omstændighederne. Det kan heller ikke henføres til Slagsmaalstilfælde, naar den ene af

Parterne kun har anvendt Vold mod den Anden forat forsvare sig mod denne. Til Slagsmaal fordres, at begge Parter uberettiget udøve Vold mod hinanden, idet de gjensidigen bruge deres Kræfter forat tilføie hinanden Smerte eller Skade, altsaa begge gaae angrebsviis tilværks. Begrebet om Slagsmaal er imidlertid ikke udelukket derved, at den ene Part fra først af har angrebet den anden. Saasnart den oprindelig Angrebnes Forhold overskrider Forsvarsrettens Grændser, gaaer Kampen over til Slagsmaal, forsaavidt Rollerne ikke ombyttes, og den oprindelige Angriber aldeles opgiver Angrebet. Endelig forudsætter Slagsmaal ikke en umiddelbart foregaaende Uenighed mellem Parterne; det kan meget vel være afholdt efter en nogen Tid forud truffen Aftale. En Duel t. Ex. er et Slagsmaal, og kaldes ogsaa saaledes i Lovgivningen, see 6–8–2, 7 og 8 og Frd. 17 Marts 1741 §§ 1, 2, 3, 4 og 9. Det er imidlertid tvivlsomt, om Frd. 1833 § 5 kan anvendes, naar et Slagsmaal (naturligviis et saadant, paa hvilket Duellovgivningen ikke er anvendelig) har fundet Sted efter foregaaende Aftale og Overlæg. Efter denne Paragraphs Plads, umiddelbart efter Reglerne om Straffen for det simpelt forsætlige og umiddelbart foran Bestemmelserne om Straffene for overlagte Voldsgjerninger, synes nemlig dens Hensigt kun at være at hjemle Nedsættelse af de i §§ 1—4 foreskrevne Straffe. Imidlertid kan dette dog næppe betragtes som afgjørende; thi, foruden at det i § 5 antydede Synspunct, at Gjerningsmandens Strafskyld nedsættes, naar den, der har lidt Skade eller er bleven udsat for Fare, selv havde Skyld deri, efter Sagens Natur synes lige anvendeligt, hvad enten Slagsmaalet har fundet Sted med eller uden foregaaende Overlæg, kan det mod Argumentet fra Paragraphens Plads gjøres gjældende, at Frd. 4 Octbr. 1833 ikke formelig opstiller de blot forsætlige og overlagte Voldsgjerninger som to sideordnede Classer, for hvilke særegne Straffe ere foreskrevne, men derimod synes at betragte de i §§ 1, 2 og 3 fastsatte Straffe som de egentlige, almindelige Straffe for forsætlige Voldsgjerninger, der efter de i §§ 4—9 nærmere foreskrevne Regler kunne skjærpes eller nedsættes. Det er ikke tilkjendegivet i §§ 1—3, at disse kun ere an-

vendelige paa uoverlagte Voldsgjerninger, men derimod hedder det i § 6, at den sædvanlige Straf altid bliver at skjærpe, naar Voldsgjerningerne ere udøvede efter foregaaende Overlæg, ganske paa samme Maade som § 5 bestemmer, at Straffen bliver at nedsætte i Slagsmaalstilfælde. Vi ere derfor tilbøielige til at antage, at § 5 i det her omhandlede Tilfælde bør anvendes i Forbindelse med §§ 7—9.

§ 81.

Om Straffen for Legemsfornærmelser, der ere udøvede efter foregaaende Overlæg.

See Ussing 3 Udg. § 195 II. Pag. 53—56. (4 Udg. § 199 Pag. 453—55).

Ved Nr. 2—4, Pag. 54 og 55 (Pag. 454):

Det maa vel mærkes, at Anvendelsen af §§ 8 og 9 ingenlunde er betinget af, at Gjerningsmanden forud havde overlagt at tilføie den Fornærmede saadanne Legemsbeskadigelser, som hver af disse Paragrapher forudsætter at være bevirkede; det er efter den udtrykkelige Tilkjendegivelse i § 8 tilstrækkeligt, at Angrebet har været overlagt, og at det har havt en saadan Legemsbeskadigelse til Følge.

Ved Nr. 5 Pag. 55 (Pag. 454—55):

Sammenligner man Bestemmelsen i § 12 med den tilsvarende Bestemmelse i § 4, vil man finde, at der i een Henseende er en mærkelig Forskjel i Udtrykkene. Paragraph 4 bestemmer nemlig, at Straffeskjærpelsen skal indtræde, „om end Faren ved et lykkeligt Tilfælde afvendes"; § 12 derimod, at den skal indtræde, „om end ingen betydelig Skade er skeet eller bestemt tilsigtet". Paragraph 12 kan altsaa vel anvendes, naar der kun er skeet ubetydelig Skade, ja endog naar en ubetydelig Skade blot har været bestemt tilsigtet, men, naar aldeles ingen Skade enten er skeet eller har været bestemt tilsigtet, kan § 12 ikke anvendes. Medens altsaa § 4 kan bringes til Anvendelse, naar Voldsgjerningen efter sine øvrige Egenskaber vilde være at henføre under § 1, kan § 12 ikke bringes til Anvendelse, naar Gjerningen, afseet fra det brugte Redskab, er at henføre under § 7; men da det naturligviis ikke

kan komme Gjerningsmanden til Gode, at Angrebet er iværksat efter foregaaende Overlæg, kan han i et saadant Tilfælde ikke slippe med Straf efter § 7, men § 4 maa være anvendelig. Man kan opkaste det Spørgsmaal, om den, som vel har iværksat Angrebet efter foregaaende Overlæg, men ikke forud havde besluttet at benytte det farlige Redskab, skal straffes efter § 12. Det kan saaledes skee, at den, som har overfaldet en Anden forat prygle ham, under Kampen faaer Øje paa en Steen, hvilken han da efter en pludselig opstaaet Beslutning griber og benytter. Nu kan det vel ikke nægtes, at det i sig selv er strafværdigere at benytte ét farligt Redskab efter foregaaende Overlæg end efter en i samme Øieblik opstaaet Beslutning, og at der ved Bestemmelserne i § 4 og i §§ 7—9 er sørget for, at saavel Brugen af det farlige Redskab som det Angrebet foregaaende Overlæg kunde faae en passende Indflydelse paa Straffens Forhøielse; men det maa dog med Føie betvivles, at disse Betragtninger ere tilstrækkelige til at retfærdiggjøre en indskrænkende Fortolkning af § 12. Tilfældet er nemlig ligefrem indbefattet under Bogstaven. Straffen er foreskreven for en overlagt Voldsgjerning, der formedelst de Redskaber, hvormed den er udført, har været forenet med Fare for den Angrebnes Liv og Helbred. Herimod kan man ikke indvende, at den individuelle Voldsgjerning, til hvis Udøvelse det farlige Redskab i det forudsatte Tilfælde er brugt, ikke selv har været overlagt; thi efter Frdgens Sprogbrug er overlagt Voldsgjerning et forkortet Udtryk for en Voldsgjerning, der er udøvet under et overlagt Angreb, see § 6, 3die Membr.: „Saa bør og den for overlagt Voldsgjerning fastsatte Straf stedse finde Anvendelse o. s. v.", fremdeles Begyndelsen af § 10: „Naar Nogen ved en overlagt Voldsgjerning bliver Aarsag til en Andens Død", sammenholdt med Begyndelsen af § 11: „Naar Nogen dræber en Anden under et legemligt Angreb, som ikke har været forbundet med beviislig Overlæg." Ved en Dom, som findes i Jur. Ugeskr. III. Pag. 114, er ogsaa § 12 anvendt i et Tilfælde af den omhandlede Beskaffenhed; derimod bliver ikke § 12, men kun § 4, at anvende paa Legemsbeskadigelser, der ere

bevirkede uden foregaaende Overlæg, men med bestemt Forsæt, skjøndt saadanne Legemsbeskadigelser i Almindelighed skulle straffes som Voldsgjerninger, der ere iværksatte efter foregaaende Overlæg, men uden bestemt Hensigt til at frembringe et Onde saa stort som det bevirkede. Disse Handlinger ere nemlig ikke indbefattede under Ordbetydningen af § 12, og § 11 indeholder heller ikke om dem nogen saadan almindelig Regel som den, § 6 foreskriver om Angreb paa sagesløs Mand; det hedder ikke, at den for overlagt Voldsgjerning fastsatte Straf altid skal finde Anvendelse paa Beskadigelser, der ere udøvede uden foregaaende Overlæg men med bestemt Forsæt, men blot, at saadanne Beskadigelser skulle straffes, saaledes som § 8 og § 9 foreskriver. Der er heller ikke tilstrækkelig Grund til at udvide § 12 til dette Tilfælde; thi den, som gaaer overlagt tilværks, vil i Almindelighed, og navnlig naar Brugen af det farlige Redskab var indbefattet i hans Plan, langt klarere have indseet den Fare, hvorfor han udsætter den Angrebne, end den, som har handlet uden Overlæg, skjøndt det var hans bestemte Villie at bevirke en saadan Skade, som han tilføiede den Angrebne. Det bestemte Forsæt kan altsaa ikke i denne Henseende ganske sættes ved Siden af foregaaende Overlæg, skjøndt det ganske opveier samme, naar der er Spørgsmaal om Tilregnelsen af den Skade, som virkelig er skeet.

§ 82.

Om de paa Grund af den Angrebnes personlige Stilling eller paa Grund af Gjerningsstedet qvalificerede Legemsfornærmelser.

See Ussing 3 Udg. § 196 A. og B., Pag. 56—65. (4 Udg. § 200, Pag. 455—62).

Endeel af de her omhandlede Forbrydelser have egentlig deres Plads paa andre Steder i Systemet; det gjælder navnlig om de af Forfatteren under A. a. b. og c. (4 Udg. A. 1, 2 og 3) samt de under B. b. (4 Udg. B. 2) samt nogle af de under B. a. (4 Udg. B. 1) omhandlede Forbrydelser, hvilke ere at betragte som Statsforbrydelser; de bør dog for Oversigtens Skyld ogsaa her medtages.

§ 83.

Om Attentat paa Legemsfornærmelser.

See Ussing 3 Udg. § 198 1ste Stykke, II. Pag. 68—69. (4 Udg. § 203, Pag. 466).

§ 84.

Om Medvirkning til Legemsfornærmelser.

See Ussing 3 Udg. § 198, II. Pag. 69 Lin. 9 ff. og Pag. 70. (4 Udg. § 203, Pag. 466—67).

§ 85.

Om gjentaget Legemsfornærmelse.

See Ussing 3 Udg. § 196 Litr. C., II. Pag. 65—66. (4 Udg. § 200 Litr. C. Pag. 463).

§ 86.

Om Afbigt og Skadeserstatning.

See Ussing 3 Udg. § 200, II. Pag. 71—72. (4 Udg. § 205, Pag. 468—69).

§ 87.

Om uagtsomme Legemsbeskadigelser.

See Ussing 3 Udg. § 201, II. Pag. 72—73. (4 Udg. § 206, Pag. 469).

Indholdet af Frd. 4 Octbr. 1833 § 29, 2det Mbr. er ikke nøiagtig angivet; i det her omhandlede Tilfælde kan Forbrydelsen ikke afsones med Bøder fra 20—100 Rdl. eller med Fængsel indtil 6 Uger, men der skal anvendes høiere Straf, indtil 2 Aars Forbedringshuusarbeide. Indholdet af § 29, 3die og 4de Mbr. bør ogsaa erindres.

§ 88.

Om Paatalen af Legemsfornærmelser.

See Ussing 3 Udg. § 202, II. Pag. 73—74. (4 Udg. § 207, Pag. 470—71).

Ved Pag. 73 Lin. 14: see nu Frd. 28 Febr. 1845 § 4.

II. Angreb paa Friheden.

§ 89.

Om ulovlig Frihedsberøvelse.

See Ussing 3 Udg. § 197, II. Pag. 66—68. (4 Udg. § 201, Pag. 463—64).

Bestemmelserne i Frd. 4 Octbr. 1833 § 24 ere ingenlunde anvendelige paa ethvert nok saa ubetydeligt Angreb paa Andres Frihed, navnlig ikke paa enhver Handling, hvorved Nogen ulovlig tvinges til at gjøre, taale eller undlade Noget, f. Ex. til at nyde en modbydelig Drik og deslige. I saadanne Tilfælde indtræde arbitrære Straffe, der nærmest ville være at fastsætte efter Analogie af Forskrivterne i § 1 og § 7, eller efter Omstændighederne af Lovgivningen om Æresfornærmelser. Motiverne til, og tildeels ogsaa Indholdet af § 24, give overhoved Anledning til at antage, at Hensigten ikke har været at fastsætte Straf for blotte Frihedsindskrænkninger (ulovlig Tvang overhoved), men for ulovlig Frihedsberøvelse, den Handling, som gaaer ud paa for en kortere eller længere Tid i det Hele at berøve den Fornærmede sin personlige Frihed ved at bringe ham i en anden Persons Magt. Det bemærkes nemlig i Collegialtid. f. 1833 Pag. 669, at der i 6—9—9 til 11 handles om ulovligen at berøve en Anden hans personlige Frihed, men at det er iøinefaldende, hvorlidet hensigtssvarende den der fastsatte Straf er, og at det rigtigere Forhold derimod synes at fremstaae, naar denne Forbrydelse (Voldsførsel) behandles efter Frdgens § 24. Der kan herefter vel være Anledning til at betvivle, at § 24, 1ste Mbr. er ligefrem anvendelig paa den, som t. Ex. har indelukket en Anden paa dennes eget Værelse, saaat han for en kortere eller længere Tid er forhindret fra at komme ud, men iøvrigt ikke er nogen fremmed Vilkaarlighed undergiven. Ordet „indespærre" kan vel bruges om en saadan Handling, men der gives dog nok ogsaa en Sprogbrug, efter hvilken Ordet tages i en mere indskrænket Forstand, saaat derved nærmest tænkes paa den Indeslutelse i et begrændset Rum, ved hvilken den Paagjældende bringes eller holdes i en Andens Magt. Tvivlsommere er det maaskee, om Ordet „binde" kan fortolkes paa lignende Maade;

i Christian den 5tes Lov findes det vel brugt saaledes, at det maa antages forudsat, at den, som har bundet en Anden, har gjort det i den Hensigt at bringe ham i sin Magt og ikke for blot momentant at forhindre ham i Brugen af sine Kræfter, see 1—19 og 6—9—9. Men da den nuværende Sprogbrug ikke kjender nogen saadan indskrænket Betydning af Ordet „binde", er det tvivlsomt, om den ovenanførte Fortolkning kan antages tilstrækkelig begrundet ved de ovenfor anførte Yttringer i Motiverne og Lovens Sprogbrug. Det kan ogsaa indvendes, at Frd. 11 April 1840 § 34 2det Mbr. synes at betragte det „at binde Nogen", om det endog kun skeer for momentant at forhindre ham i Brugen af sine Kræfter, som en grovere Retskrænkelse end de under Frd. 1833 § 1 og § 7 henhørende Voldsgjerninger.

Anm. Her kunne ogsaa mærkes Straffebestemmelserne om Slavehandel, see Ussing 3 Udg. II. Pag. 66 nederst til Pag. 68 Lin. 12 (4 Udg. § 202, Pag. 464—66). Bestemmelserne om Straf for Befordring af Negerslavers Flugt ere bortfaldne ved Emancipationen, jfr. Aab. Br. 22 Septbr. 1848.

III. Manddrab.

§ 90.

Begrebet om Manddrab.

Med den hos Ussing i de tre første Linier af § 173, II. Pag. 1 (4 Udg. § 177. Pag. 411) fremsatte Definition paa Manddrab maa den nærmere Udvikling af Begrebet forbindes, som findes i § 176, Pag. 13—16 (4 Udg. § 180, Pag. 422 ff.). Den hele vidtløftige Udvikling af den utvivlsomme Sætning, at Manddrabsforbrydelsen forudsætter den dræbende Handlings Tilregnelighed og Uretmæssighed, Pag. 1—8 (4 Udg. Pag. 411—7), hører hjemme i Criminalrettens almindelige Deel, hvorfor ogsaa de Bemærkninger, vi kunde have at fremsætte ved enkelte af de Pag. 1—8 udviklede Sætninger, ville findes paa de vedkommende Steder i Forelæsningerne over Criminalrettens almindelige Deel.

Ved Pag. 14 Lin. 6—11 (4 Udg. Pag. 422 Lin. 9—13): Den her fremsatte Sætning, at Ombringelsen af et ufødt

Barn eller Foster er at indbefatte under Begrebet om Manddrab, er næppe rigtig; det Nærmere herom vil iøvrigt blive anført ved Materien om det saakaldte Fostermord.

Ved Pag. 16 Lin. 7—8:

Forfatteren gjentager her den i Slutningen af § 173 nærmere udviklede Sætning, at den, som dræber en Anden efter dennes egen Begjæring, maa ansees som forsætlig Drabsmand. Dette er vistnok rigtigt, men heraf følger ikke, at de almindelige Straffe for forsætligt Manddrab skulle bringes til Anvendelse i dette extraordinære Tilfælde, jfr. Criminalr. alm. Deel.

§ 91.

Om Adskillelsen imellem forsætligt og uagtsomt Manddrab.

See Usfing 3 Udg. § 174, II. Pag. 8—9. (4 Udg. § 178, Pag. 417).

Det er i og for sig utvivlsomt, at man efter Sagens Natur under Begrebet om forsætligt Manddrab kun kan henføre det Drab, som er bevirket ved en Handling, der var forbunden med et bestemt eller eventuelt Drabsforsæt. Den, der har bevirket en Andens Død ved en Handling, hvormed et saadant Forsæt ikke var forbundet, er skyldig i uagtsomt Manddrab, dersom han havde maattet kunne forudsee Døden som en mulig Følge af hans Virksomhed; i det modsatte Tilfælde er Drabet endog kun hændeligt. Har Nogen forsætlig tilføiet en Anden personlig Vold, eller har han forsætlig begaaet en anden Forbrydelse, og er han derved mod sin Villie bleven Aarsag til en Andens Død, da er Drabet selv ingenlunde forsætligt, men der foreligger et Sammenstød af en forsætlig Voldsgjerning eller en anden forsætlig Forbrydelse og uagtsomt eller hændeligt Drab. Saa uimodsigeligt dette end er, kan det dog ikke nægtes, at der før Udgivelsen af Frd. 4 Octbr. 1833 hos os var Anledning til at afvige fra det naturlige Begreb om forsætligt Drab. Efter 6—6—1, jfr. med 6—11—1, havde det nemlig ikke blot ikke nogen Indflydelse paa Straffen, om Drabsforsættet havde været bestemt eller blot eventuelt, men det kom ikke engang i Betragtning, om den Handling, hvorved en Persons Død var bevirket,

var iværksat med Forsæt til at dræbe eller blot til at tilføie den Paagjældende en større eller mindre Legemsbeskadigelse. Det var derhos ligegyldigt, om Gjerningsmanden havde havt Anledning til at forudsee Døden som en mulig Følge af Voldsgjerningen, eller om Døden hidrørte fra en særdeles, Gjerningsmanden ubekjendt, Omstændighed eller en usandsynlig og udforseelig tilstødende Begivenhed. Enhver, som, ved at øve personlig Vold mod en Anden i den Hensigt at tilføie ham en Legemsbeskadigelse, var bleven Aarsag til hans Død, blev straffet som forsætlig Drabsmand, hvad enten Drabet selv var forsætligt eller uagtsomt eller endog blot hændeligt.

Ved Frd. 4 Octbr. 1833 ere nu Lovens Bestemmelser væsentlig forandrede, og der er nu langt mindre Grund til at afvige fra det naturlige Begreb om forsætligt Drab. Det med en forsætlig Voldsgjerning concurrerende uagtsomme eller hændelige Drab er nemlig ikke i noget Tilfælde i Strafbarhed sat ved Siden af det med bestemt Forsæt udøvede Drab, og kun i eet Tilfælde sat ved Siden af det med eventuelt Forsæt forbundne Drab. Den i Frdgens § 2, 2det Mbr. foreskrevne Straf af 3—6 Aars Strafarbeide er nemlig ubetinget anvendelig, naar den uden foregaaende Overlæg og uden bestemt Drabsforsæt iværksatte Voldsgjerning har havt et Menneskes Død til Følge, hvad enten Gjerningsmanden havde maattet kunne indsee, at hans Handling lettelig kunde have denne Følge (det eventuelle Forsæt), eller ikke havde havt Anledning til at forudsee Døden som en rimelig Følge af Voldsgjerningen, ja endog naar den Angrebnes Død kan betragtes som hændelig. Naar Nogen derimod ved en overlagt Voldsgjerning er bleven Aarsag til en Andens Død, skjelner Frdgens § 10 ikke blot imellem det Tilfælde, hvor den overlagt beskadigende Handling har været forbunden med bestemt Hensigt til at dræbe, og det Tilfælde, hvor en saadan Hensigt ikke har været tilstede, men det har tillige en meget væsentlig Indflydelse paa Straffen, om Voldsgjerningen har været forbunden med Bevidsthed om, at den Angrebnes Død derved lettelig kunde bevirkes, altsaa med et eventuelt Drabsforsæt, eller om Voldsgjerningen ikke var forbunden med denne Bevidsthed.

Det bliver altsaa efter den nugjældende Lovgivning uundgaaelig nødvendigt at skjelne imellem 1) det under et overlagt Angreb iværksatte forsætlige Drab og 2) det med en under et saadant Angreb udøvet forsætlig Voldsgjerning concurrerende uforsætlige Drab. Men naar Lovgivningen ikke medfører, at den heromhandlede Distinction i det Hele bliver upractisk, da kan den Omstændighed, at den ikke i alle Tilfælde uden Undtagelse er af practisk Vigtighed, ikke retfærdiggjøre, at den tilsidesættes i Systemet; dertil er den altfor dybt grundet i Sagens Natur. Det fortjener ogsaa at bemærkes, at det ikke engang kan siges at være en for de positive Loves Bestemmelser tydelig til Grund liggende dogmatisk Anskuelse, at det ved en forsætlig Voldsgjerning mod Gjerningsmandens Villie bevirkede Drab henføres under Begrebet om forsætlig Drab. Kunde man, hvad der dog er tvivlsomt, antage, at den positive Lovgivning forudsætter en bestemt systematisk Opfattelse, vilde det ligge nærmere at betragte i det Mindste det uden Overlæg og uden bestemt Drabsforsæt ved en beskadigende Handling bevirkede Drab som en qvalificerende Omstændighed ved den forsætlige Voldsgjerning; thi dette Tilfælde er ikke blot som de øvrige i Frd. 4 Octbr. 1833 omhandlede Drabstilfælde sat i meget nøie Forbindelse med Materien om Legemsbeskadigelser, men det er ligefrem inddraget under den. Det er ikke, som de Drab, der ere foraarsagede ved overlagte Voldsgjerninger, henviist til en særegen Paragraph; derimod ere de om det givne Bestemmelser en integrerende Bestanddeel af de i de 3 første Paragrapher fastsatte Forskrivter om de Straffe, som, naar ingen andre Omstændigheder tillige blive at tage i Betragtning, skulle idømmes for Voldsgjerningen paa Grund af dens Følger. Som en særegen Indvending mod at inddrage de Tilfælde, i hvilke et uforsætligt Manddrab concurrerer med en forsætlig Legemsfornærmelse under Begrebet om forsætligt Manddrab, kan endnu anføres, at Lovgivningen ogsaa indeholder Bestemmelser, der gaae ud paa, at uforsætligt Manddrab, naar samme bevirkes ved visse andre forsætlige Forbrydelser, skal medføre en forhøiet Tilregnelse af disse; men nu gaaer det dog ikke paa nogen Maade an at betragte disse uforsætlige

Drab som forsætlige Manddrab, skjøndt Consequentsen vilde fordre det, naar et ved en forsætlig Voldsgjerning bevirket uforsætligt Drab skal betragtes som forsætligt Drab. Vi ville derfor i det Følgende skjelne mellem 1) det forsætlige Manddrab og 2) det uagtsomme Manddrab, samt derhos særlig udsondre de Tilfælde, i hvilke det ved en forsætlig Voldsgjerning eller anden forsætlig Forbrydelse bevirkede uforsætlige Drab medfører forhøiet Tilregnelse af den forsætlige Forbrydelse.

§ 92.

Om Adskillelsen imellem Drab og Mord.

See Usfing 3 Udg. § 174, II. Pag. 8—9, jfr. § 177, Pag. 16—17. (4 Udg. § 181, Pag. 424).

Forfatteren bemærker, 3 Udg. II. Pag. 17 (4 Udg., Pag. 424) i Noten, at Ordet „Mord“ undertiden bruges for at betegne ethvert qvalificeret Drab, uden Hensyn til hvad det er for en Omstændighed, der qvalificerer samme. Forsaavidt Mord skal betegne en særegen Art af qvalificeret Drab, er det characteriske Særkjende imidlertid forskjellig angivet i § 174 og § 177. I § 174 siges det nemlig, at Drabet kaldes Mord, naar det har været forbundet med Overlæg til at dræbe; i § 177 siges det derimod, at Drabet kaldes Mord, naar det er bevirket ved en overlagt beskadigende Handling, der har været forbunden med bestemt Forsæt til at dræbe. Skjøndt disse Definitioner synes modsigende, er dog ingen af dem ligefrem urigtig; Sagen er nemlig, at Modsætningen mellem Drab og Mord i Lovgivningen selv opfattes paa forskjellig Maade. Hvad nu Christian den 5tes Lov angaaer, er det klart, at den bestemt forudsætter en Adskillelse imellem Drab og Mord, jfr. 6—9—14: „og skal ellers Alting med Mord saaledes forfølges, som sagt er om Drab i 6te Capitel“. For at finde Lovens Begreb om Mord maa man altsaa undersøge de Tilfælde, til hvilke 6—9—14 maa antages at sigte. Det ligger nu unægtelig nærmest at antage, at Ordet ikke blot indbefatter de i 6—9—12 omhandlede Tilfælde, men ogsaa det, som 6—9—1 angaaer, hvilke Forbrydelser alle paa-

drage qvalificeret Drabsstraf. Under denne Forudsætning maa Loven antages ved Mord at forstaae ethvert Drab, der er bevirket under et forud overlagt voldeligt Angreb, uden Hensyn til om Drabet selv har været overlagt eller endog blot bestemt tilsigtet; det er nemlig klart, at dette ikke er forudsat i 6—9—1 jfr. 2. Heraf vilde da følge, at Ordet „myrde" i 6—9—12 ikke kan antages at have nogen anden Betydning end Ordet „dræber" i 6—9—1; men under denne Forudsætning bliver det meget vanskeligt at angive Forskjellen imellem Tilfælde efter 6—9—1 og det ene af de i 6—9—12 omhandlede Tilfælde, nemlig det: at Nogen bryder ind i Mands Huus og Bolig og myrder noget Menneske. Det kan vel siges, at 6—9—1 ikke fordrer, at der er skeet Indbrud i Huset, men det er dog ikke sandsynligt, at det er dette Moment, der har bevirket, at 6—9—12 foreskriver en mere skjærpet Livsstraf, end den i 6—9—1 anordnede. Det maa nemlig vel mærkes, at det klarlig er forudsat i 6—9—1, at Flere kunne have sammenrottet sig for derefter i Flok og Følge at overfalde en Mand i sit Huus og dræbe ham. Selv om det var bestemt forudsat i 6—9—1 (det er ikke udtrykkelig tilkjendegivet, og det er heller ikke sandsynligt, at det er forudsat), at Voldsmændene havde fundet Huset aabent, er det ikke antageligt, at det af et enkelt Individ iværksatte Indbrud alene er betragtet som en mere qvalificerende Omstændighed end det af flere i Forening efter oplagt Raad iværksatte Overfald paa en Mand i hans Huus. Det er derfor sandsynligt, at 6—9—12 forudsætter foregaaende Overlæg til at dræbe, eller i det Mindste, at overlagt Vold er udøvet med bestemt Drabsforsæt, hvilket deels bestyrkes ved det første i 6—9—12 omhandlede Tilfælde, at Stimanden ligger paa Skov eller i Skjul eller paa farende Vei, deels i og for sig meget vel kan antages antydet ved Ordet myrde, der saaledes med velberaad Hu synes at være valgt fremfor Ordet „dræber". Idet vi saaledes erkjende, at Sagen er tvivlsom, ere vi altsaa meest tilbøielige til at antage, at kun 6—9—12 handler om Mord efter Lovens Sprogbrug, og at derved forstaaes det overlagte eller dog det med bestemt Drabsforsæt under et overlagt Angreb udøvede Drab.

At Drabet selv efter Lovens Forudsætning nødvendig skal have været overlagt, kan ikke med Sikkerhed paastaaes. Dette synes derimod bestemt at være forudsat i nogle senere Anordninger, navnlig Frd. 16 Octbr. 1697, Frd. 7 Febr. 1749, Frd. 18 Decbr. 1767. I Anordninger fra den nyere Tid følges imidlertid en anden Terminologie. I Almindelighed betegner Mord nemlig i disse Anordninger ethvert qvalificeret Drab, saaledes i Frd. 20 April 1825 § 1 (de Sørøvere, der have „deeltaget i i Mord eller personlig Mishandling"); det er klart af Sammenhængen, at Mord her betegner ethvert under Angrebet paa et Skib iværksat Drab, hvad enten det er overlagt eller ikke, forsætligt eller uforsætligt. Naar fremdeles Frd. 4 Octbr. 1833 § 10, 4de Mbr. taler om de Anordninger, som for visse grove Mord have fastsat piinlige Dødsstraffe, saa er herved ganske sikkert blandt Andet sigtet til Frd. 21 Marts 1705, som i § 5 foreskriver, at de, der voldeligen have overfaldet og dræbt skibbrudne Folk, skulle knuses paa deres Lemmer og levende paa Steile henlægges (jfr. § 8, der foreskriver simpel Livsstraf for dem, som handle ilde med skibbrudne Folk og saare dem paa Legeme eller Lemmer). See fremdeles Frd. 11 April 1840 § 34, 4de Mbr., hvor Udtrykket umiddelbar morderisk Beslutning, saaledes som senere skal blive viist, maa antages at betegne et umiddelbart ɔ: bestemt Drabsforsæt. Undertiden tages dog ogsaa Ordet Mord i de nyere Anordninger i en mere indskrænket Betydning, dog ikke just i Betydningen af overlagt Drab. De Bestemmelser, vi sigte til, foreskrive nemlig, at den, som har begaaet visse andre grove Forbrydelser med det Forsæt, at Andre derved skulde miste Livet, skal, naar denne Følge indtræder, straffes som en Morder, jfr. Frd. 15 April 1840 § 3 og Frd. 26 Marts 1841 § 1; men ved at straffes som en Morder kan Lovgiveren ikke mene Andet, end at straffes med den i 6—9—1 foreskrevne qvalificerede Livsstraf, om hvilken det nu efter Frd. 4 Octbr. 1833 § 10, 3die Mbr., er Hovedreglen, at den skal anvendes paa den, som er bleven Aarsag til en Andens Død ved en overlagt beskadigende Handling, der beviislig har været forbunden med bestemt Hensigt til at skille denne ved Livet. Det

fremgaaer uden Tvivl af det Ovenanførte, at man vel uden at komme i bestemt Modsigelse med de positive Love kan udhæve Mord som en særegen Art af qvalificeret Drab, saaledes at man enten ved Mord blot forstaaer det overlagte Drab eller det med bestemt Drabsforsæt ved en overlagt Voldsgjerning bevirkede Drab. Men en saadan Distinction mangler hos os practisk Betydning. Den har nemlig ingen afgjørende Indflydelse paa Straffen; thi, som det Følgende vil vise, gives der Drab, som skulle straffes efter 6—9—1 eller 12, uagtet de ikke kunne indbefattes under et saadant mere indskrænket Begreb om Mord. Vi agte derfor i det Følgende at skjelne mellem: 1) det simpelt forsætlige Drab, for hvilket Straffen er simpel Livsstraf eller ringere Straf, og 2) det qvalificerede Drab eller Mord, for hvilket qvalificeret Livsstraf er foreskreven. Med Hensyn til det qvalificerede Drab skjelne vi atter mellem de Tilfælde, der straffes efter 6—9—1, og de Tilfælde, der straffes efter 6—9—12.

§ 93.

I. Uagtsomt Manddrab.

See Ussing 3 Udg. § 191, II. Pag. 42—44. (4 Udg. § 195, Pag. 444—446).

§ 94.

II. Tilfælde, i hvilke det ved en forsætlig Voldsgjerning eller anden forsætlig Forbrydelse bevirkede uforsætlige Drab medfører forhøiet Tilregnelse af den forsætlige Forbrydelse.

Herhen høre følgende Tilfælde:

1) Frd. 4 Octbr. 1833 § 2, 2det Mbr.: Naar Nogen uden foregaaende Overlæg har udøvet personlig Vold, der har havt til Følge, at Nogen derved har sat Livet til, ansees han med 3—6 Aars Straffearbeide, om Døden endog maa tilskrives en særdeles Gjerningsmanden ubekjendt Omstændighed eller en usandsynlig eller uforudseelig Begivenhed, jfr. Frdgens § 10. Ifølge Frdgens § 6, 3die Mbr. forudsættes derhos, at den Angrebne ikke var sagesløs Mand.

2) Frd. 4 Octbr. 1833 § 10, 2det Mbr.: Naar Nogen er bleven Aarsag til en Andens Død ved en overlagt Voldsgjer-

ning, og den Mishandledes Død hverken var bestemt tilsigtet eller stod i en saadan naturlig Forbindelse med Mishandlingen, at den maatte kunne forudsees som en Følge, denne letteligen kunde føre med sig, straffes Gjerningsmanden med Strafarbeide i 8 eller flere Aar eller efter Omstændighederne paa Livstid. Det Samme gjælder, naar Angrebet vel ikke har været i egentlig Forstand overlagt, men er udøvet paa sagesløs Mand, jfr. § 6, 3die Mbr.

3) Frd. 11 April 1840 § 34, 4de Mbr.: Den, som uden bestemt Drabsforsæt under et røverisk Overfald har tilføiet Nogen en Mishandling, der har havt hans Død til Følge, straffes, om endog Døden ikke kunde forudsees som en rimelig Følge af Mishandlingen, paa Livet ɔ: efter 6—6—1. Livsstraf bliver iøvrigt endog at anvende, naar der blot under et røverisk Anfald er tilføiet Nogen en saadan Beskadigelse, som Frd. 4 Octbr. 1833 § 2, 1ste Mbr. omhandler.

4) Frd. 21 Marts 1705 § 5, der omhandler det Tilfælde, at Nogen voldelig har overfaldet og dræbt skibbrudne Folk, er uden Tvivl ikke blot anvendelig, naar Drabet er udøvet med Forsæt, men overhoved i ethvert Tilfælde, i hvilket den Skibbrudnes Død er bevirket ved de ham tilføiede Mishandlinger, jfr. Frdgens § 8. Straffen er nu efter Frd. 4 Octbr. 1833 § 10 den i 6—9—12 foreskrevne qvalificerede Livsstraf. De af Forfatteren § 183 II. Pag. 29—30 anførte Bestemmelser i Frd. 28 Decbr. 1836 § 37 Nr. 8 kunne nemlig kun antages at have forandret § 8 i Frd. 21 Marts 1705. Iøvrigt bemærkes, at Frd. 21 Marts 1705 § 5 kun er anvendelig, indtil den Skibbrudne har bragt sin Person og sit Gods i sædvanlig Sikkerhed, see Ørsteds Eunomia III. Pag. 134.

5) Frd. 15 April 1840 § 3: Den, som har aflagt et falsk Vidnesbyrd, der gaaer ud paa at paabyrde Nogen en Forbrydelse, der medfører Dødsstraf, skal, naar dette har til Følge, at denne bliver dømt til Døden, og Straffen fuldbyrdet, straffes som en Morder ɔ: efter 6—9—1.

6) Frd. 5 Mai 1847 § 1: Den, som i den Hensigt at bringe Transporten paa en Jernbane i Fare og saaledes at be-

virke en Ulykke, beskadiger Jernbanen, Transportmidlerne eller dens øvrige Tilbehør, eller henlægger eller henkaster Noget paa Banen, eller paa anden saadan Maade søger at hindre dens sikkre Brug, eller sætter Damp- eller andre Banevogne i Bevægelse, eller efterligner Signalerne, straffes paa Livet ɔ: med den i 6—6—1 foreskrevne Straf, naar Nogens Død derved er bevirket, selv om det ikke skulde fremgaae af Omstændighederne, at den Skyldige har maattet indsee, at han udsatte Andres Liv for aabenbar Fare. Det kan bemærkes, at Livsstraffen ogsaa kan anvendes, uagtet Døden ikke er bevirket eller bestemt tilsigtet; men da fordres det, at Omstændighederne klarligen vise, at den Skyldige har maattet indsee, at han udsatte Andres Liv for aabenbar Fare.

Med Hensyn til de under Nr. 1 og 2 anførte Tilfælde kan bemærkes, at Straffene under visse Betingelser kunne formildes eller forhøies, jfr. med Hensyn til Nr. 1 Ussing II. Pag. 11 Nr. 3 til Pag. 13 (4 Udg. Pag. 420 Lin. 9—421), og med Hensyn til Nr. 2, Pag. 11 Lin. 9—22 (4 Udg. Pag. 419). Efter hvad der ovenfor er antaget, vil Frd. 4 Octbr. 1833 § 5 kunne bringes til Anvendelse, om Slagsmaalet endog har fundet Sted efter foregaaende Overlæg. Med Hensyn til Nr. 5 kan bemærkes, at den, som har aflagt et falsk Vidnesbyrd af den omhandlede Beskaffenhed, ikke behøver at have indseet, at han derved lettelig vilde kunne paadrage den Paagjældende Dødsstraf; han kan t. Ex. have stolet paa, at der fordres 2 overeensstemmende Vidner til et fuldgyldigt Beviis, og at den Paagjældendes virkelige Uskyld nødvendig maatte komme for Dagen ved Undersøgelsen; Frd. 15 April 1840 § 3 er efter sine udtrykkelige Ord desuagtet anvendelig, cfr. ogsaa Motiverne i Collegialtid. f. 1840 Pag. 532.

§ 95.

III. Forsætligt Manddrab.

1) Det ved ingen særegen Omstændighed qvalificerede forsætlige Drab.

1) Naar Nogen dræber en Anden under et legemligt Angreb, som ikke har været forbundet med beviisligt Overlæg, men

dog et bestemt Forsæt til at skille denne ved Livet, inden Gjerningen har fundet Sted, bliver 6—6—1 at anvende; han straffes altsaa med simpel Livsstraf, see Frd. 4 Octbr. 1833 § 11, 1ste Mbr., jfr. Usfing Pag. 10 øverst paa Siden.

2) Naar Nogen ved en overlagt Voldsgjerning, der ikke var forbunden med bestemt Hensigt til at skille den Angrebne ved Livet, bliver Aarsag til en Andens Død, skal han ligeledes straffes efter 6—6—1 med simpel Livsstraf, dersom det ved Handlingen foraarsagede Drab stod i en saadan naturlig Forbindelse med de den Dræbte tilføiede Mishandlinger, at Gjerningsmanden maatte forudsee samme som en Følge, disse lettelig kunde føre med sig, see Frd. 4 Octbr. 1833 § 10, 1ste Mbr. Det Samme gjælder, uagtet Overlæg ikke er gaaet forud, naar Voldsgjerningen er udøvet mod sagesløs Mand, jfr. Frdgens § 6, 3die Mbr.

3) Naar Nogen uden foregaaende Overlæg og uden bestemt Hensigt til at skille den Angrebne ved Livet har bevirket en Andens Død ved at tilføie ham saadan personlig Vold, at han maatte kunne indsee, at den Mishandledes Død derved lettelig kunde bevirkes, straffes han efter Frd. 4 Octbr. 1833 § 2, 2det Mbr., med 3—6 Aars Straffearbeide, naturligviis saaledes, at der vælges en høiere Straffegrad, end om Døden ikke havde været at forudsee som en sandsynlig Følge af Mishandlingen.

Hertil kan endnu føies følgende Tilfælde, i hvilke det med eventuelt Drabsforsæt bevirkede Manddrab medfører Idømmelse af simpel Livsstraf paa Grund af Concurrence med en anden Forbrydelse:

a) Da Ildspaasættelse paa Huus eller Skib ifølge Frd. 26 Marts 1841 § 1, jfr. § 3, straffes med simpel Livsstraf, naar Forbrydelsen har været forbunden med Omstændigheder, der klarligen vise, at den Skyldige har maattet indsee, at han udsatte Andres Liv for aabenbar Fare, bliver Livsstraf naturligviis ogsaa at anvende, naar Nogen under saadanne Omstændigheder virkelig er omkommet, skjøndt det ikke har været Gjerningsmandens bestemte, men kun hans eventuelle Forsæt at skille Nogen ved Livet (ved Ordet „Forsæt" i Frd. 26 Marts 1841

§ 1 maa nemlig, som overalt hvor Lovgiveren bruger dette Ord uden at tilføie noget nærmere bestemmende Tillæg, forstaaes det bestemte Forsæt). Derimod maa det vel mærkes, at det ved en Brandstiftelse aldeles uforsætlig bevirkede Drab ikke medfører Idømmelsen af Livsstraf; Frdgens § 1 kan saaledes ikke anvendes, naar t. Ex. nogen af Brandfolkene er omkommet, eller naar Brandstifteren havde Grund til at antage, at intet Menneske befandt sig i Huset.

b) Det forstaaer sig af sig selv, at de i Frd. 11 April 1840 § 34, 4de Mbr. og Frd. 5 Mai 1847 § 1 foreskrevne Straffe ogsaa komme til Anvendelse, naar de derombhandlede Forbrydelser ere udøvede paa en saadan Maade eller under saadanne Omstændigheder, at Gjerningsmanden har maattet indsee, at han derved lettelig kunde bevirke det ved Forbrydelsen foraarsagede Drab, jfr. foran § 94 Nr. 3 og 6.

Anm. Med Hensyn til, at Tilfældene Nr. 2, 3, samt Litr. a og b ere henførte under Begrebet om forsætligt Drab, maa det i den almindelige Deel om dolus eventualis Udviklede erindres.

§ 96.

2) Om Mord.

A. **Tilfælde, i hvilke det forsætlige Drab belægges med den i 6—9—1 foreskrevne Straf:**

1) Naar Nogen dræber en Anden under et overlagt Angreb, der beviislig var forbundet med bestemt Hensigt at skille denne ved Livet, da bør han, naar ingen anden efter et særeget Lovbud qvalificerende Omstændighed kommer til, efter 6—9—1 at miste sin Hals, og hans Hoved at sættes paa en Stage, jfr. Frd. 4 Octbr. 1833 § 10, 3die Mbr. Det Samme gjælder, naar Nogen uden foregaaende Overlæg med bestemt Forsæt har dræbt sagesløs Mand, jfr. § 6, 3die Mbr.

2) Letfærdige Qvindfolk, som ombringe deres Foster eller det nyfødte Barn umiddelbart efter en hemmelig Fødsel, skulle ligeledes miste deres Hals, og deres Hoved sættes paa en Stage, jfr.

6—6—7 og 8, see herom, saavelsom om de med denne Materie nøie forbundne Bestemmelser om Barnefødsel i Dølgsmaal, Ussing 3 Udg. §§ 179 og 180, II. Pag. 19—26 (4 Udg. §§ 183 og 184, Pag. 426—34).

Ved Pag. 20 Lin. 2—15:

Forfatteren antager, at de almindelige Straffe for Drab og Mord komme til Anvendelse, naar Fostermord er begaaet af Andre end et letfærdigt Qvindfolk, altsaa naar det enten er en Anden end Barnemoderen, der har udøvet Misgjerningen, eller Barnet var avlet i lovligt Ægteskab. Dette kan dog næppe antages. Det er uden Tvivl en Forudsætning for Anvendelsen af Manddrabsbegrebet, at Barnet var levende født; Fosteret synes hverken efter Sagens Natur eller efter den positive Rets Grundsætninger at kunne betragtes som et allerede virkelig tilværende, men kun som et vordende Menneske (jfr. Civilrettens Grundsætninger om den ved den senere indtrædende Fødsel betingede Reservation af Rettigheder for Ufødte). Naar man for at indbefatte Fostermord under Manddrabsbegrebet har paaberaabt sig, at Frd. 30 Novbr. 1714 § 10 bruger Udtrykket „dræbe Fosteret i Moders Liv", da er derved Intet beviist. Lovgivningen taler ogsaa om at dræbe Creaturer, jfr. t. Ex. 6—10—5, 6—20—2 og Overskriften til 6—20. Der er overhoved ingen Tvivl om, at Ordet Drab kan anvendes paa enhver Tilintetgjørelse af et Liv, men Spørgsmaalet er heller ikke, om Fostermord kan henføres under Begrebet „Drab", men om det kan henføres under Begrebet „Manddrab", der som Object forudsætter et Menneske. Iøvrigt give netop Lovgivningens, som man maa formode qvalificerede, Straffe for Jordemødre, der deeltage i Fostermord, Anledning til at betvivle, at Lovgiveren har betragtet denne Forbrydelse som egentligt Manddrab. Efter Regl. 21 Novbr. 1810 § 41 er nemlig Straffen for den Jordemoder, som enten med Raad eller Daad bidrager til, at en frugtsommelig Qvindes Foster vorder fordrevet, kun Tugthuusarbeide for Livstid, jfr. ogsaa Frd. 30 Novbr. 1714 § 10. Domstolene antage uden Tvivl heller ikke Drabslovgivningens Forskrivter ligefrem anvendelige i saadanne Tilfælde, see t. Ex.

Dom i Jur. Ugeskr. VI. Pag. 417, ved hvilken Barnefaderen, for at have overtalt det af ham udenfor Ægteskab besvangrede Fruentimmer til at fordølge sin Tilstand, og at have søgt at formaae hende til at fordrive Fosteret, i Henhold til Frd. 4 Octbr. 1833 § 29 og Grundsætningen i Regl. af 21 Novbr. 1810 § 41 blev dømt til Fængsel paa Vand og Brød i 6 Gange 5 Dage, jfr. en ældre Høiesteretsdom fra 1838, ved hvilken En, som havde indgivet et Fruentimmer et Abortivmiddel, blev straffet med 2 Aars Forbedringshuusarbeide, see Jur. Tidsskr. XXXVI. Pag. 16—29.

Ved Pag. 20 Lin. 16 ff.:

Lovens 6—6—7 indbefatter vistnok kun det Tilfælde, at Moderen har ombragt Barnet før Fødselens fuldkomne Tilendebringelse, jfr. 2—8—8 og 6—6—8, hvilke aldeles bestemt skjelne imellem Foster og Barn. At Straffen efter 6—6—7 desuagtet bør anvendes, naar Barnet er blevet dræbt kort efter Tilendebringelsen af den hemmelige Fødsel, kan ikke sees af denne Artikel, men følger derimod af 6—6—8. Naar det nemlig foreskrives, at Moderen skal straffes, som om hun havde ombragt sit Foster, naar det nyfødte Barn bliver borte, uagtet det paaskydes at være dødfødt, og der hverken haves Beviis for Sandheden eller Usandheden af dette Foregivende, eller for Barnets Liv eller Død, maa det Samme naturligviis endnu mere gjælde, naar det bevises, at et saadant Barn virkelig er dræbt.

Ved Pag. 22 Lin. 16—18:

At føde i Dølgsmaal er, forsætlig at føde hemmelig; dertil fordres ikke ubetinget, at den Fødende har søgt et eensomt Sted, jfr. Forfatterens egen Bemærkning Pag. 23 Lin. 18—20.

Hertil kan endnu følgende Tilfælde føies, i hvilke det simpelt forsætlige Drab straffes som Mord efter 6—9—1 paa Grund af Concurrence med andre Forbrydelser:

a) Den, som sætter Ild paa Huus eller Skib i det Forsæt, at Nogen derved skal indebrænde, straffes som for Mord ɔ: efter 6—9—1, naar Nogen virkelig ved Ildebranden omkommer, see Frd. 26 Marts 1841 § 1, jfr. § 3. Skjøndt Lovgiveren bruger det omfattende Udtryk „naar Nogen virkelig ved Ildebranden

omkommer", er Bestemmelsen dog næppe anvendelig, naar alle de Personer, som vare i Huset, da Ilden udbrød, reddes, men ellers Nogen paa Grund af tilfældig tilstødende Omstændigheder omkommer, f. Ex. naar Nogen af Brandfolkene sætter Livet til under Slukningsarbeidet. Forordningen forudsætter vistnok, at den Hensigt at indebrænde Nogen er opfyldt.

b) Da den i Frd. 15 April 1840 § 3 foreskrevne Straf som Morder, ɔ: efter 6—9—1, indtræder, om det endog aldeles har ligget udenfor det falske Vidnes Forsæt at paaføre den Vedkommende Døden, jfr. § 94 Nr. 5, maa denne Straf naturligviis ogsaa komme til Anvendelse, naar det har været Vidnets bestemte eller eventuelle Hensigt at paadrage den falskelig Beskyldte Dødsstraf.

§ 97.

B) Tilfælde, i hvilke det qvalificerede Drab straffes med den i 6—9—12 foreskrevne Straf.

1) De i 6—9—12 selv omhandlede Tilfælde.

See Ussing 3 Udg. § 178, II. Pag. 17—18. (4 Udg. § 182, Pag. 425—26).

Her maa erindres, hvad der i § 92 er bemærket om Fortolkningen af 6—9—12.

Ved Pag. 18 Lin. 18 ff.:

Om Concurrencen af Røverie og forsætligt Drab vil senere blive handlet.

§ 98.

(Fortsættelse).

2) Mord efter Frd. 16 Octbr. 1697.

See Ussing 3 Udg. § 184, II. Pag. 30—31. (4 Udg. § 188, Pag. 435).

Forfatteren tager Feil, naar han antager, at denne Forordning i det Hele er ophævet ved Frd. 4 Octbr. 1833 § 10. Forordningen har kun formildet Straffen, der dog endnu stedse er strengere end den almindelige Straf for Mord, og derhos ophævet Slutningsbestemmelsen i Frd. 16 Octbr. 1697 om Straffens yderligere Skjærpelse ved kongelig Resolution, naar Mordet var endnu grovere end de, Forordningen udtrykkelig omhandler.

Det bliver derfor endnu, som forhen, at undersøge, hvorvidt Forordningen bør anvendes udenfor de i samme udtrykkelig omhandlede Tilfælde. Først bør det dog bemærkes, at den subjective Betingelse for Anvendelsen af Forordningen er, at Mordet er udøvet med „frie Forsæt og beraad Hu". Det er derfor ikke nok, at Gjerningsmanden med bestemt Drabsforsæt har stilt Nogen af de i Forordningen omhandlede Personer ved Livet under et efter foregaaende Overlæg iværksat Angreb; for denne Forbrydelse kan han kun straffes efter 6—9—1, naar Drabet ikke selv har været overlagt. Han skal have dræbt de omhandlede Personer med beraad Hu. Hvad dernæst angaaer Spørgsmaalet, om Forordningen overhoved er anvendelig paa unævnte Tilfælde, da hjemles dette i al Fald ligefrem ved den Forudsætning herom, som indirecte indeholdes i Forordningens Slutningsbestemmelse. Men med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvilke Mord der ere at ansee som ligesaa grove eller grovere end de i Forordningen udtrykkelig nævnte, opstaaer Vanskeligheden. Ørsted synes, skjøndt han indskjærper Vaersomhed ved Forordningens analogiske Anvendelse, i Eunomia III. Pag. 122 at antage, at ikke blot det personlige Forhold mellem Morderen og den Myrdede, men ogsaa deels dennes personlige Stilling i og for sig betragtet, deels Motivets og Udførelsesmaadens særdeles Skammelighed eller Grumhed blive at tage i Betragtning, ja han synes endog Pag. 129 at helde til den Mening, at den Omstændighed, at En har begaaet flere Mord, maatte kunne have Anvendelsen af denne Forordning til Følge. Men da alle de i Forordningen udtrykkelig nævnte Tilfælde ere qvalificerede ved det personlige Forhold imellem Morderen og den Myrdede, kan man vistnok ikkun anvende Forordningen paa de Tilfælde, hvor det ligeledes er det personlige Forhold mellem Morderen og den Myrdede, der giver Forbrydelsen en usædvanlig høi Grad af Strafbarhed. Frd. 7 Febr. 1749 viser ogsaa, at Frd. 16 Octbr. 1697 ikke ansaaes anvendelig paa den, som med beraad Hu og uden mindste dertil given Anledning havde myrdet endog uskyldige og værgeløse Børn. Det kan dernæst synes, at Forordningens strenge Straf ikke blot er motiveret ved Hensynet til det krænkede

personlige Forholds sædelige Betydning, men ogsaa væsentlig ved den store Leilighed, som Personer, der leve i den samme Husstand, have til at berøve hinanden Livet, saa at altsaa begge Momenter i Forening, personlige Forhold af lige Betydenhed og en lignende Leilighed til at udføre Forbrydelsen, skulde betinge Forordningens Anvendelse paa unævnte Tilfælde. Herfor taler navnlig den Omstændighed, at den sædelige Betydning af de i Forordningen sammenstillede personlige Forhold er saa særdeles forskjellig, at det maa antages, at der ved Fastsættelsen af Straffen for den Tjener, der myrder sin Husbond, Frue eller nogen af deres Børn, er taget særdeles Hensyn til Leiligheden. Men deraf følger dog ikke, at det er det samme Hensyn, der væsentlig har motiveret Bestemmelsen om Straffen for Mord paa Ægtefæller, saa at Forordningen t. Ex. skulde være uanvendelig paa den, der havde myrdet sin Ægtefælle, der factisk levede separeret fra ham. Ved Besvarelsen af Spørgsmaalet om Forordningens Anvendelse paa unævnte Tilfælde bør man derfor uden Tvivl opstille som Hovedregel, at den bliver anvendelig:

1) Naar det personlige Forhold er ligesaa stærkt, som Forholdet mellem Ægtefæller, om dette Forhold end ikke medfører en saa stor Leilighed til at begaae Forbrydelsen, som den, der sædvanlig begrundes ved det ægteskabelige Samliv.

2) Naar det personlige Forhold i Forbindelse med den ved samme medførte Leilighed til Forbrydelsen bevirker, at Mordet maa ansees ligesaa grovt som Mord, begaaet af Tjenestefolk paa deres Herskab eller disses Børn.

Den af Ørsted i Eunomia l. c. Pag. 122 opstillede Regel, at man ved Spørgsmaalet om Anvendelsen paa et unævnt Tilfælde bør sammenligne dette med den strafværdigste af de i Forordningen omhandlede Arter af Mord, turde derimod ikke være aldeles motiveret og synes heller ikke at være fastholdt af ham selv. Efter det Foranførte bør Forordningen udenfor al Tvivl anvendes paa Børn, der have myrdet deres virkelige Forældre, uden Hensyn til om Børnene vare i Huset hos dem, eller ikke; men Undtagelse herfra bør dog gjøres med Hensyn til ulegitimerede Slegfredbørn, der have myrdet Faderen; derimod kan Forordningen ikke anvendes paa

Mord, der er udøvet mod Adoptivforældre eller Stifforældre, medmindre Adoptiv- og Stifbørnene ere i Huset hos dem, i hvilket Tilfælde den imidlertid bliver at anvende, uden Hensyn til om Børnene ere i Tjeneste hos dem som Tyende. End mindre kan Forordningen ubetinget anvendes paa Mord, begaaet paa Svigerforældre. Derimod synes Forordningen i Almindelighed at burde anvendes paa Forældre, som med beraad Hu myrde deres Børn, og Rescr. 18 April 1755 (Registret til Fogtmann's Samling I. Pag. 295) viser ogsaa, at den i sin Tid af Høiesteret er bleven anvendt paa saadanne Tilfælde; senere har Høiesteret imidlertid antaget den modsatte Mening. Man pleier vel at fremstille Sagen, som om Høiesteret ved Paakjendelsen af de i den nyere Tid forekomne Tilfælde maatte antages at have taget særdeles Hensyn til de undskyldende Motiver, der saa ofte ere forbundne med Mord, der udøves af Forældre, t. Ex. Fortvivlelse over yderlig trange Kaar, sværmerisk Frygt for Børnenes physiske og moralske Vel o. s. v.; men udenfor saadanne Tilfælde mener man, at Forordningen af Høiesteret vilde blive anvendt paa Forældre, der have myrdet deres Børn, see Eunom. III. Pag. 124—25, Ussings Crim. 2den Udgave II. Pag. 41. At Høiesteret imidlertid dog ubetinget har forkastet Anvendelsen af Forordningen paa Forældre, fremgaaer klart af den i Collegialtid. f. 1819 Pag. 299—308 meddeelte Dom, der er citeret hos Ussing 3 Udg. II. Pag. 31 Note 2. Ved denne Dom blev nemlig Forordningen funden uanvendelig paa en Moder, som til forskjellige Tider efterhaanden havde ombragt 5 af sine Børn, — som efter flere under Sagen fremkomne Data maatte antages at have været i høi Grad ligegyldig mod Børnene, — som under Sagen ikke havde viist nogen levende Anger over sin Forbrydelse, og om hvis Udaad det med allerstørste Grund hedder Pag. 307, at den bar Præg af den fuldkomneste Stumphed i alle moralske Følelser. I Relationen er Høiesteretsdommen ogsaa blot motiveret ved en Paaberaabelse af, at Høiesteret forhen havde antaget, at Frd. 16 Octbr. 1697 ikke kan anvendes paa den Moder, der myrder sit eget Barn, hvortil den Bemærkning er føiet, at den Omstændighed, at Delinqventinden havde myrdet flere af sine Børn, ikke fandtes at

kunne hjemle nogen skjærpet Straf for hende. I den citerede Afhandling i Eunom. III. Pag. 128—29 synes Ørsted tilbøielig til at erklære sig for Anvendelsen af Frd. 1697 paa den, som myrder en Dommer paa hans Dommersæde, eller for at hævne sig over hans Dom, hvorfor paaberaabes ikke blot Gjerningens Farlighed, men ogsaa 6—4—17, der for at overfalde Rettens Betjente, medens de beklæde Retten, med Hug og Slag, allerede foreskriver Livsstraf. Ørsted synes endog at helde til den Mening, at det Samme under lignende Betingelser maatte gjælde om andre Embedsmænds Mord. En saadan Anvendelse af Frd. 16 Octbr. 1697 er imidlertid aldeles i Strid med den ovenfor opstillede Hovedregel, og iøvrigt er Argumentet fra 6—4—17 nu bortfaldet, jfr. Frd. 4 Octbr. 1833 § 18. Hvad endelig angaaer de tidligere opkastede Spørgsmaal om Forordningens Anvendelse paa den Fæstebonde, der myrder sit Herskab, da gaae de nærmest ud paa, om Tilfældet ikke ligefrem maa antages indbefattet under Anordningens Ord. Det er nu vistnok almindeligt, at Loven kalder Godseieren Fæstebondens Husbond; men den Maade, hvorpaa Forordningen sammenstiller Herre og Husbond med Frue og Madmoder, synes klarlig at vise, at der kun er sigtet til Mord, udøvet af egentlige Tjenestefolk, og at Husbonden derfor ikke i denne Forordning kan antages at indbefatte Godseieren. I Præmisserne er ogsaa det usædvanlige Ord Madfader brugt afvexlende med Ordet Husbond. Iøvrigt er det klart, at der, naar det først erkjendes, at Tilfældet ikke ligefrem er indbefattet under Forordningens Bogstav, aldeles ingen Tale kan være om, at den skulde være at anvende paa samme, skjøndt et Rescript af 22 Juni 1739 (Registret til Rescriptsaml. I. Pag. 294) viser, at Forordningen i sin Tid af Høiesteret er bleven anvendt paa en Deel Bønder, der havde sammenrottet sig og myrdet Godseieren.

§ 99.

(Fortsættelse).

3) Drab paa skibbrudne Folk.

See Usfing 3 Udg. § 183, II. Pag. 29—30. (4 Udg. § 187, Pag. 434).

Her maa erindres, hvad der ovenfor er anført i § 94 Nr. 4.

§ 100.

(Fortsættelse).

4) De i Frd. 7 Febr. 1749 og Frd. 18 Decbr. 1767 omhandlede Mord.

See Usfing 3 Udg. § 185, II. Pag. 32—36. (4 Udg. § 229, Pag. 437 ff.).

Den af Forfatteren Pag. 34 (4 Udg. 438) forsvarede Mening, at Frd. 7 Febr. 1749 skulde være aldeles ophævet ved Frd. 18 Decbr. 1767, kan vistnok ikke bifaldes. Forordningen selv giver kun liden Anledning til at antage det. Da nemlig Frd. 7 Febr. 1749 unægtelig maatte være anvendelig paa Enhver, som havde myrdet Nogen med frit Forsæt og beraad Hu, uden nogen foregaaende Aarsag eller Anledning, alene i Tanke at gjøre en Ulykke, hvad enten Mordet var udøvet af Blodtørst eller af Livslede, eller fordi Gjerningsmanden foretrak Dødsstraffen for andre Straffe, han maatte have ivente, saa kunne hverken Bemærkningerne i Præmisserne til Frd. 18 Decbr. 1767 om, at hiin Forordning ikke saa fuldkommelig havde opnaaet sin Hensigt, eller den i dem forekommende Tilkjendegivelse — at den for slige melancholske og tungsindige Mennesker ved bemeldte Forordning fastsatte Straf skal forandres — med Føie anføres som Beviis for, at Lovgiveren aldeles har villet ophæve Forordningen. Efter i Almindelighed at have omtalt Frd. 1749, udhæver Frd. 18 Decbr. 1767 i Præmisserne et af de under hiin henhørende Hovedtilfælde, hvilket dengang netop havde særdeles practisk Vigtighed. Man har vel meent, at den Maade, hvorpaa den i Frd. 1749 givne Beskrivelse af Forbrydelsen Ord til andet er gjentagen i Frd. 1767, blot med Tilføielse af Ordene „og derved miste sit Liv", skulde vise, at Lovgiveren har forudsat, at ethvert Mord, som ikke er bevirket ved Hævnlyst, Vindesyge eller nogen anden

materiel Grund, maa have sit Udspring fra Ulyst til Livet. Men herved har man overseet, at Forordningen ikke siger: „Naar Nogen efterdags befindes, med frie Forsæt og beraad Hu, uden nogen foregaaende o. s. v.", men: „naar Nogen saadan (ɔ: efter Præmisserne, nogen tungsindig og melancholsk Person, der ønsker sig Døden og er kjed af Livet) efterdags befindes o. s. v." Selv om Forordningen havde været redigeret saaledes, at det var klart, at Lovgiveren var gaaet ud fra den factisk urigtige Forudsætning, at ethvert uden foregaaende Anledning, alene for at gjøre en Ulykke, med frit Forsæt og beraad Hu iværksat Mord maatte være begaaet af Livslede, — dersom Forordningen t. Ex. havde været affattet overensstemmende med Stampes Forslag i hans Betænkning af 1757 („de Forbrydere, som Frd. 7 Febr. 1749 taler om, skulle herefter dog ikke miste Livet, men o. s. v."), vilde det dog næppe kunne antages, at den, der beviislig havde myrdet af Lyst til at myrde, skulde behandles efter Frd. 18 Decbr 1767. Forordningen burde uden Tvivl i saa Fald fortolkes indskrænkende, og et saadant Mord maatte i det Mindste efter Frd. 4 Octbr. 1833 § 10 straffes efter 6—9—1. Men nu er Forordningen ikke bleven redigeret overeensstemmende med den 10 Aar tidligere afgivne Betænkning, men overeensstemmende med et af Stampe i Aaret 1767 forfattet nyt Udkast, og det er os derfor aldeles uforklarligt, hvorledes man har kunnet finde, at de Forordningens Emanation forudgaaende Forhandlinger indeholde et afgjørende Beviis for, at man har antaget, at Frd. 1749 kun var anvendelig paa dem, som myrde for at miste Livet. Intet synes dog at ligge nærmere, end at en saa skarpsindig Mand som Stampe efter 10 Aars Forløb kan have bemærket, at den første Redaction, for hvilken hiin Forudsætning laae til Grund, var unøiagtig, og at det netop er derfor, at det endelige Udkast af ham blev anderledes redigeret.

Naar det af Forfatteren Pag. 34, Slutningen af Siden, paaberaabes, at Anvendelsen af Frd. 18 Decbr. 1767 vanskeliggjøres, naar det antages, at Mord, iværksat af Blodtørst, ikke henhører under Frd. 18 Decbr. 1767, da er dette en høist besynderlig Indvending. Det er dog aabenbart, at det ikke under

nogen Omstændighed kan antages tilstrækkeligt til Anvendelsen af Frd. 1767, at der ikke med Sikkerhed lader sig paavise noget bestemt Motiv til et begaaet Mord, men at det nødvendigviis maa fordres, at der er Omstændigheder tilstede, som særlig antyde, at det har været Morderens Hensigt at miste Livet; og iøvrigt er det aldeles ikke forbundet med nogen Vanskelighed at skjelne imellem de Data, der godtgjøre Livslede, og dem, som bevise Blodtørst eller andre Former af Lysten til at myrde.

Anm. I Forbindelse med denne Paragraph kan mærkes Frd. 27 Jan. 1738, der, som Forfatteren har viist, ikke gjælder udenfor Militæretaten, see Usfing 3 Udg. § 185, II. Pag. 31—32 (4 Udg. § 189, Pag. 435—36).

§ 101.

(Fortsættelse).

5) Tilfælde, i hvilke Drab straffes efter 6—9—12 paa Grund af Concurrence med andre Forbrydelser.

1) Frd. 11 April 1840 § 34, 4de Mbr.: Naar Nogen under et røverisk Overfald med bestemt Forsæt har dræbt Nogen, straffes han efter 6—9—12. — Det er forhen bemærket, at det i Frdgens § 34 brugte Udtryk „umiddelbar morderisk Beslutning“ ikke er aldeles tydeligt. Allerede det bestemte Forsæt at tilføie Nogen en saadan livsfarlig Legemsbeskadigelse, som Frd. 4 Octbr. 1833 § 2, 1ste Mbr. omhandler, kan efter en vis Sprogbrug kaldes en morderisk Beslutning (jfr. Udtrykket „morderiske Vaaben“, samt Ørsteds Afhandling i Eunomia III. § 46 Pag. 329 „om morderisk Anfald“, hvorved han forstaaer et Overfald, ved hvilket der er tilføiet den Angrebne en Overlast, som var forbundet med øiensynlig Livsfare; see fremdeles Motiverne til Frd. 1840 § 34, hvor det, Pag. 451 i Collegialtid. f. 1840, siges, at Livsstraf ikke finder Sted efter § 34, uden hvor Forbrydelsen har en bestemt morderisk Character, ɔ: hvor Nogen enten har sat Livet til, eller der er tilføiet ham en Mishandling af det Slags, som Frd. 4 Octbr. 1833 § 2 omhandler). Der kunde derfor være Anledning til at antage, at 6—9—12 allerede maatte være anvendelig paa den, som under et røverisk Overfald havde havt

den bestemte Hensigt at tilføie Nogen en under Frd. 4 Octbr. 1833 § 2 henhørende Legemsbeskadigelse. Imidlertid synes dog Ordene „umiddelbar morderisk Beslutning" at maatte forstaaes om en Beslutning, der umiddelbart, altsaa bestemt, gaaer ud paa Mord. At en saadan Beslutning tillige skulde være overlagt, er der efter den nyere Lovgivnings Terminologie ikke tilstrækkelig Grund til at antage, see ogsaa Motiverne Pag. 455, hvor det bemærkes, at man ikke havde fundet tilstrækkelig Anledning til at udelade Henviisningen til 6—9—12 og 6—6—22; thi „foruden at Straffen for det med Forsæt at dræbe forbundne Røverie for Fuldstændigheds Skyld ikke bør forbigaaes, er det navnlig heller ikke af sig selv klart, at 6—9—12 vilde være anvendelig i et Tilfælde, som det her omhandlede, hvor et Drab, men uden beviisligt Overlæg, er forøvet under et røverisk Anfald."

2) Efter Frd. 11 April 1840 § 34, 5te Mbr., sammenholdt med Frd. 20 April 1825 § 1 sidste Mbr., skal den Sørøver, som udenfor de vestindiske Colonier straffes for under et sørøverisk Foretagende mod et Skib at have deeltaget i Mord eller personlig Mishandling, ansees efter 6—9—12. Ved Mord maa her efter Sammenhængen forstaaes ethvert Drab, endog det uforsætlige, naar det blot er en Følge af personlige Mishandlinger.

§ 102.

Om Drab, begaaet af Børn mellem 10 og 14 Aar m. m.

See Usſing 3 Udg. § 187, II. Pag. 36—37. (4 Udg. § 191, Pag. 440).

Hermed jevnføres Forelæsningerne over Criminarettens alm. Deel.

§ 103.

Om attenteret Drab.

See Usſing 3 Udg. § 188, II. Pag. 37—38. (4 Udg. § 192, Pag. 440—41).

Det maa vel bemærkes, at Frd. 4 Octbr. 1833 § 14 som Betingelse for Livsstraffens Anvendelse fordrer, at det har været Gjerningsmandens overlagte Hensigt at dræbe.

Ved Pag. 38 (4 Udg. 441) Nr. 1:

Dette Tilfælde synes rettest at burde behandles i Materien

om Majestætsforbrydelser. Vi have derfor ogsaa i det Foregaaende forbigaaet Forfatterens § 182 (4 Udg. § 186).

Som Tilfælde, i hvilke Drabsattentatet straffes med Livsstraf paa Grund af Concurrence med andre Forbrydelser, kunne mærkes:

1) Frd. 11 April 1840 § 34, 4de Mbr. Den, som under et røverisk Overfald har tilføiet Nogen personlig Vold med bestemt Drabsforsæt straffes efter 6—6—22.

2) Frd. 26 Marts 1841 § 1, jfr. § 3. Den, som sætter Ild paa Huus eller Skib med det Forsæt, at Nogen skal indebrænde, straffes paa Livet. (Det Samme gjælder imidlertid ogsaa, uagtet et saadant Forsæt ikke har været tilstede, naar Omstændighederne klarlig vise, at den Skyldige har maattet indsee, at han udsatte Andres Liv for aabenbar Fare).

3) Frd. 5 Mai 1847 § 1. Den, som i den Hensigt at bringe Transporten paa en Jernbane i Fare o. s. v., beskadiger Jernbanen eller desl., straffes paa Livet, saafremt Nogens Død derved bestemt var tilsigtet.

Anm. Bestemmelsen i Frd. 15 April 1840 § 3, 2det Mbr., om Anvendelsen af 6—6—22, følger ligefrem af den almindelige Regel i Frd. 4 Octbr. 1833 § 14, 2det Mbr. Det er nemlig ikke tilstrækkeligt til Anvendelsen af denne Bestemmelse, at det falske Vidne har forsøgt at paabyrde Nogen en Dødsforbrydelse, men han skal efter Forordningens udtrykkelige Ord have søgt at paaføre en Anden Dødsstraf jfr. Collegialtid. f. 1840 Pag. 533.

§ 104.

Om Meddeelagtighed i Manddrabsforbrydelsen.

See Ussing 3 Udg. § 190, II. Pag. 39—42. (4 Udg. § 194, Pag. 442—44).

Ved Pag. 41 Lin. 8 ff.:

De heromhandlede Bestemmelser i Frd. 6 Febr. 1694 om, hvad der af Borgerne skal iagttages i Tilfælde af Klammerie, angaae efter Forordningens udtrykkelige Ord kun det Tilfælde, at det skeer om Dagen; skeer der Klammerie og Overlast paa Gaderne i Kjøbenhavn om Natten, bestemmer Forordningen, at

Vægteren i Gaden med sin Fløite skal tilkalde Vægterne fra de andre Gader o. s. v.

Ved Pag. 42 Lin. 1—5 (4 Udg. 441 Lin. 21—25):

Frd. 4 Aug. 1819 vil nu uden Tvivl afgive den nærmeste Analogie.

Tillæg. Følgende Forbrydelser, der ikke bestemt gaae ud paa at skille Nogen ved Livet, men ved hvilke dog Andres Liv forsætlig udsættes for Fare, kunne passende behandles i Forbindelse med Manddrabsforbrydelsen.

§ 105.

1) Børns Henlæggelse.

See Usſing 3 Udg. § 181, II. Pag. 26—29. (4 Udg. § 185, Pag. 432—34).

Ved Pag. 27 Lin. 14—22:

Det her Anførte er ikke ganske nøiagtigt. Er Barnet henlagt, for at det skulde omkomme, kan den almindelige Straf for Mord dog kun idømmes, naar denne Hensigt er opnaaet, og Henlæggelsen er skeet efter foregaaende Overlæg. Ei heller vil udenfor det Tilfælde, hvor 1ste Mbr. af 6—6—10 er anvendeligt, Livsstraf kunne idømmes for det med Henlæggelsen forbundne Attentat paa Barnets Liv, naar det ikke har været den Skyldiges overlagte Hensigt, at Barnet skulde omkomme, hvorimod de i 6—6—10, 2det og 3die Mbr. foreskrevne Straffe, der ere større end Straffen for det simple Drabsattentat, ville komme til Anvendelse, jfr. Usſing Pag. 28 Lin. 8—11.

§ 106.

2) Duel.

See Usſing 3 Udg. § 93 I. Pag. 254—59. (4 Udg. § 91, Pag. 228—233).

Ved Pag. 254—55 (4 Udg. 228—29):

Efter det conventionelle Begreb kan ingenlunde ethvert i Forveien aftalt Slagsmaal imellem to Personer, der iværksættes med dræbende Vaaben, ansees som en Duel, men det forudsættes altid, at Kampen nærmest gaaer ud paa at tage og give Satis-

faction for en virkelig eller formeentlig Fornærmelse, navnlig Æresfornærmelse, hvilket naturligviis ikke forhindrer, at Motivet til at foranledige en Duel, det være nu ved at fornærme sin Fjende eller foregive sig fornærmet af ham, kan være et ganske andet, t. Ex. Had, Misundelse, Lyst til at vise sit Mod eller sin Overlegenhed o. s. v. En Aftale mellem to Rivaler om en Kamp paa Liv og Død, der skulde afgjøre, hvem en af dem begge eftertragtet Gjenstand skulde tilfalde, vilde ikke kunne ansees for en Duel, dersom Kampens Øiemed aabenlyst og utvetydig blev vedgaaet af Parterne. Hermed staaer det i Forbindelse, at en Duel altid antages at forudsætte en Udfordring, hvormed man forbinder Forestillingen om en Opfordring til at give Satisfaction, hvilken den Paagjældende ikke antages at kunne nægte den Fornærmede, hvis denne er en Mand af Ære, uden derved stiltiende at tilstaae Feighed og saaledes at vanære sig. I Sammenhæng hermed staaer det ogsaa, at en Duel altid forudsættes ført med egentlige Vaaben og under Jagttagelse af visse, deels ved almindelig Vedtægt, deels ved nærmere Overeenskomst bestemte Regler, hvilke, forsaavidt de grunde sig paa almindelig Vedtægt, i Særdeleshed sigte til Betryggelse for, at Kampen føres paa en Maade, der stemmer overeens med Ærens Love. Naar to Personer efter foregaaende Aftale have indladt sig i Slagsmaal med Redskaber, der sætte deres Liv eller Sundhed i Fare, kunde det i sig selv i criminalistisk Henseende synes at være af underordnet Betydning, om Kampen sigtede til Fyldestgjørelse for en Fornærmelse, om en formelig Udfordring var gaaet iforveien, og om Redskaberne havde været egentlige Vaaben. En særegen Duellovgivning vilde herefter være aldeles overflødig, idet Straffen for den i Duel tilføiede Skade ligefrem vilde være at fastsætte efter de almindelige Lovbestemmelser om Straffen for overlagte Voldsgjerninger, i Forbindelse med det Hensyn, som der ogsaa ellers skal tages, paa den ene Side til Redskabets Beskaffenhed, og paa den anden Side til den Omstændighed, at Skaden er tilføiet under Slagsmaal. Men tager man Hensyn til den ofte kun ved en høi Grad af Selvfornægtelse overvindelige Nødvendighed, som dybt rodfæstede og i Aarhundreder fra

Slægt til Slægt overleverede Æresbegreber i visse Stænder kunde medføre, til med væbnet Haand at kræve eller tilstaae Satisfaction, navnlig for Æreforнærmelser, saa indsees det let, at der kan være Trang til en særegen Duellovgivning. I en saadan Lovgivning kunne iøvrigt to ganske forskjellige Hovedsynspuncter være fremherskende, nemlig enten det, at de i Duellen udøvede Voldsgjerninger i en mærkelig Grad ere mere at undskylde end de, der ellers udøves i Slagsmaal, eller, at det er nødvendigt ved skjærpede Straffe at modarbeide Opinionen. Det er det sidstnævnte Synspunct, der ligger til Grund for vor Duellovgivning.

Af det Foregaaende følger, at allerede Tilværelsen af en særegen Duellovgivning medfører den Præsumtion, at Lovgiveren gaaer ud fra det ovenfor omhandlede conventionelle Begreb om Duel (som den, med egentlige Vaaben, ifølge foregaaende Udfordring, under Iagttagelse af sædvansmæssige og udtrykkelig aftalte Regler, anstillede Tvekamp til Fyldestgjørelse for en Fornærmelse, navnlig Æreforнærmelse). Denne Præsumtion vinder derhos i de væsentlige Puncter betydelig Bestyrkelse ved vore Duellovеs Indhold. I denne Henseende maa det navnlig bemærkes, at det i dem idelig er forudsat, at Dueller reise sig af Æreforнærmelser, jfr. i Særdeleshed Krigsart. Br. 9 Marts 1683 § 36, hvor det, efterat det i den foregaaende Paragraph er forbudet Alle og Enhver at indlade sig i Duel, hedder: „derfor skal den, som overgaaer nogen Beskæmmelse, strax anmelde saadant for sin Oberst, og alle Injurier i Ord eller Gjerning (dersom de Vedkommende ikke kan ved de commanderende Officerers Forlig for at redde Ære eller Liv anderledes vorde tilfredsstillet) skal ved ordentlig Krigsret paadømmes, og den Paagjældende tilkjendes lovlig Satisfaction“, see fremdeles det i Præmisserne til Frd. 17 Marts 1741 paaberaabte „Verbot“ af 11 Octbr. 1737, hvor det hedder, at Enhver, som har lidt nogen Despect, ad den ordentlige Retsvei skal have Satisfaction „zu Salvierung seiner Ehre und guten Leumuths“, jfr. 6—8—6. Det legale Begrebs Overeensstemmelse med det conventionelle fremgaaer dernæst deraf, at Frd. 17 Marts 1741 § 1, sammen-

holdt med § 3, til en Duel ubetinget kræver en forudgaaende Udfordring, hvorved Lovgiveren, der i § 6 gjentager Lovens Befaling i 6—8—5, ikke kan forstaae en hvilkensomhelst Opfordring til Slagsmaal med dræbende Vaaben, men kun en saadan, som det ifølge Opinionen maatte kunne geraade den Paagjældende til Forkleinelse paa Respect og Ære at afslaae. Kun i et Punct synes den citerede Paragraph af Frd. 1741 ikke ganske at harmonere med det conventionelle Begreb, nemlig forsaavidt det er forudsat, at en Duel kan anstilles med ethvert skarpt Redskab, og Forordningen endog exempelviis nævner Kniv, hvis Brug dog næppe er forenelig med de Begreber om Ære, hvorpaa det hele Duelvæsen beroer, og som endog i Krigsart. Br. 9 Marts 1683 § 24 kaldes „et lumsk og mordisk Gevær"; men i al Fald vilde en Opfordring til Slagsmaal med Knive, t. Ex. Bordknive eller Barbeerknive, ikke ubetinget kunne ansees for en egentlig Udfordring i Ordets conventionelle og legale Betydning, og derfor vilde det i Frd. 1741 forudsatte Duelbegreb af denne Grund blive uanvendeligt paa et Slagsmaal med saadanne Redskaber. Endelig bør det ikke lades ubemærket, at det i vore Love intetsteds er berørt, at Duel forudsætter Jagttagelse af visse Regler for Kampens Førelse; men til at gaae ind herpaa, er der heller ikke nogen særdeles Opfordring uden i de Duellove, hvis Straffebestemmelser ere mildere end Straffene for andre Voldsgjerninger, og i hvilke da navnlig hine Reglers Overskridelse maa betragtes som en qvalificerende Omstændighed, eller endog gjøre Duellovene aldeles uanvendelige. Forskjellen mellem Duel paa den ene og Attaque og Rencontre paa den anden Side bestaaer saaledes ikke blot deri, at ingen formelig Udfordring er fremsat eller antaget i det sidstnævnte Tilfælde, men ogsaa deri, at hverken Attaque eller Rencontre forudsætte Jagttagelsen af visse formelle Kampregler, og at Hensigten ikke behøver at være at tage eller give Satisfaction for Fornærmelser. Duellovene ere derfor uanvendelige paa disse Overtrædelser, og hvad Forfatteren Pag. 255 Lin. 12—13 (4 Udg. 229 Lin. 1) yttrer om Rencontre, hvilken Yttring efter hele Sammenhængen kun kan forstaaes om en efter Duellovgivningens Grundsætninger lempet

Straf, er aldeles urigtigt. Ligesaa urigtige ere ogsaa Forfatterens Yttringer om Slagsmaal efter foregaaende Aftale med Redskaber, som ikke ere Vaaben. I alle saadanne Tilfælde ere de almindelige Love om personlige Voldsgjerninger ligefrem anvendelige.

Anm. De af Forfatteren 3 Udg. § 189, II. Pag. 38—39 (4 Udg. § 193, Pag. 441—42) omhandlede Lovbestemmelser synes helst at burde foredrages under Læren om almeenfarlige Forbrydelser. Selvmord, som omhandles i 3 Udg. § 192, II. Pag. 44 ff. (4 Udg. § 193, Pag. 446—48) henføres uden Tvivl rigtigst til Afsnittet om Forbrydelser mod Religion og Sædelighed.

Anden Hovedafdeling.

Almeenfarlige Forbrydelser.

I. Brandstiftelse og anden Ildspaasættelse.

§ 107.

Om Begrebet Brandstiftelse.

Ved Brandstiftelse i vidtløftig Forstand kan vel maaskee forstaaes enhver Ildspaasættelse, der medfører Skade for Andre eller Fare for deres Eiendom, Sundhed eller Liv; men naar man tager Ordet i dets sædvanlige mere indskrænkede Betydning, forstaaes blot ved Brandstiftelse Frembringelsen af en Ildebrand. Hertil fordres vel ikke nødvendigviis Antændelse af Bygninger, men dog af Gjenstande, der ligesom disse indeholde en saadan Mængde af brændbart Stof, at deres Antændelse maa antages at medføre øiensynlig Fare for Ildens videre Udbredelse. Frd. 26 Marts 1841 bruger vel baade i Inskriptionen og Præmisserne Ordet „Brandstiftelse" i den mere omfattende Betydning; men den har desuagtet i Gjerningen tillagt Adskillelsen mellem anden Ildspaasættelse og den egentlige Brandstiftelse væsentlig Indflydelse. De strenge Straffebestemmelser i §§ 1—6

(i Reglen 5 Aars Strafſearbeide ſom Minimum) angaae blot Tilfælde, der henhøre under den egentlige Brandſtiftelſe, hvorimod ingen beſtemt Straf er faſtſat for anden Ildspaaſættelſe, om hvilken § 7 alene anordner, at den ſkal ſtraffes mildere. Ligeledes kan det bemærkes, at Anvendelſen af de i § 14, 2det og 3die Mbr. foreſkrevne Straffe for uagtſom Ildspaaſættelſe er betinget af, at der er foraarſaget en Ildsvaade.

Brandſtiftelſe indeholder ſom ofteſt en Krænkelſe af Andres Eiendomsret, men en ſaadan Retskrænkelſe er dog ingenlunde en Betingelſe for Tilſtedeværelſen af en ulovlig Ildspaaſættelſe; ogſaa Antændelſe af egne Ting, ſelv om den ikke indeholder nogen umiddelbar Krænkelſe af Andres Formuerettigheder eller andre Rettigheder, er ordentligviis lovſtridig og ſtrafbar, naar den er forbunden med Fare for Andre. Det er Faren for Ildens videre Udbredelſe, hvorpaa Strafbarheden af den egentlige Brandſtiftelſe beroer, ſaa at det endog kun har en underordnet Indflydelſe paa Straffens Grad, at den Ting, ſom blev antændt, tilhørte Gjerningsmanden ſelv, naar Andre dog have været udſatte for kjendelig Fare, ſee Frd. 26 Marts 1841 § 5, 1ſte Mbr., jfr. § 6, 2det Mbr. Med Henſyn til den Ildspaaſættelſe, der ikke medfører ſaa betydelig Brandfare, vil det derimod efter Sagens Natur være af væſentlig Indflydelſe paa Straffen, om de antændte Ting tilhørte Gjerningsmanden ſelv, eller Andre. Frd. 26 Marts 1841 indeholder Intet, ſom ſtrider herimod.

Med Henſyn til Fuldbyrdelſen af de i Frd. 26 Marts 1841 omhandlede Forbrydelſer, fordrer § 13, „at der er opſtaaet Ild i den Gjenſtand, hvis Antændelſe udgjør Forbrydelſen"; det er altſaa ikke nok, at de Midler, ved hvilke Branden tilſigtes frembragt, have begyndt at virke paa Gjenſtanden, ſaa at denne t. Ex. er bleven heed, ſværtet og deslige. Dette er nu aldeles overeensſtemmende med Sagens Natur. Men dernæſt beſtemmer Forordningen, at der til Forbrydelſens Fuldbyrdelſe alene fordres, at der er opſtaaet Ild i Gjenſtanden, uden Henſyn til om den har grebet mere eller mindre om ſig, og ſkjøndt den ſlukkes, uden at have gjort nogen mærkelig Skade.

Herom bemærkes i de Motiver, som bleve Stænderne forelagte tilligemed Udkastet, see Collegialtid. f. 1840, Tillæg til Nr. 25, Pag. XXI., at denne Forskrivt er stemmende med Begrebet om Brandstiftelse, da det ikke er den effective Skade, som den her omhandlede Forbrydelse har medført, men dens Farlighed, der giver den sit Væsen. Herimod kan man nu vel indvende, at den anførte, meget rigtige Bemærkning om den egentlige Brandstiftelses Væsen vistnok fuldkommen retfærdiggjør den Deel af den foreskrevne Regel, som gaaer ud paa, at det ikke til Fuldbyrdelsen kan fordres, at Ilden ikke slukkes, før den har frembragt mærkelig Skade, men at man derimod ingenlunde af den kan udlede, at det er ligegyldigt, om Ilden har grebet mere eller mindre om sig. Det synes tvertimod nærmest at ligge i Begrebet om Brandstiftelse, at Ilden maa have grebet saa meget om sig, at en virkelig Brandfare (der blandt Andet fordrer Anvendelsen af særegne Slukningsredskaber) kan siges at være opstaaet. Paa den anden Side taler derimod det practiske Hensyn, — at det, naar Ilden slukkes, før den har grebet meget om sig, ofte vil være vanskeligt at afgjøre, om det kan siges, at det virkelig er kommen til en Ildebrand, — for den i Forordningen opstillede Regel, hvilken ogsaa de fleste nyere Straffelove have antaget. Iøvrigt kommer dette Spørgsmaal dog frem med Hensyn til den uagtsomme Brandstiftelse, til hvilken Frdgens § 14, ligeledes i Overeensstemmelse med de nyere Straffelove, fordrer, at en Ildsvaade er foraarsaget. Ogsaa maa det uden Tvivl indrømmes, at der kan forekomme Tilfælde, i hvilke Reglens Anvendelse (skjøndt uundgaaelig ifølge den ubetingede Forskrivt i § 13), vil være mindre passende, t. Ex. naar Nogen for at besvige Assurancen har stukket Ild paa sit eget isoleret beliggende Huus. Endelig mærkes den med Sagens Natur overeensstemmende Forskrivt i § 13, 2det Mbr., at Forbrydelsen ikke kan ansees fuldbyrdet, saalænge der ikke har viist sig Ild i Gjenstanden, om der end er opkommet Ild i de Ting, hvorfra Ilden skulde udbrede sig til den, jfr. Frdgens § 6.

§ 108.

Inddeling.

I Henhold til det i forrige Paragraph Anførte bør der først skjelnes imellem den egentlige Brandstiftelse og anden Ildspaasættelse. Den sidste maa altid, for at være strafbar, være udøvet med Forsæt. Med Hensyn til den egentlige Brandstiftelse bliver derimod at skjelne mellem den uagtsomme og forsætlige Brandstiftelse, og, hvad denne sidste angaaer, atter mellem Ildspaasættelse paa Huus eller Skib og anden Frembringelse af Ildebrand. Om Ilden er paasat egne eller fremmede Ting, hvilket Usfing II. Pag. 224 (4 Udg. Pag. 608) fremhæver som et Hovedmoment, er med Hensyn til den egentlige Brandstiftelse kun af underordnet Betydning. Om Ilden har medført særdeles Fare for Andres Liv eller for udstrakt Ødelæggelse, er et Moment, som kun har afgjørende Indflydelse ved Ildspaasættelse paa Huus eller Skib, og kan derfor ikke begrunde nogen Hoveddistinction.

§ 109.

I. Egentlig Brandstiftelse.

A. Forsætlig Brandstiftelse.

1) Forsætlig Ildspaasættelse paa Huus eller Skib.

See Usfing 3 Udg. § 289, II. Pag. 227—28. (4 Udg. § 298, Pag. 610—11).

Med Hensyn til Fortolkningen af Ordet „Huus" mærkes Bestemmelsen i Frdgens § 7, 3die Mbr., jfr. Forfatteren Pag. 226 Lin. 17—27 (4 Udg. Pag. 609). Ligesom Huus, kan Skib efter den almindelige Sprogbrug tages i en mere eller mindre omfattende Betydning, saa at det snart modsættes Baad, Pram og deslige, snart bruges for at betegne enhver Indretning, der er bestemt til at transportere Gods eller Personer over Vandet, uden Hensyn til det særegne Navn, der er samme tillagt. Om Betydningen af Ordet „Skib" indeholder imidlertid Forordningen ingen Bestemmelse; men i Lighed med, hvad der er fastsat om

Huus, synes ogsaa dette Ord at maatte tages i sin mere omfattende Betydning, dog at en lignende Undtagelse som den, der er hjemlet med Hensyn til Hytter og Skure, ogsaa under tilsvarende Betingelser maa kunne gjøres med Hensyn til Baade og Pramme.

De af Forfatteren citerede Bestemmelser vise, at den almindelige Straf for forsætlig Ildspaasættelse paa Huus eller Skib (livsvarigt eller i det Mindste 8 Aars Straffearbeide) kun da bliver uanvendelig paa den, som har sat Ild paa eget Huus eller Skib, naar Forbrydelsen hverken var til umiddelbar Fornærmelse for Andre eller satte disse i kjendelig Fare. Har Nogen i retstridig Hensigt sat Ild paa sit eget uassurerede Huus eller Skib, i hvilket der hverken fandtes assureret eller fremmed Gods, som derved kunde udsættes for Opbrændelse, og uden kjendelig Fare for andre nærliggende Bygninger eller Skibe, da ere vel de almindelige Straffe uanvendelige; men Gjerningsmanden bliver dog at ansee med en meget alvorlig Straf. Forordningen udhæver særlig det Tilfælde, at Gjerningsmanden blot har villet gjøre sig Fordeel ved den Medlidenhed, som den ham overgaaede Brand skulde opvække, og bestemmer i denne Anledning, at Straffen dog ikke kan nedsættes dybere end til 2 Aars Straffearbeide. Til Forsvar for denne, som det synes uforholdsmæssig strenge, Bestemmelse, der ogsaa havde fundet Modsigelse i den Vib. Stænderforsamling, bemærkes i Ny Collegialtid. 1841 Pag. 269, at en saadan Handling ogsaa kan have en farlig Character, da Anvendelsen af § 5, 2det Mbr., skjøndt den forudsætter, at Branden ikke medfører kjendelig Fare for andre Bygninger, dog ikke er udelukket derved, at Gjerningen medfører nogen Fare, samt at Brandstiftelse uden Hensyn hertil, da den i det Mindste opvækker Skræk og sætter Omegnen i Bevægelse, er en saa ond og skadelig Handling, at den fortjener en alvorligere Straf end det Betlerie, hvorfor den skal tjene som Middel. Skjøndt disse Bemærkninger kunde give Anledning til at antage, at Cancelliet er gaaet ud fra den modsatte Forudsætning, kan man dog ikke statuere, at den, som uden nogensomhelst retstridig Hensigt, blot for at tilintetgjøre et Huus, der

t. Ex. paa Grund af oplevede Ulykker er bleven ham forhadt, sætter Ild paa det under Omstændigheder, der udelukke enhver Fare for Andre, derfor skulde kunne straffes. Frd. 26 Marts 1841 indeholder nemlig ingen Straffebestemmelse, under hvilken et saadant Forhold kan henføres, jfr. Ordene: „anden saadan mindre strafværdig Hensigt“ i § 5, 2det Mbr., og den Uro, som derved kan forvoldes Omegnens Beboere, er vistnok ikke et Moment, som efter Sagens Natur kan ansees tilstrækkeligt til at bevirke Straffeansvar.

§ 110.

(Fortsættelse).

Qvalificeret Ildspaasættelse paa Huus eller Skib.

See Usfing 3 Udg. II. Pag. 225 Lin. 13 til Pag. 226 Lin. 16. (4 Udg. Pag. 608—609).

I dette Tilfælde straffes Brandstiftelse paa Livet, ja endog med qvalificeret Livsstraf, naar den concurrerer med forsætligt Drab.

Ved Pag. 225 Lin. 28 til Pag. 226 Lin. 6 (4 Udg. Pag. 609 Lin. 8 ff.):

Det er efter Ordene i Frdgens § 2 aldeles klart, at der ikke til Paragraphens Anvendelse fordres andre Beviser for den forbryderske Hensigts Omfang end det, der indeholdes i Handlingens egen Beskaffenhed. Med Hensyn til Spørgsmaalet om, af hvilken Beskaffenhed Brandstiftelsen skal have været, for at den kan antages at have sigtet til at forvolde en vidtudstrakt Ødelæggelse, kunde det efter det i Slutningen af Paragraphen anførte Exempel synes at maatte være tilstrækkeligt, at den var iværksat under saadanne Omstændigheder, at den Skyldige maatte indsee, at Brand og Ødelæggelse let kunde udbrede sig til flere Eiendomme. Dette synes imidlertid dog ikke at kunne være nok, for at Branden rettelig skal kunne siges at have sigtet til at forvolde en vidtudstrakt Ødelæggelse; dette Udtryk synes nemlig at medføre, at Ildspaasættelsen skal have været iværksat under saadanne Omstændigheder, at Gjerningsmanden har maattet

indsee, at Ilden efter al Sandsynlighed eller, som § 6 i en anden Sammenhæng udtrykker sig, saafremt en eller anden Hændelse ikke forhindrede det, maatte udbrede sig til flere Eiendomme. Man maa saameget mere give denne Fortolkning Fortrinet, som der endog i Slutningen af § 2 selv forekommer Spor til, at det egentlig har været Lovgiverens Mening at fordre mere, end at Brand og Ødelæggelse let kunde udbrede sig til andre Eiendomme. Udtrykkene ere nemlig: „naar den Eiendom, der er Forbrydelsens nærmeste Gjenstand, eller det Middel, der blev brugt til at bevirke Branden, var af en saadan særdeles Beskaffenhed osv.", hvilket antyder, at Lovgiveren ikke har forudsat, at § 2 i Almindelighed skulde bringes til Anvendelse paa enhver i By eller Stad paasat Ild, om hvilken det dog i Reglen gjælder, at den let kan udbrede sig til flere Bygninger.

Det maa iøvrigt vel erindres, at den qvalificerede Straf efter § 1 under visse Omstændigheder kan bringes til Anvendelse for Ildspaasættelse paa saadanne ringe Hytter, som ellers ikke indbefattes under Forordningens Begreb om Huus, jfr. Frdgens § 7, Ussing Pag. 226 Lin. 24—27 (4 Udg. Pag. 610 øverst).

§ 111.

2) Forsætlig Ildspaasættelse paa Skov, Brændestabel, Korn- eller Høstak eller andre Gjenstande af lignende Betydenhed.

See Ussing 3 Udg. § 290, II. Pag. 228—29. (4 Udg. § 299, Pag. 611—12).

§ 112.

B. Uagtsom Brandstiftelse.

See Ussing 3 Udg. § 294, II. Pag. 232—33. (4 Udg. § 303, Pag. 614—15).

Herom handler Frd. 26 Marts 1841 § 14, 2det og 3die Mbr. Paragraphens 1ste Mbr. gaaer ud paa at bestemme, at det skal have sit Forblivende ved de hidtil gjældende Brandpolitielove, forsaavidt de under Straf paabyde eller forbyde visse Handlinger uden Hensyn til den Skade, som ved dem maatte være foraarsaget. Forsaavidt derimod en Ildsvaade maatte være foraarsaget ved Brandpolitieanordningernes Overtrædelse, træde de i Paragraphens

2det og 3die Mbr. foreskrevne Straffe i Stedet for dem, som hine Anordninger have fastsat, jfr. Motiverne i Collegialtid. f. 1840, Tillæg til Nr. 25, Pag. XXIII. og XXIV. nederst.

§ 113.

II. Anden Ildspaasættelse.

See Usfing 3 Udg. II. Pag. 229 Lin. 1—12. (4 Udg. Pag. 612 Lin. 6 ff.).

Herom handler Frd. 26 Marts 1841 § 7. Denne Paragraph fastsætter intet Minimum af Straf, og det er derfor aldeles urigtigt, naar Forfatteren Pag. 225 Lin. 6—7 paastaaer, at Straffen for forsætlig Ildspaasættelse altid er offentligt Arbeide, jfr. Bestemmelsen i Frdgens § 11 Slutningen, der netop ved den endelige Affattelse blev tilføiet for at hæve de Tvivl, hvortil flere Bestemmelser i det oprindelige Udkast gave Anledning, see Ny Collegialtid. for 1841 Pag. 271 ff. Straffen maa endog, naar Gjenstanden var særdeles ubetydelig, og Opbrændelsen aldeles ikke har været forbunden med Fare, kunne fastsættes til Bøder. Vel kunde § 13, 3die Mbr. synes at forudsætte, at Straffen altid skal bestaae i Frihedstab (hvorunder imidlertid Fængsel paa Vand og Brød og simpelt Fængsel selvfølgelig ere at indbefatte); men i denne Anledning er det i Motiverne i Ny Collegialtid. for 1841 Pag. 274 bemærket, at der næppe nogensinde for Domstolene vil blive Spørgsmaal om Attentat paa de Forseelser af den omhandlede Slags, der blot vilde være at ansee med Bøder, at Lovgivningen hellere maa undlade at berøre mulige Tilfælde af det Slags, der ikke let nogensinde komme frem for Domstolene, og at Indholdet af § 13 dog aldrig kunde medføre, at Frihedsstraffen blev anvendt i deslige Tilfælde, hvilke maatte ansees som ulovbestemte, og derfor alene bedømmes efter Paragraphens Analogie. Grunden til at § 13 ikke angiver, hvorledes Straffen skal nedsættes for det blotte Forsøg, naar den fuldbyrdede Forbrydelse ikke paadrager Frihedsstraf, er altsaa ikke, at det er forudsat, at Bøder ikke kunne idømmes, men kun, at der ikke vil blive Spørgsmaal om Attentatet paa de ubetydelige Forseelser, der kunne paadrage Straf af Bøder.

§ 114.

Om Nedsættelse af Straffen for forsætlig Ildspaasættelse paa Grund af den Skyldiges Bestræbelser for at ophæve Ildspaasættelsens Følger.

See Usfing 3 Udg. II. Pag. 226 Lin. 7 – 16 og Pag. 227 Lin. 28 ff. (4 Udg. Pag. 609 Lin. 22 ff. og Pag. 611 Lin. 9 ff.)

Forfatteren omhandler kun denne Straffenedsættelsesgrund i Forbindelse med Straffebestemmelsen om Ildspaasættelse paa Huus eller Skib, men den gjælder med Hensyn til al Ildspaasættelse, jfr. Frd. 26 Marts 1841 § 8, 3die Mbr. („I lige Maade blive og de i §§ 4, 5, 6 og 7 hjemlede Straffe at nedsætte osv.").

§ 115.

Om foregaaende og samtidig Medvirkning til ulovlig Ildspaasættelse.

See Usfing 3 Udg. § 291, II. Pag. 230—31. (4 Udg. § 300, Pag. 612—13).

Frd. 26 Marts 1841 indeholder ingen Bestemmelse om efterfølgende Meddeelagtighed i Brandstiftelse, som heller ikke let kan tænkes at forekomme, naar man ikke dertil vil henregne Bestræbelsen for at unddrage Gjerningsmanden den fortjente Straf. Bestræbelse for at forhindre Slukningen af en af en Anden foraarsaget Brand og deslige kan nemlig ingenlunde, som dog Nogle have antaget, betragtes som en efterfølgende Meddeelagtighed; saadanne Bestræbelser indeholde ligefrem en samtidig Medvirkning.

§ 116.

Om Attentat paa ulovlig Ildspaasættelse.

See Usfing 3 Udg. § 293, II. Pag. 231—32. (4 Udg. § 302, Pag. 614).

Her erindres Bemærkningen ovenfor til § 113.

§ 117.

Om Ildspaasættelse begaaet af Børn mellem 10 og 15 Aar.

See Usfing 3 Udg. § 292, II. Pag. 231. (4 Udg. § 301, Pag. 613—14).

Anm. Om Straffen for Brandstiftelsesforbrydelsen i Vestindien har Forfatteren anført de tidligere gjældende Bestemmelser Pag. 229 Lin. 12 ff.; senere er dog Frd. 26 Marts 1841 udvidet til Vestindien ved Rescr. 12 Aug. 1848.

Tillæg.

§ 118.

Om Overtrædelse af Brandpolitieanordningerne.

See Usfing 3 Udg. § 163, I. Pag. 424—27. (4 Udg. § 164, Pag. 384—87).

Her jevnføres Bemærkningerne ovenfor til § 112.

II. Beskadigelse af Jernbaner og disses Tilbehør og andre Handlinger, som medføre Fare ved Banens Benyttelse.

§ 119.

Beskadigelse af Jernbaner og disses Tilbehør.

Herom handler Frd. 5 Mai 1847 §§ 1—5, jfr. § 11, der viser, at Forordningen kun angaaer de Jernbaner, ved hvilke Damp eller et lignende Middel anvendes som Trækkekraft. Forordningen skjelner mellem 1) den forsætlige og 2) den uagtsomme Beskadigelse. Hvad de forsætlige Beskadigelser angaaer, skjelnes dernæst atter mellem, a) om Handlingen er iværksat i den Hensigt at bringe Transporten paa en Jernbane i Fare og saaledes at bevirke en Ulykke, eller b) om Handlingen ikke har været forbunden med den Hensigt.

1) Forsætlig Beskadigelse af Jernbaner eller deres Tilbehør.

a) Den, som i den Hensigt at bringe Transporten paa en Jernbane i Fare og saaledes bevirke en Ulykke, beskadiger Jernbanen, Transportmidlerne eller dens øvrige Tilbehør, bliver i Reglen at ansee med Straffearbeide fra 6—16 Aar eller paa

Livstid, efter Handlingens større eller mindre Farlighed og den større eller mindre Ondskab, han derved har lagt for Dagen. Paa samme Maade straffes den, som ved at henlægge eller henkaste noget paa Banen eller paa anden saadan Maade søger at hindre Banens sikkre Brug, fremdeles den, der sætter Damp- eller andre Banevogne i Bevægelse eller efterligner Signalerne, Frdgens § 1. Forsaavidt Anvendelsen af den omhandlede Straf forudsætter Hensigten til at bevirke en Ulykke, ligger dog ikke deri, at en Beskadigelse paa Menneskers Lemmer eller Helbred skal være tilsigtet; Hensigt til at forvolde en betydelig Skade paa Gods er tilstrækkelig til at bevirke Paragraphens Anvendelse. Naar de med Gjerningen forbundne Omstændigheder klarligen vise, at den Skyldige har maattet indsee, at han udsatte Andres Liv for aabenbar Fare, kan Straffen endog skjærpes til Livsstraf. Dersom Forbrydelsen endog aldeles mod Gjerningsmandens Villie bevirker Nogens Død, eller dersom den har været forbunden med bestemt Drabsforsæt, skal den Skyldige straffes paa Livet, Frdgens § 1.

b) Har Nogen forsætlig, men uden Hensigt til at bringe Transporten paa Jernbanen i Fare, beskadiget Jernbanen eller foretaget nogen af de Handlinger, som efter det Foranførte dermed ere satte i Classe, straffes han efter Omstændighederne og navnlig efter Handlingens større eller mindre Farlighed og de ved samme bevirkede Følger med simpelt Fængsel indtil 3 Maaneder eller med Fængsel paa Vand og Brød eller med Straffearbeide indtil 4 Aar. Naar Handlingen ikke har kunnet medføre nogen Fare for Transporten paa Jernbanen, kan Straffen endog efter Omstændighederne nedsættes til Bøder fra 20 til 200 Rdlr., see Frdgens § 2.

2) Uagtsom Beskadigelse af Jernbaner eller deres Tilbehør. Uagtsomme Handlinger af den i Frdgens § 1 betegnede Art blive i Almindelighed at ansee med Bøder fra 20 til 200 Rdl. eller med simpelt Fængsel eller med Fængsel paa Vand og Brød efter de med Handlingen forbundne Omstændigheder, jfr. § 3, 1ste Mbr. Som Omstændigheder, der især ville blive at tage i Betragtning ved Straffens Gradation, kunne fremhæves Uagtsom-

hedens Grad, Størrelsen af den frembragte Fare, og den virkelig foraarsagede Skade. Har den uagtsomme Handling aldeles ikke kunnet medføre nogen Fare, kunne Bøderne endog bestemmes fra 1 til 10 Rdl., jfr. § 3, 3die Mbr.; men paa den anden Side kan Straffen for uagtsomme Handlinger endog fastsættes til offentligt Arbeide indtil 2 Aar, naar den Paagjældende har udviist en meget grov Uagtsomhed og særdeles Ligegyldighed for Andres Sikkerhed og Velfærd, og nogen Ulykke derved er bevirket, jfr. § 3, 2det Mbr. Ved Ulykke maa ligesom i § 1 forstaaes en betydelig Skade paa Person eller Gods.

I Forbindelse med disse Hovedbestemmelser mærkes Bestemmelsen i § 4 om Overtrædelser mod §§ 1—3, der tillige udgjøre en anden særegen Forbrydelse (ideel Concurrence). Fremdeles mærkes nøie Forskriften i § 5, at Jernbanebetjente ikke blot blive at straffe for Iværksættelsen af de positive Handlinger, der ligefrem henhøre under disse Paragrapher, men ogsaa for at undlade at foretage nogen til Sikkerhed for Banens Benyttelse foreskreven Handling, som det er deres Pligt at iværksætte. Forsaavidt der ikke i Tjenestereglementerne maatte være bestemt andre Straffe for slige Pligtforsømmelser, blive §§ 1, 2 og 3 at anvende, eftersom Undladelsen har været forbunden med Hensigt til at bringe Transporten paa Jernbanen i Fare, eller ikke, og eftersom den har været forsætlig, eller kun grundet paa Uagtsomhed. Endelig mærkes Paragraphens Slutningsbestemmelse, at saadanne Betjente tillige kunne afsættes og erklæres udygtige til igjen at ansættes ved en Jernbane.

§ 120.

Andre Handlinger, som i ringere Grad medføre Fare med Hensyn til Jernbanens Benyttelse.

See herom Frd. 5 Mai 1847 §§ 6—8.

§ 121.

Om Paatalen af Overtrædelser af Frd. 5 Mai 1847, samt om Straffestedet.

See herom Frdgens § 9 og § 10; især mærkes Bestemmelsen i § 9 om Betingelserne for, at formelig Rettergang kan

bortfalde, mod at den Skyldige strax udreder Mulcten til vedkommende Jernbanebetjent.

III. Andre Handlinger, hvorved Fleres Liv eller Helbred udsættes for aabenbar Fare.

§ 122.

Handlinger, der sigte til at vildlede de Søfarende m. m.

See Usfing 3 Udg. § 189, II. Pag. 38—39. (4 Udg. § 193, Pag. 441—42).

Lovgivningen indeholder ikke nogen udtrykkelig Straffebestemmelse om forsætlig Udbredelse af Pest eller anden dødelig Sygdom, Forgivtelse af offentlige Vandbeholdninger, Frembringelse af Oversvømmelse og deslige. Men Grundsætningerne i Frd. 28 Decbr. 1836 § 37 IX., Frd. 26 Marts 1841 § 1 og § 2 og Frd. 5 Mai 1847 § 1 medføre, at Livsstraf ubetinget maa idømmes, naar Nogen virkelig er omkommen, selv om det ikke har været Gjerningsmandens bestemte Hensigt, at Gjerningen skulde have en saadan Følge, men han dog maatte indsee, at han udsatte Menneskers Liv for aabenbar Fare; fremdeles, at Livsstraf ogsaa efter Omstændighederne maa kunne idømmes, om endog Ingen har sat Livet til, naar Gjerningen aabenbart var forbunden med Fare for Andres Liv; kun naar Handlingen ikke har været forbunden med bestemt Hensigt til at skille Nogen ved Livet og heller ikke in concreto har medført nogen virkelig Livsfare, t. Ex. fordi den strax blev opdaget, og de fornødne Modanstalter trufne, synes Analogien af 28 Decbr. 1836 og Frd. 5 Mai 1847 at medføre, at Livsstraf ikke er anvendelig, hvorimod en langvarig, efter Omstændighederne livsvarig, Arbeidsstraf bør idømmes. Med Hensyn til den forsætlige Foretagelse af Handlinger, ved hvilke Gjerningsmanden maa kunne indsee, at dødelig Sygdom lettelig kan udbredes, bestyrkes det ovenfor antagne Resultat særlig ved Qvarantæneanordn. 8 Febr. 1805 § 39 Nr. 7, 9 og 10, hvor endog Livsstraf foreskrives for Handlinger, hvis Livsfarlighed ikke kan antages at have været saa indlysende for den Skyldige, jfr. ogsaa Frd. angaaende Cholera af 19 Juni 1831 § 49. Forsaavidt Frd. 11 April 1840 § 49

for det Tilfælde, at en saadan Vareforfalskning har fundet Sted, at Andres Liv og Sundhed derved er sat i Fare, ikkun bestemmer, at den i § 41 foreskrevne Straf for Bedragerie skal bringes til Anvendelse med Strenghed i Straffegradens Bestemmelse, og at der efter Sagens Beskaffenhed endog kan paalægges den Skyldige en Straf, som gaaer udenfor den i Frdgens § 1 fastsatte høieste Straffegrad, hvorved Grundsætningerne i Frd. 4 Octbr. 1833 blive at tage i Betragtning, er derved uden Tvivl nærmest kun sigtet til Tilfælde, i hvilke Gjerningsmanden ikke har været sig Handlingens Livsfarlighed bevidst, jfr. Motiverne i Collegialtid. f. 1840 Pag. 482 øverst.

Endnu bør bemærkes, at ogsaa uagtsomme Handlinger af den omhandlede Slags, selv om Uagtsomheden ikke har været meget grov, maae kunne straffes, jfr. Analogien af Frd. 26 Marts 1841 § 14 og Frd. 5 Mai 1847 § 2 og § 3.

§ 123.

Tillæg.

Overtrædelser mod Sundhedspolitiet.

I Forbindelse med de i § 122 omhandlede Forbrydelser kunne passende mærkes de vigtigste af de hos Forfatteren 3 Udg. §§ 153—162 (4 Udg. §§ 153—160 og 162—63) fremstillede Overtrædelser mod Sundhedspolitiet — især § 153 Pag. 405—8 (4 Udg. Pag. 367—69) om Qvaksalverie. Ved denne Paragraph er at bemærke, at de i Frd. 5 Septbr. 1794 § 5 foreskrevne Straffe ere formildede ved L. 3 Marts 1854.

Tillæg til Cap. II.

§ 124.

Om Betlerie og Løsgjængerie.

See Usfing 3 Udg. §§ 150—51, I. Pag. 397—404. (4 Udg. §§ 148—49, Pag. 356—363 og Pag. 665—67).

Disse to Politieovertrædelser staae ikke fortrinsviis i Forbindelse med nogen enkelt Forbrydelse mod Borgersikkerheden,

men de kunne betragtes som Hovedkilder eller Forberedelser til dem alle.

Ved Pag. 397 bemærkes:

Efterat Loven 10 Mai 1854 § 8, jfr. § 77, har ophævet den visse Personer af Bondestanden forhen paahvilende særlige Forpligtelse til at tage fast Tjeneste, bortfalder det Spørgsmaal, som tidligere kunde opkastes, om ikke Undladelsen af at opfylde denne Forpligtelse maatte paadrage Løsgjængerstraf, selv om den Paagjældende ikke af Politiet havde modtaget og altsaa heller ikke tilsidesat noget Tilhold. Nu kan Løsgjængerstraffen altsaa kun anvendes i følgende Tilfælde:

1) Paa dem, der, naar de (fordi de mangle Formue, fast Næringsvei eller anden Stilling, der afgiver Betryggelse for, at de finde deres Ophold uden Skade for det Almindelige) af Politiet til Protocollen, under Trudsel af at ansees som Løsgjængere, have erholdt Tilhold om at søge lovligt Erhverv, modvillig tilsidesætte et saadant Tilhold.

2) Paa dem, der modvillig tilsidesætte et Tilhold angaaende de Forholdsregler, ved hvilke Politiet skal sættes i Stand til at paasee, at de virkelig søge det anviste Erhverv, — paa Grund af Tilsidesættelsen af et saadant Paalæg, dog kun forsaavidt de ikke kunne godtgjøre, at de desuagtet have ernæret sig paa lovlig Maade, jfr. iøvrigt Anordningen for Vestindien 18 Aug. 1853 især § 1 og § 2, der findes i Tillæget til Lovsamlingen for 1854.

Capitel III.

Forbrydelser mod den offentlige Sædelighed og Religion.

A. Forbrydelser mod Sædelighed.

§ 125.

Om Løsagtighedsforseelser i Almindelighed.

See Usfing 3 Udg. § 122, I. Pag. 338. (4 Udg. § 120, Pag. 305).

§ 126.

I. Om Leiermaal.

See Usſing 3 Udg. § 123 I. Pag. 338—46. (4 Udg. § 121, Pag. 305—12).

At Begrebet om Leiermaal i egentlig Forſtand (stuprum) involverer, at begge Concumbenter ere ugivte, kan maaſkee have en Deel for ſig, uagtet Forfatteren ganſke ſikkert feiler, naar han i I. Pag. 364 (4 Udg. Pag. 328) antager, at den Ugivte, der har Omgang med en givt Perſon, efter rigtig Lovfortolkning bør ſtraffes med Hoerſtraf. Lovens 6—13—1 fordrer vel ikke udtrykkelig, at begge Perſoner ſkulle være ugivte, men i Artiklens Slutning ſynes dette dog forudſat. Det kan bemærkes, at efter den almindelige tydſke Ret fordredes dette Reqviſit, hvilket uden Tvivl ogſaa ganſke axiomatiſk antoges af vore ældre Criminaliſter (jfr. Hedegaards Tractat Pag. 656). Pag. 339 Lin. 20 ff. ſynes Forfatteren ligeledes at adoptere den i den almindelige tydſke Ret hjemlede og af vore ældre Criminaliſter antagne Diſtinction mellem fornicatio og stuprum, efterſom Fruentimmeret er berygtet ɔ: giver ſig til Priis iſlæng, eller uberygtet; men denne Mening har langt mindre for ſig end den foregaaende. Lovens 6—13—30, der foreſkriver høiere Straf end den almindelige Leiermaalsſtraf, forudſætter ikke blot et berygtet Fruentimmer, men et Fruentimmer, ſom opholder ſig i Horehuus til Utugt. Lovens 6—13—1 taler om Qvindesperſon og Qvindfolk, hvilke Ord baade omfatte berygtede og uberygtede Qvinder. Ordet Qvindfolk ſynes endog undertiden at være brugt i Modſætning til uberygtet Mø eller Enke, ſee 6—13—6, jfr. 5 og 8; men Ordet bruges aldrig for at betegne det uberygtede Fruentimmer i Modſætning til det berygtede.

Ved Pag. 339 Lin. 17:

6—13—5 er en Trykfeil iſtedetfor 6—13—6.

Ved Pag. 341 Lin. 11 ff.:

Det turde have meeſt for ſig, at de i 3—16—14 § 3 Mbr. 2 og § 4 foreſkrevne dobbelte og tredobbelte Leiermaalsbøder vare bortfaldne ved Pl. 12 Juni 1812. Da Retten til Jaord er bortfalden ved Grundlovens § 97, har Spørgsmaalet ikke længere nogen

Betydning. Naar man imidlertid antager, at de ovenfor citerede Bestemmelser i Christian den 5tes Lov allerede vare bortfaldne ved Pl. 12 Juni 1812 (og dette er Forfatterens Mening), synes det inconseqvent at statuere Anvendelsen af en arbitrær Straf paa den, som, efterat have bundet sig til et Fruentimmer ved et efter Frd. 5 Marts 1734 forpligtende Ægteskabsløfte, begaaer en saadan Forseelse.

§ 127.

Tjenesteqvindes Leiermaal med Husbond o. s. v.

See Ussing § 124, I. Pag. 346—47 (4 Udg. § 122, Pag. 312—13).

Ved Pag. 347 Lin. 4 ff.:

Som Forfatteren selv bemærker, kan Straffebestemmelsen i Frd. 1734 ikke indskrænkes til det Tilfælde, at Fruentimmeret har villet benytte Besvangrelsen til derefter at gjøre Paastand om Ægteskab. Derimod kan det maaskee, da Forordningen betragter Fruentimmerets Adfærd som Utroskab, siges at have Noget for sig, at Bestemmelsen synes uanvendelig, naar Fruentimmeret efter Omstændighederne hverken kan antages at have forført nogen af de i Forordningen omhandlede Personer til Omgang med sig, eller benyttet sin løsagtige Forbindelse med dem til Afpresning af Penge eller til at gjøre sig anden ulovlig Fordeel.

§ 128.

Formynderes og Lavværgers Leiermaal.

See Ussing 3 Udg. § 125, II. Pag. 347—48. (4 Udg. § 123, Pag. 313—14).

Ved Pag. 348 Lin. 17—22 (4 Udg. Pag. 314 Lin. 9—14):

Til det her Anførte kan føies, at ogsaa 6—1—1 og 19 samt 6—9—1 og 12 tillagde private Personer den Skyldiges halve Boeslod som en Slags Reparation, men at det dog er utvivlsomt, at dette er bortfaldet ved Frd. 24 Septbr. 1824.

§ 129.

Leiermaal med tre eller flere forskjellige Personer.

See Ussing 3 Udg. § 126, II. Pag. 349—52. (4 Udg. § 124, Pag. 314—18).

§ 130.

Leiermaal begaaet af fornem Mands Enke eller Datter.

See Ussing 3 Udg. § 127, II. Pag. 352—54. (4 Udg. § 125, Pag. 318—19).

Ved Pag. 353 Lin. 26—30:

Det er dog tvivlsomt, om man med Forfatteren og Rosenvinge kan antage, at Lovens Bestemmelse ogsaa er at forstaae om den satte Værge. Det synes nemlig anomalt, at en saadan til en fremmed Familie henhørende Person, som derfor heller ikke egentlig kan betragtes som fornærmet, skulde være berettiget til at nyde Frugten af Qvindens Gods, saalænge hun lever. Argumentet fra Kilden, den Kallundborgske Reces 12te Cap., er af liden Betydning, da hiin Reces gjorde det til Pligt for de nærmeste Frænder inden Udløbet af en vis Frist at indespærre Fruentimmeret, dersom Værgen saae gjennem Fingre, og kun, naar de desuagtet forsømte det, autoriserede Lehnsmanden til at fængsle Qvinden og annamme hendes Gods til sig. I Christian den 5tes Lov tillades det derimod udtrykkelig Værgen og næste Frænder at benaade hende, og Loven kan maaskee endog antages at have villet virke til, at den omhandlede Myndighed sjeldnere blev bragt til Udøvelse, ved at foreskrive, at Indsættelsen skulde skee strax.

Ved Pag. 354 Lin. 7—11 (4 Udg. Pag. 319 Lin. 12):

Forudsat at 6—13—10 endnu i det Hele staaer ved Magt, er det dog meget tvivlsomt, om Cancelliet eller nu Justitsministeriet, som Forfatteren mener, ved Rescr. 12 Octbr. 1812 kan ansees bemyndiget til at substituere en Vand og Brøds Straf for den i hiin Artikel omhandlede Indespærring og Fortabelse af Formuens Indtægter. Den Værgen og Frænderne her indrømmede Familiemyndighed kan nemlig ikke betragtes som en Strafferet, men er uden Tvivl nærmest given til Forebyggelse af

den Scandale og Beskjæmmmelse for Familien, som kunde følge af, at hun, naar hun blev paa fri Fod, fortsatte sin løsagtige Vandel. Den egentlige Straf var for Fruentimmerets Vedkommende de i 6—13—1 foreskrevne Bøder i Forbindelse med aabenbar Skrifte. Det er imidlertid et stort Spørgsmaal, om den hele Ret til fængsligen at indsætte den skyldige Qvinde ikke for længe siden maa antages at være bortfalden ved Pl. 8 April 1771, der ophæver Pl. 9 Jan. 1741. Denne sidste Placat tillagde Forældre i Almindelighed, uden Hensyn til, om de vare fornemme eller ikke, en lignende udstrakt Familiemyndighed, til uden Dom at lade deres Børn indsætte i Moens eller Christianshavns Tugthuus, indtil de selv forlangte dem tilbage, naar Børnene, som det hedder i Placaten, havde gjort sig skyldige i „nogen grov eller liderlig Ting". Hermed sigtedes ikke alene til saadanne Handlinger, for hvilke Loven foreskrev Tugthuusstraf, men endog nærmest til saadan ryggesløs Vandel, for hvilken Lovgivningen aldeles ikke hjemlede nogen Straf, jfr. Præmisserne til Rescr. 9 Decbr. 1740. Hensigten med Pl. 8 April 1771 var derfor ikke blot at anordne en mere formel Fremgangsmaade ved Børns Indsættelse i Tugthuset, men ogsaa at indskrænke slig Indsættelse til de Tilfælde, hvor de havde gjort sig skyldige i Handlinger, for hvilke Lovgivningen foreskriver saadan Straf, og overhoved at berøve de Vedkommende den dem ved Pl. 9 Jan. 1741 tillagte Familiemyndighed, som man iøvrigt i Praxis synes ikke blot at have tillagt den Vedkommendes Forældre, men ogsaa deres andre Frænder, jfr. Pl. 1771. Det kan derhos bemærkes, at en utrykt Resol. 22 Marts 1771, som blev afgiven i Anledning af Forhandlingerne angaaende Pl. 1771, udtrykkelig udtaler den Sætning, at Frihedsstraffe kun bør anvendes paa Grund af virkelige Forbrydelser. Iøvrigt maa endnu bemærkes, at 6—13—10 i al Fald er bortfalden ved Grundlovens § 97, dersom det antages, at der ved fornem Mand maa forstaaes en Rangsperson.

Ved Pag. 354 Lin. 12—13:

I den citerede Paragraph af Frd. 24 Jan. 1838 er 6—13—10 ikke nævnet.

§ 131.

Leiermaal, begaaet af Medtjenere i Kongens Gaard.

See Usfing 3 Udg. § 128, I. Pag. 354—55. (4 Udg. § 126, Pag. 319—20).

Ved Pag. 354 anden Passus (4 Udg. Pag. 319 Lin. 11 fra neden):

Hvad der taler for, at ogsaa Anvendelsen af 6—13—11 forudsætter, at baade Mandspersonen og Fruentimmeret tjene i Kongens Gaard, er, at Sammenhængen med den 12te Artikel (Qvindfolket) synes at antyde, at Forskjellen mellem de i begge Artikler omhandlede Tilfælde blot beroer paa, om nogen Nøgle er betroet Qvindfolket, eller ikke. Dette Argument er vel ikke i sig selv aldeles afgjørende, men paa den anden Side maa det bemærkes, at de af Forfatteren citerede Lovsteder 6—7—11, 12 og 16, Frd. 4 Octbr. 1833 § 21 og Frd. 11 April 1840 § 8 ikke paa nogen Maade kunne figes at afgive en Analogie. Den ovennævnte Fortolkning, der fører til det mildere Resultat, synes derfor at burde foretrækkes. Iøvrigt indeholder 6—13—11 og 12 den Anomalie, at Straffen efter den første af disse Artikler, der angaaer den mindre Forbrydelse, er større end Straffen efter den sidste, der handler om den større Forbrydelse, hvilket hidrører fra en uagtsom Benyttelse af Kilderne.

§ 132.

Det i Frd. 9 Juli 1745 omhandlede Leiermaal.

See Usfing 3 Udg. § 130 Pag. 356—57. (4 Udg. § 128 Pag. 320—21).

Bestemmelsen i Frd. 9 Juli 1745 kan vel ingenlunde indskrænkes til Studenter (jfr. Inscriptionen og Ordene: „slig Person og Informator" i den Passus af Forordningen, der nedenfor vil blive citeret) og vel ikke heller, som Forfatteren antager, til Huuslærere; men derimod maa det uden Tvivl betragtes som Betingelse for Anvendelsen af Forordningen, at Informatoren har forført det ham anbetroede Pigebarn i den Hensigt derved at nøde hendes Paarørende til at hjælpe ham til Beforbring, jfr. Forordningens Ord efter

Originaludgaven „men som vi ingenlunde ville, at slige letfindede Personer, der søge ved Letfærdighed Andres Beskjæmmelse og paa slig en forargelig Maade at bane sig Vei til Lykke og Brød, til noget Embede, geistlig eller verdslig, maae befordres, saa have vi derforuden allernaadigst fundet for godt at anordne og befale, at saafremt slig en Person og Informator o. s. v., skal han o. s. v.". Ordet „slig" maa her vel mærkes, da det henviser til den foran givne Beskrivelse.

§ 133.

Leiermaal, begaaet af eller med Uconfirmerede.

See Usfing 3 Udg. § 131, I. Pag. 357—58 (4 Udg. § 129, Pag. 321—22).

Ved Pag. 357:

For at den confirmerede Person skal kunne straffes efter Frd. 2 Septbr. 1745, maa samme være overbeviist om at have været bekjendt med den Omstændighed, at den Anden var uconfirmeret, jfr. Jur. Ugeskr. I. Pag. 653.

§ 134.

Om de qvalificeerede Leiermaalsstraffes Eftergivelse og Nedsættelse ved Resolution.

See Usfing 3 Udg. § 132, I. Pag. 358. (4 Udg. § 130, Pag. 322).

Anm. Her kan tilføies, hvad Forfatteren i § 129 Pag. 355—56 (4 Udg. § 127 Pag. 320) har anført om den senere ophævede Pl. 16 Aug. 1734.

§ 135.

II. Om Hoer.

See Usfing 3 Udg. § 134, I. Pag. 361—65. (4 Udg. § 132, Pag. 325—329).

Ved Pag. 362 Lin. 4—9 (4 Udg. Pag. 325 Lin. 2 fra neden):

Det er ikke ganske nøiagtigt, naar Forfatteren udtrykker sig, som om den i Hoer Skyldige forhen straffedes baade med dobbelte

Leiermaalsbøder og paa yderste Formue; thi de dobbelte Leiermaalsbøder maatte efter Frd. 6 Decbr. 1743 § 22 betragtes som en Bestanddeel af Straffen paa yderste Formue. Herpaa grunder det sig, at disse Bøder ere bortfaldne ved Frd. 24 Septbr. 1824. Dersom de havde været at betragte som et selvstændigt Straffeonde, vilde den Omstændighed, at de ikke omtales i hiin Forordning, snarere kunne paaberaabes som Grund til ikke at ansee dem som bortfaldne.

Ved Pag. 363 Lin. 30—51 (4 Udg. Pag. 327 Lin. 11 fra neden):

Med Ordene: „og derhos ikke særdeles Omstændigheder skulde tale mod saadan Eftergivelse", maae nu sammenholdes de øverst paa Siden aftrykte, mere detaillerede Bestemmelser i Frd. 24 Jan. 1838 § 11.

Ved Pag. 364 Lin. 10 ff. (4 Udg. Pag. 328 Lin. 10 ff.):

Da de i 6—13—24 for Hoerforbrydelsen foreskrevne Straffe efter Artiklens bogstavelige Indhold kun ere anvendelige paa de givte Personer, der saaledes forsee sig, opstaaer det Spørgsmaal, om den ugivte Person, der indlader sig i et saadant Forhold med en givt, derfor skal straffes. Foreløbig kan bemærkes, at det ingenlunde kan siges at følge af Lovgivningens Grundsætninger om Medvirkning til Forbrydelsen, at det heromhandlede Forhold er strafbart, thi Grundsætningerne om Medvirkning komme ikke til Anvendelse, forsaavidt et strafbart Forhold efter sin Natur nødvendig forudsætter flere Personers forenede Virksomhed. Der kan derfor ikke være Tale om, at den Ugivte som skyldig i samtidig og efter Omstændighederne foregaaende Medvirkning til den Givtes Forbrydelse skulde belægges med samme Straf, som denne selv. Men desuagtet taler Sagens Natur unægtelig for, at den Ugivte heller ikke bør være aldeles fri for Straf. Lovens 3—16—7 frembyder ogsaa en ikke uvigtig Analogie for dette Forholds Strafbarhed, og ligeledes kan Rescr. 16 Octbr. 1744 paaberaabes, der bestemmer, at Militære, som begaae Leiermaal og Hoer med givte Qvinder, skulle lide efter det, som Frd. 29 Decbr. 1696 havde fastsat med Hensyn til givte Militæres Leiermaal. Derimod er den paaberaabte Analogie af N. L.

6—13—22 ikke af nogen Betydning (Artiklen gaaer nemlig ud fra den ældre Anskuelse, hvorefter det med Hensyn til Mandspersonens Brøde var ligegyldigt, om Bortførelsen var skeet med eller imod Qvindens Villie, og Forbrydelsen i begge Tilfælde betragtes som nærmere beslægtet med Voldtægt end med Leiermaal og Hoer). Ei heller kan man give den af Rogle, og tidligere ogsaa af Usſing, see 2den Udgave Pag. 409, fremsatte Paastand Medhold, at den Ugivte i Loven udtrykkelig erkjendes for skyldig i Hoerforbrydelse, naar han i 6—12—4 benævnes „Hoerkarlen", og naar det i 3—16—16 § 8 hedder: „da bedriver hun Hoer"; thi dette Udtryk kan saavel efter almindelig som legal Sprogbrug tages i saa omfattende Betydning, at ethvert ulovligt Samleie derunder indbefattes, see 6—13—6 og 30, 6—22—5. Det er altsaa kun Sagens Natur, Lovens 3—16—7 og Rescr. 16 Octbr. 1744, der med Føie kunne paaberaabes for Forfatterens Mening. Disse Argumenter kunde nu i og for sig vel ansees for fyldestgjørende, dersom de ikke svækkedes ved andre Lovgivningsdata. Naar man nemlig sammenholder alle de til forskjellige Tider om denne Materie givne Lovbestemmelser, maa det uden Tvivl erkjendes, at overveiende Grunde tale for det i Praxis antagne Resultat, jfr. Cskr. 22 Decbr. 1792. Det er ikke blot 6—13—24, som udtrykkelig indskrænker sig til at sætte Straf for den Givte, men det Samme gjælder ogsaa om Frd. 29 Decbr. 1696 og om Krigsart. for Landtjenesten ved Søetaten af 29 Juli 1756 §§ 632 og 33. Endelig synes ogsaa Forordningen for Island 24 Jan. 1838 § 11 tydelig at forudsætte, at kun den Givte skal straffes for Hoer. En nær Analogie for den Ugivtes Fritagelse for Straf frembyder endelig 3—16—16 § 2: mærk Modsætningen i sidste Mbr. mellem Ordene „efterdi hun vidste", og Ordene „og han, som sig i saa Maade forseer". Det er aldeles aabenbart, at den, som havde givtet sig med en anden Person vidende, at denne var trolovet, ikke skulde straffes, men at derimod den, som var trolovet, skulde straffes som for første Gang begaaet Hoer (og efter 6—13—22 endog med haardere Straf). At den, som havde havt Samleie med en givt Person, naar Besvangrelse paafulgte, efter Loven dog i al Fald maatte straffes som for Leiermaal,

skjøndt 6—13—1 nærmest kun angaaer Leiermaal mellem tvende ugivte Personer, kan vel ikke betvivles, men dette er nu uden practisk Virkning.

§ 136.

Dobbelt Hoer.

See Ussing 3 Udg. § 135, I. Pag. 365 -66. (4 Udg. § 133, Pag 329 - 330).

Ved Paragraphens Begyndelse bemærkes, at Anvendelsen af 6—13—25 ikke blot er betinget af, at de Paagjældende have gjort sig skyldige i Hoer, men af, at de have havt „aabenbarlig og ubluelig Omgjængelse“ med hinanden, altsaa ikke engang have søgt at skjule den løsagtige Forbindelse, der bestod imellem dem. Dette er ogsaa antaget i den af Forfatteren Pag. 366 Note 2 (4 Udg. Pag. 330 Note 1) citerede Dom.

§ 137.

Undtaget Hoer.

See Ussing 3 Udg. § 136, I. Pag. 366—68. (4 Udg. § 134, Pag. 330—31).

§ 138.

III. Bigamie.

See Ussing 3 Udg. § 137, I. Pag. 368—70. (4 Udg. § 135, Pag. 331—33).

Ved Pag. 369 Lin. 5—12 (4 Udg. Pag. 332 Lin. 8 fra neden):

Lovens Ord i 3—16—16 § 8: „da bedriver hun Hoer“ synes efter Artiklens hele Affattelse ikke at skulle tilkjendegive, at den Paagjældende skal straffes med Hoerstraf; men Loven synes blot herved at have villet tilkjendegive, at det fortsatte Samqvem med Bigamen skal betragtes som en løsagtig Forbindelse, og at Artiklens umiddelbart foregaaende Bestemmelse, at hverken hun eller hendes Børn skulle lide nogen Skade paa Ære eller Gods, ikke skal komme til Anvendelse. Meget synes derfor at tale for, at den Paagjældende i dette Tilfælde ikke skal lide nogen egentlig Straf, hvilket bestyrkes derved, at

3—16—16 § 8 efter den uden Tvivl rigtigste Fortolkning af næstsidste Mbr. endog udtrykkelig bestemmer, at den, som saaledes først bagefter er bleven vidende om det tidligere bestaaende Ægteskab, kan give sig med en anden Mand, uden at tilføie Noget om, at hun dog skal straffes, medens dette udtrykkelig bestemmes om Bigamen, sammenlign deels 3—16—16 § 2, deels 3—16—15 § 2 Nr. 2.

Ved Pag. 369 Lin. 12—17 (4 Udg. Pag. 332 Lin. 2 fra neden):

Reglerne om Meddeelagtighed, der vilde føre til det Resultat, at den Ugivte skulde straffes ligesom den Givte, kunne ikke her komme til Anvendelse, jfr. det ved § 135 Bemærkede. Iøvrigt er det uden Tvivl rigtigt, at den Ugivte i dette Tilfælde bør belægges med en alvorlig arbitrær Straf.

§ 139.

Nogle Tilfælde, der ere beslægtede med Bigamie.

See Usfing 3 Udg. § 138, I. Pag. 370—73. (4 Udg. § 136 Pag. 353—355).

Ved Nr. 1:

Det er dog først, efterat Grundlovens § 97 har hævet de Privilegeredes Ret til Jaord, at det kan paastaaes, at Tilfældet ikke længere kan forekomme.

Ved Nr. 2 i Slutningen:

Da Artiklen udtrykkelig fordrer, at Ægtefolkene skulle leve i Ægtefællet, er det endog tvivlsomt, om en separeret Ægtefælle overhoved kan straffes for et saadant Forhold.

Ved Nr. 3:

Det er høist besynderligt, at Forfatteren kun anseer det for en med Bigamie beslægtet Forbrydelse, naar Nogen under et Ophold i Udlandet gjør sig skyldig i Bigamie. Med Hensyn til det i Begyndelsen af dette Stykke Anførte kan iøvrigt bemærkes, at 3—16—9 § 8 nærmest refererede sig til Lovens Forbud mod Ægteskab i de i 3—16—9 § 7 omhandlede forbudne Grader, og ingenlunde kunde ansees anvendelig paa Bigamie eller Ægteskab i de indispensable Grader.

Ved Nr. 5:

Bortførelsesforbrydelsen er aldeles ikke beslægtet med Bigamie, hvorfor den her forbigaaes.

§ 140.

IV. Om Voldtægt og det saakaldte **stuprum nec violentum, nec voluntarium.**

See Ussing 3 Udg. §§ 139 og 140, I. Pag. 373—76. (4 Udg. §§ 137 og 138, Pag. 336—338).

Med Hensyn til Begrebet om Voldtægt, Ussing 3 Udg. § 139 Pag. 373 Lin. 9—14 og § 140 (4 Udg. § 137 Pag. 336 øverst og § 138), kan bemærkes, at Etymologien vel nærmest henviser til, at Samleiet skal være fremtvunget ved physisk Magt, men at den conventionelle Sprogbrug dog ogsaa under Voldtægt indbefatter Samleies Tiltvingelse ved Trusler. Saaledes siges det, at Tarquinius voldtog Lucretia, skjøndt det er almindelig bekjendt, at han ikke for at opnaae sin Hensigt anvendte physisk Magt, men Trusler. Med Hensyn til Handlingens naturlige Strafbarhed gjør det heller ingen Forskjel, om Gjerningsmanden har anvendt den ene eller den anden Art af Tvang. Man bør derfor næppe indskrænke Voldtægtsbegrebet til et Samleie, som Nogen har tiltvunget sig ved physisk Magts Anvendelse. Iøvrigt forstaaer det sig af sig selv, at der ikke kan være Tale om Voldtægt, naar Qvindens Modstand ikke har været alvorlig meent. Dette er nu en qvæstio facti, som undertiden kan være vanskelig nok at afgjøre. Forsaavidt Gjerningsmanden har anvendt physisk Magt, kan herom ikke gives almindelige Regler; forsaavidt han derimod alene har betjent sig af Trusler, synes det at maatte fordres, at Qvinden paa Grund af dem har havt rimelig Anledning til at antage sit eget eller sine Nærmestes Liv eller Velfærd, t. Ex. Ære og gode Navn, udsat for uafvendelig Fare. — Forfatteren bemærker i Begyndelsen af § 139 (4 Udg. § 137) med Rette, at Voldtægt ikke forudsætter Besvangrelse. Hertil kan føies, at Mange endog have antaget, at Samleiet ikke kan have Besvangrelse til Følge, naar Qvinden til det Yderste har gjort Modstand. Denne for Qvinden meget uforddeelagtige Mening er

imidlertid nu almindelig forkastet. — Naar Lovene handle om Voldtægt, tage de i Almindelighed kun Hensyn til det Samleie, Mand tiltvinger sig med Qvinde; men i Systemerne har man opkastet det Spørgsmaal, om det ikke ligeledes maa betragtes som Voldtægt, naar Qvinde tvinger Mand til Samleie (hvilket vistnok er en meget sjelden Forbrydelse, men paa hvilken det ikke kan nægtes, at der haves Exempler). Selv om Sproget skulde tilstede at bringe Ordet Voldtægt til Anvendelse paa et saadant Forhold, bør Spørgsmaalet dog besvares benægtende. Ved at foreskrive Straf for at voldtage Qvinder, gaae Lovene overeensstemmende med Sagens Natur ud fra det Hovedsynspunct, at Handlingens Strafbarhed især beroer paa den med samme forbundne Krænkelse af den qvindelige Ære og Værdighed. Skulde der fastsættes Straf for det ovenfor omhandlede Forhold, vilde ikke engang analoge Synspuncter kunne bringes til Anvendelse, og da nu dertil kommer, at der efter den conventionelle Sprogbrug ved Voldtægt i al Fald nærmest sigtes til det Samleie, Mand tiltvinger sig med Qvinde, vilde det være i Strid med de almindelig vedtagne Regler for Fastsættelsen af den systematiske Terminologie, om man vilde indbefatte hiint Tilfælde under Voldtægtsbegrebet. — Det er omtvistet, hvorvidt Voldtægtsbegrebet er anvendeligt paa det Samleie, Nogen har tiltvunget sig med berygtede, afsindige eller umodne Qvinder. Med Hensyn til Besvarelsen af alle disse Spørgsmaal maa det ovenfor angivne Hovedsynspunct være afgjørende. Voldtægtsbegrebet forudsætter ikke nødvendig, at den fornærmede Qvinde var uberygtet, thi den qvindelige Værdighed er ikke absolut afhængig af hendes gode Navn og Rygte; dette kan forspildes, men hiin har endog Krav paa at respecteres i Skjøgens Person, ligesom den almindelige Menneskeværdighed bør respecteres endog i den groveste Forbryders Person. En ganske anden Sag er det, at der ikke bør foreskrives den samme Straf for Voldtægt, udøvet mod uberygtede og mod berygtede Qvinder, og at navnlig Straffen for at have voldtaget en Skjøge, bør være langt ringere end Straffen for Voldtægt i Almindelighed. Derimod kan egentlig Voldtægt ikke begaaes mod Børn, thi hos

disse er Qvindeligheden endnu ikke udviklet; men paa den anden Side kan der ikke til Begrebets Anvendelse fordres, at Qvinden var moden, hvorimod det maa være tilstrækkeligt, at Pubertetsudviklingen er begyndt.

Misbrug af et Fruentimmer, medens hun er i en bevidstløs Tilstand, t. Ex. Besvimelse eller dyb Søvn, er en med Voldtægt meget nær beslægtet Forbrydelse, men kan dog hverken henføres under Begrebet, eller med Hensyn til Strafbarhed ubetinget sættes i Lighed med samme, da Qvinden i et saadant Tilfælde ikke kan siges at være tvungen. Efter Manges Mening maa det dog ansees for Voldtægt, naar Gjerningsmanden selv, t. Ex. ved Indgivelsen af en Sovedrik, har sat Qvinden i en bevidstløs Tilstand. Dette kan dog næppe antages, skjøndt Forbrydelsen i dette Tilfælde ordentligviis vil være ligesaa strafværdig som Voldtægt. Endmindre kan det betragtes som Voldtægt, naar Nogen tilsniger sig Samleie med et Fruentimmer ved at benytte sig af hendes Feiltagelse af Personen. Beslægtet med disse Forbrydelser er det Samleie, som Nogen har med et afsindigt Fruentimmer med hendes Samtykke; da hun nemlig maa antages at mangle Bevidstheden om Handlingens sædelige Betydning, kan det givne Samtykke ikke komme i Betragtning, saaledes at Samleiet fra hendes Side betragtes som frivilligt, men det kan paa den anden Side heller ikke betragtes som tvunget. Alle de herombandlede Tilfælde have indbyrdes det tilfælles, at Samleiet har fundet Sted mellem Personer, der ikke have afgivet noget virkeligt Samtykke, medens det desuagtet ikke kunde siges at være tvunget. Disse Forbrydelser ere nær beslægtede med Voldtægt, idet de indeholde grove Krænkelser af den qvindelige Ære og Værdighed, hvorfor de passende kunne sammenfattes under det fælles Begreb om stuprum nec violentum nec voluntarium. Naar Forfatteren iøvrigt efter mange anseete Criminalisters Exempel herunder ligeledes henfører det Samleie, som er iværksat med Børn, uden at disse have sat sig til Modværge, da kan dette næppe billiges. Børn kunne ligesaalidet være Gjenstand for stuprum nec violentum nec voluntarium efter det ovenfor om samme givne Begreb, som for

Voldtægt; hvad enten sligt Samleie er iværksat med eller uden Tvang, beroer det Forbryderske ved samme paa ganske andre Momenter end en Krænkelse af den qvindelige Ære, nemlig deels paa den med sligt Samleie forbundne særdeles Uteerlighed, ved hvilken det endog faaer en fjern Lighed med Omgjængelse imod Naturen, deels og fornemlig paa den med samme forbundne Fare for Børnenes Sundhed og Moralitet.

Vor Lovgivning omhandler kun Voldtægt, begaaet mod uberygtede Qvinder, og foreskriver derfor Livsstraf, see 6—13—16 og 18; for Voldtægt mod berygtede Qvinder maa altsaa i Overeensstemmelse med Sagens Natur en ringere arbitrær Straf bringes til Anvendelse, Ussing Pag. 374 Lin. 10 (4 Udg. Pag. 336 nederst). Derimod er det, naar den voldtagne Qvinde er uberygtet, med Hensyn til Straffen ligegyldigt, om hun er Mø, Enke eller Hustru (forsaavidt Forbrydelsen er udøvet mod en givt Kone, er der dog ikke givet den Skyldige nogen Udsigt til Benaadning), jfr. Pag. 373, Lin. 26 til Pag. 374, Lin. 4 (4 Udg. Pag. 336 Lin. 18 ff.). Ved det der Anførte kan bemærkes, at Ordet „Kone" i 6—13—19 og 21 næppe betyder givt Kone eller Hustru, men uden Tvivl, som i Lovstedets Kilde J. L. 2—17, jfr. 16, og 1—33 in fine, Qvinde eller Fruentimmer. Lovens 6—13—16 er tagen af Frederik den 2dens Ordinants om Ægteskabssager (Artiklen om Jomfrukrænkere), hvilken ikke havde Anledning til at tale om Voldtægt, udøvet mod Hustru, eftersom det aldeles ikke var Artiklens Hensigt at bestemme Straffen for Voldtægt (til hvilken den kun henviser), men at befale, at den Skyldige, om han blev benaadet paa Livet, skulde tage den voldtagne Qvinde til Ægte. Ved at samle de i fornævnte Ordinants, i Jydske Lov og i Frederik den 2dens Gaardsret (6—13—18 er taget af sammes 15de Art.) forekommende Bestemmelser om Voldtægt have Lovconcipisterne, som saa ofte, gjort sig Arbeidet for let, idet de have overseet, at det efter streng logisk Sammenhæng egentlig ikke gik an at stille Ordinantsens mere specielle Bestemmelse om Mø og Enke i Spidsen og i denne Bestemmelse at indskyde Forskriften om den almindelige Straf for Voldtægt. Fra denne iilfærdige Afbenyttelse af forskjellige Kilder

hidrører ogsaa den forvirrende Variation i Udtrykket (Mø og Enke i 6—13—16, Qvindfolk i 6—13—18 og 20, og Kone i 6—13—19 og 21).

Idet Loven har indskrænket sig til at omhandle Voldtægt mod uberygtede Fruentimmer, synes den iøvrigt med Hensyn til Voldtægtsbegrebet at henholde sig til det almindelige Vedtagne; der er derfor næppe Grund til at antage, at Anvendelsen af physisk Magt er en Betingelse for, at fuldbyrdet Voldtægt kan straffes efter 6—13—16 paa Livet. Saadant kan navnlig ikke udledes af 6—13—18, der vel forudsætter Anvendelsen af physisk Magt, men kun som Betingelse for Livsstraffens Anvendelse paa Voldtægts a t t e n t a t e t. Heller ikke kan det, som Forfatteren antager, sluttes af de i 6—13—16 brugte Udtryk „Mø eller Enke", at denne Artikel ikke skulde være ligefrem anvendelig paa den, der har voldtaget et umodent Fruentimmer (hvilket ogsaa er forkastet af Høiesteret, see den hos Forfatteren Pag. 374, 1ste Note citerede Dom Jur. Tidskr. XXIX. Pag. 15—21), hvorimod saavel de i denne Artikel brugte Udtryk, som Udtrykkene „Qvindfolk og Kone" i det Følgende, bestyrke det i Sagens Natur grundede Resultat, at den almindelige Straf for Voldtægt ikke kan anvendes paa den, som har tiltvunget sig Samleie med et Barn, jfr. dog Høiesteretstid. for 1857, Pag. 251, (en Høiesteretsdom, i hvilken 6—13—16 er anvendt paa Voldtægt, udøvet mod et 6½ Aar gammelt Pigebarn).

Ved Pag. 374 kan efter Lin. 20 (4 Udg. Pag. 337 Lin. 9) tilføies, at en Person, der havde voldtaget en uberygtet Pige, ved Hof- og Stadsretsdom 17 Decbr. 1842, see Jur. Ugeskr. VI. Pag. 295, kun blev dømt til 8 Aars Rasphuusarbeide, fordi Pigen, der endog havde fordeelagtige Vidnesbyrd om sit sædelige Forhold, og om hvem det i Dommen antoges godtgjort, at hun havde viist al den Modstand, hun havde formaaet, ved sit kort før Forbrydelsens Udøvelse udviste Forhold formeentes at have givet Gjerningsmanden nogen Anledning til at antage, at hun ikke vilde være uvillig til at have Samleie med ham.

§ 141.

V. Om Bortførelse.

See Ussing 3 Udg. § 138 Nr. 5, I. Pag. 372—73. (4 Udg. § 136 Nr. 5, Pag. 335).

Efter Sprogbrugen kan man ligesaavel tale om en Bortførelse med som imod den Bortførtes Villie, og i ældre Tider betragtedes det at løbe bort med en, en Andens Familiemyndighed undergiven, Qvinde, og det at bortføre en Qvinde mod hendes Villie, ikke alene som lige strafbart, men begge Dele ansaaes endog som en og den samme Forbrydelse. Af denne Synsmaade forekommer der endnu Spor i N. L. 6—13—22. Men efter Nutidens Opfattelse af Retsforholdet, ere begge Tilfælde ikke alene af meget forskjellig Strafbarhed, men de kunne ikke engang henføres under et fælles Begreb. Bortførelse af en Qvinde mod hendes Villie indeholder ligesom Voldtægt en grov Krænkelse af den qvindelige Ære og Værdighed, medens det at løbe bort med et Fruentimmer kun kan betragtes som en Krænkelse af en i Familieforholdet grundet Rettighed, om hvis Strafbarhed der endog i visse Tilfælde kan opkastes Tvivl. Det lader sig derfor maaskee forsvare, blot at indbefatte det første Tilfælde, der er det vigtigste, under Bortførelse i Ordets egentlige Betydning. Om denne Forbrydelses Begreb kan Følgende bemærkes:

Ligesom Voldtægtsforbrydelsen, forudsætter den ordentligviis som Subject en Mand, som Object en Qvinde. De meget omtvistede Spørgsmaal, om Forbrydelsen kan begaaes mod berygtede eller mod umodne Qvinder, maae besvares paa samme Maade som med Hensyn til Voldtægt. Derimod adskiller Bortførelsesforbrydelsen sig fra Voldtægt derved, at Gjerningsmandens Hensigt ikke behøver at være rettet paa uærligt Samleie, men at den ogsaa kan være rettet paa Ægteskabs Indgaaelse. Skjøndt det ikke kan være uden Indflydelse paa Straffens Størrelse, om Samleie eller Ægteskab har været tilsigtet, er dog Intet til Hinder for at henføre begge Tilfælde under det samme Begreb, da ogsaa Bortførelse for Ægteskabs Skyld indeholder

en grov Krænkelse af den qvindelige Ære og Værdighed. Forskjellen i Strafbarheden er ikke saa stor, som det ved første Øiekast kunde synes, da det ikke beroer paa Gjerningsmanden, om Bortførelsen virkelig vil føre til Ægteskab mellem de Paagjældende. Indgaaer Gjerningsmanden Ægteskab med den Fornærmede, efterat hun er kommen i sin Frihed, vil han iøvrigt kunne haabe Eftergivelse af Straffen ved Benaadning, da endog den, som har gjort sig skyldig i Voldtægt, har Udsigt dertil. Fremdeles adskiller Bortførelse sig fra Voldtægt derved, at Gjerningsmanden ikke umiddelbart eller ligefrem søger at tiltvinge sig en Kjønsforbindelse med Qvinden, men nærmest kun bringer hende i et saadant Afhængighedsforhold til sig, at han med Rimelighed kan gjøre Regning paa efter kortere eller længere Tids Forløb at kunne bevæge hende til at samtykke i hans Begjæring. Gjerningsmanden tvinger hende til at opholde sig hos ham; men han tvinger hende ikke til Samleie eller Ægteskab. Dersom han, medens hun er i hans Magt, anvender Midler for at bevæge hende til Samleie eller Ægteskab, der kunne betragtes som virkelig Tvang til en af Delene, gaaer Forbrydelsen, om den end iøvrigt har alle Bortførelsens Criterier, over til en anden grovere Forbrydelse, og, hvis Tvangen gik ud paa uærligt Samleie, navnlig efter Omstændighederne til Voldtægt. Det er iøvrigt omtvistet, paa hvilken Maade Bemægtigelsen af Qvindens Person maa være iværksat, for at Forbrydelsen kan henføres under Begrebet Bortførelse. Ordet fører nærmest til at fordre en ved Qvindens voldelige Bortbringelse fra hendes Opholdssted iværksat Bemægtigelse af hendes Person. Det indsees imidlertid let, at det med Hensyn til Beskaffenheden af den Afhængighed af Gjerningsmanden, hvori Qvinden sættes, og med Hensyn til Midlets Brugbarhed til at fremme Øiemedet er aldeles ligegyldigt, om Bemægtigelsen af hendes Person er iværksat ved Bortbringelse fra et Sted til et andet, eller derved, at hun med Magt tilbageholdes paa et Sted, som ikke er hendes rette Opholdssted, og saaledes forhindres i at vende tilbage til dette. Bortførelsesforbrydelsen kan derfor defineres som den af en Mand iværksatte Bemægtigelse af en Qvindes Person i den Hensigt

derved at bevæge hende til Ægteskab eller til uærligt Samleie. Undtagelsesviis synes Forbrydelsen dog ogsaa at kunne iværksættes af en Qvinde, navnlig naar hendes Virksomhed umiddelbart gaaer ud paa at bringe den Bortførte i en Mands Magt. Til Forbrydelsens Fuldbyrdelse kan, efter hvad ovenfor er udviklet, kun kræves, at Gjerningsmanden har bragt Qvinden i sin Magt, men ikke at han har opnaaet den med samme forbundne Hensigt. Hvad angaaer Straffen for denne Forbrydelse kan, som Forfatteren bemærker, N. L. 6—13—22 ikke ansees anvendelig i Danmark; men heller ikke kan Frd. 4 Octbr. 1833 § 24, som Forfatteren antager, ligefrem komme til Anvendelse, da denne Paragraph kun ligefrem handler om de rene Forbrydelser mod Friheden, men ikke om de Forbrydelser, der, som Bortførelsesforbrydelsen, indeholde endnu et andet paa Strafbarheden væsentlig influerende Moment, der endog i Almindelighed i Strafbarhed vil overveie det med Forbrydelsen forbundne Angreb paa personlig Frihed. Det er for det Første klart, at den, som har bortført en Qvinde, uden i lang Tid at holde hende indespærret, ikke kan slippe med Straf efter Paragraphens 1ste Mbr., hvis Anvendelse udtrykkelig er betinget af, at Frihedsberøvelsen ikke har været forbunden med nogen anden retstridig Hensigt; men det synes derhos end ikke, at Paragraphens 2det Mbr. ligefrem kan bringes til Anvendelse. Hvis Bortførelsen dernæst har været forbunden med en Frihedsberøvelse, der i og for sig gaaer ind under Paragraphens 2det Mbr., navnlig med en langvarig Indespærrelse paa et afsondret Sted, saa maa dog Krænkelsen af den qvindelige Ære bevirke en betydelig Forøgelse af den allerede ved Frihedsberøvelsen forskyldte Straf, og det saameget mere, som Bortførelse ikke blot overhoved efter sit Væsen er beslægtet med Voldtægt, men endog i et Tilfælde, som det nærværende, nærmer sig særdeles meget dertil. Skjøndt Bortførelsesforbrydelsen saaledes ikke ligefrem kan henføres under Frd. 4 Octbr. 1833 § 24, maa Paragraphens 2det Mbr. imidlertid dog fortrinsviis tages i Betragtning ved Straffens Bestemmelse; naar det nemlig her fastsættes, at de betydeligere Frihedsberøvelser, som ikke gaae ind under Paragraphens 1ste Mbr., skulle

straffes efter Analogien af Forordningens Bestemmelser om Straffen for de overlagte Beskadigelser, hvormed den udøvede Frihedsberøvelse efter sin Beskaffenhed nærmest kan sættes i Lighed, saa synes denne Analogie i Forbindelse med den Analogie, som efter Omstændighederne kan udledes af Lovens Straf for Voldtægt, ogsaa at maatte komme til Anvendelse med Hensyn til Bortførelse, endog i de Tilfælde, hvor den med samme forbundne Frihedsberøvelse ikke i sig selv gaaer ind under dette Mbr. af Paragraphen. For Bortførelsen af et uberygtet Fruentimmer synes Straffen derfor at burde bestemmes efter Analogien af 6—13—16 og Frd. 4 Octbr. 1833 § 8. Ved Bestemmelsen af Straffens Grad bør væsentlig tages Hensyn til, om Ægteskab eller uærligt Samleie har været tilsigtet.

Med Hensyn til Bortførelse af Piger, der staae under Værgemaal, med deres frie Villie, er det, som ovenfor bemærket, tvivlsomt, om samme i Mangel af en udtrykkelig Bestemmelse kan straffes. Dog kan Analogien af 6—22—1 efter Omstændighederne komme i Betragtning, naar Bortførelsen er skeet i løsagtig Hensigt. Den, som løber bort med en givt Kone i den Hensigt at lade sig sammenvie med hende, kan maaskee ikke siges at have gjort sig skyldig i et egentlig Attentat paa at ægte hende; men i al Fald maa han efter Aanden i vor Lovgivning om Løsagtighedsforseelser, og in specie efter Lovgivningens Grundsætninger om Bigamie, ansees med en følelig arbitrær Straf. Skjøndt den ugivte Mandsperson, der har Omgang med en givt Kone, ikke straffes, kan det dog næppe efter Lovgivningens Aand statueres, at ogsaa den, der i løsagtig Hensigt løber bort med hende, ligeledes skulde være fri for Straf; thi den med slig Adfærd forbundne offentlige Scandale er endnu langt større end den, der ordentligviis bevirkes ved Hoer. Iøvrigt er det en Selvfølge, at den givte Kone i saadanne Tilfælde maa straffes haardere end Mandspersonen.

§ 142.

VI. Om Blodskam.

See Ussing 3 Udg. §§ 141 og 142, I. Pag. 376—82. (4 Udg. §§ 139 og 140, Pag. 338—43).

Ved Pag. 377 Lin. 6—7 (4 Udg. Pag. 339 Lin. 12):

Det her Anførte kan ikke bifaldes. Lovgivningen betragter ikke Ægteskabets Indgaaelse selv som Blodskam, men den forbyder Ægteskab i de forbudne Grader, „fordi Samleie imellem saadanne Personer er Blodskam“, jfr. Udtrykkene i Frd. 23 Mai 1800 § 1. At Lovgivningen med Hensyn til de dispensable Grader, i 3—16—9 § 7 for selve Ægteskabets Indgaaelse har samme Straf, som for det i 6—13—13 omhandlede uegentlige Blodskam, kan naturligviis ikke engang berettige til den Paastand, at Lovgiveren betragter det uegentlige Blodskam som fuldbyrdet ved Ægteskabets Indgaaelse; og hvad det egentlige Blodskam angaaer, kan den af Forfatteren paaberaabte Bestemmelse i Frd. 30 Marts 1827 heller ikke paa nogen Maade tjene til Beviis for hans Mening. Naar det her hedder, at Lovens almindelige Straffe ere anvendelige, hvis nogen af Kongens Undersaatter udenfor Riget indgaaer Ægteskab i de her forbudne Grader eller gjør sig skyldig i Bigamie, har det kun været Lovgiverens Hensigt at tilkjendegive, at der i disse Tilfælde ikke, som 3—16—9 § 8 kunde lede til at antage, skulde idømmes nogen særegen arbitrær Straf, men at de ganske skulle straffes, som om Forbrydelsen var begaaet her i Riget, altsaa med de Straffe, der hjemles ved Lovenes udtrykkelige Forskrivter eller deres Analogie og Grundsætninger. Derimod kan Lovgiveren ligesaalidet antages at have villet tilkjendegive, at Straffen for Ægteskab i de indispensable Grader er udtrykkelig foreskreven for alle Tilfælde, som det t. Ex. kan antages at have været hans Hensigt ved Frd. 19 Marts 1817 § 7 at tilkjendegive, at der i den da gjældende Lovgivning udtrykkelig var foreskrevet en almindelig Straf for Bedragerie („ansees med Straf efter Loven for Bedragerie“).

Ved Pag. 380 Lin. 5:

Ordet „afdøde" foran „Kones" udslettes.

Ved Pag. 380 Lin. 11:

I Stedet for de her citerede Cfr., der kun gaae ud paa, at Bevilling til Ægteskabs Indgaaelse ikke er nødvendig i de her omhandlede Tilfælde, kunde maaskee hellere anføres Canc. Prom. 17 Juli 1802, der ligefrem indeholder, at Leiermaal i ikke længere forbudne Grader ikke kunne straffes efter 6—13—13 og 14, men kun blive at behandle som simple Leiermaal.

Ved Pag. 381 Lin. 21—28 (4 Udg. Pag. 343 Lin. 19—25):

Efter hvad der ovenfor er anført ved Pag. 377 Lin. 6—7, kan der ikke tillægges dette Argument nogen Værdie, men iøvrigt kan det af Forfatteren antagne Resultat ikke ansees for tvivlsomt. At Leiermaal i de nu dispensable Grader, hvilke alle forhen droge Livsstraf efter sig, nu endog skulde straffes mildere end efter 6—13—13, er aabenbart aldeles uantageligt; men paa den anden Side indeholder Lovgivningen intet Vink om, at Leiermaal i de Grader, som efter den forandrede Anskuelse om Slægtskabs- og Svogerskabsforholdene nu ere dispensable, skulde straffes haardere end forhen Leiermaal i de Grader, som dengang ansaaes dispensable, skjøndt forbudne.

§ 143.

VII. Omgjængelse imod Naturen.

See Usſing 3 Udg. § 143, I. Pag. 382—83. (4 Udg. § 141, Pag. 344 —45).

§ 144.

VIII. Om Horeværtskab, Prostitution, Omgang med offentlige Fruentimmer m. m.

See Usſing 3 Udg. § 133, I. Pag. 359—61. (4 Udg. § 131, Pag. 323—25).

Om Straffen for dem, som holde Horehuus, see Usſing Pag. 360 Lin. 5—20 (4 Udg. Pag. 324 øverst), om Straffen for de Qvindfolk, som sig i saadanne Huse opholde til Utugt, Usſing Pag. 359 (4 Udg. Pag. 323 Lin. 14—17), og om Straffen for de Mandspersoner, som der antræffes, Usſing Pag. 359, (4 Udg. Pag. 323 Lin. 6—14 og 17—29). Ved et Horehuus kan vel

efter Sprogbrugen forstaaes ethvert Locale, der jevnlig overlades Andre til Utugts Bedrivelse, men i strengeste Forstand forstaaes dog kun derved et Sted, hvor Værten eller Værtinden har Qvindfolk til Huse, for at de kunne bedrive Utugt med dem, som det begjære og derfor erlægge Betaling. At Ordet i Loven er taget i den sidstnævnte Bemærkelse, synes at fremgaae af 6—13—30; det bestyrkes derhos ved de Bestemmelser i Pl. 27 Novbr. 1775, som nedenfor ville blive anførte, og er antaget i Praxis. Der haves nemlig mangfoldige Domme, ved hvilke 6—22—5 ikke ligefrem men kun analogisk er bleven anvendt paa Personer, som have udleiet Værelser til Utugts Bedrivelse; ligeledes er kun Analogien af fornævnte Artikel bleven anvendt, uagtet de Paagjældende tillige efter Begjæring af Mandspersoner have ladet løsagtige Fruentimmer hente, jfr. t. Ex. Dom i Jur. Ugeskr. III. Pag. 243, jfr. Pag. 407, og III. Pag. 286. For disse med det egentlige Horeværtskab nærbeslægtede Forbrydelser er Straffen i Almindelighed bleven bestemt til nogle Aars Arbeide i Forbedringshuset. For paa anden mindre virksom Maade at have understøttet Utugt, f. Ex. ved at give Anviisning paa Steder, hvor den kunde bedrives, eller paa Qvindfolk, som dertil maatte være villige, ere ligeledes arbitrære, men mildere Straffe, i Almindelighed Fængsel paa Vand og Brød, idømte under Paaberaabelse af Analogien af 6—22—5, see t. Ex. Jur. Ugeskr. I. Pag. 438 og 829, III. Pag. 245—46. I Forbindelse hermed kan det bemærkes, at Ægtemænd, som med deres Koner havde gjort Aftale om, at disse skulde tilstede Mandspersoner legemlig Omgang, for at give Mændene Leilighed til at overraske disse og afpresse dem Penge, ofte ere blevne straffede efter Analogien af 6—22—5 med flere Aars offentligt Arbeide, jfr. en Dom i Ark. f. Retsv. III. Pag. 332 ff., der endog synes at ansee Artiklen for ligefrem anvendelig, og en Landsoverretsdom af 29 Decbr. 1840, Jur. Ugeskr. II. Pag. 457; ved en senere Hof- og Stadsretsdom af 16 Mai 1843, see Jur. Ugeskr. IV. Pag. 720, er en Person for et lignende Forhold dømt efter Frd. 11 April 1840 § 33 jfr. § 37 til 2 Aars Arbeide i Forbedringshuset.

Endelig kan her mærkes Bestemmelsen om det egentlige Rufferie, Ussing Pag. 359 Lin. 20 ff. (4 Udg. Pag. 323 Lin. 19). Til de i den 3die Note citerede Domme kan føies en Hof- og Stadsretsdom af 30 Octbr. 1841 i Jur. Ugeskr. III. Pag. 287, der forsaavidt er mærkelig, som den under Sagen actionerede Arrestantinde ikke blev straffet efter Analogien af 6—22—1, men efter Analogien af 6—22—5, uagtet der endog var fremkommet Formodning for, at et af de Fruentimmer, som Arrestantinden havde overtalt til at bedrive Utugt, var Mø, dengang det skete; men Retten ansaae det ikke for beviist, at hun ogsaa dengang var uberygtet. Hvorvidt offentlige Fruentimmer, som ikke opholde sig i Horehuse, kunne straffes, er tildeels omtvisteligt; herhen hører imidlertid den af Forfatteren Pag. 361 citerede § 9 i Pl. 27 Novbr. 1775. Saaledes som denne Bestemmelse hos Forfatteren er aftrykt, kunde det synes, at Fruentimmer, som i deres eget Logis give sig offentlig til Priis, ikke ubetinget skulde straffes, men kun, naar de ved unge Menneskers Forførelse eller i andre Maader, t. Ex. paa Grund af forefaldne Uordener, gave Anledning til Klage. Men at dette dog ikke kan være Meningen med hiin Bestemmelse, sees af § 7, der ubetinget forbyder saadanne Qvindfolk „hos sig selv paa deres Værelser at tillade Freqventse af Mandfolk", hvorved der er at mærke, at de i Placaten foreskrevne Straffe ikke udelukkende angaae Overtrædelser af § 9, men af samtlige Paragrapher i denne Placat. Derimod haves ingen Lovbestemmelse, som udtrykkelig hjemler Straf for ethvert Fruentimmer, der bedriver Utugt for Penge, og det er i sig selv tvivlsomt, hvorvidt 6—13—30 og Pl. 27 Novbr. 1775 herfor afgive tilstrækkelig Analogie. Hvad Praxis angaaer, kan det bemærkes, at nogle Domme, t. Ex. Jur. Ugeskr. I. Pag. 441 og I. Pag. 830, vel give Anledning til at antage, at Analogien af hine Lovbestemmelser i Praxis ansees anvendelig paa ethvert Fruentimmer, som for Betaling lader sig bruge til Utugt, om hun end ikke gjør Profession deraf. Men dette fremgaaer dog ikke ganske tydeligt. I en Dom i Jur. Tidsskr. XXIX. Pag. 9 ff. synes ogsaa det Modsatte at være antaget, jfr. Pag. 11 øverst paa Siden. Med Hensyn

til givte Koner, der efter foregaaende Aftale med deres Mænd havde gjort sig skyldige i Utugt, for at give disse Leilighed til Pengeafpresninger, kan eftersees de ovenfor for Mændenes Vedkommende citerede Domme. Endelig kan bemærkes, at det ikke antages, at Mandspersoner kunne straffes for Omgang med offentlige Fruentimmer udenfor det i 6—13—30 udtrykkelig omhandlede Tilfælde.

Anm. 1. I Forbindelse med denne Paragraph kan mærkes 6—13—29, der fastsatte alvorlige Straffe, deels for dem, som lode Fruentimmer fra fremmede Steder, der hos dem havde barslet, komme fra sig, førend Nedkomsten var anmeldt for Øvrigheden, og deels for Præsten, der havde forsømt at gjøre Anmeldelse om et saadant Barns Daab, see Ussing, Pag. 385—86 (4 Udg. Pag. 347). Der kan vel ingen Tale være om, at dette Lovsted skulde være ophævet ved Pl. 12 Juni 1812, jfr. Ussing l. c., men efter Grundsætningerne i andre Bestemmelser af den senere Lovgivning, kan det ikke længere ansees for strafbart, at være ugivte Fruentimmer, som ønske, at deres Nedkomst skal være ubekjendt, behjælpelige dertil, forsaavidt dette kan skee uden at krænke Barnets lovlige Rettigheder. Dette er navnlig erkjendt for hensigtsmæssigt til at forhindre Barnefødsel i Dølgsmaal og Fostermord, og tildeels endog befalet, see Rescr. 13 Marts 1750 især § 3, og Regl. 21 Novbr. 1810 § 42.

Anm. 2. Falsk Udlæggelse af Barnefader eller Barnemoder, der af Forfatteren Pag. 384 (4 Udg. Pag. 345—46) omhandles som en Overtrædelse, hvorved Løsagtighed understøttes, bør nærmest betragtes som Handlinger, ved hvilke Barnets Retsforhold paa ulovlig Maade forandres, jfr. Forfatterens egen Yttring, Pag. 384 sidste Linie (4 Udg. Pag. 346 m. p. S.), og henføres derfor rettest til de særegne Forbrydelser i Familieforholdene, jfr. Ussing § 302 Nr. 1, II. Pag. 259—62 (4 Udg. § 312 I. Pag. 640). Ved Forfatterens Fremstilling kan iøvrigt bemærkes, at der ved Angivelsen af Indholdet af 6—13—26 er indløbet en Unøi-

agtighed. Loven nævner nemlig tillige den Qvindesperson, der falskelig udlægger en Mandsperson som Barnefader og derpaa letfærdigen staaer aabenbar Skrifte.

Ved Noten Pag. 385 kan bemærkes, at den citerede Erklæring af Stampe endog gik ud paa, at den, der ikke stod aabenbar Skrifte paa sin løgnagtige Bekjendelse, slet ikke kunde straffes.

§ 145.

Udgivelse af Skrivter af utugtigt Indhold.

See Usſing 3 Udg. § 144, Pag. 386 Lin. 5—12. (4 Udg. § 142, Pag. 347).

I Stedet for de citerede Paragrapher af Frd. 27 Septbr. 1799 træder nu L. 3 Jan. 1851 §§ 8 og 16. Straffen for at offentliggjøre et utugtigt Skrivt eller Billede er nu Fængsel fra 1—6 Maaneder eller Bøder fra 100—500 Rdl.

§ 146.

Ungdommens Forførelse til Laster.

See Usſing 3 Udg. § 145, Pag. 386—88. (4 Udg. § 143, Pag. 348—49).

Ved Pag. 387 Lin. 4—15 (4 Udg. Pag. 348 Lin. 12—21): Hører egentlig til Criminalrettens almindelige Deel. L. 6—22—2 handler nemlig kun om Forlokkelse til egentlige Forbrydelser, og dette Forhold kan efter den nyere Lovgivning ikke længere betragtes som en særegen Forbrydelse.

Tillæg.

§ 147.

Om ulovligt Spil, m. m.

Paa dette Sted kan passende indskydes et Tillæg om Politielovenes Straffebestemmelser angaaende ulovligt Spil, jfr. Usſing 3 Udg. § 171, I. Pag. 453—55 (4 Udg. § 175, Pag. 406—409), samt Bestemmelsen i Frd. 1 Febr. 1757 § 7, jfr. Frd. 2 Aug. 1786 § 19, om Straffen for Almuesfolk paa Landet, der drikke

sig fulde. Med Hensyn til nogle Udtryk i Præmisserne til Frd. 10 Jan. 1685 og til Frd. 6 Octbr. 1753 kunde der iøvrigt være nogen Anledning til at afhandle Lovgivningens Bestemmelser om ulovligt Spil i Forbindelse med Materien om Bedragerie. — De Straffebestemmelser i Politielovene, som nærmest sigte til at forhindre Ungdommens Forførelse, ere af Forfatteren med Rette fremstillede i § 145 (4 Udg. § 143) i Forbindelse med 6—22—3.

§ 148.

Selvmord og Selvlemlæstelse.

See Ussing 3 Udg. § 192, II. Pag. 44—46 og § 81 Nr. 2, I. Pag. 229 (4 Udg. § 196, Pag. 446—48 og § 81 Nr. 7, Pag. 207 nederst).

Ved II. Pag. 45 Lin. 28:

Her maa efter Ordet „Livsstraf tilføies: „der medfører Begravelse paa Retterstedet".

Ved II. Pag. 45 Lin. 30—Pag. 46 (4 Udg. Pag. 445 Lin. 25 ff.):

Blandt de Grunde, som her paaberaabes for, at attenteret Selvmord ikke kan straffes, ere nogle kun lidet fyldestgjørende. At Selvmord ikke i sig selv er nogen Forbrydelse, men kun ifølge et reent positivt Lovbud ansees med Straf, var ingenlunde Lovens Synspunct. Det er vel sandt, at Selvmorderen ikke har lagt nogen farlig Tænkemaade for Dagen, men dette er ikke til Hinder for, at Lovgiveren kan ansee det nødvendigt at straffe Handlingen paa Grund af dens Ugudelighed og Forargelighed. Hvad Forfatteren anfører, Pag. 46 Lin. 3—10 (Pag. 447 Lin. 5 f. n.), kunde i al Fald kun komme i Betragtning, naar man gik ud fra den af ham antagne Straffetheorie. Men endog under denne Forudsætning kan det indvendes, at det dog kunde tænkes at bidrage til at afskrække fra Selvmord, at den Paagjældende vidste, at han, dersom Forsøget mislykkedes, vilde blive straffet, samt at Erfaringen lærer, at de, som have gjort et mislykket Forsøg paa at tage sig selv af Dage, ofte bagefter komme til Erkjendelse af det Forkastelige og Ugudelige i deres Foretagende. Endelig er det ingenlunde sandsynligt, at den Plads, der er givet

6—6—22, netop er valgt for derved at tilkjendegive, at Attentatet paa den i 6—6—21 omhandlede Forbrydelse ikke skal straffes. Af større Betydenhed ere derimod de citerede Bestemmelser i de militære Love, og navnlig bør Parolbefalingen af 16 Decbr. 1831 mærkes. Her bestemmes det først, at Frd. 23 Febr. 1752 skal være ophævet, forsaavidt den omhandler, hvorledes Underofficerer og Gemene bør ansees, naar de attentere paa deres Liv for at undgaae idømt Straf, og derefter fastsættes det, at fuldbragt Selvmord, hvad enten det er skeet i den nævnte eller anden Hensigt, bliver at straffe efter 6—6—21, sammenholdt med Frd. 24 Septbr. 1824 § 1, hvorhos det bliver en Selvfølge, at naar en Militær afliver sig for at undgaae en ham idømt qvalificeret Livsstraf, der medfører Begravelse paa Retterstedet, bør denne finde Sted. Om man imidlertid endog antager, at attenteret Selvmord efter Lovgivningen bør straffes, saa kan Straffen dog ingenlunde blive livsvarigt Straffearbeide, som vore ældre Theoretikere meente, men den maa blive langt ringere.

Med Hensyn til Praxis kan bemærkes, at der vel næppe i en Række af Aar er forekommet noget Exempel paa Sagsanlæggelse for attenteret Selvmord, og at det heller ikke er sandsynligt, at dette for Fremtiden vil skee, men at dog de af Forfatteren citerede Cskr. ingenlunde have udtalt som almindelig Regel, at Action ikke skal anlægges i saadanne Tilfælde, men blot bestemt, at den i de tre i Cskr. omhandlede specielle Tilfælde efter Omstændighederne kunde bortfalde. Efter G. L. Baden's Vidnesbyrd skal Høiesteret allerede 1783 have antaget, at attenteret Selvmord ikke kunde straffes, men hvorvidt man kan stole paa Rigtigheden af denne Angivelse, er maaskee tvivlsomt, da Badens Angivelser ofte ere unøiagtige. Endnu i Aaret 1805 blev en Bonde, der havde forsøgt at tage sig selv af Dage, ikke blot ved Underretten, men ogsaa ved Landsover- samt Hof- og Stadsretten dømt til livsvarig Tugthuusstraf, men denne Dom blev forandret af Høiesteret, der frifandt Bonden, see Jur. Ark. VI. Pag. 219, jfr. ogsaa Hof- og Stadsretsdom i Jur. Ark. XIII. Pag. 169 ff. Iøvrigt blev endnu i Aaret 1771 en Snedkersvend, der

for attenteret Selvmord var dømt fra Livet, ifølge Rescript af 2 Decbr. s. A. til Stiftsbefalingsmanden i Ribe hensat til livsvarigt Tugthuusarbeide, see Registret til Fogtmans Saml. I. Pag. 295. Dersom det antages, at attenteret Selvmord i Almindelighed ikke kan belægges med Straf, hvilket navnlig paa Grund af de ovenfor berørte Argumenter fra den militære Lovgivning synes at maatte antages, saa kan Selvlemlæstelse naturligviis heller ikke i Reglen straffes; hvis imidlertid en saadan Gjerning udøves i noget specielt retstridigt Øiemed, synes en arbitrær, efter Omstændighederne og Hensigtens Beskaffenhed lempet, Straf at burde idømmes i Analogie af Frd. 20 Jan. 1788 § 18.

B. Forbrydelser mod Religionen, Kirken og de religiøse Samfund.

§ 149.

1) Om Kjætterie, Apostasie og Proselytmagerie.

a) Om Kjætterie.

See Ussing 3 Udg. § 112 Nr. 1, I. Pag. 318 – 19, jfr. Pag. 322 Lin. 11—20. (4 Udg. § 110 Nr. 1, Pag. 285 jfr. Pag. 289 Lin. 24 ff.).

Forfatterens Definition Pag. 322 er paa den ene Side for snever, da ikke blot vrang Lære om Guddommen, men overhoved al vrang Lære i Troessager kan være Kjætterie, men paa den anden Side er den for viid, da kun en Kirkes egne Medlemmer kunne kaldes Kjættere; saaledes kunne Reformeerte ingenlunde fra den lutherske Kirkes Standpunct siges at være Kjættere, men derimod vel de Lutheranere, som antage den calvinistiske Lære om Prædestinationen eller om Nadveren. Det er imidlertid, som Forfatteren rigtig har anført, kun Geistlige, der kunne straffes for Kjætterie, som altsaa hos os er en Embedsforbrydelse.

b) Om Apostasie.

See Usſing 3 Udg. § 115, I. Pag. 324—26. (4 Udg. § 113, Pag. 291).

Om denne Forbrydelse kan der paa Grund af Grundlovens § 81 og § 84 ikke længere være Tale hos os.

c) Om Proselytmagerie.

See Usſing 3 Udg. § 116, I. Pag. 326—27. (4 Udg. § 114, Pag. 291—93).

Med Hensyn til Forfatterens Definition af Proselytmagerie, er den meget væsentlige Bemærkning at tilføie, at de herom givne og af Forfatteren anførte Love ikke blot angaae den egentlige Forførelse til Overgang til et andet Religionssamfund end den evangelisk-lutherske Kirke, men ogsaa den blotte Optagelse af dem, som selv af egen Drivt melde sig dertil, see Frd. 19 Septbr. 1766 § 1, Priv. 15 Mai 1747 § 4, Pl. 27 Decbr. 1842 § 5 (det indskjærpes her paa det Alvorligste Medlemmerne af det baptistiske Samfund at afholde sig fra at gjøre Proselyter og, under hvad Paaskud det end kunde være, ved Daaben at indlemme Nogen i deres Sect, forsaavidt det ikke kan skee i Medhold af Placatens Bestemmelse, jfr. §§ 1—3, da de ved slige Overtrædelser ikke blot ville forspilde den dem indrømmede Frihed, men ogsaa paadrage sig Tiltale og Straf).

Det bliver herefter at undersøge, hvorvidt de omhandlede Love, der sætte Straf for Proselytmagerie, endnu maae ansees gjældende. Det er da for det Første klart, at det er en umiddelbar Følge af den de danske Borgere ved Grundlovens § 81 tilsikkrede Ret til at forene sig i Samfund, for at dyrke Gud paa den Maade, som stemmer med deres Overbeviisning, at hine Love ikke længere kunne gjælde, forsaavidt de endog forbyde den blotte Optagelse af dem, som af sig selv begjære det, i religiøse Samfund, i hvis Lære Intet er, som strider mod Sædeligheden. Dernæst lader det sig heller ikke forene med den i Slutningen af den citerede Grundlovsparagraph forudsatte Lærefrihed, at ethvert Forsøg paa at bevæge Nogen til at slutte sig til et fra Folkekirken afvigende Troessamfund skulde være utilladeligt. Men heraf følger paa den anden Side dog ingenlunde, at det nu, for at

bevæge Nogen til at gaae over fra et Troessamfund til et andet, skulde være tilladt at anvende ethvert Middel, naar dette blot ikke i og for sig indeholder en særegen Forbrydelse. At det ikke kan være saaledes, fremgaaer deraf, at den ved Grundloven hjemlede Religions- og Lærefrihed ikke blot er betinget af, at der Intet læres, som strider mod Sædeligheden, men ogsaa af, at der Intet foretages, som strider mod den offentlige Orden. Grundlovens § 81 kan altsaa hverken medføre, at Lovene om Proselytmagerie skulde være uanvendelige for Forførelse til eller Optagelse i Troessamfund, i hvis Lære der er Noget, som strider mod Sædeligheden, eller paa en Virksomhed, der gaaer ud paa at bevæge Nogen til at lade sig optage i et fra Folkekirken afvigende Troessamfund, naar de dertil benyttede Midler stride mod Sædeligheden eller den offentlige Orden. Hvorvidt nu den i saa Henseende udøvede Virksomhed i det concrete Tilfælde vil kunne siges at stride mod den offentlige Orden, vil vistnok ofte være tvivlsomt, og det kan navnlig t. Ex. omtvistes, om ikke allerede enhver systematisk Virksomhed ved Emissærer og deslige, som gaaer ud paa at bearbeide den uoplyste Almue, kan bevirke den her omhandlede Lovgivnings Anvendelse, fordi en saadan Virksomhed unægtelig er skikket til at forstyrre Forholdet imellem Menighederne og deres beskikkede Sjælesørgere. Men selv om dette ikke antages, vil det dog have sin practiske Betydning, at Lovene om Proselytmagerie erkjendes anvendelige, naar der er anvendt Midler, som stride mod god Orden i Samfundet; thi Erfaringen har noksom viist, hvor ofte religiøse Secter, der udfolde en energisk Virksomhed i denne Retning, betjene sig af Midler, der fremkalde og ikke kunne andet end fremkalde aabenbare Uordener og navnlig forstyrre Familiernes Fred. At Lovene mod Proselytmagerie skulde være aldeles ophævede, kan heller ikke siges at flyde af den evangelisk-lutherske Kirkes Ophør som egentlig Statskirke; thi foruden at det, som nedenfor nærmere vil blive viist, er langtfra at være afgjort, at Proselytmagerie kun er strafbart efter hine Love, naar nogen til den evangelisk-lutherske Kirke henhørende Person forføres til Overgang til et andet Troessamfund, vil det i al Fald være afgjørende, at det ingen-

lunde kan antages, at alle Troessamfund i den Grad ere stillede paa lige Fod ved Grundloven, at enhver den evangelisk-lutherske Kirke, oprindelig nærmest paa Grund af dens Egenskab som Statskirke, tillagt fortrinlig Beskyttelse skulde kunne betragtes som ligefrem bortfalden ved Grundloven. Saaledes kunde den efter Frd. 27 Septbr. 1799 § 5 meget betydelige Forskjel mellem Straffen for at forhaane den evangelisk-lutherske Lære og Straffen for at drive Spot med andre i Riget bestaaende Religionssamfunds Troesbekjendelse ingenlunde betragtes som hævet ved Grundloven; den er først bortfalden ved L. 3 Jan. 1851 § 8. Hvorvidt Proselytmagerie iøvrigt kan ansees for strafbart, naar derved er bevirket Overgang fra noget andet Troessamfund end den lutherske Kirke, er, som ovenfor bemærket, ingenlunde utvivlsomt. For den bekræftende Mening kan anføres, at medens Frd. 19 Septbr. 1766 vel efter sit bogstavelige Indhold kun angaaer Forførelse til Affald fra den evangelisk-lutherske Kirke, er derimod det i de Reformeertes Priv. 15 Mai 1747 § 4 fremsatte Forbud mod directe eller indirecte at overtale Nogen, til at gaae over til deres Religion, eller mod at optage Nogen, som frivillig melder sig dertil, ganske almindeligt, ligesom det ogsaa bestemt synes forudsat i Pl. 27 Decbr. 1842 § 5, jfr. § 1, at Baptisterne udenfor det i § 3 omhandlede Tilfælde, der ikke her kan komme i Betragtning, vilde paadrage sig Straf ved i deres Samfund at optage nogen udenfor Fredericia bosat Person, hvad enten denne maatte henhøre til den evangelisk-lutherske Kirke, eller ikke. Forbudene mod Proselytmagerie behøve desuden ikke udelukkende at være motiverede ved en særlig Forsorg for den evangelisk-lutherske Kirkes Haandhævelse; der er uden Tvivl ogsaa ved dem taget Hensyn til de mangehaande Ulemper og Uordener, navnlig den Forstyrrelse af Familiernes Fred, som derved saa let afstedkommes. Der er saaledes ikke lidet, der taler for den bekræftende Besvarelse af Spørgsmaalet og in specie for den af Forfatteren antagne Mening, jfr. Pag. 327, at en arbitrær Straf maa bringes til Anvendelse, naar nogen Ikke-Lutheraner paa den Maade, som nu overhoved betinger Anvendelsen af Lovgivningen om Proselyt-

magerie, forføres til Overgang til den catholske Kirke. Men paa den anden Side er der heller ikke lidet, som taler for at besvare Spørgsmaalet benægtende. I Frd. 19 Septbr. 1766, som dog indeholder Hovedforbudet, er den Hensigt at forhindre Affald fra den evangelisk-lutherske Kirke meget skarpt fremtrædende, hvorimod man ikke sporer, at der er taget Hensyn til de øvrige, med Proselytmagerie forbundne Ulemper og Uordener. Ogsaa i Rescr. af 5 Marts og 2 April 1745 er det Hensyn aldeles fremherskende, at Kongens Undersaatter ved Proselytmagerie drages fra vort Kirkesamfund. I Slutningen af § 4 i de Reformeertes Priv. 15 Mai 1747 siges det vel ganske i Almindelighed, „at de Reformeerte skal holde sig roligen for sig selv, og ikke søge nogen til deres Religion directe eller indirecte at overtale o. s. v.“; men Paragraphens Begyndelse synes desuagtet at vise, at der egentlig blot er tænkt paa at forhindre Optagelse af Personer, der hørte til den evangelisk-lutherske Kirke; her forbydes nemlig al Religionsunderviisning i de Reformeertes Skoler, naar Børn af den augsburgske Confession ere tilstede sligt at høre, og denne Befaling, som er den egentlige Hovedbestemmelse i Paragraphen, motiveres da ved den omhandlede Yttring, at de Reformerte skulle holde sig rolige o. s. v., („saasom de Reformeerte o. s. v.“). Hvad endelig angaaer Pl. 27 Decbr. 1842, da kan det betragtes som en særegen Betingelse for den Baptisterne, ikke uden at det havde fundet stor Betænkelighed, indrømmede Tilladelse til at stifte en Menighed, og at have Andagtshuus i Fredericia, at kun Bosiddende i Fredericia maatte optages i samme, forsaavidt Placatens § 3 ikke hjemlede en Undtagelse fra denne Regel. Iøvrigt kan ved det af Forfatteren Anførte Følgende bemærkes:

Ved Nr. 1, Pag. 327, Lin. 6—13:

Antages det endog, at den, som har forført en Ikke-Lutheraner til Overgang til den catholske Religion, ikke kan undgaae Straf, kan denne dog ikke blive Bortviisning af Riget, der i Frd. 1766 kun er anordnet for det Tilfælde, at en catholsk Præst misbruger den ham indrømmede Frihed til at opholde sig her i Riget til Proselytmagerie, men som derimod ikke kommer til

Anvendelse, naar en anden Catholik af Kongens Undersaatter forfører Nogen til Affald fra den lutherske Kirke. Denne Bortviisning er desuden, som Forfatteren har bemærket, ikke nogen Straf, men kun en Politieforanstaltning; at en romersk-catholsk Præst, som gjør sig skyldig i Proselytmagerie, saaledes ikke faaer nogen Straf, hvorimod andre Catholiker efter Forordningen ansees med flere Aars Fængsel, har uden Tvivl alene sin Grund deri, at Præsten forudsættes at høre til en fremmed Ministers Følge; thi ellers maatte han ikke under sit Livs Fortabelse lade sig finde i Kongens Riger og Lande, see 6—1—3. Straffen maatte derfor i al Fald fastsættes efter Analogien af Forordningens Forskrivt om Straffen for andre Catholiker.

Ved Pag. 327, Nr. 2:

At Overtrædelser af det i Privilegiet fremsatte Forbud, som ikke paa anden Maade kan overholdes, bør straffes, er vistnok utvivlsomt; men Forfatteren har uden Tvivl Ret i, at Straffen, dersom et saadant Forhold bliver paatalt, ikke vil blive betydelig; den vil vistnok i Almindelighed kun komme til at bestaae i en Pengebøde. Ved Pag. 327 Nr. 2 tilføies som Litr. b. Pl. 27 Decbr. 1842 § 5.

Ved Pag. 327 Nr. 3:

Straffen kan aabenbart ikke blive mindre end den i Frd. 1766 § 1 foreskrevne, nemlig visse Aars Fængsel, men der mangler tilstrækkelig Grund til hermed at forbinde Bortviisning af Riget.

Som et med denne Materie nærmest sammenhængende Politieforbud kan her mærkes den i § 114, Pag. 322 (4 Udg. § 114, Pag. 289) Nr. 1, omhandlede Bestemmelse om papistiske geistlige Personer. L. 6—1—3 kan nemlig neppe antages at være ophævet ved Grundlovens § 84; thi Grundloven handler kun om danske Undersaatter, om dem, som ere i Riget og have lovlig Ret til at forblive der, men den kan ingenlunde antages at have til Hensigt umiddelbart at give enhversomhelst Fremmed, som dette tidligere var formeent, Ret til at komme ind i Riget og nedsætte sig her, jfr. Grundlovens § 89, der ikke kan antages at give den Fremmede efter et ganske kort Ophold Ret til bestandig at forsørges her. Forsaavidt Rescripterne 5 Marts og 2 April 1745 bestemme, at fremmede Emis-

færer, som reise omkring og gjøre Proselyter, kunne bortvises, maae de ogsaa endnu staae ved Magt; derimod er Lovens 6—1—4 ophævet ved Grundlovens § 81. De Pag. 323 (4 Udg. Pag. 290) Nr. 3 anførte Bestemmelser om fremmede Mosaiter høre ikke herhen, da de nærmest sigtede til at forebygge ulovlig Handel og lignende Uordener, jfr. Anordn. 29 Marts 1814 § 19; de ere iøvrigt ophævede ved L. 5 April 1850.

§ 150.

2) Om Blasphemie.

See Ussing 3 Udg. § 117, I. Pag. 328—30. (4 Udg. § 115, Pag. 293—94).

Man skjelner i Systemerne imellem den egentlige umiddelbare Gudsbespottelse (blasphemia immediata — at laste eller bespotte Gud) og den middelbare Gudsbespottelse (blasphemia mediata), som bestaaer i Forhaanelse af Gjenstande for religiøs Veneration (i Modsætning til Tilbedelse, der alene tilkommer Gud). L. 6—1—7 nævner ogsaa udtrykkelig Bespottelse af Guds Ord og Sacramenterne.

Iøvrigt maa det bemærkes ved Forfatterens Definition, at dog ikke enhver Handling, der kan siges at vidne om Ringeagt for det høieste Væsen, kan henføres under Begrebet om Gudsbespottelse, jfr. 6—2—1 om letsindig Misbrug af Guds Navn, 2—9—8 om Guds Ords Skjemt og Misbrug i Omgjængelse. Til Gudsbespottelse fordres den bestemte, aabenbart for Dagen liggende, Hensigt at forhaane eller yttre Foragt mod Guddommen, eller, forsaavidt den middelbare Blasphemie angaaer, mod hellige Gjenstande.

Det kan ikke antages, at 6—1—7 og 8 i det Hele bleve formildede ved Frd. 27 Septbr. 1799 § 5, i det Mindste ikke ligefrem. Denne Paragraphs Bestemmelser angaae for det Første aldeles ikke den umiddelbare Gudsbespottelse, uden forsaavidt det kan have en Deel for sig, at den, som nægtede Guds Almagt eller nogen anden til hans Væsen hørende Egenskab, eller som tillagde Gud Egenskaber, der ikke kunde forenes med hans Alfuldkommenhed, eller som aldeles benægtede hans Tilværelse, maatte siges at have lastet Gud efter det Begreb om at laste, som Loven ifølge historiske Grunde maa antages at have for-

udsat, og som iøvrigt maa forklares af den i Aarhundreder udbredte Anskuelse, at ingen væsentlig Afvigelse fra den christelige Kirkes Lære om Guds Væsen kunde være Resultatet af redelig Granskning, men kun af en høi Grad af Ugudelighed og Frækhed. Efter Bestemmelsen i Begyndelsen af § 5 i Frd. 27 Septbr. 1799 var det nu i al Fald klart, at den, som uden Spot eller Haan havde fremsat saadan vrang Lære om Guddommen, kun kunde straffes, naar han havde søgt at nedbryde Læren om Guds Tilværelse, og at han i alle andre Tilfælde slet ikke kunde straffes, ikke engang for aabenbart atheistiske Ytringer, naar de ikke havde den ovenomtalte Tendents. — Hvad dernæst angaaer Lovens Bestemmelser om middelbar Blasphemie, da maatte vel den i Loven foreskrevne Straf for at bespotte Guds hellige Ord antages formildet ved den i Frd. 1799 givne Bestemmelse om at laste eller forhaane den christelige Religions Lære, men det Samme kunde ikke antages med Hensyn til Bespottelse af Sacramenterne, uden forsaavidt en saadan Bespottelse paa Grund af Omstændighederne egentlig maatte betragtes som en Forhaanelse af den christelige Lære, hvilket naturligviis vilde gjælde, naar Bespottelsen var fremsat i et trykt Skrivt. Hertil kan Loven iøvrigt næppe antages at have sigtet ved at nævne Bespottelse af Sacramenterne, men den har uden Tvivl sigtet til saadanne, i en raa Tidsalder endog temmelig hyppig forekommende, Handlinger, ved hvilke Sacramenterne forsætlig forhaanes, f. Ex. naar Nogen fører et Dyr til Kirken og med det foretager de ved Daaben brugelige Ceremonier, naar en Communicant under Nadverens Nydelse profanerer den hellige Act ved forargelige Ord og Gjerninger o. s. v. Naar Forfatteren for den af ham antagne Mening, at Bestemmelserne i 6—1—7, og i Conseqvents heraf ogsaa i 6—1—8, i det Hele skulde være formildede ved Frd. 1799, paaberaaber sig Præmisserne til denne Forordning, da maa det bemærkes, at den Ytring, han sigter til, kun gaaer ud paa, at Lovgiveren har besluttet at formilde de Straffe, der ere foreskrevne i 6—1—7 og nogle andre Artikler i Loven, forsaavidt de kunne taale Formildelse uden at forfeile deres Hensigt. Skjøndt det altsaa efter

det ovenfor Anførte ingenlunde kan antages, at den i Frd. 1799 foreskrevne Landsforviisningsstraf traadte i Stedet for de i 6—1—7 og 8 foreskrevne Straffe for at bespotte Gud eller Sacramenterne, kan det dog ikke nægtes, at det Uforholdsmæssige i Lovens Straf endog for den egentlige Gudsbespottelse, og endnu mere for Bespottelse af Sacramenterne — en meget qvalificeret Livsstraf —, bliver særdeles iøinefaldende ved Sammenligningen med Bestemmelserne i Frd. 1799. Nogle have derfor antaget, at ogsaa Straffene for disse Forbrydelser vel ikke ligefrem, men efter denne Forordnings Aand og Grundsætning kunde betragtes som formildede; men dette lader sig vistnok ikke forene med strenge Lovfortolkningsgrundsætninger.

Bestemmelserne i Frd. 1799 ere nu atter formildede ved Loven om Pressens Brug af 3 Jan. 1851, der for det Første betydelig har nedsat Straffen for at bespotte den christelige Lære, („udgives noget Skrivt, hvori der drives Spot med noget her i Riget bestaaende (christeligt eller ikke-christeligt) Religionssamfunds Troeslærdomme eller Gudsdyrkelse, straffes den Skyldige med Fængsel fra 1 til 6 Maaneder", jfr. Lovens § 8. Dernæst bortfalder ifølge denne Paragraph, sammenholdt med § 17, aldeles den i Frd. 1799 foreskrevne Straf for Skrivter, der sigte til at nedbryde Troen paa Guds Tilværelse. Loven af 1851 har iøvrigt kun forandret Forskrivterne i sidstnævnte Forordning, hvorimod Bestemmelserne i Christian den 5tes Lov, forsaavidt de ikke allerede tidligere vare forandrede, efter rigtig Lovfortolkning endnu maae antages at staae ved Magt.

Med Hensyn til den middelbare Blasphemie maa endnu bemærkes, at denne Forbrydelse ikke blot kan begaaes ved Bespottelse af Guds Ord og Sacramenterne, men ogsaa ved andre Handlinger, der indeholde Forhaanelse af Gjenstande for religiøs Veneration, f. Ex. grov Profanation af Kirken, fræk Besmittelse af Alteret og de hellige Kar o. s. v. For saadanne under 6—1—7 ikke henhørende Tilfælde, bør naturligviis en alvorlig arbitrær Straf idømmes.

Anm. Om Trolddom, Usfing 3 Udg. § 118, I. Pag. 330—31 (4 Udg. § 116, Pag. 295).

Foruden at 6—1—10 til 13 nu maae ansees ophævede ved

Slutningen af Frd. 11 April 1840 § 46, maa uden Tvivl ogsaa 6—1—9 antages at være bortfalden, da det nu erkjendes for en aldeles afgjort Sag, at en Pagt med Djævelen er factisk umulig. Ligesom nemlig en Lov af sig selv træder ud af Kraft, naar dens tidligere virkelig existerende Gjenstand ophører at existere, saaledes synes den ogsaa at maatte bortfalde, naar den supponerede Gjenstand ikke længere af Lovgiveren kan antages at existere. Er saaledes 6—1—9 bortfalden, kan der heller ikke længere være Tale om et Attentat paa de i samme omhandlede indbildte Forbrydelser. Naar et overtroisk Menneske forsøger paa at indgaae Forbund med Djævelen, da viser han sig vistnok som en meget ugudelig og fordærvet Person, af hvem alt Ondt kan ventes; men dette gjælder ogsaa om mange andre umoralske og irreligiøse Handlinger, hvilke desuagtet ikke kunne straffes. Det af Forfatteren i Noten citerede Rescript af 15 Novbr. 1754 (der ogsaa er optaget i Registret til Fogtmans Samling II. Pag. 356) indeholder vel, at den Paagjældende skulde straffes „formedelst hans Prøve og onde Villie samt derved foraarsagede Forargelse", og da der tillige i Rescriptet forekommer den Yttring, at „Lovens Straf ikke kan passe sig paa ham", skjøndt man seer, at den Skyldige havde tilstaaet, at Pagten var bleven fuldbyrdet, kunde det synes, at Rescriptet indeholder den Forudsætning, at Indgaaelsen af en saadan Pagt er umulig, men at Forsøget derpaa desuagtet bør straffes. Imidlertid er dette dog langt fra at være sikkert; det er endog meget rimeligere, at Lovens Straf blev funden uanvendelig, fordi den Paagjældendes Forklaring om, at Contracten var fuldbyrdet, ikke blev anseet troværdig, fordi den antoges at være i Strid med hans øvrige Forklaring, „at Ingen lod sig see, og ingen Dør blev aabnet". Det hedder ogsaa blot i Rescriptet, „at den Skyldige har foregivet at have virkelig indgaaet Pagten mod 8 Slettedaler aarlig, der for et Aar var annammet", medens det ligefrem refereres som Factum, at han var gaaet tre Gange omkring Kirken, hver Gang havde blæst ind ad Nøglehullet og talt til Satan om at lukke op o. s. v. Det er heller ikke i sig selv sandsynligt, at man allerede i 1754 bestemt

har anseet et virkeligt Forbund med Djævelen for umuligt, skjøndt Troen derpaa vistnok allerede dengang var begyndt at rokkes. Saaledes erklærer Hedegaard, hvis Criminalret udkom 1760, at Trolddom eller Hexerie er noget, som er Fornuften ubekjendt, men naar man troer Skriften eller det aabenbarede Guds Ord, kan det i Almindelighed ikke nægtes, see Pag. 70. Rescr. 1754 kan derfor ikke komme i Betragtning med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorvidt Nogen nu kan straffes for Forsøg paa at indgaae Pagt med Djævelen. Antager man derimod, at 6—1—9 endnu staaer ved Magt, gaaer det paa ingen Maade an, uden videre at behandle Forsøget paa at indgaae Forbund med Djævelen som et Beviis paa, at Gjerningsmanden ikke er ved sin fulde Fornuft; men naar det ikke af samtlige foreliggende Omstændigheder kan skjønnes, at den Paagjældende virkelig har handlet i Afsindighed eller en anden Tilregneligheden udelukkende Sindstilstand, maa han uundgaaelig idømmes en arbitrær Straf. Det af Forfatteren som tvivlsomt berørte Spørgsmaal, hvad der udfordres til, at den i 6—1—9 omhandlede Forbrydelse kan ansees som fuldbyrdet, vil nu aldeles ikke kunne opstaae, da Dommeren vil gaae ud fra den Forudsætning, at Fuldbyrdelsen er umulig; men paa den Tid, da slig Pagt antoges for mulig, blev det ikke anseet for tvivlsomt, at det, for at en saadan Contract kunde antages afsluttet, ikke var nok, at en af Parterne havde erklæret sig, men at det maatte bevises, at begge havde samtykket. Paa den anden Side ansaae man det ligeledes for utvivlsomt, at der ikke behøvedes et directe Beviis for Forbundets Afsluttelse, men at det var tilstrækkeligt, naar det godtgjordes, at den formeentlige Troldkarl eller Troldqvinde t. Ex. havde været med ved de onde Aanders høitidelige Sammenkomster paa Bloksbjerg eller andre dengang velbekjendte Steder, og der deeltaget i de sædvanlige til Djævelens Tilbedelse sigtende Ceremonier, eller at den Paagjældende havde tilstedet Djævelen coitus osv. Man troede sig overhoved i Besiddelse af en meget nøiagtig, ved de mangfoldige, under Hexeprocesserne afgivne, overeensstemmende Tilstaaelser tilstrækkelig beviist Kundskab om Troldkarlenes og Troldqvindernes

commercium med Djævelen (en særdeles underholdende og tillige nøiagtig Fremstilling af den hele herhenhørende Overtro findes i Heines Faust.).

§ 151.

3) Letfærdig Sværgen og Banden.

See Ussing 3 Udg. § 119, I. Pag. 331—33. (4 Udg. § 117, Pag. 296—97).

§ 152.

4) Meened.

See Ussing 3 Udg. §§ 94—97, I. Pag. 260—70. (4 Udg. §§ 92—95, Pag. 233—242).

Vor Lovgivnings Bestemmelser om Meened forudsætte alle, at Eden er aflagt for en Ret eller anden offentlig Autoritet; udenfor dette Tilfælde kan Meened heller ikke i sig selv betragtes som et Brud paa Retsordenen og kan derfor næppe straffes, skjøndt den vidner om et meget fordærvet Sindelag.

Ved 3 Udg. Pag. 268 Lin. 23—26 og Pag. 269 Lin. 1—3 (4 Udg. Pag. 240 nederst):

Ved de i Frd. 15 April 1840 § 13 omhandlede Forbrydelser, „som uden at høre til de i nærværende Anordning omhandlede, dog have Lighed med dem", synes nærmest at maatte være sigtet til falske Angivelser paa Tro og Love, i Særdeleshed under Eds Tilbud, hvorom Forfatteren handler Pag. 269 Lin. 4 ff. Motiverne i Collegialtid. for 1840 Pag. 543 nævne imidlertid kun som Exempel falske Privatattester, hvilke dog efter det Synspunct, hvorfra Forordningen med Rette har betragtet Meenedsforbrydelsen (nemlig som en Forbrydelse, der, idet den indeholder en grov Tilsidesættelse af den Ærefrygt, der skyldes det høieste Væsen, tillige undergraver Grundstøtterne for Ret og Retfærdigheds Haandhævelse), kun have et temmelig fjernt Slægtskab med denne Forbrydelse. Det Hensyn, som efter Paragraphen skal tages til Grundsætningerne i Frd. 15 April 1840, bliver iøvrigt efter Paragraphens eget Indhold kun af underordnet Betydning („ved Straffegradens Valg").

Anm. Naar Frd. 27 Septbr. 1799 § 5 foreskrev Straf af Landsforviisning fra 3 til 10 Aar for Udgivelsen af Skrivter, der sigte til at nedbryde Læren om Guds Tilværelse og Sjælens Udødelighed, har den taget Hensyn til den demoraliserende, Samfundsordenen undergravende Virkning, saadanne Skrivter kunne antages at foraarsage. Forordningen gik altsaa ud fra et Synspunct, der er beslægtet med det, som ligger til Grund for Frd. 15 April 1840, hvorfor vi paa dette Sted nævne den omhandlede Forskrivt i Frd. 1799, der iøvrigt nu med Forordningen i det Hele er ophævet ved L. 3 Jan. 1851. Udgivelsen af Skrivter mod Guds Tilværelse og Sjælens Udødelighed kan efter den nugjældende Lovgivning ikke straffes, naar der ikke i dem drives Spot med disse Troeslærdomme, i hvilket Tilfælde Lovens § 8 bliver at anvende.

§ 153.

5) Gravfredens Krænkelse.

See Usſing 3 Udg. § 121 Nr. 4, I. Pag. 337. (4 Udg. § 119 Nr. 4, Pag. 304).

Under Begrebet om denne Forbrydelse henhører enhver forsætlig Forstyrrelse af de Dødes eller deres Hvilesteders Fred. Forbrydelsens Gjenstand kan saaledes deels være et Liig, t. Ex. dets Optagelse af Graven, Udplyndring eller Mishandling, deels et Gravsted og dets Tilbehør, t. Ex. Ødelæggelse og Borttagelse af Monumenter. Skjøndt vor Lovgivning kun udtrykkelig omhandler Liigs Udplyndring, kan det dog ikke være nogen Tvivl underkastet, at Gravfredens Krænkelse ogsaa i alle andre Tilfælde maa være strafbar. Dette følger ligefrem deraf, at Lovgivningen har erkjendt Kirkegaardenes og in specie Gravstedernes religiøse Hellighed, samt at Staten bør frede om samme, jfr. Regl. 15 Febr. 1805 §§ 8, 9 og især § 12, samt Instr. af samme Datum § 14. At navnlig Straffen for uberettiget Optagelse eller Borttagelse af Liig, selv om det ikke skeer i vindesyg Hensigt, t. Ex. af Læger i videnskabelig Interesse, dog ikke bør være aldeles ubetydelig,

synes allerede at følge af, at Lovgivningen betragter Begravelse i christen Jord som en vigtig Borgerrettighed, der kun fortabes ved grove Misgjerninger og særdeles forargeligt Forhold.

§ 154.

6) Forstyrrelse af den offentlige Gudsdyrkelse.

Forstyrrelse af den offentlige Gudsdyrkelse i eller udenfor Kirken ved Uordener straffes arbitrært med Bøder eller haardere Straffe efter den udøvede Forstyrrelse og den bevirkede Forargelse, jfr. 6—3—10, Frd. 22 Octbr. 1701 Post II. Cap. 2 §§ 1—4, Frd. 12 Marts 1735 §§ 2 og 5, Pl. 26 Marts 1784, Frd. 26 Marts 1845 § 20, see ogsaa Frd. 4 Octbr. 1833 §§ 18 og 19, hvilke sidste Lovsteder vise, at det er en særdeles aggraverende og ofte endog qvalificerende Omstændighed ved en Voldsgjerning, at den er udøvet i Kirken eller paa Kirkegaarden, jfr. ogsaa den af Ussing I. Pag. 336 (4 Udg. Pag. 303) i Noten citerede Dom i Jur. Ark.

§ 155.

7) Udgivelsen af Skrivter, hvori der drives Spot med noget heri Riget bestaaende Religionssamfunds Troeslærdomme og Gudsdyrkelse.

For denne Forbrydelse foreskriver L. 3 Jan. 1851 § 8 Fængselsstraf fra 1—6 Maaneder. Efter Frd. 27 Septbr. 1799 § 5 havde det en meget betydelig Indflydelse paa Straffen, om Bespottelsen var rettet mod den evangeligsk-lutherske Kirke, eller mod et andet heri Riget tolereret Samfund; men denne Forskjel er nu bortfalden. Forsaavidt Frd. 1799 ligeledes medførte, at Spot med ikke-lutherske Religionssamfunds Troeslærdomme og Gudsdyrkelse kun skulde paatales efter disses egen Begjæring, er dette ligeledes forandret ved L. af 1851. Her kan ogsaa mærkes Lovens § 12 om Confiscationen af domfældte Skrivter.

Tillæg.

I Forbindelse med de i det Foregaaende omhandlede Forbrydelser mærkes følgende Politieovertrædelser:

§ 156.

Om Helligbrøde.

See Usßing 3 Udg. § 120, I. Pag. 333—36. (4 Udg. § 118, Pag. 297—303).

Denne hele Materie er væsentlig forandret ved Frd. 26 Marts 1845. Denne Anordning gaaer ud fra den Hovedgrundsætning, at Forpligtelsen til at besøge Kirken ikke bør være nogen positiv Tvangspligt (de tidligere Straffebestemmelser om Udeblivelse fra Kirken ere altsaa bortfaldne), men derimod, at Alt det bør forbydes, som er til Hinder for Søn- og Helligdagenes christelige Anvendelse. Med Hensyn til Anvendelsen af denne Grundsætning gaaer Forordningen ud fra, at det paa den ene Side ikke er tilstrækkeligt alene at forbyde, hvad der ligefrem forhindrer Andre i at benytte Gudstjenesten, hvorimod ogsaa det, som kan forstyrre Andres andægtige Stemning, og som kan drage deres Sind til fremmede Tanker, bør formenes, men at Forbudene paa den anden Side dog ikke bør udstrækkes saavidt, at der opstaaer altfor stor Tvang og Indskrænkning, enten med Hensyn til Borgernes økonomiske Interesser, eller med Hensyn til uskyldig Livsnydelse. Fra den almindelige Regel, see Frdgens § 2 og L. 24 Mai 1854, at Enhver om Søn- og Helligdagene skal afholde sig fra saadanne Arbeidssysler, der vise sig udenfor Huset, eller som ved den Larm, hvormed de foregaae, forstyrre Andre i den Stemning, der bør herske til disse Tider, er derfor ikke blot gjort Undtagelse med Hensyn til egentlige Nødstilfælde, men ogsaa med Hensyn til saadanne Tilfælde, i hvilke Reglen vilde blive altfor trykkende af økonomiske Grunde; saaledes bestemmer § 2, at det ikke i Sæde- og Høsttiden skal være formeent at benytte Søn- og Helligdagen, naar Arbeidet paa Grund af ugunstigt Veirligt ikke længere kan udsættes, at det skal være Huusmænd, Inderster og Dagleiere tilladt at dyrke deres Jord og Have osv.

Forordningens Hovedbestemmelser kunne henføres til følgende Hovedpuncter:

1) Bestemmelser, som angaae private, til Næringsdrivt og Erhverv sigtende Sysler, jfr. Frdgens §§ 1—7, jfr. § 13.
2) Om offentlige Forretninger, Communalmøder og andre offentlige Forsamlinger, offentlige Forelæsninger og Udstillinger, §§ 10—12.
3) Om Forlystelser, § 1, jfr. §§ 8 og 13.
4) Om andre forstyrrende Handlinger, § 9.
5) Om Straffene for Forordningens Overtrædelse, §§ 14—16, jfr. § 20.
6) Om Forordningens Overholdelse, §§ 17—19.

For Islands Vedkommende er dette Forhold ordnet ved Frd. 28 Marts 1855.

Capitel IV.

Om Statsforbrydelser.

§ 157.

Skjøndt Statsmagten kan siges at være fornærmet ved enhver Krænkelse af den offentlige Retsorden, er der vistnok god Grund til at skjelne imellem de Forbrydelser, der udøves mod Statsmagten selv som politisk Personlighed og de Forbrydelser, der kun indeholde et Brud paa den under Statsmagtens Beskyttelse stillede Samfundsorden. Derimod er det umotiveret kun at betragte de Forbrydelser som egentlige Statsforbrydelser, der indeholde et umiddelbart Angreb paa den høieste Statsstyrelse, jfr. Ussing 3 Udg. I. Pag. 182, og saaledes at udelukke Forbrydelser imod Regjeringsmagten, forsaavidt denne ikke udøves af Statsoverhovedet selv, men af hans beskikkede Organer, fra Statsforbrydelsernes Tal. Disse Forbrydelser kunne iøvrigt efter vor Mening bedst inddeles i fire Hovedclasser:

1) Forbrydelser mod Statsregjeringen.
2) Forbrydelser mod Kongen.
3) Forbrydelser mod Statsforfatningen.
4) Forbrydelser mod Statens ydre Selvstændighed, Integritet og Sikkerhed.

Mange indbefatte de groveste af de under 2den, 3die og 4de Klasse henhørende Forbrydelser under det almindelige Begreb om Høiforræderie. Den nærmere Bestemmelse af dette med Middelalderens Retsanskuelser sammenhængende Begreb er imidlertid meget omtvistet og meget vanskelig; det er derfor en heldig Omstændighed, at det er ubekjendt i vore Straffelove. Hvad der i Grundlovens § 47 er meent med dette Ord, vil paa sit Sted nærmere blive undersøgt.

Anm. Ved Majestætsforbrydelser forstaaes nu i Almindelighed kun Forbrydelser mod Kongens Person. I Christian den 5tes Lov indbefattes derimod mange andre Forbrydelser under samme, see Usſing 3 Udg. I. Pag. 183 Lin. 26 ff. til Pag. 184 Lin. 18 (4 Udg. Pag. 167 nederst). Lægger man Lovens Begreb om crimen læsæ majestatis til Grund for Fremstillingen, saa maa man skjelne mellem de egentlige eller umiddelbare Majestætsforbrydelser (de, som omhandles i Lovens 6—4—1 til 13) og de middelbare, (Lovens 6—4—15 til 18). Denne i systematisk Henseende lidet heldige Inddeling har kun Betydning med Hensyn til Anvendelsen af 6—4—14, jfr. Usſing Pag. 188 Lin. 7 ff. (4 Udg. Pag. 173 Lin. 16) og Pag. 184 Lin. 12 ff. Med Hensyn til det 3 Udg. Pag. 184 Lin. 13—15 (4 Udg. Pag. 168 Lin. 7 fra neden) antydede Spørgsmaal om Anvendelsen af Lovens 6—4—14 paa andre Statsforbrydelser, end de i 6—4—1 til 13 udtrykkelig omhandlede, kan det bemærkes, at Spørgsmaalet dog vistnok udenfor al Tvivl maa besvares benægtende. Den ved 6—4—14 paabudne ubetingede Angivelsespligt maa derhos bortfalde, naar Forbrydelsen gaaer ind under L. 3 Jan. 1851, da Handlingen i saa Fald ikke kan blive de offentlige Autoriteter ubekjendt. Ligeledes synes Artiklens Anvendelse nu at maatte bortfalde med Hensyn til den i

6—4—7 omhandlede Forbrydelse, da Frd. 9 Juni 1819 efter sin hele Form maa antages fuldstændig at indeholde de Regler, som skulle gjælde om samme. Ligeledes synes Frd. 11 April 1840 § 66 at indeholde en fuldstændig Angivelse af Reglerne om Meddeelagtighed i den i § 65 omhandlede Forbrydelse, der er den samme, som Loven omhandler i 6—4—10.

1) Forbrydelser mod Statsregjeringen.

§ 158.

a) Opror og Sammensværgelse mod Statsregjeringen.

See Usfing 3 Udg. I. Pag. 187, Lin. 3—25, og Anm. Pag. 188—89. (4 Udg. Pag. 172 II. og Anm. Pag. 175).

Om denne Forbrydelse handler 6—4—3, der dog ikke hører herhen, forsaavidt den taler om at gjøre Stempling med Udlændiske eller bistaae Kongens offentlige Fjender med Raad og Daad. Disse Ord sigte uden Tvivl nærmest til forræderiske Forbindelser med fremmede Magter. Ordet „Stempling" betegner i Almindelighed al overlagt utilladelig Samling eller Sammenrottelse, jfr. t. Ex. Skibsart. 22 Septbr. 1758 VIII. § 2, 9 April 1794 VI. § 2, Instr. 28 Aug. 1795 § 16; men i 6—4—3 synes Stempling med Indlændiske at betegne en Sammensværgelse, der har en bestemt oprørsk Hensigt, uden at det dog er nødvendigt, at Oprøret er udbrudt, eller at de nærmeste Forberedelser dertil allerede ere trufne. Hvad angaaer Distinctionerne imellem Oprør og Opstand, hvorom Forfatteren handler, Pag. 188 (4 Udg. Pag. 175) Anm., maa det for det Første bemærkes, at disse Ord meget ofte bruges islæng; men forsaavidt man vil skjelne mellem Oprør og Opstand, bør Forskjellen dog uden Tvivl hellere bestemmes noget anderledes end hos Forfatteren, nemlig saaledes, at Ordet „gjøre Opstand" bruges om Mængden, der samler sig for med Magt at sætte sin Villie igjennem mod Statsregjeringen, „gjøre Oprør" derimod om den eller dem, der som Hovedmænd opvække, forberede eller lede Opstanden. Denne Betydning har Ordet „gjøre Oprør" uden Tvivl netop

i 6—4—3. Forfatterens Definition af Opstand som den Modsættelse mod den høieste Magt, der foretages af Flere, uden nogen foregaaende Forening, altsaa blot som en Følge af den almindelige Forbittrelse, er uden Hjemmel i Sprogbrugen, og Frd. 27 Septbr. 1799 § 1, som Forfatteren citerer, taler netop imod ham, jfr. Ordene „tilskynde og raade til Opstand mod Kongen". Hvad Begrebet om Oprør og Opstand angaaer, kan iøvrigt bemærkes, at det nødvendig forudsætter Foreningen af en saadan Mængde private Personer, at disse kunne danne en Magt mod Regjeringen, men at Antallet naturligviis, da positive Forskrivter herom savnes, ikke i Almindelighed lader sig nærmere bestemme, samt at Oprøret vel in concreto kan gaae ud paa at tilveiebringe en Forandring i Forfatningen eller at dethronisere Kongen eller at understøtte fjendtlige Foretagender af fremmede Magter, men at saadanne Hensigter ikke høre med til Oprørets egentlige Væsen, der blot gaaer ud paa Dannelsen af en Magt indenfor Statens Grændser mod den høieste Statsstyrelse, for derved at fremtvinge Opfyldelsen af et hvilketsomhelst Ønske, t. Ex. Ophævelsen af et Skattepaalæg og desl. — Om Straffen for Oprør i indskrænket Forstand, der er den samme som for det af Forfatteren saakaldte egentlige Statsforræderie og crimen læsæ majestatis, see Usſing Pag. 186 (4 Udg. Pag. 171). For Deelagtighed i en Opstand er Straffen, der maa blive mildere end for Hovedmændene, de egentlige Oprørere eller Oprørsstiftere, ikke udtrykkelig foreskrevet. For i trykte Skrivter at raade eller tilskynde til Opstand mod Kongen havde Frd. 27 Septbr. 1799 § 1, jfr. 25 sat simpel Livsstraf; men efter L. 3 Jan. 1851 § 5 er Straffen nu Landsforviisning eller Statsfængsel paa 5 eller flere Aar eller efter Omstændighederne paa Livstid. Den, som paa anden Maade har raadet eller tilskyndet til Opstand, uden egentlig at have anstiftet den, maa uden Tvivl i Reglen straffes mildere, da mundtlige Ytringer i Almindelighed have en langt ringere Grad af Farlighed end trykte Skrivter; dog lader det sig ikke nægte, at t. Ex. en Tale, holdt paa en offentlig Plads til en ophidset Befolkning, efter Omstændighederne maatte kunne være ligesaa farlig som Udgivelsen af et oprørsk Skrivt, og at altsaa Paragraphens Analogie i saa-

danne Tilfælde maa være anvendelig paa mundtlige Raad. Naar Forfatteren Pag. 185 Lin. 25 ff. yttrer, at oprørske Raad, derved at de fremsættes i trykte Skrivter, tabe en stor Deel af deres Farlighed, idet det bliver lettere at modvirke dem, hvorimod hemmelige, mundtlige Raad og Forlokkelser ofte just af denne Grund have en farligere Character, har han uden Tvivl overseet, at det næsten hører til de utænkelige Tilfælde, at Nogen i trykte Skrivter skulde raade og tilskynde til Opstand, naar der ikke allerede i Forveien herskede en særdeles ophidset Stemning hos en betydelig Deel af Folket. Men under saadanne Omstændigheder vilde der ikke kunne gjøres Synderligt til at modarbeide Virkningen af et oprørsk Skrivt, som derhos vil komme til at indvirke paa en større Kreds end mundtlige Yttringer, selv om disse maatte være fremsatte i store Forsamlinger.

§ 159.

b) Opsættelse mod Statsregjeringen.

Skjøndt der herom, efterat Frd. 27 Septbr. 1799 § 1 er bortfalden, mangler en udtrykkelig Tilkjendegivelse i Lovgivningen, er det dog utvivlsomt, at ikke blot Oprør og Ophidselse til Oprør, men ogsaa anden Modstand mod Statsregjeringen, saavelsom Forsøg paa at fremkalde saadan Modstand, maa kunne paadrage Straf. Det er imidlertid vanskeligt at drage en skarp Grændse imellem det Tilladelige og Utilladelige, Strafbare og Ustrafbare. Medens det paa den ene Side er aldeles klart, at det ikke kan være utilladeligt at søge at bevirke Tilbagekaldelsen af en Lov eller Anordning ved Petitioner og Adresser, og medens det paa den anden Side er klart, at Forsøg paa at virke til et saadant Formaal ved at fremkalde Opløb og Tumult (der i sig selv ere strafbare, jfr. de hos Forfatteren Pag. 189 (4 Udg. Pag. 175) i Anm. citerede Bestemmelser) maa paadrage Straf, kan det derimod være tvivlsomt, om en Virksomhed, der gaaer ud paa at organisere en saakaldet passiv Modstand mod en Lov eller Anordning, kan være strafbar, naar Modstanden blot skal bestaae deri, at ingen Undersaat frivillig opfylder Befalingen, men oppebier

Anvendelsen af de lovhjemlede Tvangsmidler. At Forsøget paa at fremkalde passiv Modstand er strafbart, forsaavidt det tillige maatte gaae ud paa at bestemme vedkommende Embedsmænd til ulovligen at vægre sig ved at iværksætte en Lov eller Anordning, kan derimod ikke være Tvivl underkastet, jfr. L. 1—1—6. I Forbindelse med nærværende Materie kan 6—4—13 erindres, see Usfing § 73 Nr. 6, I. Pag. 198 (4 Udg. Pag. 180). Det er indlysende, at dette Lovsted ikke kan sigte til simpel Ulydighed mod kongelige Anordninger og Befalinger, da det i saa Fald vilde ophæve alle øvrige Straffebestemmelser i Christian den 5tes Lov. Artiklen kan kun angaae den formelige Erklæring om ikke at ville adlyde en kongelig Anordning eller Befaling; den fordrer derhos, at slig Erklæring skal være fremsat, naar Befalingen paa høitidelig Maade kundgjøres, og da dette er et Moment, som væsentlig forhøier Handlingens Strafbarhed, er der ikke den fjerneste Anledning til at betvivle, at dets Tilstedeværelse betinger Anvendelsen af Artiklen.

Anm. I Forbindelse med denne Paragraph kan mærkes Usfing, § 73 Nr. 7, Pag. 198 (4 Udg. Pag. 181), der omhandler Straffebestemmelsen for Ulydighed mod Kongens Befalinger i visse særegne Forhold.

§ 160.

c) Brud paa det undersaatlige Forhold ved at laste eller forhaane Kongens Regjering.

Herom handler 6—4—9 og L. 3 Jan. 1851 § 6.

Medens 6—4—9 ubetinget foreskrev en betydelig Straf for at tale ilde om Kongens Regjering, kan paa Grund af L. 3 Jan. 1851 § 6 Straf nu kun idømmes, naar Nogen har tillagt Kongen uretfærdige eller skammelige Handlinger eller tilladt sig forhaanende Yttringer eller Domme om Kongen. Det maa derhos bemærkes, at det følger af vor Forfatnings Grundsætninger, at det til Anvendelsen af disse Lovsteder ikke ubetinget er tilstrækkeligt, at en af Kongen resolveret Foranstaltning er characteriseret som uretfærdig eller omtalt paa en haanende Maade, men at det maa fordres, at det ikke blot er vedkommende

ansvarlige Minister, men Kongen selv, der directe eller indirecte er sigtet for Uretfærdighed eller gjort til Gjenstand for haanende Domme eller Yttringer. — Straffen kan nu i intet Tilfælde blive høiere end Fængsel fra 3 Maaneder til 2 Aar, men vel efter Omstændighederne lavere, naar de fornærmende Sigtelser eller Udladelser ikke ere fremsatte i et trykt Skrivt. I Anledning af mundtlige Yttringer skal der iøvrigt ikke foretages Noget, før Indberetning er skeet af den locale Øvrighed og Resolution falden, om Sag skal anlægges, jfr. Rescr. 3 Juli 1705 og 13 Febr. 1733.

Forsaavidt 6—4—9, 2det Mbr. særligt udhæver det Tilfælde, at „saadan Tale ogsaa haver Udseende til Opsættelse mod Kongen", da er det vanskeligt at sige, hvad derved egentlig er meent. Sandsynligviis har Lovgiveren dog kun villet tilkjendegive, at den almindelige Straf for at tale ilde om Kongens Regjering ikke skulde være tilstrækkelig, naar Yttringerne have været særdeles formastelige eller skikkede til at fremkalde Misfornøielse. De Yttringer, til hvilke 6—4—9, 2det Mbr. maa antages at have Hensyn, gaae altsaa ogsaa ind under L. 3 Jan. 1851 § 6. — Det kunde heller ikke forhen antages, at der nogensinde for Yttringer mod Kongens Regjering kunde idømmes haardere Straf end efter Frd. 27 Septbr. 1799 § 2 (om at laste, forhaane eller udbrede Had og Misnøie mod Kongens Regjering).

Bestemmelsen i L. 3 Jan. 1851 § 6 er efter sin udtrykkelige Tilkjendegivelse ogsaa anvendelig, naar Nogen paa lige Maade forbryder sig mod Rigsforstanderen, ved at laste eller forhaane hans Regjering. Paa Grund af Forfatningsloven for det danske Monarchies Fællesanliggender, § 5, vil denne Bestemmelse nu kun komme til Anvendelse, naar en Lov maatte have anordnet Udnævnelsen af en Rigsforstander.

§ 161.

d) Andre Handlinger, der indeholde en Tilsidesættelse af den Regjeringen skyldige Respect.

Herhen hører en Deel Handlinger, som, uagtet de i Almindelighed have til Øiemed at forurette andre Private, dog tillige i

større eller mindre Grad indeholde en Tilsidesættelse af den Regjeringen skyldige Ærbødighed. Som saadanne kunne nævnes: falske Embedserklæringer og løgnagtige Andragender til Kongen, see 1—26—1 in fine („straffes alvorligen som den, der har givet Aarsag, at Kongens Haand og Segl mod Kongens høie Respect er bleven misbrugt"), see iøvrigt Usfing I. Pag. 292 Lin. 8 ff. (4 Udg. Pag. 201 Lin. 17). I Forbindelse hermed staae Straffene for at ophidse Andre til løgnagtige Klager og desl., see Frd. 15 Decbr. 1820 §§ 5 og 6. Ligeledes er der sat Straf for at tilsidesætte den Regjeringen skyldige Respect ved at indklæde Klager i utilbørlige og usømmelige Udtryk, see Frdgens § 6. Deels for at forebygge de nysomhandlede Lovstridigheder, deels for at den rette Skyldige i Overtrædelsestilfælde kan drages til Ansvar, er der foreskrevet visse Regler med Hensyn til Affattelsen af Ansøgninger og Klager, see Usfing 3 Udg. § 75, I. Pag. 216—17 (4 Udg. § 76 Pag. 194—96).

§ 162.

e) Forbrydelser mod Embedsmyndigheden.

See Usfing 3 Udg. § 74, I. Pag. 208—16. (4 Udg. § 75 Pag. 189—194).

Til denne Classe af Forbrydelser maa ogsaa henregnes Nægtelse af den Understøttelse, som en offentlig Autoritet behøver til Udøvelsen af sin Function. At et saadant Forhold efter vor Lovgivning maa ansees strafbart, fremgaaer af Krigsartiklerne 9 Marts 1683 Cap. V. § 45, Frd. 1 Febr. 1797 § 111, Frd. 28 Febr. 1817 § 7, Frd. 12 Decbr. 1838 § 17. Som Forbrydelser mod den offentlige Magt kan ogsaa nævnes de Handlinger, der sigte til at understøtte Arrestanters og Fangers Undvigelse, jfr. Usfing § 98, Pag. 270 ff. (4 Udg. § 96, Pag. 242 ff.).

Endelig kan her mærkes Materien om Selvtægt, see Usfing I. Pag. 253—54 (4 Udg. Pag. 227), som en Handling, ved hvilken den offentlige Myndighed omgaaes.

§ 163.

f) Embedsforbrydelser.

Herom handler Forfatteren 3 Udg. §§ 100—113 I. Pag. 277—321 (4 Udg. §§ 98—111, Pag. 247—287). I §§ 108—113 (4 Udg. §§ 106—111) er det tilstrækkeligt at bemærke Hovedbestemmelserne.

2) Forbrydelser mod Kongen.

§ 164.

a) Personlige Angreb og Fornærmelser mod Kongen og visse Medlemmer af Kongehuset.

See Usſing 3 Udg. § 72, I. Pag. 189—94, § 182 II. Pag. 29. (4 Udg. § 72, Pag. 175—79, og § 186, Pag. 434).

1) Verbale Injurier.

Den i 6—4—1 for at laste Kongen eller Dronningen til Beskjæmmelse foreskrevne qvalificerede Livsstraf blev allerede formildet ved Frd. 27 Septbr. 1799 § 4, der imidlertid ikke blot angik Fornærmelser mod Kongen og Dronningen, men ogsaa Fornærmelser mod de kongelige Prindser og Prindsesser. Dersom Nogen nemlig ved Trykken søgte at udbrede beskjæmmende eller fornærmende Rygter mod Kongens eller Dronningens eller de kongelige Prindsers og Prindsessers Personer, skulde den Skyldige dømmes til Landsforviisning enten for bestandig eller fra 3—10 Aar, i Forhold til Forbrydelsens Grad. Hvorledes fornærmende Yttringer mod de omhandlede høie Personer skulde straffes, naar de ikke kunde henføres under Categorien af fornærmende Rygter, var omtvisteligt. Det Rigtige var dog uden Tvivl, at en ringere arbitrær Straf burde idømmes efter Analogien af den her omhandlede § 4. Det var i det Mindste klart, at Frdgens § 7 ikke kunde bringes til Anvendelse paa æresfornærmende Yttringer mod Kongens Person, hvorimod det var mere tvivlsomt, om ikke Frdgens § 12 kunde bringes til Anvendelse med Hensyn til ærefornærmende Yttringer mod Dronningen og de kongelige Prindser og Prindsesser. Nu ere imidlertid disse Spørgsmaal ligegyldige, da Frd. 27 Septbr. 1799 er ophævet. I Stedet for sammes § 4 træder nemlig L. 3 Jan. 1851 § 6, der

bestemmer, at den, som i et trykt Skrivt tillægger Kongen, Dronningen, Enkedronningen, Thronarvingen (eller Rigsforstanderen) uretfærdige eller skammelige Handlinger, tillader sig forhaanende Domme eller Yttringer om Nogen af dem, eller, ved at omtale deres Personer, betjener sig af fornærmende Udtryk, straffes med Fængsel fra 3 Maaneder til 2 Aar. Fornærmelige Yttringer om de kongelige Prindser og Prindsesser, med Undtagelse af Thronfølgeren, gaae altsaa nu ind under den almindelige Lovgivning om private Injurier. Med Hensyn til dem vil altsaa Paatalen være privat, og exceptio veritatis maa med Virkning kunne fremsættes. Derimod vil det, da Sigtelse for skammelige Handlinger ubetinget strider mod den Kongen, Dronningen, Enkedronningen, Thronfølgeren og Rigsforstanderen ifølge Lovgivningen tilkommende Respect, ikke under en for saadan Sigtelse anlagt, naturligviis offentlig Sag kunne blive Gjenstand for Undersøgelse, om Sigtelsen maatte være sand, og det kan ikke engang tilstedes den Skyldige at føre Beviis for samme.

Mundtlige Yttringer af den i L. 3 Jan. 1851 § 6 omhandlede Beskaffenhed maatte, dersom de nogensinde skulde blive gjorte til Gjenstand for Paatale (jfr. Rescr. 3 Juli 1705 og 13 Febr. 1733), straffes efter Analogien af denne Paragraph, og ordentligviis med en ringere Straf, end det der foreskrevne Maximum af 2 Aars Fængsel. Imidlertid maatte dog høiere Straf kunne idømmes, naar Nogen i den Grad havde tilsidesat den de i Paragraphen omhandlede Personer skyldige Ærbødighed, at han havde fremsat de fornærmelige Yttringer mod dem selv personlig; og saafremt en saadan Forbrydelse var begaaet mod Kongen eller Dronningen selv, og Fornærmelsen derhos var saa grov, at den gik ind under Bogstaven i 6—4—1 (laste til Beskjæmmelse), maatte endog den i denne Artikel foreskrevne Straf endnu idømmes. Forsaavidt Loven her nævner Dronningen, have Nogle (Ørsted Eunomia III. Pag. 117 og Ussing I. Pag. 189) meent, at dette Ord ikke blot sigter til den regjerende Konges Gemalinde, men ogsaa til en afdød Konges efterladte Dronning; men dette kan næppe bifaldes. Naar Ordet „Dronning" forekommer i Forbindelsen „Kongen og Dronningen" og „Kongen

eller Dronningen", betegner det altid den regjérende Konges Gemalinde, og denne Betydning maa, endog naar Ordet forekommer udenfor disse Forbindelser, efter Sprogbrugen altid have Formodningen for sig, naar det blot ikke forekommer i en Sammenhæng eller fremsættes under Omstændigheder, som vise, at der sigtes til en anden Dronning. Forsaavidt man som Grund for at tillægge Ordet en mere omfattende Betydning har paaberaabt sig, at den umiddelbart paafølgende Bestemmelse om Kongens og Dronningens Børn („deres og deres Børns Liv eftertragter") maa være anvendelig med Hensyn til alle ægte Descendenter af Frederik III., da er denne Paastand for det Første i det Mindste meget tvivlsom, og selv om den var rigtig, vilde man ikke af den kunne udlede Noget med Hensyn til Betydningen af Ordet „Dronningen", da Artiklens Anvendelse paa Mordforsøg paa andre Descendenter af Frederik III. end den regjerende Konges Børn, dog ikke vilde grunde sig paa en bogstavelig, men paa en udvidende Fortolkning, eller rettere paa en analogisk Anvendelse af Forskriften. Det kan ikke engang paastaaes, at Aarsagernes Lighed fordrer, at Bestemmelsen om at efterstræbe Kongens og Dronningens eller deres Børns Liv ogsaa maa udstrækkes til de forhen afgangne Kongers Gemalinder, naar den udstrækkes til disse Kongers Børn, og end mindre vilde en saadan Slutning kunne gjælde med Hensyn til Bestemmelsen om at laste og forhaane til Beskjæmmelse, der aabenbart kun angaaer Fornærmelser mod Kongen og Dronningen, men ikke Fornærmelser mod deres Børn. Det er iøvrigt ganske forklarligt, at Loven fra sit strengt monarchiske Standpunct har tillagt den Dronning, som er den regjerende Konges Gemalinde, en større juridisk Hellighed end nogen anden til Kongehuset henhørende Person. Ørsted havde ogsaa i et tidligere Skrivt om Fortolkningen af Frd. 27 Septbr. 1799 (Pag. 204) antaget, at der ikke ved Ordet „Dronningen" i 6—4—1 kan forstaaes andre end den regjerende Konges Gemalinde og en Enkedronning, som ifølge Kongelovens § 9 var Regentinde i Kongens Mindreaarighed. Det Sidste var tvivlsomt; men Spørgsmaalet er bortfaldet, da den nugjældende Forfatningslov ikke kalder Enkedronningen til

at forestaae Regjeringen under Kongens Mindreaarighed. Det kan endnu bemærkes, at der aldeles ikke kan være Spørgsmaal om, at den heromhandlede Bestemmelse i 6—4—1 skulde kunne udvides til Enkedronningen, Thronarvingen eller Rigsforstanderen, fordi L. 3 Jan. 1851 § 6 har sat Injurier i trykte Skrivter mod dem i Classe med lignende Injurier mod Kongen og Dronningen. Da den der fastsatte Straf er langt mildere end Lovens, kunde Lovgiveren saameget bedre udstrække den fortrinlige Beskyttelse mod saadanne Injurier til flere Personer.

Ved Ussing I. Pag. 192 Lin. 7—20:

De, iøvrigt ikke aldeles afgjørende, positive Data, som tale for i Almindelighed at tillægge en afdød Privatmands nærmeste Paarørende en Ret til at drage Injurianten til Ansvar for Angreb paa den Afdødes Eftermæle (1—5—4, 2—10—2 og Kirkeritual IV.), kunne næppe komme i Betragtning med Hensyn til det Spørgsmaal, om Injurier mod afdøde Personer af Kongehuset ere strafbare. Forholdet er her af en væsentlig anden Beskaffenhed, idet hine høie Personers hele Liv og Levnet, deres private Liv derunder indbefattet, ved deres Død bør hjemfalde til Historien. Mangel af udtrykkelige Lovbestemmelser synes derfor at maatte føre til det af Ørsted paa det af Forfatteren citerede Sted antagne Resultat, at slige Injurier hos os aldeles ikke kunne straffes. Men selv om man ikke er enig heri, behøver man dog ingenlunde at antage de af Forfatteren fremsatte, urimelige og imod al naturlig Retfærdighed stridende Sætninger, at det er strafbart at tillægge de herberørte Afdøde vanærende Handlinger, og at det endog ikke kan tilstedes Forfatteren at føre noget Beviis for den historiske Rigtighed af det Udsagte. Det er ogsaa langtfra, at disse Sætninger ere antagne i den af Forfatteren i 1ste Note citerede, i sin Tid af Høiesteret stadfæstede Dom. I den Sag, som ved denne Dom blev paakjendt, var Tiltalte ikke actioneret for at have tillagt en afdød Konge vanærende Handlinger eller Egenskaber, ligesaalidt som det under samme blev sat under Qvæstion, hvorvidt exceptio veritatis maatte kunne komme i Betragtning, men Tiltalte blev dømt for at have yttret sig paa en haanende og uærbødig Maade om en

Fremfærd, som notorisk var brugt af en af vore afdøde Konger. Videre kan man heller ikke udstrække slige Injuriers Strafbarhed, naar man ikke vil forbyde al Fædrelandshistorie. Hvad man end iøvrigt antager om Strafbarheden af ærefornærmende Yttringer om afdøde Medlemmer af Kongehuset, maa det dog uden Tvivl erkjendes, at de efter L. 3 Jan. 1851 i al Fald ikke længere kunne være Gjenstand for offentlig Paatale.

2) Legemsfornærmelser og Drab.

See Ussing 3 Udg. I. Pag. 193 Lin. 19 til Pag. 194 Lin. 22, II. Pag. 29. (4 Udg. § 72 II., Pag. 178—79 og Pag. 434).

Her maa med Hensyn til Drab først mærkes 6—4—1: „Hvo, som laster Kongen eller Dronningen til Beskjæmmelse, eller deres og deres Børns Liv eftertragter osv." Denne Bestemmelse er ikke blot anvendelig paa det umiddelbare Drabsattentat, men t. Ex. ogsaa, naar Flere beviislig have sammensvoret sig om at begaae en saadan Forbrydelse, uden dog endnu at have gjort noget Skridt til Iværksættelsen. Hvad angaaer Fortolkningen af Ordet „Dronningen" erindres det nylig Anførte. Det blev ogsaa der bemærket, at Ørsted har antaget, at Ordene „deres Børn" maa forstaaes om alle ægte Descendenter af Frederik III. Herfor er anført, at det vilde være inconseqvent, at Prindser, som nedstamme fra en afdød Konge, skjøndt de efter Arvegangsordenen kunde være nærmere til at arve Kronen end den regjerende Konges Børn, skulde nyde mindre Beskyttelse end disse; men herimod kan bemærkes, at det dog uden Tvivl harmonerer ret vel med det absolute Monarchies Aand, at det umiddelbart personlige Forhold til den regjerende Konge giver en større juridisk Hellighed, endog end den nærmeste Adgang til at arve Kronen. Det er vistnok aldeles afgjort, at der ikke efter Sprogbrugen ved Kongens og Dronningens Børn kan forstaaes Børn af forhen afdøde Konger og Dronninger, og til en Udvidelse eller analogisk Anvendelse af Artiklen til alle Prindser og Prindsesser af Blodet, kan der, efter hvad der nys er bemærket om Artiklens Synspunct, ikke være tilstrækkelig Grund. Det gaaer derfor ikke engang an at anvende dens Forskrivt paa

Foretagender mod den umiddelbare Thronfølgers Liv, skjøndt det vistnok er en Inconseqvents, der ved L. 3 Jan. 1851 er kommen ind i Lovgivningen, at Thronfølgeren og Enkedronningen nyde en større Beskyttelse mod Injurier i trykte Skrivter end den regjerende Konges Børn, medens de sidste omvendt ere fortrinligere beskyttede mod Angreb paa Livet. Ordet „Børn" maa iøvrigt efter almindelig legal Sprogbrug ikke blot forstaaes om Børn i første Grad, men om den hele Descendents. Det kan fremdeles bemærkes, at Ordene „deres Børn" efter Sprogbrugen endog vistnok nærmest maa antages at betegne Kongens og Dronningens Fællesbørn, men at Artiklen efter det til Grund for samme liggende Synspunct desuagtet ogsaa maa antages anvendelig med Hensyn til Kongens Børn af et tidligere Ægteskab, men derimod ikke med Hensyn til Dronningens Særkuldsbørn.

Det er, som bemærket, ikke en Betingelse for Anvendelsen af 6—4—1, at Drabet er bleven fuldbyrdet. I et saadant Tilfælde vilde dog ingen haardere Straf end den der foreskrevne kunne idømmes. Man antog vel forhen, at Slutningsbestemmelsen i Frd. 16 Octbr. 1697 maatte være anvendelig, naar et saadant Drab var fuldbyrdet med frit Forsæt og beraad Hu, jfr. Eunom. III. Pag. 118 og 125; men foruden at Meget taler for, at denne Bestemmelse i Frd. 1697 ogsaa med Hensyn til nærværende Tilfælde allerede er bortfaldet ved Frd. 4 Octbr. 1833 § 10, vil det nu i al Fald være uforeneligt med Grundloven, at Straffen ikke bestemmes ved Dom, men ved kongelig Resolution.

Hvad angaaer Legemsfornærmelser mod Kongen og Kongehusets Medlemmer, der ikke ere forbundne med Hensigt til at dræbe, da haves herom ingen udtrykkelig Bestemmelse. Disse Forbrydelser blive altsaa at behandle efter den almindelige Lovgivning om Legemsfornærmelser, forsaavidt Analogien af Lovgivningens Forskrivter om Majestætsforbrydelser ikke hjemler særegne Regler. I denne Henseende maa der skjelnes mellem følgende Tilfælde:

1) Legemsfornærmelser mod Kongen og Dronningen, hans Gemalinde, hvilke blive at straffe efter 6—4—1, da de indeholde en

endnu grovere Tilsidesættelse af den undersaatlige Ærbødighed end den i Artiklens Begyndelse omhandlede Forbrydelse at „laste Kongen og Dronningen til Beskjæmmelse“. Denne Analogie er nærmere, og maa derfor have Fortrinet for Analogien af de af Forfatteren I. Pag. 194 Lin. 6—8 citerede Bestemmelser. Blandt disse vilde iøvrigt unægtelig Bestemmelserne i Christian den 5tes Lov føre til Livsstraf for Legemsfornærmelser mod Kongen, dersom de ikke vare forandrede ved den nyere Lovgivning; men efter de af Forfatteren selv anførte Bestemmelser i Frd. 4 Octbr. 1833 og 11 April 1840 vilde de ikke længere kunne tjene til Hjemmel for det af Forfatteren antagne Resultat.

2) Legemsfornærmelser mod Kongens og Dronningens Børn og Kongens Særkuldsbørn. De almindelige Straffe, navnlig for de grovere Legemsfornærmelser, blive at skjærpe efter Analogien af Bestemmelserne i 6—4—1.

3) Legemsfornærmelser mod Enkedronningen, Thronfølgeren og Rigsforstanderen. Med Hensyn til disse Forbrydelser maa det uden Tvivl antages, at de almindelige Straffe efter Frd. 4 Octbr. 1833, navnlig for de mindre betydelige Voldsgjerninger, blive at skjærpe efter Analogien af L. 3 Jan 1851 § 6.

4) Legemsfornærmelser mod andre Medlemmer af Kongehuset synes derimod ligefrem at maatte behandles efter Forskrivterne i Frd. 4 Octbr. 1833.

§ 165.

b) Efterskriven af Kongens Haand.

Herom bestemmer Frd. 11 April 1840 § 65, at dersom Nogen skulde fordriste sig til at efterskrive Kongens Haand eller forfalske et med hans Underskrivt forsynet Document, bliver han at straffe med Arbeide paa Livstid. Forsaavidt saadant Falsk tillige maatte indeholde en anden Statsforbrydelse, der medfører høiere Straf, vil denne naturligviis blive at anvende, jfr. § 67 in fine. I Motiverne i Collegialtid. f. 1840 Pag. 502 er det med Rette bemærket, at Eftergjørelsen og Forfalskningen af

Documenter, som Collegierne, nu Ministerierne, ere bemyndigede til at udfærdige i Kongens Navn og under det kongelige Segl, ikke ere indbefattede under Paragraphen, og at altsaa Frdgens § 61, § 63 og § 64 ville være at anvende paa saadanne falske Documenter.

§ 166.

Angreb paa Rigsdagens Sikkerhed og Frihed.

Denne Forbrydelse, der ingenlunde med Nødvendighed involverer noget Attentat paa Forfatningen, synes, da Rigsdagen i Forbindelse med Kongen udøver den lovgivende Magt (see Grundlovens § 2) og saaledes deeltager i den souveræne Statsmagt, nærmest at være analog med Forbrydelser, udøvede mod Kongens Person. Herom bestemmer Grundlovens § 47: „Rigsdagen er ukrænkelig. Hvo der antaster dens Sikkerhed og Frihed, hvo der udsteder eller adlyder nogen dertil sigtende Befaling, gjør sig skyldig i Høiforræderie". Fremdeles bestemmer L. 3 Jan. 1851 § 5: „Den, som ved Trykken raader til Opstand mod Kongen eller til voldeligt Angreb paa Rigsdagens Sikkerhed og Frihed eller til med Vold at virke til en Forandring i den ved Rigets Grundlov bestemte Forfatning, straffes med Landsforviisning eller Statsfængsel paa 5 eller flere Aar eller efter Omstændighederne paa Livstid". Da Ordet Høiforræderie ikke ellers forekommer i den danske Lovgivning, er det ikke aldeles uomtvisteligt, hvad der ved den ovenanførte Grundlovsbestemmelse maa antages fastsat om Straffen for Angreb paa Rigsdagens Sikkerhed og Frihed. Under Forhandlingerne i Rigsforsamlingen i 1848—49 blev det fra flere Sider yttret, at det ikke kan antages, at der ved dette Ord er sigtet til nogen bestemt Forbrydelse, for hvilken der ved Lovgivningen er fastsat nogen bestemt Straf; men dette blev fra andre Sider vistnok med Rette modsagt. Det blev bemærket, at Begrebet om Høiforræderie vel er aldeles ukjendt i den danske Lovgivning, og at det heller ikke har nogen fuldstændig Borgerret i den systematiske Literatur, men at man, naar man vil overføre dette i fremmede Lovgiv-

ninger brugelige Begreb i vor Lovgivning, ikke kan komme til noget andet Resultat, end at Høiforræderie maa svare til de Forbrydelser, der i de danske Love henføres til den høieste Grad af Majestætsforbrydelser, og altsaa straffes med den i 6—4—1 foreskrevne Straf, jfr. Beretningen om Forhandlingerne paa den grundlovgivende Rigsdag, Pag. 2077—81 og Pag. 3251—56. Herfor taler nu ogsaa den nysanførte Bestemmelse i L. 3 Jan. 1851, der sætter Raad til voldeligt Angreb paa Rigsdagens Sikkerhed og Frihed ved Siden af Raad til Opstand mod Kongen og Raad til voldeligt Angreb paa Forfatningen. De ovenanførte Bemærkninger bestyrkes desuden ved den danske Criminalrets Literatur. Saaledes henfører Hedegaard i sin Tractat Pag. 142 den første Grad af Majestætsforbrydelse (6—4—1, 2 og 3) til crimen perduellionis, hvilket Ord altid hos de tydske Criminalister betragtes som eenstydigt med „Hochverrath". Nørregaards Criminalret, Pag. 96 Nr. 3 samt Pag. 100 ff. skjelner vel mellem crimen perduellionis og crimen majestatis, saaledes at han til den første henfører de i 6—4—2 og 3 omhandlede Statsforbrydelser, til den sidste de i 6—4—1, 6—4—4 og følgende Artikler omhandlede Misgjerninger. Ussing siger i sin Criminalret I. Pag. 182, at den første og største Statsforbrydelse kaldes Statsforræderie, Landsforræderie, Høiforræderie (crimen perduellionis). Hertil kunne føies mange Steder i Ørsteds Skrivter, see t. Ex. Jur. Tid. VII. 1, Pag. 32—34, jfr. ogsaa Schweigaards Commentar over den norske Criminallov II. Pag. 9: „Statsforræderie tages snart i en mere indskrænket, snart i en mere udvidet Betydning, eftersom man dertil alene henfører Handlinger, der umiddelbart gaae ud paa ved ulovlige Midler at omstyrte den statsretlig bestaaende Tingenes Orden (Høiforræderie), eller tillige derunder indbefatter andre Forbrydelser osv."

3) Forbrydelser mod Statsforfatningen.

§ 167.

Forsøg paa ved ulovlige Midler at tilveiebringe Forandringer i den ved Grundloven bestemte Regjeringsform (det egentlige Statsforræderie).

See Ussing 3 Udg. I. Pag. 184 til Pag. 187, Lin. 2. (4 Udg. Pag. 170—72).

Her maa først mærkes L. 3 Jan. 1851 § 5 om, at den, som ved Trykken raader til med Vold at virke til en Forandring i den ved Rigets Grundlov bestemte Forfatning, straffes med Landsforviisning eller Statsfængsel paa 5 eller flere Aar, eller efter Omstændighederne paa Livstid. Det var forhen omtvistet, om Frd. 27 Septbr. 1799 § 1 („hvo, som befindes i noget ved Trykken udgivet Skrivt at tilskynde eller raade til Forandring i den ved Fædrelandets Grundlov bestemte Regjeringsform" osv.) og 6—4—2 kunde ansees anvendelige, naar Raadet eller Tilskyndelsen ikke gik ud paa, at Forandringen skulde skee med Vold. Ørsted havde navnlig i sit Skrivt om Fortolkningen af Frd. 1799 (Pag. 104) yttret, at han ikke dristede sig til at erklære Forordningen uanvendelig paa dette under dens Ord aabenbart henhørende Tilfælde; derimod have Domstolene dog senere antaget den modsatte Fortolkning. Det har uden Tvivl været for at afskjære en lignende Tvivl, at Ordet „med Vold" er optaget i L. 3 Jan. 1851; men Meningen har vel næppe været, at Bestemmelsen skulde være uanvendelig, naar Nogen i et trykt Skrivt har raadet til at tilveiebringe en Forandring i Forfatningen ved andre lovstridige Midler end Vold, t. Ex. ved et Magtsprog af Regjeringen; til saadanne Tilfælde bør § 5 vistnok udvides.

Mundtlige Raad, der sigte til paa lovstridig Maade at tilveiebringe Forandring i Forfatningen, maae vel i visse Tilfælde straffes efter Analogien af L. 3 Jan. 1851 § 5, efter Omstændighederne endog mildere, men maae dog i andre Tilfælde ansees for langt farligere end Raad, der ere fremsatte i trykte Skrivter, t. Ex. naar Ministre eller andre til Kongens Omgivelser hørende Personer raade ham til med Vold eller ved et Magtsprog at forandre Statsforfatningen. Det bliver altsaa

at undersøge, hvorledes mundtlige Raad i saadanne Tilfælde bør straffes. fremdeles, hvad der maa antages at gjælde, naar Nogen ved Daad har søgt at kuldkaste Forfatningen. Herom haves vel nu ikke længere nogen udtrykkelig Lovforskrivt, da 6—4—2 bogstavelig kun angaaer dem, som enten med Raad eller Daad lade sig finde at ville bringe nogen Forandring i Kongens absolute Arveregjering. Men afseet fra, at et Attentat mod den nærværende Forfatning dog ikke kan betragtes som en mindre Forbrydelse end tidligere Forsøg paa at kuldkaste den absolute monarchiske Regjeringsform, er det uden Tvivl klart, at denne Forbrydelse ikke bør straffes mildere end de i 6—4—1 omhandlede grove mundtlige Injurier mod Kongen eller Dronningen, eller mildere end Angreb paa Rigsdagens Sikkerhed eller Frihed. At lovstridige Forsøg paa at tilveiebringe en Forfatningsforandring, forsaavidt de ikke gaae ind under L. 3 Jan. 1851 § 5 eller efter Analogien af samme blive at belægge med den der foreskrevne eller en ringere Straf, bør ansees med den i 6—4—1 foreskrevne qvalificerede Livsstraf, bestyrkes ogsaa ved den citerede Paragraph i Loven om Pressens Brug, der sætter Raad til med Vold at virke til Forandring i den ved Rigets Grundlov bestemte Forfatning ved Siden af Raad til Opstand mod Kongen eller til voldeligt Angreb paa Rigsdagens Sikkerhed og Frihed.

4) Forbrydelser mod Statens ydre Selvstændighed, Integritet og Sikkerhed m. m.

§ 168.

a) Det egentlige Landsforræderie.

See Udsigt 3 Udg. § 79, Pag. 224. (4 Udg. Pag. 173 samt Pag. 200 ff.).

Lovens 6—4—3 hører ikke blot herhen, forsaavidt denne Artikel handler om at bistaae Kongens offentlige Fjender med Raad og Daad, men ogsaa forsaavidt den handler om at gjøre Stempling med Udlændiske mod Kongen. Ved Forfatterens Udvikling kan iøvrigt bemærkes Følgende. Det er vistnok ikke let at drage Grændsen mellem de Tilfælde, som henhøre under 6—4—3 og

6—4—6; imidlertid turde dog en nøiagtig Sammenligning af begge Artiklers Indhold føre til et noget bestemtere Resultat end det, at enhver væsentlig Bistand, som ydes Fjenden, maa straffes efter 6-4—3. Foreløbig kan det bemærkes, at den af Forfatteren Pag. 224 Lin. 22—24 berørte Fortolkning af Ordene „give Fjenden Anslag" i Lovens 6—4—6, ifølge hvilken de umiddelbart paafølgende Ord „forraade Kongens Undersaatter, deres Gods og Formue" blive aldeles overflødige, næppe kan bifaldes. Efter den hele Sammenhæng i Artiklen er der uden Tvivl nærmest tænkt paa Vink og Efterretninger, som Fjenden kan føre sig til Nytte under Krigsoperationer. At slige Anslag ubetinget skulde straffes haardere end unødt og utvungen at tage Tjeneste hos Fjenden, er i sig selv lidet antageligt, og saameget mindre at formode, som den i Krigslovene for sligt Forræderie foreskrevne Straf er mildere end Straffen efter 6—4—3, see Krigsartikelsbrev 9 Marts 1683 § 53 og 8 Jan. 1752 § 553. Ved Undersøgelsen af, hvad der i 6—4—3 bør forstaaes ved at bistaae Kongens offentlige Fjender med Raad og Daad, er man uden Tvivl berettiget til at lægge den Forudsætning til Grund, at der maa være et vist Slægtskab mellem denne og de øvrige i Artiklen omhandlede Forbrydelser, ligesom det ogsaa synes antageligt, at de Forbrydelser, til hvilke Lovgiveren ved hine Ord har sigtet, i naturlig Strafbarhed mere maae nærme sig til de øvrige i 6—4—3 end til de i 6—4—6 omhandlede Misgjerninger. Det maa nu bemærkes, at 6—4—3 først nævner Oprørsstiftelse samt Udøvelsen af en Hovedvirksomhed under Opstanden (dette ligger i Ordene „gjør Nogen Oprør", der, som tidligere bemærket, ikke kunne antages at sigte til den simple Deeltagelse i en Opstand), dernæst Stempling ɔ: Sammensværgelse mod Kongen. Forsaavidt saadan Sammensværgelse forudsættes indgaaet med Indlændiske, er det allerede ovenfor bemærket, at det efter den hele Sammenhæng maa antages, at Loven sigter til en Sammensværgelse om at fremkalde en Opstand, altsaa om at opvække en fjendtlig Magt i Landets eget Indre; paa samme Maade synes den her nævnte Stempling med Udlændiske nærmest at maatte have Hensyn til forræderiske

Underhandlinger med fremmede Magter, der sigte til at indvikle Landet i Krig, og ligeledes synes den Bistand med Raad og Daad, som Artiklen har for Øie, nærmest at maatte forstaaes om saadanne Raad og Handlinger, som efter deres Natur i Almindelighed kunne formodes at ville faae en væsentlig Indflydelse paa det endelige Udfald af Krigen, t. Ex. Forslag til Angrebsplaner, omfattende Meddelelser om Statens Forsvarsmidler eller Tilstand i det Hele, forræderisk Overleverelse af Fæstninger eller større Armeeafdelinger, Forsøg paa at tilskynde Corps eller hele Provindser til Frafald osv. Herefter bliver Grændsen mellem de under 6—4—3 og 6—4—6 henhørende Tilfælde vel ingenlunde aldeles skarpt bestemt, thi det kan ofte være tvivlsomt, hvorvidt en Fjenden ydet Bistand er saa betydelig, at den efter sin Natur maa ansees skikket til at udøve Indflydelse paa Krigens Gang eller Udfald i det Hele, eller hvorvidt den kun kan ansees skikket til at skaffe Fjenden en Fordeel ved Udførelsen af visse Operationer; men man faaer dog ved denne Distinction et Tilknytningspunct, som savnes, naar man kun betegner Forskjellen som en Forskjel mellem den væsentlige og uvæsentlige Bistand ganske i Almindelighed.

§ 169.

b) Simpelt Forræderie.

See Usſing 3 Udg. I. Pag. 225—26. (4 Udg. Pag. 201).

Ved dette Navn i Modsætning til Landsforræderie, synes man passende at kunne betegne enhver mindre virksom Understøttelse af fjendtlige Foretagender.

Ved Pag. 225 Lin. 13—19 bemærkes:

Det er dog meget tvivlsomt, om denne Fortolkning lader sig forene med Patentets Ord. Patentet taler nemlig gjentagne Gange om Kongens indfødte Vasaller, om Undersaatternes medfødte Troskab og Pligt, deres Pligt mod deres medfødte Souveræn og deres Fædreland, jfr. Qvartudgaven af Forordningerne. Det bør ogsaa erindres, at en indfødt Dansk ingenlunde taber alle Borgerrettigheder ved at udvandre; saaledes vil han efter et nok saa langt Ophold i Udlandet ved at vende tilbage atter

komme i Besiddelse af Indfødsret, han vil fremdeles i Reglen blive modtagen her, naar han forvises fra det Sted i Udlandet, hvor han har taget Ophold, og Retten til Fattigforsørgelse paa Fødestedet fortabes ikke heller ved Bosættelse i et fremmed Land, saafremt den Paagjældende ikke der har erhvervet Forsørgelsesret, jfr. Cfkr. 18 April 1835.

Ved Pag. 225 Lin. 22—27:

Det gjælder dog kun under den Forudsætning, at det occuperede District er ude af Stand til at forsvare sig, samt afskaaret fra Hjælp af Landets Krigsmagt.

§ 170.

c) Om ulovlig Hverving.

See Ussing 3 Udg. § 80, Pag. 226—28. (4 Udg. § 80, Pag. 202—4).

Ved Pag. 227, Lin. 1 (4 Udg. Pag. 203 Lin. 6):

Skjøndt Ordet Recrutter især bruges om Landsoldater, kan det dog ingenlunde antages, at Frd. 9 Juni 1819 kun angaaer ulovlig Hverving til Landkrigstjenesten, jfr. de umiddelbart foregaaende Udtryk i samme Paragraph: „nogen Hverving for fremmed Krigstjeneste". Motiverne vise ligeledes, at det var Hensigten med Forordningen, at den skulde træde i Stedet for den hele ældre Lovgivning om ulovlig Hverving, og navnlig i Stedet for 6—4—7 og Forbud af 10 Octbr. 1704, see Collegialtid. for 1819, Pag. 459 ff.

Ved Pag. 227 Lin. 13—17 og 26—30:

Det er tvivlsomt, om de i § 3 og § 5 foreskrevne Straffe ere anvendelige paa den Udlænding, som under et temporært Ophold her i Landet lader sig hverve. Udtrykkene ere vel ganske almindelige („den, som af slig uberettiget Hverver lader sig antage"); men det Samme gjælder om Udtrykkene i § 1, og desuagtet har Lovgiveren anseet det fornødent i en særegen Paragraph (§ 2) udtrykkelig at bestemme, at de i § 1 for at foretage nogen Hverving her i Riget til fremmed Krigstjeneste foreskrevne Straffe skulle komme til Anvendelse, hvad enten det er Indlændinge eller Udlændinge, som opholde sig i de kongelige Lande, der blive

hvervede. Dertil kommer, at Straffen for at lade sig antage til fremmed Krigstjeneste, bliver uforholdsmæssig streng med Hensyn til de omhandlede Udlændinge, hvilket navnlig gjælder om Straffene i § 5, 1ste Mbr. Det er heller ikke inconseqvent at straffe Hververen, hvad enten han har hvervet Indlændinge eller Udlændinge, og derimod kun at straffe den, der lader sig hverve, naar han er indfødt. For det Sidste taler den Omstændighed, at Landets Stridskræfter ikke lide nogen Afgang ved Udlændinges Antagelse til fremmed Krigstjeneste. Hvad det Første derimod angaaer, vilde det hele Forbud mod her at hverve Indfødte blive særdeles vanskeligt at overholde, dersom det var tilladt at hverve Udlændinge.

Det fortjener ogsaa at bemærkes, at en Forordning for Hertugdømmerne af 13 Marts 1805, see Collegialtid. for 1805, Pag. 233—34, der ifølge Motiverne for en stor Deel er bleven benyttet til Udarbeidelsen af Frd. 1819, aabenbart kun foreskrev Straf for den Indlænding, som lader sig hverve, men derimod straffede Hververen, hvad enten han havde hvervet Indfødte eller Udlændinge (det maa iøvrigt erkjendes, at dette Argument ikke er absolut afgjørende, da Frd. 1805 ikke paa saadan Maade er benyttet ved Redactionen af Frd. 1819, at den kan betragtes som egentlig Kilde).

§ 171.

d) Unddragelse fra Krigstjeneste i Feidetid.

Herom mærkes Lovens 6—4—5, sammenholdt med Frd. 3 Juni 1801 § 5, L. 12 Febr. 1849 § 34.

Anm. Lovens 6—4—11 og 12 ere af Forfatteren med Rette omhandlede i Læren om Embedsforbrydelser, see Ussing § 103, I. Pag. 287 (4 Udg. Pag. 256 nederst).

§ 172.

e) Fornærmelser mod fremmede Regjeringer og deres Gesandter.

Strafbarheden af Fornærmelser mod fremmede Magter beroer især paa den Skade og Uleilighed, som derved kan foraarsages Fædrelandet. Iovrigt bemærkes Følgende:

1) Fornærmelser mod fremmede Regjeringer.

Loven 3 Jan. 1851 § 7 bestemmer med Hensyn hertil: „Udgives noget Skrivt, der fornærmer fremmede, i Venskab med Kongen staaende Magter, enten ved at laste eller forhaane de regjerende Personer, eller ved, uden at nævne sin Hjemmel, at tillægge saadanne Regjeringer uretfærdige og skammelige Handlinger, straffes den Skyldige med Fængsel fra 3 Maaneder til 1 Aar, eller med Bøder fra 50 til 500 Rdl. Tiltale finder kun Sted, naar det af vedkommende Regjering forlanges". Ved fremmede i Venskab med Kongen værende Magter maa efter folkeretlig Talebrug forstaaes enhver til den europæisk-americanske folkeretlige Forbindelse henhørende Magt, med hvilken Danmark er i Fred. Paragraphen skjelner ligesom den tilsvarende Bestemmelse i Frd. 1799 imellem to Classer af Fornærmelser mod fremmede Magter, nemlig mellem at laste eller forhaane de regjerende Personer og at tillægge vedkommende Regjering (som moralsk eller rettere politisk Person) uretfærdige og skammelige Handlinger. Kun hvad denne sidste Classe af Fornærmelser angaaer, er Strafbarheden betinget af, at Forfatteren ikke har nævnet sin Hjemmel (t. Ex. ved at opgive, i hvilket andet Skrivt eller Blad Beretningen om den uretfærdige eller skammelige Handling allerede er fremsat). Har Forfatteren saaledes anført sin Hjemmel, da kan der ikke affordres ham noget videre Beviis for Sigtelsens Sandhed, men han maa naturligviis føre Beviis for Rigtigheden af Hjemmelsopgivelsen (at Sigtelsen virkelig er fremsat af den af ham opgivne Person eller i det af ham citerede Skrivt). Har Forfatteren ved at tillægge den fremmede Regjering uretfærdige eller skammelige Handlinger, undladt at nævne sin Hjemmel, da kan han næppe frie sig ved under den mod

ham anlagte Sag at opgive en saadan, men kun ved at bevise Sigtelsens Sandhed. — Da Paragraphens Tilkjendegivelse om, at Skrivtets Strafbarhed er betinget af, at Forfatteren har undladt at nævne sin Hjemmel, efter Constructionen kun refererer sig til det Tilfælde, at Fornærmelsen har bestaaet i at tillægge de fremmede Regjeringer uretfærdige eller skammelige Handlinger, kunde det synes at være grundet i Paragraphens Bogstav, at den, som lader Noget trykke, der indeholder lastende og forhaanende Ytringer om fremmede regjerende Personer, ikke skal kunne undskylde sig med den Omstændighed, at de fornærmende Ytringer ere tagne af et andet Skrivt eller Blad, og at han udtrykkelig har opgivet dette uden at gjøre de fornærmelige Ytringer til sine. Det kunde synes, at han ligefuldt skal drages til Ansvar, som om han selv fra først af havde fremført de fornærmelige Ytringer (i Motiverne til den nu ophævede Pl. 10 Juni 1818 er det saaledes antaget, at dette er den bogstavelige og rigtige Fortolkning af Frd. 27 Septbr. 1799 § 8, af hvilken den første Passus i L. 3 Jan. 1851 § 7, Ord til andet er tagen, blot med den Undtagelse, at Straffen efter sidstnævnte Lov er noget mildere, see Collegialtid. f. 1818, Pag. 450). En saadan Fortolkning er imidlertid aldeles forkastelig; L. 3 Jan. 1851 sætter kun Straf for at udgive et Skrivt, der fornærmer fremmede Magter, ved at laste og forhaane de regjerende Personer, men et Skrivt, hvori det kun er berettet, at Andre have lastet og forhaanet de regjerende Personer i en fremmed Stat, kan paa ingen Maade siges selv at have lastet og forhaanet disse Personer, naar Beretningen om et saadant Factum ikke er ledsaget af bifaldende Ytringer eller iøvrigt fremsat paa en Maade, hvoraf det fremgaaer, at Referenten gjør de fornærmende Ord til sine. Det er vel klart, at L. 1851 ligesom Frd. 1799 giver to væsentlig forskjellige Regler med Hensyn til Forhaanelser mod de regjerende Personer og Sigtelser for uretfærdige Regjeringshandlinger; men Bestemmelsen om Sigtelser for uretfærdige Regjeringshandlinger gaaer heller ikke ud paa, at den, som blot har berettet, at Andre have fremsat saadanne Sigtelser, skal være angerløs. Dens udtrykkelige Forskrivt medfører, at den,

som selv har tillagt fremmede Regjeringer uretfærdige og skammelige Handlinger, kun skal straffes, naar han ikke har nævnet Hjemmel; Forfatteren er angerløs, naar han har opgivet, hvor han har fundet Sigtelsen for en uretfærdig og skammelig Regjeringshandling fremsat, om han endog tilkjendegiver, at han anseer Sigtelsen for sand. Den, som uden at tiltræde Sigtelsen blot beretter, at en saadan er fremsat i andre Skrivter, men uden at nævne disse, kan heller ikke straffes, naar han blot under Sagen kan paavise Skrivter, i hvilke Sigtelsen er fremsat; thi Forpligtelsen til strax i Skrivtet selv at opgive sin Hjemmel, gjælder kun for den, som selv tillægger fremmede Regjeringer uretfærdige og skammelige Handlinger. Iøvrigt kan det bemærkes, at den, som med Hjemmelsopgivelse har fremsat en Sigtelse for uretfærdige og skammelige Regjeringshandlinger, dog ikke kan undgaae Straf, naar dette er skeet paa en saadan Maade, at hans Yttringer tillige indeholde en Beskyldning mod de regjerende Personer for Uretfærdighed eller aabenbar Uduelighed. Han maa nemlig da straffes for at have lastet og forhaanet de regjerende Personer.

Efter Sprogbrugen i vor Presselovgivning maa der skjelnes mellem lastende og forhaanende Yttringer og andre fornærmende Udladelser, som, skjøndt de ikke have en saa bestemt injurierende Character, dog ere utilbørlige eller usømmelige, see især Pl. 1 Novbr. 1837 § 2: „Naar en Forfatter findes skyldig i at have indklædt sine Anmærkninger over Rigets Forfatning, dets Love eller Regjeringens Handlinger i utilbørlige eller usømmelige Udtryk, uden at han tillige har forseet sig imod Frd. 27 Septbr. 1799 § 2" (der taler om at laste, forhaane eller søge at udbrede Had og Misnøie med Rigets Constitution eller Kongens Regjering enten i Almindelighed eller i enkelte Handlinger). L. 3 Jan. 1851 §7 har imidlertid, forsaavidt angaaer Fornærmelser mod de regjerende Personer i fremmede Stater, kun sat Straf for lastende og forhaanende Yttringer. Der opstaaer altsaa nu ligesom forhen, da Frd. 27 Septbr. 1799 § 8 var den med Hensyn til Pressefornærmelser mod fremmede Magter

gjældende Lov, det Spørgsmaal, om Yttringer mod fremmede regjerende Personer, ved hvilke disse ikke egentlig kunne siges at være lastede eller forhaanede, men som dog kunne betragtes som fornærmende, aldeles ikke kunne straffes, eller om de bør ansees med en efter Analogien af L. 3 Jan. 1851 § 7 lempet Straf; thi om en Anvendelse af Lovens § 9 kan der næppe være Tale, da Strafbarheden af Injurier mod Private beroer paa ganske andre Synspuncter end Strafbarheden af Injurier mod fremmede Regenter. I Tidsrummet før Udgivelsen af Presseloven 1851, og efterat den provisoriske Frd. 24 Marts 1848 § 1 havde ophævet alle efter Frd. 27 Septbr. 1799 udkomne Love om Presseforhold og blandt disse Pl. 10 Juni 1818, der ligefrem forudsatte Strafbarheden af blot utilbørlige Yttringer om fremmede Regenter, var Spørgsmaalet unægtelig meget tvivlsomt; nu ansee vi det derimod for temmelig klart, at slige Yttringer af en mindre bestemt injurierende Character ikke kunne straffes. L. 3 Jan. 1851 § 7 er vel, som forhen bemærket, ligelydende med § 8 i Frd. 27 Septbr. 1799, men L. 1851 frembyder et Fortolkningsdatum, som ikke fandtes i Frd. 1799. Man vil nemlig, ved at sammenligne Lovens 7de og 6te Paragraph (angaaende Fornærmelser mod Kongen), finde, at, medens § 7 kun sætter Straf for lastende og forhaanende Yttringer, har § 6 derimod, foruden at nævne lastende Yttringer (at tillægge Kongen uretfærdige og skammelige Handlinger) samt forhaanende Yttringer og Domme, tillige udtrykkelig erklæret det for strafbart at betjene sig af fornærmende Udtryk i at omtale Kongens Person. Man maa saameget mere antage, at det har været Lovgiverens bevidste Hensigt at indskrænke Strafbarheden af Yttringer mod fremmede Regenter til Udladelser af en bestemt lastende eller forhaanende Character, som Regjeringens Udkast til en Presselov indeholdt en videregaaende Bestemmelse, der imidlertid ikke blev optagen i det senere af Rigsdagen antagne private Forslag. Bestemmelsen i Regjeringens Udkast gik ud paa at foreskrive Straf for at paasige fremmede, i Venskab med Kongen levende, Regenter uretfærdige eller skammelige Handlinger, tillade sig forhaanende Domme eller Yttringer om dem, eller i

at omtale deres Personer at betjene sig af usømmelige Udtryk. Nu er det vel saa, at den eneste Grund, man i Rigsdagen anførte mod at antage den af Regjeringen foreslaaede Bestemmelse, var, at man savnede den Pressens Frihed betryggende Bestemmelse i Frd. 1799 § 8 om Hjemmelsnævnelse. Det maa imidlertid dog antages, at Rigsdagen, idet den ved Affattelsen af Lovens § 7 gik tilbage til Frd. 1799, i Stedet for at benytte det af Regjeringen indbragte Forslag, ikke blot har villet indbringe den tidligere gjældende Bestemmelse om Hjemmels Nævnelse, men at det tillige har været dens Hensigt at fjerne Udkastets Bestemmelse om Straf for blot utilbørlige Yttringer om fremmede Regenter. Det vilde nemlig, da Regjeringsudkastet aldeles ikke indeholdt nogen Bestemmelse om fornærmende Yttringer mod fremmede Regjeringer som saadanne, men kun om fornærmende Yttringer mod de regjerende Personer, dersom Hensigten blot havde været at indbringe den, Sigtelser for uretfærdige Regjeringshandlinger alene vedkommende Bestemmelse om Hjemmel, have været aldeles unødvendigt at sætte en heel ny Paragraph i Stedet for den af Regjeringen foreslaaede, idet et Tillæg om, at Paragraphen ogsaa skulde komme til Anvendelse, naar Nogen, uden at nævne sin Hjemmel, havde fremsat Sigtelser for uretfærdige eller skammelige Regjeringshandlinger, ikke alene vilde have været aldeles tilstrækkeligt, men endog naturligere, da man med langt større Sikkerhed maatte kunne gjøre Regning paa, at Regjeringen vilde tiltræde et saadant Tillæg, end Forslaget om Paragraphens fuldstændige Ombannelse.

Det kan endnu bemærkes, at L. 3 Jan. 1851 § 7 blot angaaer Fornærmelser mod fremmede Regjeringer og de regjerende Personer. Fornærmelser mod andre Medlemmer af fremmede Fyrstehuse kunne kun ved privat Søgsmaal forfølges til Straf efter Lovens § 9.

Om Straf for Injurier mod afdøde Regenter i fremmede Stater, kan der naturligviis ikke være Tale, ihvorvel dette i sin Tid blev antaget af Usfing I. Pag. 219 nederst og 220 øverst.

2) Fornærmelser mod fremmede Gesandter.

See Usfing 3 Udg. § 77 I., Pag. 221—22. (4 Udg. § 77 II., Pag. 198—99).

Ved Pag. 221, Lin. 8—14: jfr. Begyndelsen af § 74, Pag. 208—9.

Ved Pag. 221 Lin. 26—30:

Det er omtvistet i Folkeretten, om gjennemreisende Gesandter have den samme Inviolabilitet, som Gesandten har Fordring paa i den Stat, til hvilken han er sendt. Det benægtes af Mange, t. Ex. Rosenvinge, see Folkeretten § 55. Det Rigtige turde dog være, at en saadan bør tillægges Gesandten, naar der er givet Regjeringen i det Land, igjennem hvilket Reisen gaaer, Meddelelse om hans officielle Character, og denne da udtrykkelig eller stiltiende har samtykket i, at han reiser igjennem som Gesandt. I Mangel af et saadant Samtykke er det derimod, skjøndt Usfing antager det Modsatte, aldeles utvivlsomt, at han maa betragtes som en almindelig Reisende.

Ved Pag. 221 Lin. 30 — Pag. 222 Lin. 1:

Dette kan ikke antages. Hvorvidt paastudt Uvidenhed om Gesandtens Stand kan komme i Betragtning, maa ganske beroe paa Omstændighederne. Ordentligviis kan det ingenlunde præsumeres, at den Private har kjendt Gesandten; kun hans Bolig pleier man i Almindelighed at antage, at Undersaatterne i det Land, hvor han er accrediteret, maae formodes at kjende.

Det kan ved denne Paragraph bemærkes, at Bestemmelserne i 6—4—15 og Frd. 4 Octbr. 1833 § 20 ogsaa maae bringes til Anvendelse, om Nogen skulde udøve Fornærmelser mod en fremmed Regent personlig, medens denne opholdt sig her i Landet. Meget taler endog for, at høiere Straf maatte komme til Anvendelse.

§ 173.

f) Brud paa tractatmæssige Forhold m. m.

See Usfing 3 Udg. § 78, I. Pag. 222—24. (4 Udg. § 78, Pag. 199—200).

Tillæg.

§ 174.

Om Presseovertrædelser.

Da Pressens politiske Betydning afgiver Hovedsynspunctet for Anordningen af Presseforholdene, kan Materien om Presseovertrædelser i det Hele, og navnlig om de formelle Presseovertrædelser, passende sættes i Forbindelse med Læren om Statsforbrydelser, skjøndt vistnok ingenlunde alle Presseforbrydelser ere at henføre til denne Classe.

Den eneste nugjældende Lov om Pressen er den i det Foregaaende oftere omhandlede L. 3 Jan. 1851 (udvidet med Modification af § 11 til Færøerne ved L. 4 Jan. 1854 § 24, og til Island ligeledes med nogle Modificationer ved Frd. 9 Mai 1855).

Her mærkes først Bestemmelsen i Lovens § 3 om, hvem Ansvaret for et ved Trykken eller paa anden lignende Maade (§ 16, 1ste Mbr.) offentliggjort Skrivt paahviler. Til Grund for disse Bestemmelser ligger det almindelige Synspunct, at Ansvaret ene bør paahvile den, som har publiceret Skrivtet. De enkelte Bestemmelser gaae alle ud paa at afgjøre, hvem der skal ansees som den, der er den egentlige Publicant af et trykt Skrivt. Ansvaret paahviler herefter Forfatteren, naar han som saadan har navngivet sig paa Skrivtet (at han muligen har navngivet sig i Skrivtet, kan ikke komme i Betragtning, da heraf ikke kan udledes, at han har villet overtage Ansvaret for Publicationen). Har Forfatteren undladt at navngive sig, hvortil han er berettiget, da hviler Ansvaret paa den, der paa Skrivtet har navngivet sig som Udgiver. Er Ingen saaledes fremtraadt som Udgiver, da er den paa Skrivtet anførte Forlægger eller Commissionshandler ansvarlig for samme. Har Ingen navngivet sig paa Skrivtet som Forfatter, Udgiver, Forlægger eller Commissionshandler, da er Bogtrykkeren, der under Straf skal anføre sit Navn paa Skrivtet, at ansee som den, der har

offentliggjort det og altsaa er ansvarlig for samme[1]). Dette er Hovedreglen.

Ansvaret for Skriftets Udgivelse kan imidlertid ogsaa komme til at paahvile Bogtrykkeren, uagtet der paa Skriftet er navngivet en Forfatter, Udgiver, Forlægger eller Commissionshandler; det kan komme til at paahvile Forlæggeren eller Commissionshandleren, uagtet en Forfatter eller Udgiver er navngiven; det kan komme til at paahvile Udgiveren, uagtet Forfatteren har navngivet sig. Naar nemlig den, hvem Ansvaret efter den ovenanførte Regel egentlig skulde paahvile, ikke havde fast Bopæl her i Riget, da Skriftet udkom, da gaaer Ansvaret, dersom han ved Sagens Anlæg ikke er inden Statens dømmende Magts Omraade, og det altsaa er factisk umuligt at sagsøge ham, over paa den efterfølgende i Rækken, hvem Ansvaret vilde have paahvilet, hvis den eller de foregaaende ikke havde navngivet sig. Dette subsidiære Ansvar bortfalder imidlertid, naar den Paagjældende ikke inden 3 Maaneder, efterat Bekjendtgjørelsen om Skriftets Udgivelse første Gang har været indrykket i et offentligt Blad, er bleven opfordret til at meddele de i Slutningen af § 3 omhandlede Oplysninger. Altsaa maa t. Ex. den Forlægger, der indlader sig med en Forfatter, som ikke har fast Bopæl her i Riget, sikkre sig dennes Tilstedeværelse i 3 Maaneder, efterat Skriftets Udgivelse er bekjendtgjort, dersom han ikke vil udsætte sig for at komme til at staae til Ansvar for samme. Fremdeles gaaer Ansvaret over paa enhver efterfølgende af dem, hvem det overhoved kan

[1]) Fra Lovens Regel, at Forfatteren kun er ansvarlig for Skriftet, naar han som saadan har navngivet sig paa samme, maa uden Tvivl dog det Tilfælde undtages, at det strafbare Indhold er fremsat paa en saadan skjult Maade, at Forfatteren maa antages at have gjort Regning paa, at det ikke vilde blive bemærket af den, hvem Ansvaret ifølge Forskriften i § 3 vilde komme til at paahvile, naar Forfatteren ikke har navngivet sig. Hvor Forfatteren paa en saadan underfundig Maade har faaet en Anden til at overtage et Ansvar, hvis Betydning denne ikke kjendte, synes han, skjøndt det ligger udenfor Lovens Bogstav, at maatte betragtes som den egentlige Publicant og drages til Ansvar som saadan. Det Modsatte er imidlertid statueret i en af Criminal- og Politieretten affagt Dom i Jur. Ugeskr. 1854, Pag. 302.

komme til at paahvile, naar han ikke, efterat være opfordret dertil, inden 3 Maaneder, efterat Bekjendtgjørelsen om Skriftets Udgivelse første Gang har været indrykket i et offentlig Blad, meddeler de Oplysninger, som maatte være fornødne for at godtgjøre, at Ansvaret paahviler en af de foregaaende.

Udgives et Skrivt af Flere i Forening, da vil Ansvaret vel ordentligviis paahvile dem Alle. Naar imidlertid en Enkelt træder frem som Udgiver af visse tilstrækkelig afsondrede Dele, bortfalder forsaavidt Ansvaret for de øvrige Udgivere.

L. 3 Jan. 1851 indeholder ingen Bestemmelse om Ansvaret for Indholdet af et trykt Skrivt, paa hvilket hverken Forfatter eller Udgiver eller Forlægger eller Commissionshandler eller endelig Bogtrykker er angiven. Det Spørgsmaal opstaaer altsaa, hvorledes et saadant Tilfælde bør behandles. I denne Henseende kan Følgende bemærkes. Det har været Presselovens Hensigt at fjerne al Inqvisition om Ophavsmanden til Offentliggjørelsen; den har derfor søgt at bevirke, at Publicanten altid navngives paa Skrivtet, ved under Straffeansvar at befale Bogtrykkeren at nævne sig, jfr. Lovens § 1, og ved at fastsætte, at han skal betragtes som Publicant og bære Ansvaret for Indholdet, naar ingen Anden er fremtraadt som Publicant ved paa Skrivtet at navngive sig som Forfatter, Udgiver, Forlægger eller Commissionshandler, ja endog naar de lovbestemte Betingelser for, at Nogen af de Foranførte, forsaavidt de have navngivet sig, kan drages til Ansvar, mangle. Har Bogtrykkeren navngivet sig, bærer han, naar ingen Anden er navngivet som Publicant, alene Ansvaret, uden at det kan komme i Betragtning, at nogen Anden efter de almindelige Regler om Meddeelagtighed i Forbrydelser maatte være medskyldig i Publicationen. Men dersom Bogtrykkeren ikke har anført sit Navn paa Skrivtet, og der altsaa efter den ovenfor angivne Forudsætning maa anstilles Inqvisition efter Ophavsmanden til Publicationen, opstaaer det Spørgsmaal, om Bogtrykkeren ogsaa i dette Tilfælde alene er ansvarlig for Skrivtets Indhold, eller om dette Ansvar maa antages at paahvile Enhver, som efter Lovgivningens almindelige Regler maa ansees med-

skyldig i Publicationen, altsaa navnlig den ikke navngivne Forfatter eller Forlægger (den, der har bekostet Udgivelsen). Det forekommer os nu, at det Sidste aabenbart maa antages, forsaavidt Forfatter eller Forlægger have været vidende om, at Bogtrykkeren ikke vilde navngive sig paa Skrivtet; forsaavidt nogen af dem (t. Ex. Forfatteren) derimod maatte have været uvidende herom, synes Straffeansvaret for Skrivtets Indhold alene at kunne paahvile Bogtrykkeren og den af de til Publicationen Medvirkende, som ikke kan paaberaabe sig en saadan Uvidenhed om Bogtrykkerens Hensigt. Imidlertid maa Enhver af dem, som have medvirket til Publicationen, være pligtig til, saavidt det staaer i hans Magt, at opgive Bogtrykkeren, og overhoved at meddele de Oplysninger, som maatte være fornødne til, at han kan blive dragen til Ansvar, da den Paagjældende ellers i Analogie af Bestemmelsen i § 3 næstsidste Mbr. selv maa overtage Ansvaret uden Hensyn til, at han maatte have været ubekjendt med Bogtrykkerens Hensigt at fortie sit Navn.

Bogtrykkeren er, som ovenfor anført, den sidste, hvem Ansvaret for Indholdet af et trykt Skrivt kan komme til at paahvile. Det kan ikke, fordi ingen ansvarlig Publicant kan opdages eller drages til Ansvar, overføres paa dem, som blot have Skrivtet til Forhandling eller Uddeling. Derfor skal Bogtrykkeren paa ethvert Skrivt, som udleveres fra et Bogtrykkerie her i Riget, anføre sit Navn og Trykkestedet, og for Overtrædelse heraf straffes han med Bøder fra 5—200 Rdl. Paa lige Maade straffes, naar Bogtrykkeren ikke kan udfindes, den, der har Skrivtet til Forhandling eller Uddeling, jfr. Lovens § 1. For urigtig Angivelse af Bogtrykker bødes af Bogtrykkeren 10—500 Rdl., og samme Straf rammer den, der vidende om saadan Angivelse, har Skrivtet til Forhandling eller Uddeling, see § 2.

For at betrygge Haandhævelsen af Presselovgivningen fastsætter dernæst Lovens § 4: „af ethvert Skrivt paa ikke over 6 Ark skal Bogtrykkeren, samtidig med Skrivtets Udlevering fra Trykkeriet og senest inden en Time fra Udleveringens Begyndelse, afgive et Exemplar paa Politiekammeret, hvorfor, naar forlanges, strax skal meddeles Tilstaaelse. Overtrædelse heraf straffes med

Bøder fra 20—500 Rdl. Er ingen eller en urigtig Bogtrykker anført paa Skriftet, gaaer Ansvaret (for Aflevering til Politiet) over paa Forlæggeren eller Commissionshandleren, dersom Bogtrykkeren ikke kan udfindes".

Om de materielle Presseforbrydelser handler Loven i §§ 5—12. Det maa bemærkes, at det er Justitsministeriet, der bestemmer, om et Skrivt formedelst sit Indhold skal paatales af det Offentlige (altsaa bestemme de sædvanlige Autoriteter, om Sag skal anlægges for de formelle Overtrædelser ɔ: Overtrædelser af §§ 1, 2 og 4); fremdeles erindres, at Skrivtet i saa Fald kan lægges under Beslag, men kun efter Undersøgelsesdommerens Kjendelse (§ 13), og at Confiscation finder Sted efter Dom, naar Skrivtet er af et efter Lovens §§ 5, 6, 7 eller 8 strafbart Indhold, see § 12. Hvad der særligt er at bemærke om hver enkelt materiel Presseforbrydelse, er allerede anført paa de vedkommende Steder i Systemet. Paragrapherne 5, 6 og 7 ere afhandlede i Capitlet om Statsforbrydelser, § 8 i Capitlet om Forbrydelser mod Religion og Sædelighed, § 9 i Afsnittet om Æresfornærmelser. Her bliver altsaa nu blot at tilføie Bestemmelsen i § 10, angaaende saadanne trykte Meddelelser om personlige og huuslige Forhold, hvorved Privatlivets Fred krænkes, hvilke, om de end ikke kunne straffes efter Lovgivningen om Æresfornærmelser, ansees med Bøder fra 20—100 Rdl., og Bestemmelsen i § 11 om den Ret, der tilkommer den, som i et periodisk Skrivt anseer sig for personlig angreben, til at fordre visse Bekjendtgjørelser optagne i samme. Endelig mærkes Lovens Bestemmelser om Fremgangsmaaden med Hensyn til fremmede Skrivter af et lovstridigt Indhold (§ 14 og § 15) samt Bestemmelsen i § 16 om Anvendelsen af de angaaende trykte Skrivter givne Bestemmelser paa Kobberstik, Træsnit, Steentryk og andre billedlige Fremstillinger.

Anm. 1. Om vor Presselovgivnings Historie, see Ussing I. Pag. 199, sidste Linie, og Pag. 200. Til de der anførte Love maa føies Pl. 3 Juni 1846 om nogle saakaldte midlertidige Lempelser i Anordningerne om Trykkefriheden, den provisoriske Frd. 24 Marts 1848, der ophævede de efter Frd. 27 Septbr. 1799 givne Love om Presseforhold og

formildede den største Deel af de i denne Forordning foreskrevne Straffe, samt L. 5 Juni 1850, der stadfæstede den provisoriske Frd. 24 Marts 1848. Ved Forfatterens Fremstilling kan iøvrigt bemærkes, at det omhandlede Cancelliecirculære 16 April 1836 meddeelte en kongl. Resol. af 10 April 1836, der vistnok kun forkyndte sig som en Indskjærpelse af Pl. 2 Octbr. 1810 og dens Forbud mod Optagelse „af politiske Nyheder og Efterretninger" i uprivilegerede Blade, men som af Cancelliet blev fortolket som et Forbud mod Bemærkninger og Ræsonnements over udenlandske politiske Begivenheder (Rescriptet var meget uheldigt affattet; det paalagde Cancelliet at paasee: „at Forbudet mod politiske Efterretningers Meddelelse i uprivilegerede, Blade, hvad enten de ere optagne af fremmede Blade eller bestaae i Bemærkninger og Ræsonnements af den, der lader dem indrykke, paa det Strengeste overholdes"). Om Forholdet mellem Regjeringens Udkast til en ny Presselov og L. 1851 kan eftersees Bemærkningerne i Ussings Samling af Forordninger, hvortil dog kan føies, at det af nogle Medlemmer af Folkethinget i den i Octbr. 1850 sammentraadte Rigsdag fremsatte Forslag var aldeles overeensstemmende med det i den foregaaende Session af Folkethingets Comitee indstillede.

Anm. 2. I 2den Deel Pag. 259—66 (4 Udg. Pag. 639—647) findes hos Forfatteren et Capitel om Forbrydelser i særegne juridiske Forhold; hvad angaaer de i dette Capitel under I. II. III. anførte Forbrydelser og Forseelser, bør de, forsaavidt som de ikke i det Foregaaende ere omhandlede, rigtigst fremstilles i Familieretten, Formueretten og Søretten. Læren om Embedsforbrydelser fremstilles, som ovenfor antaget, rigtigst i Capitlet om Statsforbrydelser. Om de Militæres Forbrydelser har Forfatteren selv med Føie bemærket, at de ligge udenfor Opgaven.

